

כי נר מצוה ותורה אור

ספר

אור תורה

יצחק קהלת מורשת משה לנו צוה לנר צוה תורה

אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה

והוא האצבע הראשון מספר שתי ידות אשר חיבר הרב הגאון מיהרר כנהם די לוכזאנו זצ"ל ובו תמצא בשלימות הגהות התורה מפי ספרים ומפי סופרים הסרים (ניתרים) כאשר עיניך תחזרה משרים:

זה ספר האדם הנדול הרב ז"ל נדבם נוויליאם עז'ר לפ"ק. עם נוף הם' שתי ידות ולא כלו כ"א שנים למדוה זו. ה"ל בבית גנוי חמ"ו הנה"ג המפורסם מוהל' רוד אופנהיים זצ"ל. סה"ל אב"ד ור"מ דק"ק פולג ומדינות פיהם. וה"ל הוא כבית הנבחר הרב המוס"ל ומופלג מוהל' קאפל סג"ל מק"ק פירדא. והנה נשנת ת"ש לפ"ק נדפס שנית באמסטרדם הם' אור תורה לצדו. וז"ל שהמדפיס הוא לא ילא ידו מוכנו כלוחי הדפסה (כמ"ס בפ"ג) ובפ"ה נדפסו כתיבתי מכתב מאלהיו) אעפ"כ לפי גודל ערכו ושוכו אלדולו לידעני ולא נמלא כ"א אקד או שנים בעיר. והנה עינינו רואות שנלא שני הדפוסים היחודי הראשונים להכאים אקריהם מקום להתגדר בו כי עדיין ה' העיקר חסר מן הספר מפני שלא היו מכווני' דמיו הסומן והפסוקים. ובפ"ג הם' הספר הנכבד הזה כקומר בלי גורה כי ה' קשה מאוד על המעיין למלאו מבוקשו. וכדי לזכות הכנים נדפס עתה פעם שלישית עם תוספות מאלה מקום הפסוקי' והסימני' כדי שיגיע חס הקורא וימלא המקום אשר הוא עומד לעיין עליו בלי עורק ועצל. ועם זאת לקועי מכתב מאלהיו ה"ל כן אישמי דק"ק

יבדעולם. הפכה קאס. מוהל' עזריאל מוילנא. זל"ה

נדפס בק"ק הומבורג פה רעד הא לסדר ולפרט. וכל כנהת כהן כליל ההיה לפ"ק ע"י האלוף התורני הר"ר אהרן בן כהר"ר צבי הירש מרעסא

אשחא אשחא אשחא אשחא אשחא

הקדמה

מהרבהגאון בעל המחבר ספר אור תורה זיל

ידיע להוי לך קורא משכיל כי ההגהה הזאת תועיל לכל אדם אבל לא תועיל
 בשלמות אלא למו שיהיה בידו המקרא הגדולה דפוס שני א' בומכירני או
 המקרא הקטנה דפוס בומכירני בשנת ד'א לכו אלו השנים נדקתי ועיינתי אות
 פאות נקודותיהם ושעמיהם ותקנתו הכל מסרים ויחרים ופתוחות וסתומות אבל
 שאר הפרקים לא ראיתי ואפשר שגפלו בהם טעויות אחרות וכל מקום שמתחלף ס'ם
 היינו ספרד שהם המונהים והנאמנים שראוי לסמוך עליהם ואעירה לי עדים
נאמנים - כתב הראשון ז'ל בהשגחתי על ספר המאור הוף פ'ק נכרכות וז'ל ואם
 נראה נכרכא וז מעט דוחק טוב להעמיד אותה כי נוסחא ספרדית היא עכ'ל
 גם הכש'ן ז'ל בספר המ'מות ס'ם הראה כתב ח'ל אבל פפרו ספרד
 וחר נאמנים מספרו עכ'ל - והגהה זו עשיתי על פי עשרה ספרים
 בתיבת יר אריותר שכל אחד מהם לא נכתב במאה זהובים ומהם
 קדמונים בני ת'ק או ת'ר שנה - ועל פי כמה מסורות כתובות
 יד - ועל פי ספר מסורת סייג לטורה שמכר הרמ'ה
 ז'ל ועל פי קרית ספר שחיבר המאירי ז'ל ועם
 סופר לרד'ק ובספר שחן שאון וס'א - ולכן
 בכל דבר שיסתפק אדם בכל
 המקרא אם ישאל את פי
 בע'ה אכר ספקו
 וכפרט אם אהיה
 בביתי :

מנחם די לונזאט

הסכמור

הסכמת הרב הנדל הגאון המפורסם
 מוה"ר בערש גר"ו אב"ד ור"מ דק"ק
 ניקלשבורג וכל מדינות מעהררין-
 ואונגרי :

וי'ש אליהו וישמר אימורים לגבוה
 סליקא כסדרו סוד המערכה
 מערכת קיום האיל"ש אלקי' בל אליהו
 להזכיר זכרון כתוב בספר סופרים
 כקדשים ראשונים שהיו סופרים בתורם
 כל אלו תשכל הסכמי עשו ככמה מקומ'
 שאין להם הכרע כריעה בתפלה וסוף
 כהודאה עד שאלה כאיסור נגד הלב
 ודע מרת כפשוטא חתונה היא
 וללאוד כריך לרכי רבים שפ"ו העם
 ולקטו לקטוי בתר לקטוי מאלכנו
 הנמושות ועניו' בתורה זו עי"לם אל
 זכה ללמד למדו פשוט כעטנת הנרות
 כר מזה ואור תורה שכתב כתב הנשמת
 ביו עור'ה תיקן שהיו קורין בתורה אסת
 לכולן כדורים לברר דברו דבר על
 אופנו אופן וקרוב ומיהר לעשו עש
 שמתן זכר'ו נלדו כד הא' שדרכו להסיק
 אסוקי כשמיהו עס ואכ"ר הגביר נכרס
 משבו לגביר דנות' למיטשע דעת המוסקי'
 כל א' וא' כיה ופרממה הכותב כתוב
 בתורה ושינה בנביאי העבל הקורא
 תורת מלאש ראשי עם למסורה ועש
 למקרא קריין ולא כחיוב כתב ועי'
 פנים אל אימה' למקרא' עליותו במים
 מי האילות ואלים וביא'ר לבאי' הקובים
 של יו"ד קא מניא הוי מתן נכרס דנא קא
 מסעי'ר בעד ובהך סמו' ל'אורייתא

הסכמת ארונים מורינו ורבינו הרב
 הגאון הנדל המפורסם נ"י ע"ה פ"ה
 כבוד מוה"ר עקב כ"ץ גר"ו אב"ד
 ור"מ דק"ק פ"ר דמיין יע"א :

יד ה' היתה אל אלי' יר כותנפ כתיב'
 תמה . תורת ה' תמימה . חמה
 פומי תורה . בדקדוק קולעל השערה .
 מניו ס' כס' לת כדורה היה מוה"ר אלי'
 בן היה המרני מוה"ר עזריאל ויילנר ז"ל
 שכבר עסק כמורה זו בחפלות אשר חקק
 ע"פ הדקדוק . והנה בל להוסיף תומש
 ותיקן גדול תיקון סופרים השיב הרק .
 ע"פ גדולי המניחים אשר עס לפניכם .
 ושמו עיניהם . להניה כל דף פעמים
 ואלש עד שעשאו כס'ת נקי' . והנה זה
 לי עשרים שנה בראות' שדפסו קומאים
 מדעים מקרוב בלו ונקראו בשם תקוני
 ספר'ו ותקנתן קלקלתן שהן עלמן מלאי'
 טעות ונלקו בחסר ויתר שספרו בהן
 מינות וזרות . ומחו הס'מיה דעתי
 אמו עמו שדפים מוה"ר הל' קומש
 תקון סופרים להסיר המכשול מכל היג
 ושינה . אך לא השיגה ידו משמת מעות
 לא יוכל לתקון האי תקון . וכעת אשר
 כמה קליני אכן רוטים בתקנתו להפריד
 כמה מאות לכוך הדפסתו . אמרתי
 אני עם לבי לטוקי ישראל המתנדבים
 בעם . וסף גם זאת ראיתי גדולי רבנים
 ועל כולם הגאון אב"ד דק"ק פראג עם
 כנ"ר מ"ש אשר משכנים ומפתחים סדר
 תקון

דל'אי דולב מבור' עמוקים עמוק מי ומלאנו מוליא אסורים ככשרות כשרון לבעלי
 כ"א ראות עיניו והכו בו חכמים סכמי הדור דרו מע"ה ודרי מטי' אבות אב המון
 גוים כיו וקרא שמו אבר'ם ונשי'א את ראש בני ישראל היה המנות הגאון המפורסם
 מוה"ר אברהם כדורס ז"ל ואשר בל אמרו מאי אשר מופלג דפלוג ליה וקרא יקר
 ראיה עינו וז"ל ער ומפורסם כדורו דור דעה וזכה בנן ערו עד ככלל ופרט ועלול
 לקבל

הסכמות

לקבל טהרה ניהו הנאון מוהר"ר יעקב
 פ"ן כר"ו אר"ר ור"מ דק"ק פ"פ הכירה •
 ונאם מה אענה אבתר' ומיבא אררי
 שכבר עשהו בעש' לשמה ולשם גירובין
 גרסה לתורה נפסם חפלה חפן למען
 כדקו יגדל תורה ולהאדירה • אדר והוד
 והדר הדרת פנים מסבירות למקרא
 בקריאה של חנה תיבת הכושר כשרון
 מעשה ידי התורני המופלא מוהר"ר אל"ו
 ווילנר כר"ו אשר ערף ונע ומלא מאל"ו
 מליאות שטיבי' להתזור תזור ושו"ן
 שיבת ארעו ונע בה מסאורה • משמר
 ידע'ה לא ידעה נדסה ונראה רואה אני
 את דברי חכמים שכבר קדמוני חכמי
 ישראל לרד"ך ויש לו תוכ"ן עמה ידו
 להיות כמבייע לדבר מנהו כר ותורה
 אורה • ואור הנבון ועמון כאל"ה לו קא
 מיבע'ופשיטא דקרא כתיב כתיבה
 תמ'ה תמה יקר'א קורא מראש דבריו
 אמת להאיר גברא דפסי' דופס ותורף
 הכתב מוכיח בתובת מנולה גלו
 בעלמא מילתא אכרישיהו יכיר'ו
 וידעו כו"ה' קודש כין קודש לחול להכדיל
 ולהפריש פרוש מיראה את'ה תירא לרבו'
 דיבה כל מי'ר ממהדורא • הדר הוא
 לקול ה' וקול מדנ'ר קדוש יושב תה'ות
 ישראל וקול זה אל"ה שאל"ה שאל"ה
 דל"ו הדרא תקנתא תקנת עו"ו' בעש'ו'
 לשמה שם שם חק חוקת התורה לחוקת

פפתי' דכות ראה וסמך כמוכים לעו"ל עשוים בלמת וישר ישראל פקודי' מ' מיפקד
 פקיד וויאכר מכוב'ה • חברה חברה אית ל'ו הכא הוי הוויית העולם כמנהו
 שהנכדכו ליקס את ספר המקנה בקיין כסף שהדסיפו פניהם ככותבת' דמייתנא
 דעתם דעפ' ושרה • ישראל רכי'ה' כס ילכו אשר ת'ך זוג'ים ואף אני כמותה אסת
 קייסה ככ"ס יאזו לשון אירה • ארת הדין תורה תלא מליין חן התורה גמרא גמירי
 וחורתא תהא דא למיקס ולהיות כוש' שש פאר'י המננה'ות גנה לבכר'א ושאל גנים
 גמרא ועיקר בלי שפי' בניעוש קמא ובאתרא • הדין לו הניין הובלית דברים פתמי
 לשיעורא • פי המדבר לכבוד התורה ולומדי' ולכבוד הנורא במתו'ן לזיירה • הק'
 יששכר בערש מקרא קא החו' בק' נ"ש ומדינות מערהדין והגר יע'א :

תקון מופרים שלו כאשר פתנו לו נכתב
 ידס מכתב לאל"ה • ככן אף ידי חקן
 עמו • ומדבר בעדו • לתמכו ולעשו •
 אים כמתנת ידו • כדי להניח מכת אל
 הפועל • ואף גס זאת דעתי מסכת
 בנייתי לדעת הנאון המפורסם המנוח
 מוה"א ב ונ"ל אשר נזר אומר על כל
 מדפיסי' תומשי' שלא ידברו כשער שדפסו
 ע"פ ת"ס אס לא מעידו על הגהתו שלא
 רבניס הכקיאוס בתחמה זו • וכלל
 גיירה זו שלא יריס אים את ידו לכתוב
 שום הגהה ולהכתן בדפוס על ביוד
 העמדת תיקון של מהר"א הנ"ל אס לא
 שיכחימו ג' רבניס כנ"ל מפי כתנס על
 אותה הגהה כי אכחי הרוואה ראיו' הגנה
 שהגהות מהר"א הנ"ל הם ע"פ סופי'ם
 וסופרים מובהקים ובהסכמת גדולי
 הרבניס נגל' כן מהראיו' לגדור גדר זה
 דאל"כ אין לדבר סוף וכל הרו"ה ליעול
 את השם יבוא ויטול ומלא יחזור התיקון
 לק'קולו הראשון ח'ו • והמבייע לכבר
 מנהו למהר"א הנ"ל למנהו יאכילו •
 ומה' יאולס גמולו • להרחיב את גמולו •
 ולראות בכיון כור יא' אל וניאלו • כ"ד
 הו' יו' ג' יב' אדר לכבר ולפרט ולתת
 עליכם היום ברכה לפ"ק :
 יעקב הקטן בהן מפראג חונ' פה ק'ק
 ורנשפורט יע'א :

תחלת דבר אליהו

אלה דברי המגיה. את נשף חשקו לחררה יגיה. וה' הטוב נשף חשכו יגיה:
לאדם מערכי לב ומה' מענה לשון

אמר המזורר דהע'ה רחש לבי דבר טוב אומר אני מעשי למלך (מהלים
מ'ה) אכי טרם אה'לה לדבר אנכך את ה' אשר יענני אף לילות יסרני
כלותי בראותי מלאכת ה' הדפסת ספריו קודש נמזנה וכמם זו היא סימת בני שימת
לב מניהו ספרים רחש לבי דבר טוב זה קרוב ל'ו'שנה עלה במחשבה לפני לשום
עין עיוני להניה החושים וחקוני סופרים שאלו ידיו אומר אני מעשי למלך
במלכתי ברכותי גדולי חקרי לב המה יורוני ויאמרו לי כזה דלה וסדש לשוני עש
סופר מהיר ה' נתן לי לשון למודים וקסת סופרים להצלוח על הספר המסודת
שעלתה כידוי מפי ספרים ומפי ספמים וסופרי' ניתוד כבוד מורי הרב הפסיד מוהר"ר
יונה לבד סופר וז'ל' מפרטא כי יותר ממה שהיה מורי החכם ז'ל' שלם בתלמודו לא
היתה חכמה אשר שננה ממנו וגם עשה ספרים הרבה חדשי גמפ'ת ופוסקים עוד
לימד דעת ארון ותיקן ספר מיוסד על הלכות ס'ת וקרא שמו מאורי אור * *

וכהותי עומד ולומר בק"ק פלגא יע"א
בושיכת לוכיכו מ'ו הנאון המפורסם
מוהר"א' זלוק'ל שימתי ג'פ בעמידה
לפני מורי הנו' והייתי אמן אללו הוא
פקד עלי לאמור כתוב זאת לך וזרון
בספר את הרשום בכתב אמת כלמה
שעלה במודתי בענין כתיבת ס'ת. ואף
שהזמן לא היה מספיק על ידי לכתוב כל
הדברי' כהווייתן כי ללמוד בשיבה הייתי
כריך לעפ"כ כתבתי בפנקסי ראשו
המפרקים. ולאחר שהורסקתי כדוד ממורי
ז'ל' הונד לי מפי כתבו שהוא כותב ס'ת
לעצמו (הלא הוא נשער בת רבים בהמ"ד
הגדול שפיראג) וזו היה טרם ויגע
עצמו לברר ול'תן כל עניני כתיבת ס'ת
ועשה מהדורא בתרא על ספרו הנו' .
ובכחו שהיה מאוזן היתה ידו נטויה
עלי לטובה בכל עת ועונה וענותו
תרבני ללמדני הלכה למעשה. ולאחר

שכתו ארזלים את המוקוס וכשנה ארון הקודש שכתבש מורי ז'ל' לישיבה של מעלת
הערוני רעיוני לאזר כנכר סלבי ולהתחזק עצמי במלאכה זו או אמרתי הנה באתי
במנילת ספר כתוב לפני אמת אל' נשטרף לקשצון מעתה חובה עלי לגמור את
המלאכה ולהתאבק בעפר רגלי ת"ת ולילך בעקבי הרב תסכם הכלל מוהר"ר

הקדמה

מנחם די לונזאנו ז"ל בעל ספר אור תורה בניאורו נראה אור לשרים • ואת זה קוימי מלאתי ראיתי שהרב ז"ל הניח לי מקום להתנדר בהרבה מקומות • וכאשר החילומי לעסוק בענין הנהגת החומשים ומקומי פופרים להסירם ממקושי העשות *

ולרפס עבור הבחינה בדרך הכסף ובכחן הזהב כל דבר הקסה וכל ספק שכל לדי שאלתי פי רבותי חכמי הדור ואשר לא ידעתי ויבטלו נימוד כבוד אדונינו מ"ו הרב הנאון המפורסם מוהר"ר יעקב ב"ן נח"ו אב"ד ור"מ דק"ק פ"פ יע"א יהי מכירי בתוך ליום שכלו טוב ולעולם שכלו ארוך אשר שעינו ולבו להאיר עיני בהלכות ב"ת לכתובתה וזה יותר מעשרים שנה שהסכימה דעתו הרמה לתחכני בימין דקדו ואף זרועו תאלמנו להדפיס המושג תיקון סופרים פפי המבורט שבידי כרי לסקל המכילה ולהסיר המכשלה מדרך הרבים ותחזור עשרת הדפסה זו ליושנה ולא תקת התור עוד בשנה • ואשר כמה כרכורים שכרכרתי לעשות הכנה לצבך הדכסת החומש ולא עלתה בודי השתי דרכי אין לי עוד עסק בשום הדפסה וידית הא שכולקת הימנה לגמרי • ואולם לא בעלם מעין כל מי שירב וזומע מהדורי מיני שבהיותי בק"ק וויכא רבים וכן שלמים אשרו לכהני כ"כ יש בידך ובכתך לעשות ואתה רולה לאנד הטובה מן העולם ולא היוימים מועטים עד שנתגלגל הדבר שכלו לשם ונראו בעליל זוג' אל ת'טונויני דכיומי קרמא קדישא פראניע"א המה ראו כן תמהו ג"כ ויהי בלעמם אלי יוס יוס מה לך כרדס קוס לך עיך המלאכה לגמור ואי אתה רשאי לבעור הימנה ואין לך אלא ליטעל למקום שחילאנו בית הדפוס ואותיות קדשות להוליא כלי למעשהו

ונשמעי דבריהם כי נעמו שמי לדרך פעמי ויהי בעברי דרך ק"ק פראנא קמו ונתעוררו

הקדמה

המעוררו כל חכמי העיר כלידוף הגאון המפורסם מופת'ר ז"ל ראש נשיא ישראל
בארעא קדישא חוב"כ אב"ר ור"מ דק"ק פראג וכל מדינות פיהם ועיכבו אותי שלא
לזון מקיר העיר וסוכה כדי אידופם החומש תקון סופרים עם מרגום אונקלוס שמה
בפראג והשתלדו רמון ע"ז מהעומדים על הפקודים מהקופר ירום הודו . ותנשא
מלכותו וכבודו . וגם עשו דמים על מבורות הקדושות דשם ש"מלאו כל דמי הוללות
הדפוס והלכות אותיות שדש ת' לזרד הדפסת החומש הנו' אך אחרי האלוות נשתפו
לבוא בין כך קס מסע'ן א' ועשה מעשה להחור כל הנבין וכל דבר שבמנין והוכרתי
לכתת רגלי משם אמנם ינאמי מן העיר עשה רושם בלב כל חכם לב והתשיבו
עגמם לקיים הבטחתם לאחר שיעמיד לי המקום ב"ה ריוס והללה להדפוס הקושש
ת"ם במקום אחר אזי מקוינים הם לנקות ממני ומב"כ כפי שנתרנו עגמם מאז ומקדם
והראיון הנו' שעדיין הוא בידי ערדנו עודד בתקפו כי כתב הית אשר ניתן מהעומדי'
על הפקודים מהקופר יר"ה אין להשיב :

ועל הטוב יזכרו הקנינים והנבירים דק"ק וייגא יל"ו יתנו בישראל נדקת טורנס
שהפריוו על המדה טובה מרובה והתשיבו עגמם מפי כתבם לנקות החומש
בשער הננוה יותר מדמי מקח הזה לכל נפש וכל אחד יקס סך כך וכך ספרי' במספר
ובמנין העשיר כפי עשרו לא השקית בעבור העשיר' והחמיעט לא הפסד לפסות טמשה
והדמים מודיעים ועל"ם קרוב לתמשה מאות זהו :

ועריון אבי נ"ך למודעי ליתן הודיה למקום ב"ה אשר הביאני אל המקום הזה
ק"ק פ"פ דמיון יע"א כי בבואי הנה באו לעזרת ה' בנבורים אנשים מסומ'ו
להמקין ידי במלאכת הדפסתי החומש ת"ם ועל בולס וככללם האים אשר עשיתי עמו
מאז ומקדם נגר חכם כעזו מכירו הייתי לשעבר ועכש' צייתר כי שוד יזו ויד
בניו הנבירים הנכרדים יג'ו נטו' עלי' לטובה . המשכילים יזתירו כוזהר הקרוב
ומלדקי הרבים * בכובכים * . שמש זכרם הטוב כודע בשער בת רבים . כבר
יגא כעולס טיב טבעס ומכועס . לכן אינני נריך לכרסם פשמש ולפרעם .
ושאר ימדי' שגולה השרירים והמריזים זריון מקדימין יתנו עידוק וידקו וזכין
וזכין אסיהס עמהם מהסראו וכן עשו הרבה קנינים הנשארקהלות המקושב"ה
היא בעורס . וראשם שכרס . ולאחר שהמקומי בדרך זכין היו מועדות לבסוף לק"ק
אשטערס חרתי לאחורי מפני כמה עיקולי וסאורי דכוו קיומי קמאי בהאי אורסס .
שכתי דרכי לרגל המלאכה אשר לפני וכפלה מילתא בדעתאי אין טוב לפני כי אם
להדפוס תקלה הכסר אור חורה ולתוה ליקוטים מסיבורי . מכתב מאל"הו כי
היכי דליכדקין בעלמא בדרך שכני אלס מויליין לזריעה ולדגמא להרלות פוטין
לרנסם ומרתי כדעתי להדפוס כל הנו' פה ק"ק פ"פ יע"א או באקת הערים הסמוכין
כדי שאוכל להיות מכוו לעת מילא לפני רבותי אשר ישנו פה בימוד ככוד אדוכינו מ'ו
הגאון הגדול המפורסם מופת'ר כ"ן נר"ו לשאלו מפייהם כל ספקותי וכזאת אני כעז
סעוק וככין אלא יגא דבר שאינו מתוקן מחסת ידי כי הללו דברי סופרים העשיון
להתלמד כרוכין מיוון והכל הולך אחר הנער . ובאשר שכר נשמע בין הקיים מענין
תקנות גדולות וקבועות שגנו כאן בעסק הדפסת וקניית ספרים חדשים מקרוב גלו
פי כבר נגזרה גזירת תקנה זו ביום הגאון המפורסם מופת'ר ז"ל הקמוס למשק .

הקדמה

כנזכר בהשכמתו לספר מאמר נכבד ה' ח'ל' שס אמנם שאר ספרים זולת ספר הנז' על תוקף גזירותי אעמודה שנזכרו בקרבם שלא להדפיס אום ספר דבר גדול או קטן אפי' תחינות או שירות וכיוצא בהן בלי רשות רוב חכמי אשכנז . והעובר ע' הן המדפיס עמו הן הכא להדפיס והא מותרס ומכונה בתרס כ'ל העליון ובתרס כ'ל התחתון כי עין בעין ראינו גדול המכאול והחלול השם כ'ה וזולו כבוד התורה הקדושה ולהשומע ויכעס ותבא עליו נרכת טוב כ'ל הנעזר מנחה מענרר כ'ל ימקן ר' אביגדורש מונה פה ק'ק פיפ דמיון היים יום ו' עי'ב רהב' ג'ל'פ'ק .

עכ'ל וראוין הדברים למי שאמין :

וכבר אמר החכם שהמ'עה מקום שיפול העץ עס יהוא (קהל'ת יא ג) לכן כתדשה כאן התקנה . והת'ינו פה שלא יהא מקבלין פה ספנים חדשים משום אדם אפי' מן המכירין אם לא שיהיה הספר עלמי ניכר בטניעת עין שיש בו כורך גדול לתקון העולם ועכ'ל זה ענין ביקור יבדוק ה דק היטיב ע' עינו העדה הסכמי' הלאמים שנעיר הזאת וכראש אמ' הנאיון אנ'ד ור'מ'נר' ושאר פרטים כל דבעי דרשה כפי שיקול הדעת מכרעת שעל דעת כן תיקן מוהר'ם ז"ל תקנה זו או שיהי' להמדפיס רשות מרוב חכמי אשכנז . ואני בעניי הכינותי את לבני כמלוה ועושה ספי מתקני תקנה זו להשיג על עבא זה והעיתוי סכמי לסכול עול' משמרת עבודה זו כדי להרבות כבוד שמים ועי' כן עמום התללות אנכי לע'ע . ולא היה באפשרי להסכים ולהעריב על' פתחי רבותי ולאקדו על' דלתותם וים זמן לא הית' שעת הכושר כי אם בעתים מיוחדים לעת הפכאיו ולאכרוחי נבני דברני דכוותיהו כול' האי ודאי לאי אורח ארעא למיענד הכי לכן כל הלכה שלא הענידוה על בורי' לנכרה כשמ'ה חדשה לא קבעתיה בדפוס' וע' וכל כיוצא בו מרג'ל כפומאי לומר מעט הוך הוא רב האיכות . ראוי לקשרו בכתר מלכות . והרב המעורב בלי זכות . אין בו צריכות . כ'א טורח האריכות . ועוד חזון למועד אחר נמר הדפסת המושא מ'ס אז אוסיף שנית ידו להדפיס חיבורי הנז' אם יבחימו רבותי ע'ז . ואף שאיחרתי נדרי מה שנמרתו בלבי להדתיס כל' הנז' בלי איחור ועי'וב ואחר עד עתה כל עכבה שאינה הימני אינה עיכבה . ולא נכרכא א'ל לביני ביני העת שהסכימו רבותי על מה שהדפסתי ליקוטי' הנז' כגון דא ודאי א'ל לפנים ד'ית דין על מנן ודאי טעמי' ככוננים מלאו בה והתירוה כולם נכוחים למיין וישרים למולאי דעת כדת של תורה . גם פראות נתונה פה מהחברה קדישא ינ' ע'פ' הסכמת רבותי ומסיהם ופיו כתנס ראיון אנשי העיר הזאת לקנות הספר אור תורה והל'יקוטיס מחיבורי הנז' . אחיבא השתא דלתינא להכא איגלאי מתא למפרע דאכיר קא עבדינא האי עבדינא שפירתיא אכא לא סכימאה ולא חוואה אכא א'ל נמרבא וסדרנא הכינוי תולה הנדולה והכבוד נבעלים ומשיס עכמי כשירי שירויס כבדת ופורת מן הכבוד דבר נספשו על אדם מתאוה והלב תומד . וזה דרך כבוד של מע'ל התורה וכבוד העקוס כ'ה במקומו עומד . מה הכרוי' לומר'י הרי זה הכותב בא ללמד ונמכא לומד . וכימנא מולתא היא תנא תוספתא וספרא בל'ירא . האידינא בעידנא דשרינדא רהישנא ומקישנא נפשאיו בק'ירא . כ'ד ענד נרנא ל'ראי ה' ול'ח'אני עמו : זל'הנן כ'ל'ט' עהר'ר קוריאל זנ'ל לה'ה שזוילבא :

א (ב) בראשית הבי'ת - דבתי ומנהג הכופרי'

א (א) בראשית כתב הרב ז'ל' כמסדונו הזה'

לעשות האות דבתי שזכר מלמעלה לשאר אותיו התיבה וסדר העודף באות הרבתי יהי' סרוח על פני אורך השיטה מלמעלה לשאר אותיות התיבה. אבל כמסדונו הזה דק ק'ט (ר'ל' זוהר דקש כזיר הזירים) אמרו תמוז רבנן דמ'קין על כל שאר תמוז וכו' שמע שדרך לעשות להיפך ר'ל' כולטין למעלה: עמ'א:

אמרו בו' - אותיותיו ראינו בו'ט ריש ג'ה יע'ט. אך קין אחנו יודע עד מה אש הדברים מניעים לענין הכתיבה כמ'ט הרב ז'ל' - או לענין הקדושה ע'ד מ'ט בזהר ובתיקונים בכמה דוכתא וי'ו דמח קדושא סלקא לעילא על כל שאר תמוז בו' - גם מורי מהר"י ל'ס א'ק'ל מפרא נהג כן בכתיבת ס'ת לעצמו כמנהג כל הפוסקים אזכר הרב ז'ל' - ועמ'א מזה בזהר ח'כ דק ק'א ע'ב ובמס' סופרים ריש כ'ט ובסוף ס' הכוונת ובס' ג'ה ובשאר ספרי דרשי רשומות:

(ג) ידוי - בשופר ישר (ר'ל' במוק) ולא במקף. וזו היא הפלוגתא

הראשונה שבתן כן אשר וכן בפתי' שכן אשר קורא יכו בשופר - וכן בפתי' קורא יהי במקף - ונהגו כל ישראל בג'לות פאלו לסמוך על קריאת כן אשר כאלו ינאה בת קול ושפיר בן אשר וכן נפתלי הלכה ככן אשר - ואלע'וי שנמסרות הדפוס אין גם פלוגתא זו אנו מלאתי כשתי מסרות כתיבת יד - וגם כשזה ספרים ספרדי' כתיבתי בשופר - ולא נמלא

במקף דק בספרי אשכנזים ואין לסמוך עליהם: (יא) דשא - הראשון בספר

ד (ח) ויאמר קין צו' - כתב הרב ז'ל' דאין כאן פיסקא בו' ובמאורת המורה כתב וז'ל' קראו למקום חלק שבין פרשה לפרשה פיסקא ויש פיסקא בחלפת הפסוק וד' מנהגו בתורה כגון ויאמר קין בו' יע'ט ומ'ט עוד כשער שברי לוחות - גם כש'ך פ' פתחם כתב וז'ל' וכן אמרי המנפה פיסקא בחלפת הפסוק וכן ויאמר קין בו' וארו' ל'אשר לית דין בו' יע'ט - אמנם

א' אשכנו הוא נוקף קטן וכן כרלה כו דק לכוא וקף קטן אחר הפשטא - אך בפסרי ספרד הוא גרביע וכן העיד רד"ק

העיקר כמ'ט הרב ז'ל' ובכל ספרים המדויקים שככתב ובדפוס כתיב כן: (יג) מנשוא - כתב הרב ז'ל' שהוא מלא בו' וכן נוהגין סופרי אשכנז' המובהקי' - ויש תוספין סוף דברי הרב ז'ל' וכותבין מכאן פסר - גם במס' קמפר עליו לית

המאוריו ז'ל' ושעם המלא וקף קטן (כג) הצלע - ה'מ'ל' קמץ כרובס'ט

המדויקים ובהל' - והמדפים כתב עליו דבריו תהו אל תשת לב להם כי תהו תמה - כי כל כ'ע מ'רע כגרי וקמץ - וכל כ'ע שהוא מלעיל במנול ופתח וגם זה כסנינו מללא מסור עליה' לית פתח ש'מ קמץ הוא: ג (ה) אבלכס - כ'ף

ראשונה קמץ לכד בכל כפרי ספרד וכן ככו' כי לא יבואו שני אותין נראש תיבה אף כי שלשה: ד (ח) ויאמר - שעה המדפים שעה פיסקא בין אחיו ליהי

בהיותם - כי בכל הספרי' ובהל' אין כאן פיסקא - גם הרמב"ם ז'ל' וגם הרב האוריו ז'ל' ל'ס מנה זה ראש פרש': עמ'א מ'מא: (יג) מנשוא - בכל ס'ט

המאוריו ז'ל' ושעם המלא וקף קטן (כג) הצלע - ה'מ'ל' קמץ כרובס'ט

המדויקים ובהל' - והמדפים כתב עליו דבריו תהו אל תשת לב להם כי תהו תמה - כי כל כ'ע מ'רע כגרי וקמץ - וכל כ'ע שהוא מלעיל במנול ופתח וגם זה כסנינו מללא מסור עליה' לית פתח ש'מ קמץ הוא: ג (ה) אבלכס - כ'ף

ראשונה קמץ לכד בכל כפרי ספרד וכן ככו' כי לא יבואו שני אותין נראש תיבה אף כי שלשה: ד (ח) ויאמר - שעה המדפים שעה פיסקא בין אחיו ליהי

בהיותם - כי בכל הספרי' ובהל' אין כאן פיסקא - גם הרמב"ם ז'ל' וגם הרב האוריו ז'ל' ל'ס מנה זה ראש פרש': עמ'א מ'מא: (יג) מנשוא - בכל ס'ט

המאוריו ז'ל' ושעם המלא וקף קטן (כג) הצלע - ה'מ'ל' קמץ כרובס'ט

מכתב מאליהו (כראשית) אור תורה

וחסר - ובמחברת הזאת חיבורי מכתב
 מאליהו הארכתיו בענין זה :
 ה (ג) כצלמו - ככל המוסר המדויק
 שבכתב ובלפוס כתיב כלומר כ"ף בתחיל'
 כמ"ס הרב ז"ל גם במס' קנ"ג הך כללמו
 כללמו חקרי' (א כ"ז) במס' למת - ונבי
 הך דענין כל מסר נ"ב לית - ש"מ לאלו
 כהלדו נוכחו . ובקונטרס בוקסדורף
 כלילתו נחלק והדפוס שיהם נבי"ת
 תחילה וכו' וכלל בזה שנה בהרבה מקומות
 כמ"ס במה"ס חיבורי מאלי' . ובענין
 דף י"ח ע"א אמרו ויולד דמותו כללמו
 מכלל דעד השתא לאו כללמו' חילד כו'
 וכתב הר"ף דדיוק מלל כתיב ויולד
 כללמו כדמותו כמ"ס לעיל כללמו
 כדמותו כו' יע"ש . וכל' דליוק
 להנמי מכתב נ דמותו
 נבי"ת כללמו כ"ף
 וה"ק :

ובהל"ל הוא מל"א ומסור עליו לית ומל"א .
 וכן כתב הרמ"ה ז"ל בש' מסורת סיני לתור'
 שחיבר וכן עיקר - אע"פ שבקצרות ספר
 לנחון המאירי ובס' שמון שזון כתיב שהוא
 מסר . וגם אנו מל"א חסר בשלשה
 ספרי' ונבי"ת גם מ"ב כו' בש' עזרא נמל"א
 חסר - עמ"מ : ה (ג) כצלמו .
 כ"ף . עמ"מ : אמר מחסר קנתי .
 נתיי מפני רוב הנעויות הימרות כנעולות
 דמו ששמו האשכנזי' בספרי' וקראו חסר .
 ואני קורא אותם מתנ' לחסור היו עליו
 לטורח כללתי בשוף על הגהת' כי רבו
 מאד ויזון להם מספר . ואני אמרתי
 אנלה חונך למען תוכל' למחן ספריך
 כמ"ס המדויק' וכן עשיתי בספרי . אבל
 עתה שבחמי להדפוסו חללמו מלהדפיס
 הגהת הנעויות לפי שידעתי שזס אדם לא
 יקום להטריח עמלו להניחם בספרי וא"כ
 למה זה הכל אינע להדפיס :

פרשת נח

ז (יא) מעניית - כתב הרב ז"ל הראשון
 הוא מל"א כו' .
 וספרי האשכנזים יש מהן נוהגין לכתוב
 כמ"ס הרב ז"ל ויש מהן כוחבין שיהם
 סבורים . וכן נמל"א כתוב בס"ת שכתב
 מורי מהר"י ז"ל מפרגנ' . וכל בעלי תריסין
 דיתבי בני תרננ"א הניחו הס"ת כמות
 שהיא

והקמתי חסד יו"ד ומזמג שר"ל שהוא מל"א וא"ו מל"א
 כתב מסר יו"ד ומו"א כמ"ס
 לקמן נבי' והקמתי השני שבפרשה וגם זה שנוג' כי בכל ס"ס הוא חסר דחסר וכן
 בירושלמי' וכן כתב הרמ"ה ז"ל וכן עיקר : ז (יא) מעניית - הו"ד בשוף והוא
 מל"א נרוב ס"ס ומל"א נרוב עקרונות חלוקות א' אומרת שהראשון מל"א והשני חסר וא'
 אומרת שניהם ספרי' והר"מ ז"ל כתב שהראשון מל"א וכן עיקר אע"פ שבספרי
 ירושל' יוצאים הוא חסר ובס' עזרא נמל"א הוא י"ב' שזון שזון ובקצרות ספר לרב
 המאירי כתב שהוא חסר וכן מאנע גם בסדר הגע' למחל"ל והנה מנין ז"ל כפי ק"ד .
 ע"ה בהרמ"ה ז"ל קנענין שנתן בהם כיון מל"א דמל"א וחסר דחסר פירושו הראשון שהיו
 המעוקות

ו (ט) אלה - עשוה : (טו) תכלנה .
 הנו"ן דנושה והריוה
 עויות גדול' ונראה קטן כי תכלנה כיון
 רפה פירושו כמו מכלו' כי אז הנו"ן סימן
 הנקבו' כמו ומנין את הילדים (אמות א'
 ח) וכפאות לכנה תתיכה (ימקל י"ת)
 אך כשהנו"ן דנושה פירושו תכלה אותה
 וזהו המכוון : (יח) והקמתי - נהל"ל
 מל"א יו"ד ושבוש הוא . והמאירי ז"ל כתב
 והקמתי חסד יו"ד ומזמג שר"ל שהוא מל"א וא"ו מל"א
 כתב מסר יו"ד ומו"א כמ"ס
 לקמן נבי' והקמתי השני שבפרשה וגם זה שנוג' כי בכל ס"ס הוא חסר דחסר וכן
 בירושלמי' וכן כתב הרמ"ה ז"ל וכן עיקר : ז (יא) מעניית - הו"ד בשוף והוא
 מל"א נרוב ס"ס ומל"א נרוב עקרונות חלוקות א' אומרת שהראשון מל"א והשני חסר וא'
 אומרת שניהם ספרי' והר"מ ז"ל כתב שהראשון מל"א וכן עיקר אע"פ שבספרי
 ירושל' יוצאים הוא חסר ובס' עזרא נמל"א הוא י"ב' שזון שזון ובקצרות ספר לרב
 המאירי כתב שהוא חסר וכן מאנע גם בסדר הגע' למחל"ל והנה מנין ז"ל כפי ק"ד .
 ע"ה בהרמ"ה ז"ל קנענין שנתן בהם כיון מל"א דמל"א וחסר דחסר פירושו הראשון שהיו
 המעוקות

המציבות מלאין הוא מלא ויהי שכר
 תפלו המעצבות כמה שהוק ממויהן הוא
 סבר עמ'א: (כג) רמח. המ'ם
 רפה ויה עעות גדול. וברך להורהו
 מאוד כי הקורט ויתם נמ'ס דגושה כמלא
 אומר שזנבלו של ה'נה כמה עם כל
 סיקוס כי ויתם דגוש היו מהנפעל כמו
 יעם עם אך כשהמ'ם רפה הוא מהקל
 והוא פועל יושל: ד (יג) ויסר נח -
 אין כנ'ן כשעט כי לא יבואו שני פשוטן
 כמ'ם לעולם עם לא יהי' כיון זה לזה שית
 א' או יותר: ט (טו) בענני. כמ'ם
 ונהל'י הכ'ן כגוש לבד. ונכנשו כשוא
 ופתח: (יח) הקטתי. ספרגס היורד
 והמרים עלמו כתב כן כפ' במקותי :
 אמר מנשם בכל ס'ם ונהל'י כתוב
 ויהי כל ימינך ומסור עליו ג'
 דמוכי סודך למך נח'ן ס'מן -
 ובספרי אכנו וערבו ויהי כל ימינך
 וכסוב גליון א' מהם בכאן מטעין
 הקדקין ומסורין מל'ן ס'מן. ועעות.
 בדריהם כי עשו מראות עיניהם ע"כ.

ואני אומר קטורים קא חזינא טענות וראיות לא חזינא והרמ'ה ז"ל כתב שזה
 משלוקת בספרי ובמפרות ולא הכריע. ומתהי על המאורי ז"ל שכל הכור מזה
 כלום ונ"ל להכריע דהכא ויהי גרסינ' - מלא כיון דהכי אשכחן בכל ס'ם ובהנהו
 מסתתא דירבו בלא פלוניא כלל אשתכח דמ'ם וכל תמימין וספריא דילקו אכרעו
 הבר והשאל אית לן לאיגרוי אכתריהו דמסתברא דקו ואשכחו כיון דליכא דשא לה
 לאידך בוסא. ומו דאנא אשכחנא בספרא דוקנא עתיקא מסרה אש יי' בר מההוא
 דקמב הרמ'ה דאמרה הכי ויהי כל ימי פלוני גבעה בענינא ופי' אדם ש' אכזב קינן
 מהלל'ל ירד מתושלת ע"כ ונדפסה כפ' כראשית. והאוי מסרה מסייע למסרה דאמרה
 ויהי כל ימי ס'ן'ן מיתן דאש איתא דהאי דתה ויהי איהו למת' תמי יא ויאשכח כמינא -
 ואשתכח השתא דמסרה דאמרה ויהי כל ימי' כ' ס'ן'ן מיתן הו' לה מלא לנבי דתתי וסין
 דבריו של א' כמקום שנים. וליכא למימר דלעולם סתוי מסרה דאמרה ויהי כל ימי
 שבעה כו' סברה דסתי דנח כמי ויהי איהו והא' דנח קשיב' ונהו תמימין משום
 דויהו דבפרשת כראשית קא חזינא דנח כ' כראשית לא קחשיב' מלא דתא חזינא להאי
 מסרה דחשיב כמי א'ינן דנפ' כפ' דאיתת הת' בסמוך ויסי' פלוני ג' כשעם מ'אריך ושרתא
 אכזב קינן שדון. ויצי' פלוני ה' כשעם שופר. וזקף קען מהלל'ל סודך מיושלת דעו
 פסור ע"כ. ה' הכל דערון דעו פסור כפ' נח כינהו וקשיב להו. ולא חשיב' כלשכס

נסף אש יז להנהיגה ח"ל . ובהקדמתי
הארכתי מעטין לענין בלתי ענין ע"ש
ובתן אינן מחיים להחזיק יותר :
יא (ג) בחרן . עמ'ס הרב ז"ל ונכ"י
י"ד ה"ק ס"י ע"ה ובגמ' מ"ה ר"ס מ"ל ונ"ל
ס"י ע"ה . ואפי' מידי עברי דרך ק"ק
ווירמיוז נזכרתי מה שהוגר לי ושמעתי
כבר ברש"ש נמלא ב"ת א' וכן כותב יאנהל
בפניו דלוננו שקלה ביד אבא עיר הזאת
ס'ת זו היא מהרמ'מורה'ס מרוט'מורג ז"ל
ובהיותי שם שפתי עין עיוני כחש'מזופש
ומלאתי דאיתי ט"ק זו דומת תרח בחרן
גוריה . ויש ב"ת זו בהה כותב'מורין
ולפי'ראות עיני כשר שהן הן מלחוק'ו'
מנ"ל נזודין עזר הרב ז"ל . והקדמתי
כתבתי מעטין ס'ת זו ונתת מ"ס ה"ן :
למעטיו

ידעו האיווסטנו . ויהי דתיוב בענין ימי קתשיב ואמרה דתרין טיבה חנוך למך ולהכי
דקו אינה דהאיד דת ויהי איהו יולא אלא דהאיד מסרה ויהי כל ימי דנפ' בראשית
קתשיב דלאו כל בראשית חשב מיהו איהו כמו סבר' דהאיד דת ויהי איהו וכדכתבינאל
ותולא מידו . וכן נמלא כל עורא וכן בתב הרמ'ה ז"ל ב"ת שלו כפי מה שהעידו חכמי
הירוש' עמ'מא : י (ו) ובני ח'ס כ"ס . טעה הקדמים טעה מה פיסוקא אפי'מי
שגם בה"י יש בתן כרסה סחומה כי בכל ס"ס וירוש'י' ואשכנז אין זה ראש פרשה כלל
ולא בהרמ'ס ולא במאירי ז"ל : (הו) חצרמוח . מלאתי כחוב טמנת במסרה
חכמות ב'מ"ן ואלו לא מלאתי מסרה זו ואלדבה מלאתי טמנה על חכמות דל'ה
מלה חלף כתיב וכל שגם על זה חומר ואידן איהו' בכל הספרים הוא מלה חלף והכ"ס
בז"ל וכן בה"ל ומסרה עליו ב' פו ב' בקריאה דל'ה וד"ן . וכראיה שלפן טעה מי טעה
וחשב שמי' במסרה ב"ל ב'מ"ן ולא היא חלף ב' בקריאה קתמר . סוף דבר מי
הכתב' מ"ן שגם הוא דהסתי דיקוי פליגי גליה והרמ'ה ז"ל לא הניח מלה זו וכפירק'נס
החזירו ז"ל לא חכמיה אף מ"ס טמנה כספר עורא ב'מ"ן ונכ' הימ'ה מלה חלף נס
החזירו' הקדמוני' לומר מלה חלף וישיב דבר' ב' חתי' חלף וקריין חלף וכן עיקר :
יא (ג) בחרן . השוב במסורת הדפוס הנון הפיכה . ופ"ה רש"י וכן כתיב בפ"י
הערה המיוחדת לרבינו שאמון ואנכי לא ידעמי מאי הפוכה הו'כל' הסבר' כתיבת יד
היא ושה ב"י אום שני ואין בהם זכר הפוך כלל . ובקדמין מלאתי שים בראשית חג
ומסר עליון דלקים ראשיתו' בלוריימא ואלו זהו הפוכה כי כשתהפכה וכתה

החג כרנל הנון . עמ'מא :

לך לך פתוסה יב (ו) מוכח .
 בפשט האחרון לנד כי לעולם
 לא ינאז בה' שני פאטין רק באויה בין
 זה לזה אות אחת או יותר : יב (ג)
 למסעיו . אמרו בזה דף פר' ע"ב
 למכעו כתיב ולכחורה כל דפליג אמז
 דקאמר נפ' בראשית דף מט' ע"ב למסעו
 מצעי ליה ול' היא אל' דהתם כמו סנר
 למסעו כתיב ועי' דקידל' בקמץ הוא
 דקשיא ליה דמאס הכי אציג דמסר וי'ד
 אכתי משמע ל'ון רכיס הול'ךך למסעו
 בדולם מצעי ליה מאז למסעו בקמץ ומאני
 אל' מרין מטלנין וכו' . מיהו בכלהו
 כפרי מדתי ועתיקי ובהל'לי אכחן
 למסעיו מל' וי'ד בל' פלוגתא כלל' ואף
 הרמ'ה ז"ל והמאירו ז"ל כחכו דמל' וי'ד
 הוא והכי נקישין . ואז בעית איחא
 לעולם הוזהר נמי סנר דמל' וי'ד כתיב
 כנפסתי דודן והיונו דקאמר ככל' בראשית
 למסעיו למסעו מכעו ליה והאי דקאמר
 צפרשא ד' למסעו כתיב סנר היינו
 כההיא דאמרו ברעיא מהימנ' נפ' פנחם
 דף רנ"ד ע"א גני והיניוס וילת משה
 דאציג דמל' כתיב דרשיק ביה בלת משה
 כאילו היו כתיב סנר . עמ'מל' :

יג (ד) למסעיו . כתב הרב ז"ל שהוא
 מל' וי'ד כו' וכן
 יש להוכיח מל' במכורה דכתיב וי'ד
 מילין דכתיבו וי'ד כסוף ולפני קמץ
 ומס' וי'ד הרבנים . כמו צוארו עמודן
 בריחו ודומיהן יע' ומל' מני
 הך למסעיו נמי כהדיובו ש' דלמסעיו
 מל' כתיב . ואף שיש לדחות ולומר דתי
 ושירי וכו' מ' תוס' קידושין דף י' ע"ב ד'ס'
 והא קתני כו' מ' כיון דמכור' זו מסכמת
 למיאת הספרי' . י'ל דדוקא נקט .
 ועמ' בענין דתיכיוו שהוכחו שהוא מל'
 וי'ד . כן מוכח נמי הכא דלמסעיו ז"ל
 מל' וי'ד כתיב : יד (א) כדרלעומר .
 הרב ז"ל הכריע להלכה שמת' כדרלעומר
 היא מלה מל' . והאריך לפי שיש ה"ס'
 דחולין יע"ש . והנה הוא עכמו הוד'ה
 דבריו דחוקים . נס אדוני מ'ו הנאון
 המכורסם נ"י ע"ה פ"ה מוהר"י כ"ן כר'ו
 אבי' ור"מ דק'ס פ"י ע"ה הרבה להשיב
 על כל מה שנתקשה להרב ז"ל ועל עיקר
 קושייתו ארך יהי' הרמ"ה ז"ל והשליחו ננד
 ה"ס' דחולין . מרן אמ'ו הנאון כר'ו
 דדבר זה באה ליקות שניו ומל' כפ'לוגתא
 דאמוראי בפ'סז דף קי"ד ע"א ופליגי בזה
 נמי תנאי בשמ' סופרי' פ"ה ה"י ע"ש .
 הלא דכריקדשו המה בכתיבים כל הכולה
 לישול ולהנות מאורם ית' ויטול ויאורו
 עיניו

(י) כתב הרב המאירו ז"ל באכה נער אין
 בהם וא"ו כי הם מלעיל ואכי אות' במהיל'
 מכבודו אין באכה אל' מלרע כי הטרחא
 בכ"ף : יד (א) כדרלעומר . טעה
 המדפיסו ב' מל'ין אע"פ שהכרס במקף כי
 בספרי כתיבתו הוא מלה אחת ומסור עליו
 המאירו ז"ל כתב כן לכן הר"ש כזאז ובלא מקף
 ובמכורה ללמ' והדל' מ' קמץ לנד וכן
 כלם . וזה מה על המדפיס אם שחכ שח' מל'ין
 אחת למה ש' מקף כתיב וכן נס דמסר קטל'וני
 מל'תים ב' מל'ין וטעות הוא : אמר
 מנחם כתב הרמ"ה ז"ל כדרלעומר דמל' מלה
 כתיב והכי משמע במכת' חולין עכ"ל :
 ודבריו תמוה' מאוד כי לא מיכתיף
 דל' משמע הכי במכת' חולין אל' אדרכא
 איפכא אמרינן התם כהדיו' והכי איתא
 התם כפרק אלו ערפות דף א' אל' מעתה
 כדרלעומר דפסיק להו ספרא כתיב
 הכי

מכתב מאליוחן (לך) לך) אור תורה

עיניו - וכוף דבר העלה להלכה כהא
 דכדלעומר יש לילך אחר המסורה כי
 בלא"ה כי יזו כמה פוסקי דבהרבה מקומו
 לנו מניחין דברי הש"ס - ותוספין דברי
 המסורה - ואף אין דעתו הרמה מסכת
 עמהם ממה שעמים נכונים ואין כאן
 מקום להאריך בזה - מ"מ הובא דאפשר
 להשוות הדעות שלא תהי' המסורה נגד
 הש"ס או נחזיק שיש פלוגתא ודאי נכון
 לילך אחר המסורה - עכ"ל לנחת ידי
 כולן נכון להניח ריוח מעט ולא כמו בין
 שאר תיבות - כמ"ש הפוסק'ל נבינט
 במלת דו תיהוון דיש להניח ריוח מעט
 בין דיונין תיהוון מאוס ספק זה - וכ"כ
 בשם רש"י - ואם נכתוב כדלעומר ב'
 תיבות בריוח גדול כמו שאר תיבות -
 לכתולה יש לתקן - אבל בשבת אין
 להוליא ס"ת אחרת בשביל זה - כיון דלא
 אוכסיקא הלכתא - והוי כמו סביר'
 ויתירות - דאין לנו בקיאין כ"כ לפרסל
 ס"ת - וכן פסק הב"י והרמ"א (א"ה סימן
 קכ"ט) זהו תוכן דברי פוסק'תן ושי' -
 אחר זמן ומינס הרבה הניע לידים' מאורי
 אור למורי מהר"י ז"ל ספראג וראיתי
 שכתבנ"כ דיש להניח ריוח מעט במלת
 כדלעומר - ומ"ש בניאור סוגית הש"ס
 דתולין - דבריו קרובים קצת למ"ש בס'
 בים שמואל פ"ק ס' קכ"ט - וע"ש - ויותר
 שח"ש כאן יש ללמוד מכתבי קודש! אמר'
 מוה"ר"י כ"נ נר"י - והלנתו כפי מקן כענין
 גפנת פענח - פועי פרע (סימן מא'
 פ"ה) וע"ש: תניכו

היענה כלומר העוף הזה! פעמי' נקראים
 הוא הנדסאס בהדיא נמרא כתיבתו אל
 הכא דפסק להו ספרא לשתי תבות פירוש וכ"ת כיון שהעוף הזה כך שמו בנות יענה
 אי"כ מל"ל למקויה לומר בת היענה זו בילתה ומשני שאני הכא דפסק להו וכו' כלומר
 אילו הייתה הכוונה בכלל על מין העוף עצמו ה"ל לומר בת יענה כלל היא ומכתב בת

היענה

איר תורה (לך) לך) מכתב סאליחו ד

היענה כה"ל ש'מיענה זו יענה עמה
 בת היענה זו ביחיה כי הה"ל השמועית
 שנסכסה באמצע הפסיקס לשני שמות .
 ופירך אלא מעתה כדלעומר שנסכסה
 למ'ל שמועית באמצע ה"ל דרתי שמו' נונכו
 וה"ל אינו אלא עס ארס אחד . ומשני
 התם בשתי תיבות ססיך לכו כ'לומ' לענין
 המבטא והקריאה ודאי כדר לעמר נראה
 כשתי תיבות אכל לענין הכתיבה אינו
 נכתב אלא מלה חדא משא"כ נכת היענה
 שהיא נכתב תיין ולכן הה"ל השמועית שנו
 מפסקת ולא כן למ'ל של כדר לעמר : הנה
 בפירוש הזה יתורכו כל הקועיות וגם
 הדרקטות הרמ"ה ז"ל שאר שבמסכת
 חולין משמע שכדר לעמר הוא מלה קדא .
 וגם בתקיים האמת הנמלא בספרו ואע"פי
 שכרסה קנת דיוק לומר שח"ג גמרא שני
 שטון ר"ל הכתיבה ומ"ש בשתי תיבו' ר"ל
 הקריאה יותר טוב לכול מעט דיוק
 מליפול בקועיות עבומות והפ"ך אמת
 ארכה תי' : ות"ל ולמה שמתי בקיום
 דברי הרמ"ה והמאירו ז"ל והלא בזה
 נתבטלו דברי הר"ל מההרהרין ז"ל .
 ומאי קוית דמאז דהני בוחן עפי דלמא
 דמא דהני בוחן עפי . שתי תשובות
 בדבר קדא כי דברי הרמ"ה והמאירו ז"ל
 היו משכימין לאשת הכמאז בספרים ולכן
 ראוי לשמות בקיום דבריהם ולהשתדל על
 כך מש"כ בדברי הר"ל מההרהרין ז"ל
 שהיו הכך האמת . ועוד כי הרמ"ה
 והמאירו ז"ל נחתו להכי ר"ל לכך באו וזהו
 אומותם להגיה התורה ולדרוש ולחקור
 ולבדוק בספרים הקדמונים לכדר האמת
 ולכן השעות בדבריהם היא מלמא דלא

(יד) חניכו . כנ"פ מ'ג אפרו לעזר
 לבדו ה"כ' ונתחומא
 דיוק לה מדכתיב וירדוף ולא כתי' וירדפו
 כו' . אך נפיר' רש"י כתב חניכו כתיב חסר
 כו' ע"ג ואכתבו לא ראינו ולא מחזנו חסר
 א' מהספרי חניכו חסר כי נפולס כתיב
 חניכו מלא יו"ד . וכן יש להוכיח מ"ש
 במבורה דכתיבנו וי' חולין דכתיבי וי'
 בסוף ולפני' קמן ותסרי וי' הרבים כמו
 צוארו עמודו בריחו ודומיהן וע"ג .
 ומלמא מני הק' חניכו כדדרינו
 ש"מ דחניכו מלא יו"ד כתיב ואף קדו' לן
 אפ"ל הובא דקטס מניחא וי' חניו שיר
 כמ"ש תוס' קידושין דף י' ע"כ ד"ה והא ד'
 קמינו כו' ע"ג . מ"ל כיון דמאורה זו
 מסכמת למאנת הספרים מוכח שפיר
 דדוקא קטס . וכמ"ל לעיל גבי למעשו
 בפ' דלקמן ע"ג ונכתב שפיר רש"י נדפס
 חניכו קרי כו' . גם זה יתא' מלמא מני
 במאורה בהדו חני דכתיבינו יו"ד הרבים
 וקריין בלשון יסוד . ר"ל במולס ולא בקמן
 כמו ענו בבבל רגלו (תהל' ק"ה) ולא
 מרו את דבריו (ש) ודומיהם . ש"מ
 דחניכו הכתיב והקרי בלשון רבים . ומ"ש
 רש"י חניכו כתיב כו' כתב הכתי וי'ל
 אע"פי שכתבו חניכו ביו"ד יש כפול
 מאתים שנה ויש כפול חניכו חניכו לומר
 כי כל חניכו עמדו עם חניכו הוא לעזר
 לבדו עכ"ל . ועמ"ש נפ"ל נאש גבי כלות
 משה ודו"ק . וזכור כלל זה כי הוא כולל
 הרבה ומשפיק לכל חסיקו' שיטת
 בענין זה :

כינו

שכיחא דמסתמא דקו ואשכחו וביותר הרמ"ה ז"ל שהוא רב מוכחק מאד עד שהרמב"ן ז"ל
 היה שואל לו מסקומיו והיה קורא אותו נשיא נשיא הלוי אכל הר"ל מההר והר"ן ז"ל
 לא לכך באו ולא זאת מלאכתם לא אגב אורחיהו בהיותם מפרשין מסכת חולין פגעי
 בלשון הוה וכתבו עליו מה שגדלה בתקלת העיון ולכן קא לא יעמדו דבריהם איכוון

חתימה

סכתב מאריוהו) לך) לך) אור תורה

טז (ה) ביני וביניך. ה'ג בנר'פ' מ'ה
וביניך כתוב כו' עיפ'ת

ונו'הק ורש'י כחמש כתב בהד'ל כל ביניך
שמקראת ספר וזה מלא כו' ל'ל בתרין
יוד'ין עמ'ש המזרחי והבאים אחריו. עוד
אמר שם נקוד על וביניך כו'. והכי איתא
ברכה פ' במדבר ובמ'ס' סופר'י פ'ו ה'ג
ובאנו' דל'כ פ' ל'ג ובמסורה פ' במדכ' והו'
אחד מן עשרה קודים הנזכרים במקומות
הנזכר'י וקט' קובאו בש'ס' ובזוה' במקומו'
המפורז'י. אך הרבה מ'לקים יש ביניהן
כתוב בזה מה שלא כתוב בזה. גם במסורה
לא נחפרשו באיזה מהן הנקודה רבה על
הכתב ואיזה מהן הכתוב רבה על הנקודה
ואיזה מהן כולו נקוד. ואינינה גא' בפרש'
פגמ'ס' בפסוק ועשרון ועשרון (במדבר כ"ט
ש"ו) כל הני יוד' מקומו' והן נקוד ואיזה
בדרך כלל איזה איזמות והן נקוד ואיזה
מן כולו נקוד. ובמחברת השנית חיבורי
ממ'א אשר יעדתי בהקדמתי כתבתי כל א'
וא' במקומו מילתא כמעמ'א. למה הוא
נקוד ומראה מקומות עד'ו'ל ע'ו יתת
ממ'א כאן כחיבורי זה:

זו (ה) וביניך. נקוד על יוד' בתרא:
זו (ו) ויצחק. התי'ת בקמן והמדפ'ס
טעה כי לא נמנה עם מ'לין
דפתחין באתנתתא:
וירא

זו (ז) ויאמר אל'קי' אל' אברהם שרי
אשתך לא מקראת כו'. בכל המפר'ס
המדויקים שלפנינו יש כאן פיסחא פרשה
סחומ'. ובמפר'י מיימוני כתוב סח'ס ויאמ' אל'קי' אל' אברהם. סחומה. וכתב ע'ו
בהגמ'י וז'ל שני'ס ובדקתי כמפר'י אספמ'יא המעול'ס כו' ומלאתי פרשה בהך
ויאמר אל'קים אל' אברהם שרי אשתך שהו' השנו עכ'ל'. כוונתו בזה דבא' למעט הך
ויאמר אל'קים אל' אברהם ואמה את כרותי תשמור (ז' ע) שהו' הראשון דאין בו
פרשה. אך רבינו ז'ל בכ'מ העתיק דברי הגמ'י ומלאתי פרשה בהך ויאמר אל'קי' אל'
אברה' אל' שרה אשתך. (ז' י'ט) וכתב ע'ו דברי ההגהות הס' שעות כי בשני
לא כתיב אל' אברהם וגם אין בו פרשה כלל עכ'ל'. וגו'סח'ס

שועט נזמנה לרבינו כי לפי מה שהעמקתי
דברי קג'מיי הס' נכונים. עיין
בפ'ס'ס אז תכין
ומשכיל:

זו (ח) ויאמר אל'קי' אל' אברהם. סחומה. וכתב ע'ו
בהגמ'י וז'ל שני'ס ובדקתי כמפר'י אספמ'יא המעול'ס כו' ומלאתי פרשה בהך
ויאמר אל'קים אל' אברהם שרי אשתך שהו' השנו עכ'ל'. כוונתו בזה דבא' למעט הך
ויאמר אל'קים אל' אברהם ואמה את כרותי תשמור (ז' ע) שהו' הראשון דאין בו
פרשה. אך רבינו ז'ל בכ'מ העתיק דברי הגמ'י ומלאתי פרשה בהך ויאמר אל'קי' אל'
אברה' אל' שרה אשתך. (ז' י'ט) וכתב ע'ו דברי ההגהות הס' שעות כי בשני
לא כתיב אל' אברהם וגם אין בו פרשה כלל עכ'ל'. וגו'סח'ס

שועט נזמנה לרבינו כי לפי מה שהעמקתי
דברי קג'מיי הס' נכונים. עיין
בפ'ס'ס אז תכין
ומשכיל:

וירא פתוקה. יח (ז) רץ. בקמן
 והמדעים הרבה דברי אלתת
 לב אלהים כיתורה המה: יט (ב) הנה
 גא. אמר מנחם בן נא דגושה ובס'
 אשכנזי גם בס' קטלניא הנה כחמק ובלא
 שופר ומלת נא בשופר ובלא חמק. וכן
 נראה לכאורה כי ל"ס קשה למה הנה
 בסגול כיון שהוא מלרע ולמה נא בדג
 כיון שסמוך לאהוי. אך לאשכנזי נישא
 כי הנה מלעיל והו' דמיק או אתי מרחיק
 לדעת קבת אלא שעכ"ו אינו רוצה לחלוק
 על ל"ס כי גם בספרי ירושלי' מלאתי
 כמות. ורד"ק כתב במלול סוף דף
 פ"ו כי כו"ן הנה בסגול מפני הדג
 שנמלת נא ולא הנכתי דבריו. כי אם
 היו בספרו הנה בשופר כנו"ן ובלא חמק
 כמו שהוא בס"ס יהיה נא רפה ולא ינטרך
 הנה לסגול. ואם היה בספרו הנה בחמק
 כי כן נראה שס'. היל"ל כי נא בסגול
 להיותו מלעיל אף כי משפע הכתוב
 להתחייב למה המאוזרת מן מקודמת
 לא לקודמת מן המאוזרת כי מי שעדיין
 לא בא לעולם איך יחייב דבר. ויל"ל
 שומר כבר ידעת אמרם במסרה כי זה הנה
 לבדו נשתנה מכל סגולות לבא בסגול וסין
 ספק כי לא לתנס רק לסנה כעלמה עתה
 ימאנו ומכיון שהוכרת זה נתחייב ממנו
 לבא נא בדג כי אם נקרא נא ברפה
 יראה

ויאמר אדני אם נא כו' ארז'ל בשבעו'
 דף ל'ה ע"ב כל שמות האמורים
 בתורה באברהם קדש סוף מזה ויאמ' אדני
 אם נא כו' ר' סנינא אחיו של ר' יהושע
 וראב"ע אמורים אף זה קדש כמאן אזלא
 הא דאר"י א"ר גדול הכנסת אורחים יותר
 מהקבלת פני שכניה כמאן באותו הויג
 כו' וע"ש. ובגמ' דף קכ"ז ע"א. ומ"ש
 המוס' והר"ף בפ"י אגדה זו. ופ"י רש"י
 בגמ' סוף מזה כו' למלאך האמלעני קראו
 ארון כו' וכן פ"י רש"י במושג וכתב

מהר"א בפ"א נראה דהנו"ן נקודה בתירוק כו' ע"ש. אמנם הרמב"ן ז"ל אעפ"י שפס
 פירושו א"בא דמ"ד שהוא מול מ"מ כתב דמצינו בספרי' הנו"ן בקמן וקראם בשם רכס
 באל"ף ג' ל"ת כו' ואמר אל נא מעבור לכל' א' ואל' מהם וכו' אמרו (ר"ל כב"ר) לגדול
 שבהם אמר כו' ע"ש. ובחומש פי' רש"י לשון הראשון שהוא מול ד"א שהיא קדש כו'
 ומסיים ושי הל' אבות כב"ר ע"כ. ובאמת כב"ר לא כמ"ז כל דעת האומר שהוא מול
 כמ"ש המדומי. ע"ש ויותר הו' ליה לכחוב דאתי הל' אבות בש"ס דשבעות כמ"ל.
 ובמס' סופרים פ"ד הלכה וי' משמע דפליגי בזה ת"ק וי"א כמ"ש לקמן (סו' ד' י"ג)

מכתב מאלירח (וירא) אור תורה

אמנם הרמנים ז"ל כפיו מהל' יסודי המורה כתב וז"ל כל שמות האמורים באברהם אף זה ויאמר אדני אם כא' כו' קדש כו' וטעמו וכוונתו עמו מדאמר' עגמ' כמאן אזלי' כו' ש"מ להלכה כן עמ"ס הר"ן פ"ד דשנעו' ובכ"מ והנאום אחריה'. גס בש"ס דכ"מ דף פ"וע"א אמרו חזי לק"ב'ה כו' והיינו דכתוב ויאמר אדני אם כא' כו' וכתב הכתיב וז"ל מפני שמל'נו שהנו' נקוד בקמץ בכל הספרים יש לנו לומר שהוא קדש. גס הר"ק כתב שהוא נקוד בקמץ ולא בחירוק אלא שפסם בפירושו פשוטו של מקרא א"כ דמ"ד שהוא חול' . ומפיוס וז"ל אמרו שהוא קדש יע"ס . ובמכלל יופי ובש"ה דף ר"פ ע"ב גס במסורה רבתי קא' מני כל הני דכתבי כו' בא"ל דל"ת וכולהו קדש ומדמי הך ויאמר אדני אם כא' בהדיהו ש"מ שזה קודם והכי נקטינן ודו"ק :

טז (ב) הנה כא' אדני . בש"ס דשנעו' דף ל"ה ע"ב אמרו כל שמות האמורים בלוט חול' חוץ מן ויאמר אליהם א"ל כא' אדני כו' והכי איתא במ"ס סופרים פ"ד ה"ו . ובכתב כ"מ בש"ס הריטב"א הא ודלוי לכתא א"ל א' שהוא חול' הך דענינא הנה כא' אדני כו' ואנבריהטא כהט ואמר כל השמות כו' . ובכ"מ מהר"א נח"א יע"ס ובמכלל יופי : (יח) אל כא' אדני בש"ס דשנעו' דף ל"ה ע"ב אמרו כל השמות האמורים בלוט חול' חוץ מזה ויאמר לוט אליהם א"ל כא' אדני הנה כא' מ"א ענדך תן בעיניך להקיות את נפשי . מי שיש בידו הקמית ולהקיות זה הקמיה . והכי איתא במ"ס סופרים פ"ד ה"ו ובכתב רש"י גמ' דה"פ ויאמר לוט אליהם באזניהם . א"ל כא' יהי כן (ר"ל מה שאמרו לו ההרה המלט) וחזר כלפי השם ויאמר אדני אם כא' כו' יע"ס ואע"ג דמ"ת אדני כתיב כפ"ק הפסוק ואמ"ס מחול' תחילת הפסוק השני הנה כא' מ"א ענדך כו' כבר למדנו מה"ש במ"ס סופרי' פ"ג ה"ו ס"ז שכתבו ונקדו ראשי הפסוקים א' יקראו בו ובתורה הפסוקי' העצם הוא מא' דלנו אין לנו א"ל התורה כתיבתה מסיני . ולפעמים ע"ס המסורה כריך לחבר ב' פסוקי' כא' עמ"ס ה' כו"ס י"ד ה"ו רע"ד . אמנם לפי מ"ס הכ"מ בש"ס הריטב"א וז"ל ויאמר אליהם בפניהם א"ל כא' אדני כו' נח"א וותר . והבונה ע"ד מ"ס בתרגום יונתן וירוש' מי כמ"ס במסוך והבחי' כתב א"ל כא' אדני לשון חול' וכת' בקמץ מפני ההפס"ס כו' ובכ"מ הר"ק ומכלל' יופי ומסיים שם וכן ת"א נכפו כען רבנו וז"ל אמרו שהוא קדש עכ"ל . ובאמת כן מל'נו בהמה חרנומ' אימס רש"י ז"ל כתב כפי' בקומה וז"ל רז"ל אמרו ששם זה קדש וחרנומו כענו כען ה' וכו' וכן הוא בשפ"ר

שהוא מלא וקד ענה במאורו ל':
 (ט"ו) ויתמהמה - מ"ס שני בקאן
 וכו' ר"ק במכלול דף מ"ז והוא בפסק
 בכל ס"ם וערבי ובהל"י - ומסור עליו
 ו' נעמא מרעמיין ופסקין אך המדעים
 כתב שהפסך ע"ז כי לא נמנה שום פסק
 אחר השלש - ואין זו טענה כי כיון
 שנתנו לו סי' לכדו למה יסורו ומתוהו
 ולמה לא פסק עיניו וראה שהיא נעמא
 גם זו פסוק ויאמר ה' אלי לני אברהם
 הדפים ויאמר בפסוק ואללאת גם מסר
 עליו ו' נטעם מרעים ופסק וסימן מסר
 בסדר בו כסוק וישפט ויקח משה (ויקרא
 ט' כ"ג) אללאת שהיא מנכב וקביל עלינו
 דברי רוק - ומ"ס עוד ומפני שיש בחילוי
 משלי

בכרי דנשמות האמורי באברהם יש א' מהן שהוא מול - ובהא פליגי למ"ק הך ויאמר
 אדני אם נא הוא מול וי"א דזה קדש אללאת הך ויהי באשר התעו הוא סול - ור"ס בכר
 דזה קדש והך ויאמר אדני אם נא הוא מול - וללאת היא דא"כ ר' חנינאל הייבו ת"ק - ועוד
 הא ר"ס אחיו של ר"י דמ"ס' סופרי' הוא כיהו ר' סניאל דמ"ס' שבעות וס"ל התם דהך
 ויאמר אדני אם נא הוא קדש - ומ"ס' במ"ס' סופרים ויהי באשר התעו הוא קדש ה"ל
 למימר אף זה קדש - ובה"ג אמרו בקידושין דף כ"ו ע"ל ובכמה דוכתא בש"ס מבי
 אף זה בו - הלכך נהך ויאמר אדני אם נא בו' הוי ת"ק ויתדלה לגבי י"א ור"ס -
 ונהך ויהי באשר התעו למ"ק דאמר סוף מ"א' בו' משמע דס"ל ויהי באשר התעו הוא
 קדש דנה פ"ל כר' חנינאל - ובש"ס דשבעות גשו משמע דהך ויהי באשר התעו הוא
 קדש שארי אמרו כל שמות האמורי באברהם קדש סוף מ"ז ויאמר אדני אם נא בו' -
 ואע"ג דבערוכין דף כ"ו ע"ל ובקידושין דף ל"ד אמרו אין למידין מן הכללות אפי'
 במקום שאלמר בהן סוף - שאני הכא כיון דלאכתן דסליגי בזה במ"ס' סופרי' ואישתמיש
 בש"ס' דיהן להכיל פלוגמא זו ש"מ דהך דמ"ס' סופרי' לא מיתרחתא היא - ע"מ' מענין
 זה כמ' יבין שמועה ובכפפת הגדולה ושיוירי כה"ג למ"ס' וכן דעת אונקלוס דאחרגוס
 ובה עשו עמיתא בתר-עובדי ודיהון ותי קריבה' לדלתא' - ורש"י כותום מפרש בענין
 אחר ומסוים ואל' חתמה על התעו לשון רבס כי בהרבה מקומות מבינו לשון אלהות
 ואלדנות בל לשון רבס בו' ע"מ' - ואלע"ג נכונה דרין דף ל"ח אמרו כל מקום שפסרו
 תשובתן בדרך בו' - ונהך ויהי באשר התעו לא אשכחן תשובה בדרך - וכל לאו
 דוקא כי חלמר דכחולן כתיב תשובתן אין קטלח כ"כ - ולפי מ"א' ד' חנינאל בש"ס' סופרי'
 ולמרגוס אונקלוס גיטא שמי - אף בתרגום עמיתא מפרש כד בעו לאשעת ותי בולמנא

פוכרה ונסקת מדבית אנא כול משמע
 שזה מול - ולולי דמסתפינא אמיתא מי
 כמ' סופרים יא ויהי כאשר התעו כו'
 ולא מכינו אום נוסחא דגרמי יא אומרים
 לצון רבים - יל דומידאה היא וזהו דעת
 מרננס ונתן ולא קיילין כומידאה - גס
 ממ' הרמב"ם בפ"ו מה"ל יסודי
 התורה ויל כל שמות האמורי'
 באברהם אף זה ויאמר
 אדני אם נא קדש כו'
 שמעו דלא של להא
 דמ' סופרים
 וכמ' לעיל
 ע"ס :

משלי איובכו' עדהם טועים זהו מה
 שהוא חושב : (כ') אמלטה .
 מלרע - לכן היה ראוי להיות נא רפה .
 וכן מלאתיו נספר אשכנזי - אך בכל ס'ם
 ונהללי ונדרסלי הוא דגוש ולא ידעתי
 למה : כב (ס) יראה לו - ככל
 הספרי הו"ד בלא געיא - אך כתוב
 בגליון שהוא פלוגתא וכי במחזור רבה
 היא געיא - ובחתימה להראותך כמה
 מדקדקי ומקפידו כמ' אפילו על געיא
 אחת : (י"ג) בסבך - הנימין
 בפתח והנהת המדפים שקר - כי במסורה
 מנו נאחו בסבך חדמן הו"ג נין מן כ' ב'
 מילין סמוכין ופתחין :

חיי שרה

פר (טו) והנער טובת מראה מאוד
 בתולה וגו' - כל
 נער הנער לנער שנתורה לנקיבה כתיבי
 כן בלא היא נסוף וקרינן רלו כתיב ה"א .
 בר מן א' ונתנו לאחי הנערה (דבר' כ"ט
 י"ט) - ובכתובות דף מ"ר ע"ב אמרינן
 המוכיא א"ר על הקטנה פטור שאל ונתנו
 לאחי הנערה נערה מלא דיבר הכתוב -
 ופירש'י בכ"מ כתוב נער וכאן כתיב
 נערה מלא להוכיא כו' יע"ש ובדף מ' ע"ב
 כל הענין - והא דאמרינן ניכמות דף
 ס"א ע"ב כהן גדול לא ישא את הקטנה
 דתני בתולה אין בתולה אלא נערה
 וכה"ל והנערה טובת מראה מאוד בתולה
 כו' ואע"ג דהך דענינא כתוב חסר היא
 וקטנה נמי במשמע - יל דהאי תנא אתי'
 כר"מ דס"ל בכתובות דף מ' ע"ב קטנה
 אין לה קנס שאל וליהי' לאשה במהווה
 עבמה הכתוב מדבר וכתבו תוס' שס דף
 מ"ד ע"ב ד"ה הא כל מקום כו' דס"ל
 דהכתוב נא ללמד בכ"מ שאל נערה גדולה
 במשמע

חיי שרה פתיחה - כג (ו) קבר -
 חסד והמדפים חסר עליו
 לית ומלא - ושקר הוא דובר בשני העניני'
 אם מ'ש דלית דכותי' ולולי הוכה בסגור'
 ראש בסמוך עוד שנים אחר' - ואם מ'ש
 שהוא מלא גס זה שקר כי כלם חסרים
 בתורה וכ"כ הרמ"ה ז"ל :
 בר (ג) ויושם - טעה המדפיס וי"ד
 ראשונה בקבץ (ר"ל בשורק) כי כיון
 שהשני' היא במקום וי"ו שורק (ל"ל
 מלאפוס) מה נודך לקבץ עמו - וככל
 ס"ס אין בה קבץ גס בעל מסורת המסור'
 כתבו שספרי' שו"ד ראשונה בקבץ והוא
 טעות גמור כי לא נמצא אות בקולה
 בקבץ לפני וי"ד נחה :
 בה (ג) ולאמים - חסר ואלו ומלא וי"ד
 בכל ס'ס וכ"כ הרמ"ה - וכדרי המדפיס
 שגשג : (ו) הפילגשים - אמר מנחם
 נקבת ספרי' מלת הפילגשי' הוא חסר וי"ד
 תנינא כדכרי דו"ל ורש"י - אך בראב
 הספרי' המונה' ובספרי' גרש"י ובחכריו'
 הוא

הוא בחרו' יודין . וכן מעידות המסורו'
 גם בעל מכלל ויפיו כתב אנחנו מלאנוהו
 מלא כבוד בכל הספרי' . ונראה שדבריו
 אלה מכירוש דק' לספר בראשית הם .
 גם הרמיה' ז' כתב בכלהו נוסחי דיקוי
 דאחי לידן בחרו' יודין כתי' ומסור עלי'
 ז' ומלא בתורה עכ"ל אף שעכ"ז נטה לבו
 לדבריו הדרש שאומר שספר יוד' תנינא
 ועל פיו עשה מעשה וכתבו בספרו קסר
 כפיו מה שהעידו עליו . ואני אומר שכבר
 למדנו מספרא רעיא מהימנא בס' פנחס
 דף רנ"ד ע"א על פסוק ויפיו בוי' בלות
 משה (במדבר' א') שאין לכמוך על
 המדבריו בענין מלא וחסר כאיח' לקו על
 מניחת הספרי והמסרות כ"ס פה שנראה
 לומר שאותו דרש שכתב רש"י סכר' יסוד
 היא ולא קיי"לן כוותי' . ואיחא בולמדנו
 מה עשע של ר' שאומר הנר היא קטורה
 שנא' וינחם בא' מנח באר' לחירא וכו'
 ע"ש ולא אמרו הפילגש' כתיב' ובכירוש
 דרשוהו כוזה דף ק"ג ריש ע"ל שאין רבי'
 שאמרו אברהם שמש בארבע נשים שרה
 והגר תרבי הפילגש' ואפי' מי שסובר
 דבני הפילגש' הם כנו קטורה מ"מ דורש
 הפילגש' לשון רבי' פלגש השתא' פלגש
 בקדמית' ל' קוית' אמ' פילגש' אמש' נקעינן
 הפילגש' בחרו' יודין כתיב' והגו' מל' רספ'
 וזוה הסכים המאירו' ז' וכן נמלא בספר
 עזרא' וכ"כ בעל' ס' שמו' שאון ועמ' מא' .
 ודומה נהא בכל הספרי' והמדפוס'
 דונר שקריים :

תולדות

במשמע יע"ש ובמדינוי הראיה ומרש"א
 ואר' אפרטי הש"ס . וזכה וזנן מ"ש תוס'
 בינמות ד"ה וכה"ל והנערה בו' . תימא
 דהכא משמע דרכה נערה היתה ובסדר
 על"ס תניא בהדיא שהיתה בת ג' שנים בו'
 ומסקי דמדבר'י סלוקין זה ע"ז יע"ש ובדף
 ס"ד ע"א ד"ה ויליף בו' . והיינו לפי מ"ש
 דהאי תנא דסבר רבנא נערה היתה כ"ל
 כר"מ והך דס"ע אחי' כרבנן קו"ל . ועמ"ש
 הזוהר (ת"ג) דף רפ"ה ע"א וז"ל שיה
 זכ"ל דף עמ"א : (מ"ז) והצמידים
 על ידיו' . כתב בס' מסורה לר"ל הכמור
 והצמיד' על ידיו' חסר יוד' בתרא' . וליתא
 דבכל ספרים המדויק' והלמדנים מלא
 בתרין יודין' וכמ"ל עליו כולם מלאין
 ברתא' חסר יוד' קדמא' ואת' הלמדנים
 על ידיו' אסותו' (כדל') ועל הך הלמדנים
 נמסר לית חסר יוד' קדמא' וכן עיקר :
 כה (ו) ולבני הפלגש' . כתב
 הרב ז"ל ברוב הש"ס בו' הוא בתרין יודין'
 והבי' ביל' ס"ס עריה כתב בס' משנות
 הרש"א דע כי כמו שנתלקונו אהר' וכן
 נפתלי' בכמה מקומות מלאתי שנתלקו
 במלות סלוקות מדינתאי ומערכתאי אכן
 אמרו בגמ' הפילגש' כתיב' ובספריו
 כתיב' מלא עכ"ל ואף שש"ס שלנו אין
 נזכר מזה כלום אלא בני' ר' ס"א אמרו
 הפילגש' כתיב' יע"ש וביפ"ת וד' נהק
 ובמזמורת' והבאים אחריו' . אפשר שגו'
 הרש"א נזמרת' היה כן . וכ"כ מורי
 מוהר"י' למפרג' בס' מאורי אור .
 גם בס"ת שכתב לעמנו נמלא כתוב כן
 הפילגש' בני' יודין' . וזה מקדוב
 כדפס' שגית' פי' המכורת' וכתב' דיש לפסול'
 ב' יודין' יע"ש כי האריך בדבר שפתיים אך
 דכ' מלא' דמלא' ולבני הפילגש' דעינא' .
 ונחיי ומ"ש כ"ר נאש' לנפ"ו ונה' :

מכתב מאליהו (תולדות) אור תורה

(כד) והנה תומס כנענה • בנ"ר תולדות • פתיחה: כו (כה) אהלו • פ"ו אמרו להלן כתיב

תאומי' כו' אכל' כחן חסד כתיב כו' יע"ש וביס'ת וכוה"ק ובפרס'י ומורס'י והנאים אחריו וכ"כ הרש"כ'ע ומכל'ל יופי ובחיי • וזוהר דף ע"ט ע"ב אמרו תומס אסת"ק מחזן אל"ף כו' גם כמסורה אמרו קדמיה לא מפיח א"י • חנינא מפיח א"י • והנה בכל מקומות הנזכרים לא רמזו שהיא ג"כ חסר וי"ד • אך בע"ל הטורים כתב תומס חסר אל"ף וחסר וי"ד שחסרה י"א כנגד י"א שנשים שהיתה ראויה להוליד כו' יע"ש וכ"כ ה"ך על התורה ופענח רזא ושאר דוכסי ראומות • וכתב בש"ת דדנ"ו (כו' קיט) דיש לפסול הס"ת שכתוב בה והנה תומס מלא אל"ף או וי"ד כי ל"ל חסר אל"ף וחסר וי"ד • וכ"כ מוהר"א שפירא בס"ס א"ז שאלה ד' ור"ל

דיש לתקן הס"ת אכל' א"ל' להוציא אחרת כמ"ס הרא"ש א"ת ס"י קל' ג' יע"ש ומ"ש עוד בשם א"ת דדנ"ו בחדר חקת: כו (כה) ויש גם אהלו כתב הרב ז"ל שהוא בויו כו' בן הוא בכל הספרי המדויקי' כי ד' כתובין בספר בראשית אהלה בה"א וקרינן אהלו בויו ויתגל בתוך אהלה (ח' כב) ויש אהלה דאברהם (יב' ח') אשר היה גם אהלה (יג' ג') ויש אהלה דיעקב (לה כב) ועל כל א' מהנזכר כמנא במדש"י א"זה דרש' עמ"ס הזוהר דף ע"ג ע"ב פ' ע"א ופ"ג ע"א קל"ג ע"א וכו"ר • ופירש"י • ובע"ל הטורים • בחיי • ופענח רזא בכל מקומות הנזכרים • וכתב בתשובת מהר"ם מלובלין דאם כתב רחבה במקום רחבו מקרי שגוי לשון אע"פ דאפשר לקרותו בחולם כמו אהלה דקרינן אהלו • מ"מ גם אם יש טעם לדבר כו' • וכתב ע"ז המ"א סימן קמ"ג ס"ק ז' וז"ל ולא היה כריך לכל זה דכיון שהוא טעית נמור מוליחין ס"ת אחרת • ולא דמי לחסירות ויתירות כו' וע"ש • ימ"ש המ"א א"ח"ן בשם א"ת ז"ל אם טעה וכתב מנרשיהן במקום מנרשיהם א"ל להוציא ס"ת אחרת • כמו שזכינו ברות כו' יע"ש • כוונתו בזה דמליבו שם המ"ס במקום נו"ן כאשר עשיתם (א' ט') במקום עשיתן • יצאה ה' עמכס (טס) יתה' לכה (שס י') ותמהני מה הכריתו להביא רא' ממקום

אמר
 חקת אמר (ט) מחילת המ"ס קמחן והפ"ת בשוא ופתח בכל הספרי • והמדכ"ם דובר שקרי' כו' גם מחילת דרשנעם הפ"ת בשוא ופתח • ולא עיך פה נבי מחלת כתי'ו הכלל שכתב • אלא נבי מחלה כה"ל:

אמר
 דיש לתקן הס"ת אכל' א"ל' להוציא אחרת כמ"ס הרא"ש א"ת ס"י קל' ג' יע"ש ומ"ש עוד בשם א"ת דדנ"ו בחדר חקת: כו (כה) ויש גם אהלו כתב הרב ז"ל שהוא בויו כו' בן הוא בכל הספרי המדויקי' כי ד' כתובין בספר בראשית אהלה בה"א וקרינן אהלו בויו ויתגל בתוך אהלה (ח' כב) ויש אהלה דאברהם (יב' ח') אשר היה גם אהלה (יג' ג') ויש אהלה דיעקב (לה כב) ועל כל א' מהנזכר כמנא במדש"י א"זה דרש' עמ"ס הזוהר דף ע"ג ע"ב פ' ע"א ופ"ג ע"א קל"ג ע"א וכו"ר • ופירש"י • ובע"ל הטורים • בחיי • ופענח רזא בכל מקומות הנזכרים • וכתב בתשובת מהר"ם מלובלין דאם כתב רחבה במקום רחבו מקרי שגוי לשון אע"פ דאפשר לקרותו בחולם כמו אהלה דקרינן אהלו • מ"מ גם אם יש טעם לדבר כו' • וכתב ע"ז המ"א סימן קמ"ג ס"ק ז' וז"ל ולא היה כריך לכל זה דכיון שהוא טעית נמור מוליחין ס"ת אחרת • ולא דמי לחסירות ויתירות כו' וע"ש • ימ"ש המ"א א"ח"ן בשם א"ת ז"ל אם טעה וכתב מנרשיהן במקום מנרשיהם א"ל להוציא ס"ת אחרת • כמו שזכינו ברות כו' יע"ש • כוונתו בזה דמליבו שם המ"ס במקום נו"ן כאשר עשיתם (א' ט') במקום עשיתן • יצאה ה' עמכס (טס) יתה' לכה (שס י') ותמהני מה הכריתו להביא רא' ממקום

חקת אמר (ט) מחילת המ"ס קמחן והפ"ת בשוא ופתח בכל הספרי • והמדכ"ם דובר שקרי' כו' גם מחילת דרשנעם הפ"ת בשוא ופתח • ולא עיך פה נבי מחלת כתי'ו הכלל שכתב • אלא נבי מחלה כה"ל:

אמר מתיא מה שכתוב בספרי הדפוס
 שזו פרשה סתומה וכו' לריד
 בראש פיסקא ככל הסתמו' אמת הוא -
 וכו' ככל ס' ובמלרי' . וכו' הרמב"ם
 ז"ל וס' בתו' בהנהיג' מה שכותבין מקצת
 נקדתי ב' פראשיות בתורה להיות פיסקא
 ברישיה ויצא ויחי . לא כיוונו ופה כו'
 בראשית ויבא יום פיסקא וכו' ע"ס . ואני
 אומר לך מאין יבא זה השבש אס אמר
 אדם ויבא אין בה פיסקא . אמת אמר .
 אך לריד עובן אין בה אין בתוכה . ואס
 אמר אדם ויחי אין בה פיסקא . אמת
 אמר . אך לריד עובן אין בה אין בראש'
 והנה טעה מי שטעה ומשג' שאין בה
 פיסקא האמור בראש' . כאין בה פיסקא
 האמור בויתו ומיהו כספר היסן אין בו
 פיסקא אך אין לחוש לו . עמ'מס :
 ובישית וכו' ה'ק :

(טו) ויקן : כתב במכלל ופיני בא
 ביו' דית' לכו' . עמ'מ :

ל (ו) בן שני . הני'ת כלרי והוא בלא
 מקף . והמדפוס מנה מעבר לקף ' בן
 דקמין בלא מקף ואין זה א' מהס :

(יד) וילך ראובן . אין בו פיסקא כלל
 בכל הספרי' . גס הרמב"ם לא מנה :

(מג) ובהעטיף . אין ה'ף רבתי כשנים
 עשר ספרי' כתיבת יד . גס במסורה ריש
 דברי הימו' לא נכתב עם האותיו גדול' :

לא (נ) כתבול הראשון מלא .
 והמסור' עליו' ב' בקריאה' מלא וא' מסר

והמלכים שזר ענה : (ס) תענה . הנו'ן
 בסגול' . ומכ' על' ' כי א' סגול' יח'לרי ולא
 טסוימיומונו מסרה אחריותו סתי' דדין

בסגול' . דאמרינן במסרה ע'ו מלין
 מומדין קמן אס ענה תענה (אמו' ככ כג)
 וכו' . כדלית' במסרה רנתא בערך קמן .
 ועדה הוא כלרי ש'מ דהו' בסגול' ובספרא

כתב הרב ז"ל שזו פ' סתומה כו' והנה
 טעה מי שטעה כו' גס ר"ל הנמור
 ב'ס' המסורה שנה בזה . דמשמעות דכרינו
 שאין בראש פיסקא . ולית' אלא כמ"ס
 הרב הוא העיקר . ואף שבעל הערוס
 כתב וז"ל י"ס שפרשה זו סתומה לפי שילק
 בשם וברח בהמא' כו' . וכו' ב'ס' פענת
 רזא יע"ש . י"ל דלא בלא אלא לפרש דעת
 היל' ולא ס' כן . גס י"ל דמ"ס היל' פ'
 זו סתומה ר"ל שאין בתוכה פיסקא כמ"ס
 הרב ז"ל . ואע"ג דמלינו בפ' מקץ ג"כ
 אין בתוכה פיסקא י"ל דגס ע'ו יש אורה
 דרש . ואין אחריות כל הפסוקים על
 הדורש מקרא א' . כמ"ס התי"ט במנחות
 פ"ד מ'ו יע"ש . והיינו ע"ד דא"ל רבא
 לרבינא אבא שאני דהא ואח שנית כו' .
 (כ"ק ר"פ כיבוד הרגל) . ולפ"ו דכרי
 הרב ז"ל לריכות ביאור יותר . וכלע"ד
 לפרש בסגנון זה דודאי כאלת אמרו
 הנקדתי ב' פראשיות בתורה להיות כהו
 פיסקא . וכוונתם על' פ' ויבא ופ' מקץ
 שאין בתוכם פיסקא והשומע לא אסיק
 לדעתו דכפ' מקץ ג"כ אין בתוכה פיסקא
 לכך טעה וסבר דכ' פראשיות הן הן פ'
 ויבא ופ' ויחי . והוסיף מדעתו וכתב
 שאין פיסקא ברישיה וק"ל . ועמ"ס
 בישית וכו' ה'ק ריש פ' ויחי . ומתוך מ"ס
 נשמע דמ"ס במ"ס ס' רפ"כ דפ' ויבא ופ'
 בלא אין בה פרשה כלל בתורה כו' יע"ש .
 ט"ס או טעות המדפוס הוא . כי כפ'
 בלא בפסוק וישג' ישראל בשמים (במדבר
 כח א') יש בה פיסקא . והיא פ' פתוחה
 ומנחה הרמב"ם ומעדתי מק' יע"ש . וכן
 הוא בכל ספרים מדויקים . וכל' פ' ויבא
 ופ' מקץ . וק"ל :

כח (טו) ויקן יתכן . אמר המנהיג
 כאן סתם הרב ז"ל במקום שהיה לו לפרש

מכתב מאליהו (ויצא) אור תורה

את שמתו . להודיענו דעת קדושים
 הרמיה והמאירו וס' שמן שזון . שיעקר
 ספרו בניו עליהם . ולא נילה לנו מביא'
 הספרי שהיו למראה עיניו . ומה שהביא
 דברי מכלל יופי ויתר היו לנו להביא דברי
 הרד"ק עמנו . וז' כס' מכלול ונאו ויקן
 יעקב . ויקן שלמה (מ"ג ע"ו) ויקן
 כישן (תה"ל ע"ה) אולי יושן הוא ויקן
 (מ"א י"ח) ב"ר האיתן לבד . וכתב
 ר"א הנחור בדימוי הגהה המכלול וז' .
 ג' מההין ספרי יו"ד הגרס וס"א א"ך .
 ר"ל אורייתא כנ"א כתיב . ופע"ג דתרי
 נוכח בנביאי דכתיבין . ג"ל הך ויקן
 שלמה דדמי לזיבך שהו"ב נקוד בפתח
 והוא לשון עבר קא תשיב ליה . והך אולי
 יסן הוא ויקן שהו"ב נקוד בשוא והוא לשון
 עתיד לא קתשיב וק"ל . מ"מ שמעין
 מהא דהך ויקן יצא דענינא לדעת
 הרד"ק ונימוקיו הוא ב"ר האיתן לבד .
 ולית דכונתיה באורייתא . ובמכלל יופי
 כתב ויקן נח (כראית ט"כ"ד) ב"ר
 האיתן לבד ויו"ד הגרס בעלמה .
 ולא ידענא מאין יבא לו זה . שהרי הרד"ק
 לא הביא הך דת . ואף ללא דמי לאיבך
 מפני שהק"ף נקוד בסגול . הריבך אולי
 יסן הוא ויקן נמי לא דמי לאיבך כמ"ל
 ואס"ה הביאו הרד"ק . אשכח במסורה
 תל"י ע"ה אמרו ג' חסד ויקן משנתו
 (אפס"י ט"ז י"ו) ויקן שלמה ויקן כישן
 והך מסורה משכחא להאיאת כל השפרים
 מדויקו' שבידנו פי ככולם כמ"ה הך
 ויקן נח והך ויקן יעקב דענינא נתיבין
 יודין . וכן כמ"ה כס"ת שכתב מורי
 מוה"ר יז' לעמנו . ונתיבירו מאורי אור
 שהיו בניו על יסוד ה"ב' אור תורה לא
 הביא מ"ה הרב ו' לכס מכלל יופי . לכן
 דת מביקתי יעמ"י מ"ה סר"ג ל' דברי
 מכלל

תענה

תענה את בנתי בסגול. אם ענה תענה מכלל יופי לא כתכווין לומר שכן יפת בנתי ע"כ וסימך כדו שלא תצגה מלא וככוון הוא. אלא כל להורות ולהעיר מין את מינו פירש תענה דו"כ דמין לי' מלת את שהוא בסגול גם זה בסגול. כותי'. והיונו ע"ד מ"ש פ"א משנה תענה דמספרי דמין מלת ענה שהיא כנרונם הוא בכרי:

והסוף עליו כו'. ע"פ הרמב"ם והרע"ב ותי"ט ע"ס: ואף שר"ל הכתוב בנימוקיו מסכי' לדבריו. והמכלל יופי הניח דברי הרד"ק. מ"מ שלא תן כיתודלה שבינין להו וק"ל: ל (ית) יששכר כתב הראב"ע ריש פרש' שמות וז"ל יששכר בעבור התחברות שני שינין השרו האחד מהמשטף כדרך מתגלגלים (ד"ה כ"ו י"ו) ואין ש"ן כמוה במקרא. וכ"כ הרד"ק במכלול ובגשרים. וככל ספרו הקדומים ש"ן תשני' בלא כקודה כלל. ובמדויקים ראיתי קו ישר כדמות פתח על הש"ן הגי' כוה ע"ש והוא לכוין שאינה נקראת כלל. ובש' נחלת יעקב כתב מפי' ויכא עד פ' פתחם קורין יששכר בשני שינין ומשם ואילך כשי"ן א'. וכתן טעם ע"ו ע"פ מ"ש המזקוני בפסוק לישוב משפת היאובי (במדבר כו כד) יע"ש. ועצמו כטעם ריר קלמות. ויש קוראים כל יששכר שנתורה בש"ן א' מלבד יששכר הראשון שגפ' וקורין בשני שינין וגם זה איכו. כי מ"ש לעיל הוא העיקר:

פרשת וישרח

וישלח. פתוחה. לב (טו) ועירם. לב (לא) פניאל. כתב הש"ך על הע"ן בשאל לבד. כס"ם וכו' רד"ק במכלול דף י"ג: כתוב ופניאל קרוי כו'. ע"ש. ובספרים שלנו אין כאן קרוי וכתוב כי קדמא כתיב ביו"ד והנ"ן נקוד כסודיות. תנינא כתיב פניאל ביו"ד והנ"ן במלאפוס. וכתב הכסוי שנה הכתוב קריאת שם המקום פעם פניאל ביו"ד ופעם פניאל ביו"ד כו'. ועמ"ל בסדר זה אלה בני דישן (לו כו) בשם הרמב"ן והכתיב: לר (לא) את פשרי' אחרתיו. פירש' יית אשתנא. ונקמת ספרו חומשי' ע"ש פירש' נדפס הביאור

שהוכרח לפרש כן כי מתוך הפסוק נראה שהוא ל' רבים כי אחרתיו מלא יו"ד כתיב משא"כ אחרתיו את היו דרבקה (בראשית כ"ד ס') דחסר כתיב. וזהו שבוש מחלמוד פועה שכתב כן בנ"ל פירש' והמדפיסי' שגו באלו והכניסו ביאורו בכניס. כי בכל הס' מדויקים הך אחרתו דענינא ג"כ חסר וי"ד כתיב. ואף הני דכתיבי מלא ש"ד כמי לשון יקוד הס'. דלשון רבים ג"ל אחרתיו ביו"ד נעה בחולס דוק ומשכת

מכתב מאלוהו (וישלה) אור תורה

במסורת הדפוס ועמ'ם הנתיי והמזקוני
 וביאורי מהר"ן ובס' הואיל משה מ'ם בשם
 מהר"ק ותוכפת ביאורו :
 לה (יח) ואביו - קרא לו בנימין .
 בפועל דף מ'ו ע"ב אמרו בכל התורה
 כתי' בנימין חסר והבא בנימין שלם דכתי'
 ואביו קרא לו בנימין עמהרש"ם ומ'ם כה"ל
 התורה כו' לאו דווקא - כיו"ט כתיבי
 בס' בראשית מ'אוי"ד - ואביו קרא לו
 בנימין דענינא - ואת בנימין אחיו ויבך
 (מכד') ואת אחיכם אחר את בנימין
 (מג מד) וירא את בנימין (מג כח) ועיני
 אחיו בנימין (מה יב) בנימין זאב יטרף
 (מע כד) ועשית' תה'ד סו' ק' ד' ושאר
 פוסקי' הובאו ונד'ם סוף ט"ה ומ'ם
 בהקדמת כולת שבעה :

לה (כג) ויהי בשכונ' ישראל - בנימ' דף
 כ"ה ע"ב מעש' שהו' קור' חזן הכנסת ויהי
 בשכונ' ישראל וגו' ח"ל ר"ח א"ל תחרגם כו'
 פירש' הפסוק הזה נפסק בהכפך פרשה
 לכך קור' ויהיו בני ישראל שני' עשר אחרון
 כאלו הוא פסוק לעצמו ע"כ - וברב' נא
 פ' יג אמרו הפסיק הענין שהניח פרשה
 לומ' שנתחמק ולכך אות' פרש' פתוס' לומ'
 שאעפ"כ ידיו של הקב"ה פתוחות לקבל
 שנים יע"ש - וזה פיספס באמצע הפסוק
 כמ'ם לעיל בפ' בראשית בהסו' ויאמ' קון
 וגו' ע"ש : לו (כו') ואלה בני דיטן
 שמדן - במסורה אמרו כי כל יומא דס'ת

ספרי' כתיב' יד נדקתי ואין הז'ין רבתי .
 גם במסורה ריש בראשית וריש ד'ה ל"א
 נמכה עש האותיות גדולות :
 לה (כג) ויהי בשכונ' - לפי שפסוק זה
 בבחינה א' הוא פסוק א' - ובבחינה
 אחר' הוא ב' פסוקי' - לכן בקצת מלותיו
 ב' טעמים בבחינת היותו פסוק א' -
 ראובן דרכיע וישכב בפשטא בלהה
 בפשטא אביו בזקף קטן ישראל באתנחתא -
 ובבחינת היותו ב' פסוקי' - ראובן בזקף
 קטן וישכב בזקף גדול בלהה בשרתא אביו
 באתנחתא ישראל נעניא (ר"ל סוף פסוק)
 ובג'יון א' מ"ס המונהים מאתתי רייתי
 ישראל קדמא בזקף ופשטא - ההוא
 בזקף גדול וסגולתא - עממ'ס :

לו (ז) רכושם - מה שנג'יון שבוש .
 (ט) ואלה תולדות עשו אביו אדום .
 אין בו פיספס - (יד) יעלם . העי'ן
 באו לכה - (טו) תימן - כיו"ד .
 והמדפי' כתבו בו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו' ו'
 וסקר ענה כי אין פה קרי וכתיב :
 (טו) אלוף קרית - בקצת ספרים
 במקף ומסור עליו לית מקף :
 (ז) מרחבות - בקרית ספר למאירי
 ז'ל כתוב שהוא חסר דחבר אך בכל
 הספרים הוא מלא וי'ו תנינא .
 וכ"כ הרמ"ה ז'ל וכן עיקר :
 יושב .

דאון ומתקיל בשנת עור שם כל דבת אחר דיטן וכל דסמיד לענה דאון ובפי'
 המסורה למהר"י הרבה דלקדק במסורה ז' - וגם זקפן נהך דיטן דענינא - ע"ש .
 והעיקר א"ל ינו כמ'ם הרמב"ן ז'ל - וז'ל וז'ל בני דיטן חמדן וגו' הוא דאון בן החמישי
 לשעיר כי אין קפידא לקראו דיטן או דאון רק כשהם בפסוק א' כו' וכן ויעש חידוש
 וגו' (מ"א ד' מ') ויכל מירס וגו' (שם) והוכרך הכתוב כאן וקראו דיטן שלא תשגוב
 שהוא דאון בן ענה הכתוב בסמוך כו' יע"ש - וכ"כ הנתיי ודבריהם מכוונין למציאת
 כל ספרים המדויקים שבידנו . וכבר למדנו ג"כ מהמסורה כי כל דאון שגא בחולס
 הוא ספר וי"ד וחקר וז'ו וכל דיטן שגא בקמן הוא מלא וי"ד וכן הוא בכל הספרי' :

וישב פתחה. לו (לג) ויכירה. לח (כה) היא מולאת. ככתובות
 כתב המחזירי ז"ל בקרית ספר
 שלא הוא חסר וי"ד כפי התקנים אך
 בכל הספרים מלאו יו"ד. וכ"כ
 הרמ"ה ז"ל ויכירה ויאמר מלא יו"ד כתיב
 בכוסמי דיקי ומאן דמסור על"ז לית כו'
 וחסר שבוא הוא דנוסמי דיקי פליגי
 על"י. ותו דאיכא במסרה ג' מסרים
 בלואכא ויכרס. ויתכרו והם לא הכרהו.
 ויכרהו ויפול על פניו דל"יהו ועובדיהו
 עייב מכלל דויכירה ויאמר מלא יו"ד
 כתיב עכ"ל. וכן עיקר אעפ"י שבשני
 מסרי' ישנים מלאו חסר. וגם מלאתי
 כתוב שבקנת ספר' מונהים מלא חסר.
 אין לחוש: לח (ט) לא לו. נס"פ
 ונערבא לא בדרגא ומסור עליו ד' דמסוכי
 ודגשין: למ (ז) ויהי אחר הדברים
 ותשא. בכל ס"ס ובמדרשים אין בו פיסוק'
 כלל. וכן דעת הרמב"ם ז"ל וכ"כ ההגה'
 וכן עיקר. אעפ"י שבהל"ז היא פתחה
 וגם המחזירי ז"ל לא הכריע אך אמר
 להניח בו ריוח פרה סדורה. עממ"א:
 (כג) האסירים. טעה המדפיס במלה
 זו ב' טעיות גדולות. א' שהדפיס
 האסורי' בו"י ושם בתוך האסירים קרי
 בו"י. וזה שקר כי בכל הספרים כתיב
 האסירם בו"י ואין כאן קרי וכתיב כלל.
 גס

בא הנה אינן ז' מלין ואחשוד גם אכבי איתך מחטו לי (בראשית ד' ו') עמ"ש
 הוזהר ח"ג דף ח' ע"א אל תשקלו וגו' ונטמחם כם (ויקרא יא מג) עפרשי' וומא
 דף ל"ט ע"א וזהו ח"ג דף קכ"ט ע"ב. ולמה לא לא מלתי חן (במדבר י"א י"א)
 עמ"ש בעל השורים וס"ך על התורה. והי' אש מעיני העדה וגו' ושעור עזים אחד
 לחטת (במדבר טו כד). עמ"ש נש"ם דהוריות דף ג' ע"א ונחית דף ג' ע"ב וזהו
 קונט' אחרון דף ל' ע"ב. מרשית השנה (דברי י"א י"ב) עמ"ש ש"ם ר"ה דף ט"ז ע"ב
 וירושלמי פ"ק דר"ה וזהו ח"ג דף רל"ג ע"ב. ובעל השורים וס"ך ושאר ס' דרשני
 רשומות. ובעליותה היוכלת מנין דג' ליה (שם בס כו) ויקצור איתו בני (שם ל"ה ג')
 ובמג"ל

סכתב מאליהו (וישב) אור תורה

ובמגלה עמוקות אופן קס'ס כתב וכשב
 בנ'א (סס ג' כח) בני כתי' חסר א'ף כו'
 ע'ש ובכל הספרי' כתיב וכשב בניא בל'ף'
 וי'ל דקא סמיך על'הך בני ויסקוד אותו
 בני. ועמ'ש ב'פ' נשא בני כלות משה:
 לב (ז) ויהי אחר הדברי' האלה
 ותשא. כתב הרב
 ז"ל שאין בו פסוקא כו'. כן הוא בכל

ספרי' המדויקים שפכנו - וס'ו לדבר מ'ש בנ'ר פ' פ'ו מה כתי' למעלה מן הענין
 ויהי יס'ף ופה תואר כו' היה מס'סל בשערו א'ל' הקב'ה אביך נלער ואתה מס'סל כו'
 תייד אכי מגרה כך את הדוב מיד ותשא אשת אדוניו כו' יע'ש ובתחומא. ור'ל מיד
 בלי פוסקא. יע'ש ובפירש'י. ומ'ש הרב ז"ל המאירי אמר להניח בו ריוח פ' סדורה.
 עטוי'ד ובי'ס'י ער'ה ובט'ו ס'ק'ה ונש'ת כתיב מאירות ס'ו ל'ג. ובמסכת השנית
 למ'א' אפרש את שימתי בע'ה:

פרשת מקין

מא (ה) ואין פותר אותם. כתוב
 במסורה קטנה וכדפס
 בגליון המקרא גדולה. וז"ל אותם.
 ל'ט מלא'ו בתורה וכו' שראשי מלא' ט'ל.
 והרמב"ן על התורה הביא ג'כ דמסורת
 יש ל'ט אותם מלאים בתורה. ולפי
 סברתו אפי' כתב א' מהן מעכב אס שינה
 הסופר וכתב המלא' חסר או החסר מלא'
 הם'ת פסול יע'ש. ובמסורה רבתי
 מערכת האל'ף קא מני ל'ט אותם מלאים
 שבתורה יע'ש. וכבר מלאתי ראיתי

הרבה שגיאות ושגגות שיאלו מלפני המדפוס המקרא
 במקומות הרבה. וכאן אין מקום להאריך בזה. ולאמנם בענין איתן ל'ט אותם
 מלאים שבתורה הובאו במסורה רבתי כמה פסוקים שלא במלאו בכל המקרא ושאלתי
 דרשתי וחקרתי מפי גדולי מקרי ל'ב אשר יבינו במקרא ואין פותר אותם תל'י. ואשרי
 גדול החיפוש בספרים מדויקים רובן בכתב ומיעוטן נדפוס וכולן כא' חדשי'גם ישנים
 מכמה מאות שנים. ואשרי רוב היגיעה והסק'דה בעיון מסורות קטנות שנעשו
 מדפוס'י הרבה כתוב בזה מה שלא כתוב בזה. אחת אל אחת למחויא שחנן על'ה
 במלודתי כוסחא מדויקת מאותן ל'ט אותם מלאים שבתורה. והיא מבכמת למציאת
 שני תיקוני סופרים המדויקי' והמובהקים שבידינו אשר לא יסוף וכבר עוד בהקדמתי
 א'י'ה. עליהן אין להוסיף ואין לגרוע מהן. ואלינה נא כולן כא' כשמים בלוינים

ל'י' דהא איכא אפרושר בנוץ' דלפנת ולי
 אכשר למקרי' טד . וי'ל דקרי טד לאו
 דוקא אלא הא קמ"ל דאע"ג דקד שאל הוא
 כתיב ב' מלין . ובמסרת הדפוס פ' ונג
 אמרוד' שמות כתיבו ב' מלין וקריין
 משמע דבין בכתיבתם בין בקריאתם הם
 ב' מלין וזהו הנכון . והיינו שאין תי'
 נפנת ולמיד בעל מנן נקודת שאול :
 (שס) פוטי בלא מקף . וראיתי בקצת
 ספרי מדויקים פוטיפרע מלה אחת ובינה
 למלת בת העינוגל שעוסין לסיון וכתיב
 בחזן כולוהו ב' מלין כתיבו ב'לומ' שאעפ"י
 שאלת בת מחוברת במקף למלת פוטיפרע
 עכ"ז אין הכל מלה ח' אלא בת לחוד
 ופוטיפרע לחוד . ולא נהירא כלל דהא
 פוטיטא דמהיכא תימי למתכדלהווי בת
 פוטיפרע

יח תפקוד אותם (ד' כג) קדמא דבני
 גרשון . ותנינא דבני מדרי (ד' כט) חסר וי' . יט על פי ה' פקד אותם (ד' מט)
 ד וישאלו אותם א! מחזן למסכה (ה' ד') כא והניף אותם הכהן דפרש' בזור
 (ו' ד') בב ויקריבו אותם לפני המשכן (ז' ד') בג ונתתה אותם אל ה' לויים
 (ז' ה') בר ויתן אותם אל ה' לויים (ז' ו') כה והקוע אויבם (כה ד') כז
 והכיתם אותם (כה ו') כח ואתן אותם ראשים (דברים א' עו) כח ונחרס אותם
 (ג' ו') בט והוא יכחיל אותם (ג' כט) ל ומשנאתו אותם (ט' כט) לא לאהבה
 אותם (י' טו) לב לרשת אותם מפניך (יב כט) לג מוריש אותם מפניך (יח יב)
 לר אשר אתה יורש אותם (יח יג) לה ושמרת ועשית אותם (כו טו) לו ושת
 אותם בשיר . תכינא בפסו' והיה בעברכ' (כו ה') וקדמא בפסוק והיה ביו' אשר תעבדו
 (כו ב') חסר וי' לו דברי התורה הזאת לעשות אות' (כו כו) לח תנחילנה אותם (לא ו)
 למ ויניו אותם (לא ו') . קן הן אותן ל'ט אותם מלאי שבתור' . ואם אמרתי אספר' כמה
 פעמים שגפלו בספרי הדפוס והמפורה רכתי קצרה היריעה מהכול . ולהנימך חלק
 ג'כ א' אפם קצתו תראה . מ'ש' שם ויקח משה אותם מעל כפיה' . פסוק זה הוא (ויקרי'
 ח' כב) ובכל ספרים מדויקי' הוא חסר וי' . וכל' ויקח משה את העגלות ונ' ויתן אותם
 כמ'ש' לעיל . עוד שם וישלח אותם משה . ונ' הם בתורה (במדבר יג' ד' : יג' יג' : יג' א' ו')
 ושלשתן חסרי' . וכל' וישלחו אותם מן המחנה כמ'ש' לעיל . עוד שם ויקח את ארנב .
 פסוק זה הוא (דברים כט ט') ולא נמלא בו תיבת אותם . עוד שם והניף אותם הכהן .
 ושנים הם בתורה קדמא (ויקרא י"ד כ"ד) והוא חסר וי' . וכל' והניף אותם הכהן דפ'
 פור כמ'ש' לעיל . ודי בעצה זו : (מה) פוטי פרע : כתב הרב ז"ל שהן ב' תיבו' וכ"כ
 גבי לפנת פעמק' והכי איתא

מכתב מאליהו (סקין) אור תורה

במסכת שופרים כ"ה הלכה ו' יע"ש • פועיפרע הכל מלה א' • חלף אי איתמר
 ובחסורה פרשת ויגש • ומדכרי רבינו
 אמו הנאון המפורסם מהר"י כ"ן נר"ו
 שזכרתי בפרשת לך לך למדנו עוד דאף
 למי שזכור לכדלעומר ב' תיבות הן •
 מ"מ כיון שהוא שם אדם אחד אין לחלקן
 לשני שיטין דהכי משמע פטא דנמרא אף
 שמדברי הרב ז"ל לא משמע כן • כבר
 פתויש כל מה שנתקפה להרב ז"ל מדכרי
 רבינו אמו"ה נר"ו הכל כמ"ל במקומו
 ושמינן מהא דכל אותן השמות שזכרו
 בירושלמי ובמסכתא שופרים שהן בחלפי'
 ל"ב תיבות מכל מקום אין לחלקם לבי'
 שיטין • גם את זה חזיתי בספר תורה
 עליהם שנכתבו על ידי כופרים מובהקים
 ממה שכתבו על ידי שנים ורלתי שהיו האותיות
 מנומנמן קצת במחויין כדי שיבואו אותן
 השמות הנכבדים בשיטה אחת • אמנם
 מה שנהגון הסופרים חדשים מקרוב בלא
 לנהוג כן בשאר תיבות כמו אחריו כן • על
 כן • ודומיהן הרבה • ומשום זה נהגו
 ללמנם האותיות כדי לכתוב אותן התיבות
 בשיטה א' וכן נדפס בגליון החומש עם
 באר משה וז"ל אחריו כן ל"ל בשיטה
 א' וז"ל הש"ת פסולה • זהו שנוש
 נמור שגדו הסופרים מלכס • ואין
 נכון ללמנם או להקריב האותיות'
 יותר מדאי נשכיל זה כמו שכתב
 לזמן בפרשת בשלח :

והוא שיש יסודות נכבדות ומוכרם
 עליהם שנכתבו על ידי כופרים מובהקים
 ממה שכתבו על ידי שנים ורלתי שהיו
 האותיות מנומנמן קצת במחויין כדי
 שיבואו אותן השמות הנכבדים בשיטה
 אחת • אמנם מה שנהגון הסופרים
 חדשים מקרוב בלא לנהוג כן בשאר
 תיבות כמו אחריו כן • על כן •
 ודומיהן הרבה • ומשום זה נהגו ללמנם
 האותיות כדי לכתוב אותן התיבות
 בשיטה א' וכן נדפס בגליון החומש
 עם באר משה וז"ל אחריו כן ל"ל
 בשיטה א' וז"ל הש"ת פסולה • זהו
 שנוש נמור שגדו הסופרים מלכס •
 ואין נכון ללמנם או להקריב האותיות'
 יותר מדאי נשכיל זה כמו שכתב לזמן
 בפרשת בשלח :

פרישת ויגש

מרה (יד) ובנימין נכה על לואריו •
 ד' כתיבי בתורה •
 מלא וי"ד הכנים • על חלקת ביאריו •
 (בראשית כ"ו י"ו) • נכה על לואריו דין
 דעניכא • ויפול על לואריו (מ"ו כ"ט)
 דגבי עקב • וינך על לואריו (שס)
 וסד לואריו כתיב לואריו קרי ויפול על
 לואריו (ל"ג ד') דגבי עשו • וסד ויסס
 דנדי הוהב על לואריו (מ"א מ"ב) כן
 כתיב וכן קרי בכינוי היסוד • ונש"ס
 דמגילה דף ט"ו אמרו ויפול על לואריו
 בנימין כמה לואריו הוה ליה לבנימין
 אחר רבי בנימין בר יפת אחר רבי אלעזר
 מלמד שכה יוסף על מקדש ראשון ועל
 מקדש

ויגש כתומה • מר (כ"א) הורדהו •
 כתב המאירי ז"ל בקריית ספר שלו
 שהוא חסר גם הו"ו קדמאה אך ככל
 הספרים נמלא מלא וי"ו קדמאה וחסר
 וי"ד גם וי"ו בתראה • וכ"כ הרמ"ה ז"ל
 ונע"ס ש' שמן שזון וכן עיקר •
 (כ"ג) חספון כתב המאירי ז"ל חספון
 חסר וי"ד עכ"ל משמע שר"ל שהוא מלא ב'
 וי"ן • אך בכל הספרים הוא חסר וי"ו
 קדמאה וחסר וי"ד וכ"כ הרמ"ה ז"ל ועיקר
 וכ"כ בע"ל כ' שמן שזון •
 מו (ו) אמר מתחם נשניש עשר
 ספרים כתיבת יד
 דקמתי ובהל"ו ומאיתי ויחסו את מקניה'
 מלא

מלא בניו ולא נמסר עליו מאומה. אך המדפיס הדפוסו חסר ומסר עליו ד' ספרין גם כפרשת וישלח הכניסו במנין הספרים. ואף על פי שנכתב באותה מסרה ב' שנוסים. האחד שכתב וייקחו את מקניהם מינוח לפסקוא ובפסוק זה יש אחד ואין שני: והב' שאמר ד' ספרים והביא ה' פסוקי'. מ'מגס נקבת מסרות כתיבת יד מלאתי וייקחו את מקניהם נמנה עם הספרי' יזהי' קשה לי שתלפון המסרה על מנינות כל הספרים ולא יכולתי לסמוך על הרמיה' ז' בזה כי בכרו שבידי ה' ספר פה ויגעתי ומלאתי בפנש' ממות בפסוק וישנו בני ישראל את גשי מדין (במדבר לא ט) מסרה מדויקת אומרת מקנהם ג' ספרין וסימן מקנהם וקנינם ויכלס כלמס וישנו בני ישראל את גשי מדין עד כאן: ולזו שומעין שאמרה כה' לכה והשכימה למניאת כל הספריים. עוד מלאתי מסרה מדויקת אהרת כפרת וישלח אומרת מקנהם ד' וסי' מקנהם וקנינם ויביאו את מקניה' הינוח לפסקוא ישנו בני ישראל רק גשיכם ועפכם עד כאן. וגם זו נכונה מחמת למנינות הספרים ואלה שתי המסרות לא פ' יני אלא שזו ראיה לתת כיון לכל מה שבמלא מלשון מקנה חסר וי' לכן אמרה ד' חסר ג' מקנהם ואחד מקנהם וזו ראיה שלא לחסר ומקנהם עם מקנהם כזה יב א הראיה ל' עו' ולחשוב שהם ד מקנהם ולכן אמרה ג' חסר ר' ל' ושלשון מקנהם ובפסוק רק גשיכם ועפכם' ומקנהם אמרה על ומקנהם לית חסר והכל הולך אל מקום א'. עוד מלאתי מסרה שלישיית מדויקת מקנהם ד' חסר בתורה וסימן מקנהם וקנינם ויביאו את מקניהם על ויחך מינוח לפסקוא וישנו

מקדש שני שעמידן להיות נחלקו של בנימין ועמידן ליחרכ. וננימין ככה על נוחריו ככה על משכן שלה שעמיד להיות נחלקו של יוסף ועמוד ליחרכ. ופירש' כמה נוחריו היו ליה לא גרסינן שכן דרך הכתוב לקרות נוחר לשון רבים כו'. וכתב מהרש"א וז"ל עיין פירש' ללא גרסינן ליה כו' אבל בכל נוסחאות גמרא איתא הכי. וכן נכראש' רבה וכי ב' נוחרים היו ליה כו' ע"ש ופירש' אש (ר"ל על בראשית רבה) כי נוחריו לשון יחיד הוא כמו אדוניו. בעליו. אבל נוחריו משמע לשון רבים. עכ"ל הפירש' ע"ש מהרש"א בח"א דמסוק הכי. ולענ"ד אין ראיה מבעליו אדוניו. כי בהרבה מקומות מבינו לשון אדנו' ומרו' וכיוצא בהן אף שהן יחיד בלו בלשון רבים עפירש' כחומש פסוק ויהי כאשר התעו אותי (בראשית ד' יג). מה שאין כן גבי נוחריו. ועוד לפי סדרתם לנוחריו לשון יחיד כמו אדוניו. א"כ גם נוחריו שהוא בסמיכות ג"כ לשון יחיד כמו אדוני יוסף (ל"ט ד') אדוני הארץ (מכ"ג) וק"ל:

ורגה הביאור מה שארז' מלמד שבה כו' ע"ש במפרשי רא"י ויפ"ת ונה"ק ודירשני אנדות: וכתב עוד שם בח"א וז"ל והזרחי פי' דשכיניא דקרא קריש ד' גבי בנימין דכתיב נוחרו בלשון רבים וה"ל למכתב על נוחריו בלשון יחיד כיון שאינו כינוי כו' אמרוש"מ לדרשה ולגבי יוסף דכתי' על נוחרו וה"ל למכתב על נוחריו בלשון רבים כיון שהוא כינוי כו' עכ"ל המזרחי. אבל בכל הספר תורה ובחומשים כתוב הכא גכה על נוחריו בלשון רבים וכן הביא ראיה הכתום זה בשמעתי עכ"ל מהרש"א. והריף

מכתב סאליהו (ויגש) אור תורה

כתב וז"ל וכל' לומר לאין ראיה מבכה על
 לואריו דהא כחוב במסורה לוארו וכן
 ארז' לוארו כתיב כו' יע"ש. והנה זה
 לימא דמסורה רבתי מערכת אות הו"ד
 קא מני ל'ו מלין דכתיבי וו"ו בסוף ולפני'
 קמין ומסרי וו"ד הרב"ס כמו צוארו
 עמורו בריחו. וסי' כז' וו"ו יעזבונו י'
 ז' (ירמיהו וו"ו י"א) כ"ל בסוף זה שתיב'
 ימ"ו הו"א' מאינון ל'ו מלין והמה
 כמספרו. וס' קא מני ויפול על לוארו
 דגני עשו שהוא כתוב חסר וו"ד הרב"ס
 וקרייה לוארו כמ"ס לעיל והך בכה על
 לוארו דעובא לא מני בהדיוהו. ס"מ
 שהוא מלא כתיב בו"ד הרב"ס. וכמ"ס
 בפננון זה לעיל בפס' לך לך בני למעיו
 (יג"ד) קתיבו (יד) ע"ש. ומה שכתב
 מהרש"א דמנינו ל' ארו בכינוי היחיד ויפל
 על לוארו דגני עשו כו'. ט"ס אז טעות
 הדפוס הוא דהך לוארו דגני עשו אינו
 לכינוי היחיד דהא קרינון לואריו כמ"ס
 לעיל וז"ל לוארו בכינוי היחיד
 ויש א"ת רביד הוהב על
 לוארו וק"ל:

כני ישראל! ואחד ומקכס עד כאן .
 ומתוך מה שכתבתי מבין מה היה שנת
 הנבנול והטעות שפ"ל בספרי המסורה
 בזה המקום ודי בזה. ואחר שכתבתי
 כל זה מנפתי שהרמ"ה ז"ל והמאירי ז"ל
 ובעל ס' שמן שזן כתבו כי זה מקניהם
 מלא ומו לא מידו:
 (יא) קהר"א . כתב המדפיס כי
 בספרים מדויקים
 כמלא וקתה . ואקר ענה כי בכל
 הספרים כתיב קתה בלא ווא' : ועוד
 דאם כן הוי להו תלת וקתה ונמפרה
 אמרו וקתה ב' למדבר והוא ר"א :
 (יג) ופורה . הו"א רפה ב"מ בהל"ג
 ובס"ס החשיבן . ובגניון אחד מהם
 היה כתוב וחתלפין ופורה ברגש . ה"ל
 שזה מחלוקת אך היה תופס לעיקר
 שהוא רפה . ואני עיינתי בפלוגנות
 בן אשר וכן נפתלי ולא נזכר שם
 מלה זו והרמ"ה ז"ל כתב שהו"א'
 דגש כך כתב רד"ק ז"ל
 בעט סופר
 שלו :

פרשת ויחי

מן (כס) ויחי . כתב הרב ז"ל שזין
 לפניה פוסקא כו'
 ונתנו רז"ל טעם ע"ו כו' עמ"ס הזוהר דף
 ר"ו ובב"ב פ' ג' ויפ"ת וכו' הק . ופירש"י
 ומפרשיו ובעה"ט ופענח רז"ו וא"ך ושאר
 דורשי השמות . והרשב"ס בפירושו ל'פ'
 זו כתב רז"ל עיקר התחלת פרשה זו היא מן
 מחובר ויחי יעקב וגו' אלא שלא רבו הקהל לסיים פרשת ויגש במ"ש רק אדמת הכהנים
 וגו' וסיומו בפסוק זה וישב ישראל וגו' עב' : מתוך דברי הרשב"ס למדנו עע"ס פשוט
 על מה שאין לפני' פוסקא כי פשוט ויחי יעקב מחובר למה שכתוב למעלה מן הענין
 וישב ישראל וגו' ואין מקרא יובת מידו פשוט ול"ת כפשוט יפובן סלע . ומ"ס הרב ז"ל
 שאין לפני' ריחו פעלס כומא : לאו דוקא קאמר דהא כתיב להניח בין כל מינה ומינה
 פמ"א

בראש פרא' וו פיסקא כדון פראשה סתומה
 כי אין לעשות פה פיסקא כלל לא בתורה
 ולא סתומה - וכבר ביאר זה הר"ר אליהו
 מורחיי וז' וכן נמנה רז"ל - עממיס לזה
 בכ"ד פ' ל"ו וכוונה דף רי"ו - עממ"ל :
 מח (ט) ואברבם - הר"ש בשא
 ופמח ונכ"ס הכ"ף בנ"ו :
 מש (יג) וירבתו - הכ"ף רפה :
 וז"ל המ"א ס"ק מ"ד - הרמ"א הוכיח דין זה
 מהרי"ב ס"י רפ"ו והוא לא כתב שם אל"ף

שאם עשה כן לא פס' אהל לכתחילה אין להניח ח"ק כלל בדין פסוק לפסול בו יע"א -
 ושמעתי מפי גדולי ד' דאף אם נאמר שהדין דין אמת כמ"א המ"א היינו דווקא בש"ת
 דאין לא בקיאין בפסוקי כדאי"ר בקידושין דף ל"מ' ומעט זה לא הביא הרמ"א דין
 זה כ"ד נבי ס"ת אל"ף בתפ"ל דני בר חנו שכימי בד' פראשות שנחפ"ל ס"ל דאף אכן
 בקיאין לכך כתב הרמ"א דין זה ב"א"ת נבני תפ"ל דין להניח מעט ח"ק בדין פסוק
 לפסוק וק"ל - ומ"א שם המ"א וז"ל גם פסוק ארור אפס הוא א' מחמשה דברים שאין
 להם הכרע ולדין הוי תפ"ל פס' ע"ל - בפרי סוגיות ה"ס כתבו אין להם הכרע
 היינו דוקא עד שלא בא עזרא כ"י - ובמקברת השנית למ"א אפרס דבריהם א"ה :

שט (ה) יהודה אמה יודוך אהיך - כתב הרמ"א ב"ר סי' רע"ג יש סופרים
 מדקדקים לכתוב ב"ה שמו' בראש העמוד כו' - וכתב הע"ז

והש"ך בשם הגהות הב"מ והמיימוני אותיות ב"ה שמו' הם סו' ר"ת ב' בראשית -
 י"ד - יודוך אהיך כו' ע"א - והנה כל סופרי ספרדים ואשכנזים נוהגים לכתוב
 תיבת יהודה אמה ונו' לראש הדף - וכן נראש בנ"ל יון תיקוני סופרי' וסמ"א' שנכתב
 ובדפוס גם היו למראה עיני הרבה והרבה ס"ת ישנים מכמה מלות שנים ולא נמנע
 בשום א' מהן שיהיה כתוב יודוך אהיך בראש העמוד - ואש"למי ע"ז הרבה סופרים
 מא' זה טעם כהנו כן - ואין אהם יודע עד מה - ואמרתו באמת סופרים הקדמונים
 שנהנו לכתוב כן טעמם וכיומקם עמם דבהנהות מיימוני העתיק יו"ד יודוך אהיך -
 וע"ז קורא תגר וכתב דכל ס"ת העשו כן פסול שהרי פראשת יהודה אמה היא פתומה
 ונריך להתפ"ל הפ' בראש השורה וכשכותבין יודוך אהיך בראש העמוד נמ"א אה
 בשורה האחרונה ב"א שתי תיבות אלו יהודה אמה שאין בהן ב"א ת' אותיות כו' יע"א -
 והנה מ"ש דיש כזה פסול כו' משמע ק"ת מדבריו אס אין נשורה ט' אותיות אפילו
 בדיעבד פסול - בשאר פוסקי' לא משמע כן וכאן אין מקום להאריך - מ"א שמעתי
 מיני' דאין נכון לכתוב יודוך אהיך בראש העמוד מעט זה נהנו לכתוב יהודה אמה
 ונו' בראש העמוד וק"ל - אך עכ"ז לא נתקרה דעתי כי לא ידעתי מאין יכל להם
 דבר זה שהרי בעל הנמ"ו הוא מארי דשמעת' שכתב שמועה זו וזף' אהרן שקרא תגר
 ע"ז לא תידע בה דבר לכתוב יהודה אמה בראש העמוד ומימלח לבו למדש דבר זה
 אל"ף נמנע בשום ספר קדמון - והנ"ו כתב בשם הגהות מרדכי שתיכ ב"ה שמו' אפי'

מכתב סאליהו (ויחי) אור תורה

בדועבד מעכב כו' יע'ט וט'ג' ס'ס רע'ג - (כג) וימררהו - הרי'ש כשזא ופתס :
 ולפי דיעה זו עדין לא הועילו סופרים (כה) ויברכך - הרי'ש כשזא ופתס
 הקדמונים בתקנתם מודו - אמנם כן
 כמלא כנע! הטורים שכתב וז'ל יהודא
 אתה - ב'יה שמו' נרוך לכתוב בראש
 העמוד ב - בראשית - יור' יהודה
 אמה כו' יע'ט - מעתה כחה וסקטה דעתי
 כדאי הוא רבינו בעה"ט לסמוך עליו -
 ומנהגן של סופרים הקדמוני' תורה היא -
 ותו לא מידו :

פירוש פרשת שמות

ב (כ) ותרא אותו כי טובי - הסופרי'
 פלשים מקרוב כאלו נהגו
 לכתוב הטרת רבתי - אמנם בתיקוני
 סופרים ובכ"ת היסני' גם בכ"ת שכתב
 מורי מהר"ז זל"ל לעלמו אין העי'ת רבתי.
 ובמסור' ר"ב בראשית נמסרו אותיות
 גדולות שבתנ"ך ומייתי - ט יצר מעלי
 שנטו (איוב ע' לד) ובריש ד'ה כמסרו ג"כ
 ומייתי ט עובשם משמן (קהלת ז' א')
 ונשוק' ס' הכונת להארי' קאמני ג"כ

אותיות הגדולות ומקצת אותיו' הקטנות על אות זי'ן - ומייתי התס כמי ט יצר
 מעלי שנטו יע'ט מילת' כעמאל על כל א' וט' - מ"מ כל בני דלעיל מסכימי' דהך ט'
 לעיפא איבו בכלל אותיו' הגדולו' - וענין אותיו' הגדולו' והקטנו' כרמוז בזה
 בלכותא טובא - וכו'ט סוף עיר האירים אמרו אית אלפת ביתא דאתוון עילאין
 רבוון ואית אלפת ביתא דאתוון דקיקין כו' יע'ט ומ'ט כסוף ענין זה - והא לך אותיו'
 הקטנו' והגדולו' שנתורה כפי שמאלו בתיקוני סופרי' המובהקי' שזכרתי בהקדמתי
 שנלפסו ע"פ הנהגת הרב ז"ל וכן נמאלו במקרא גדולה דפוס בומזירני והרב ז"ל שעשה
 הנהגתו על ח"ג דפוס זה והניסח כמו שפן פתחו כפירושו שכן ככון - וגם מזה אל תכל
 ידיו וצ'ונה לפניך גם שאר אותיו' הקטנו' והגדולו' שנמאלו בשאר ספרי' והרב ז"ל
 חולק עליהן - ואנוסף ידו לכתוב מה שזכר מהן בזהר ומדרשי' ומס' סופרי' ושאר
 ספרי' - וזה החלי בקטנות - א - ויקרא דריש סיפרא - וזהר ח"ג דף רל"ד ע"ב ורל"ט
 ע"ט - ובעה"ט - ופענת רז' וט'ך ושאר דורשי ראמות - ה - בהנחלא (בראשית ב' ד')
 וזהר דף כ"ה ע"ט - ח"ג דף ב' ע"ט - ובקונט' אקרין דף א' ע"ט - ובעה"ט ושאר דל'

היו'ד הוא שהעם עצמו רבה ופסרה וזהו
האמת המכוון פה - עפ"רש"י :
ב (ג) הצפ"נו - הג'די דגושה - בכל
הספרים המדויקים ובהללו
וכ"כ הר"ן גאנח ז"ל וכו"כ רד"ק כשרזו
ונס במסורה אמרו ג' מלין דגשין ורפיין
מתחלפין וס'י הגפ"נו - מקדש ה' כוכבו
(טו יו') - פשתי עיניו (שופטו ט"ו כ"ח)
פליח
קטנית שכתורה שאין עליהן חולק - אך
מ"ש כר"ג מסורה רבתי פ' פארוס
ביתוס - ולא פירשו איזה מהן כי ג' הן כחורה (דכ"ו ט' ז') ושם (ט' כד) ושם
(לא כו) ובמ"ק נחמר על' הך מניעתא - ק' לשמנה בחמיהם (שמו' לנכה) ד
דאשית כבורי אדמחיד נס זה לא נחפרש - כי כ' הן כחורה (שמו' כג יע) ושם (לד כו)
ובמ"ס נחמר על' הך כחרא - עמ"ש הרב ז"ל על כל א' וא' בחקומו - גם מ"ש במסורה
ו אח כריתו שלום (כמדבר כ"ה יב) עמ"ש הרב ז"ל שם - ובמ"א : עוד אמרו שם
במסורה ו לשאז נפשו (תה"ז' כד ד') בכל הספרי' מדויקים אין הו"ו זעורא ובמסר
עליו נפשו קרו ר"ל בו"ד והמדפים המקרא גדולה כעמ"ש הר"ם כן וכח על הגלרון
וחמא ללא נמנה במסורה נבי אילין דכתיבי וילי בסוף תיבותא וקריין וילי עכ"ל
ואף שם' המסורה לר"א הנחור תמה על חמיהתו וכחב דלין כלן קרו וכתיב -
וקרוין נפשו בו"ד רח היא וילי זעורא כו' יע"ש - ואני אומר שנעלם ממנו מ"ש הר"ק
בפירושו וז"ל נפשו בו"ד הוא מאמר השם כ"ה כמו לא השא את שם (שמו' ב' ז') -
והכתיב נפשו בו"ד ר"ל אפי' נפשו של הנכנע לא וא' לשיא כו' יע"ש - ובזהר (ת"א)
דף ק' ע"ב אמרו בהד"ו נפשו כתיב נפשי קרי - (ובח"ב) דף מ"ה ע"ב אמרו נפשו
כתיב מהו נפשו ונפשו כו' יע"ש - וכ"כ בשו"ת מוה"ר' מפלאו ס' כ"ט - ובשו"ת באר
עשק ס' ט"ו - ובכוזרי דף מ"ד ע"ב יע"ש - ומה שנתמה המדפים מ"ט לא נמנה נבי
אילין דכתיבי וילי וקריין וילי - אין מקום למשיהתו דכרי' ס' שמואל הכי' אמר מסורה
זו ס'א מילין דכתיבי וילי וקריין וילי כו' בכללן אתה מולא ס'א ובפרט לא נמנה לא
בלין ס'כ מסורה זו משנתא היא - גם בספרים מדויקים מלאכו ראינו טובא דכתיבי
וילי בסוף תיבותא וקריין וילי יותר ממה שנתמה במסורה דוק ותשכח - וכאן אין מקום
להאריך יותר במה שאינו שייך לענין מלאכתי כתיבורי זה - ועמה אשונה וארקה
לכאר אומיו הגדול' שבתורה - ב בראשית דריש ספירא עמ"ש בחקומו - ג
והגל' (ויקרא י"ג לב) ד - ה' אחר (דכ"ו ז' ד') בזהר (ת"ב) דף ק"ס ע"ב (וה"ג) דף
רל"ו ע"ב ורע"י מהיומא דף רנ"ח ע"א אמרו ע - דשמע - ד דאחד מאתוון דכתיבין
כו' - ועמ"ש בעה"ט ופ"ו וא"ך ושאר ד"כ - ה - ה"ה' תנחלו זאת (דכ"ו לב ו')
עמ"ש בחקומו - ו - כל הי"ך על נקון (ויקרא יא מב) ספרי' פ"ט אמרו וילי
דנחון נריך להיות וקופה כו' - עמ"ש הרב ז"ל שם ובמ"א - ובמסורה ר"פ בראשית
מסיק ו דנחון ומשייל ו דויוחא - ובני' מסורה רבתי מפיק הך ו דויוחא
ומעויל

מכתב מאליתו (שמות) אור תורה

ו דמזון • אך כספרים מדויקין' פריז כוזן ע"כ • ופירש מתקלפין כי בנ' שני הווין גדולות • י • ופתח הגדל כל (כמדבר יד ז) וזה קדש ש'ה וכן ל' במה' סופרי' פ"ט הלכה ז' כי ט"ס יש כספרי הדפוס • ל' וישליכס (דברי ל' ל"ט) במש סוכרי' למה' וישליכס נריך שיהיה ארוך כו' עמ"ש בעה"ט ופריז וא"ך וכליוקר ושאר ד"ר נ כנר חסד (שמות ל"ד ו') עמ"ש בעה"ט • ויקרב משה את משפטן (כמדבר כ"ה) א"ך ומהרש"א במ"א ל"ב • ע שמע ישראל (דברי ו' ד') וכמ"ל לעיל גבי אות ד • ר • לאל אחר (שמות ל"ד) • בעה"ט וש"ך ושאר ד"ר • אלו הן אותיו' הגדולו' שחזרו' כפי

תיקון סופרי' ומקרא גדולה שעה הרב ז"ל הנהתו עליו וכולן הניחן כמות שהן וכן כזון • אך מה שמלאו עוד אותיו' גדולות במסורה ובמ"ג הנובר ז • הכוונה יעשה את אותותיו (בראש' לד לא) ל • והכת והלשאה (ויקרא י"א) ס • בני שלום (בראש' ל' כ"ג) • ה ובהעטיף (שם ל' מ"ב) ת תמים תהיה (דברי י"ג יג) עמ"ש בעה"ט ופריז וא"ך • וב' כתיבות עולם דף קכ"א שכתבו טעם על התי"ו רבתי • ועל כולן כתב הרב ז"ל בכל א' וס' במקומו שאין אלו האותיו' גדולו' • וכן הוא בתיקוני סופרי' המובהקים שזכרתי • עוד מלאתי א רבתי אשריך ישראל (דברי לג כ"ט) ובס' אור ישראל כתב טעם ע"ז ע"פ כסתר • גם מלאתי בקכת סכרי' צ הנור תמים (שם ל"ד) רבתי • וכן הוא בשאר דפוס וויניציא ובאסיליא ובמסר במס"ך הגדלי רבתי • אך במסירת שזכרתי ותיקוני סופרים לא נמלא כן • ודע שהרמב"ם ז"ל כתב בפ"י מה"ל פ"ת וז"ל ויזהר באותיו' הגדולו' והקטנות כו' • ומסיים כל הדברי' אינן אלא למנוח מן המוכר ואם שינה כו' ה"ו ספר כשר • ובהנמ"י שם כתב אין לשכות אות מחכירו לא לגדלו ולא להקטונו וזלתי המקובלי' לבעלי המסורה להיות גדולו' או קטנות עכ"ל וכתב בשו"ת מהר"י מינן ז"ל ע"ד ס"ת שאין כחובין בה אותיו' הגדולו' והקטנו' כמו שהן בס"ת שלנו • הנה הרמב"ם כתב דלריך ליוהר בהן למנוח ולא לבעב דיעבד וכ"כ על התנין • ושאל במקום שיש ס"ת כתובה כתיקונה בתנין ואותיו' גדלו' וקטנו' • אפי' לדעת הרמב"ם האחרו' שאינן כחובין כתיקונה בתנין ואותיו' גדלו' וקטנו' פסולין • דחשיב לכתולה • ואינו מכשיר אלא במקום שאין ס"ת אחרת בעשו' כה"כ דאז חשיב דיעבד וכשר • אבל במקום שיש ס"ת כתיקונה לא • וכ"ש אנו למה נכניס עממינו כספק פסול ועל כה"ג נאמר בהיותך טוב כו' עכ"ל: ג (טו) וזר שמי לעלם • במסורת הדפוס כמה דוכתא נמסל י"ח חסרים • ולא מני לכו לא במסורה קטנה ולא במסורה רבתי רק מראה ממקום למקום • ומלאנו ראינו ד"ב הן בתורה שנים מהן מלאים וגם כך יאמינו לעולם

עשה פה פיס זא :
 ג (ב) והסנה איכנו אכל • מסר כתיב
 בכל הספרים • ודלא
 כרל"ק

כרל'ק סכתב נכרש אכל שהוא מלא : (שמות יט ט') כל יומך לעולם (דברים
 ד (ג) השליכהו - מלא - והתמהמה
 על המדפוס שמער עליו
 שהוא מלא . והדפוסו חסר :
 ה (ו) וקששו - השיין נזוא לכר במ'ס
 ובהללי ודלח כמאירי
 ז' . סכתב שהיא כקטף פתח :
 (כב) למה הרעתה - המ'ס רפה -
 וכתב המאירי ו'ל הרעתה חסר וי'ו וה'א
 בסוף עכ'ל - ובכל הספר'ה הוא מלא היא
 בסוף תיבה - וכ' המ'ה ו'ל ובעל ספר
 שון שון וכן עיקר :

ד (כ) מזה נידך - בכל התקונים
 ותומשים מדויקים נרשש

בליזין מה זה קרי . ובמ'ס סופרים פ'ו ה'כה ג' אמרו אלו כתובין דבר א' וקריין
 כ' נגד (כראש' ל' יא) אשדת (דברי' לג ב') ותמהני מה זה ללא מיימי נמי מזה נידך
 הך דענינא - אך כ'ס' אגודה גרים לה הכי . והכיו'ת' במכורה ל'ה א' כ'ו יע'ש
 ובקוי ו'ל'ך ופ'ר'ו ושא'ר ד'ר . ומ'ש ברנה מזה שנידך אמה עמיד כו' דרש הכתיב ול'ט
 הקרי וק'ל'ו ה (ג) אלהי העברים נקרא עלינו - כ' בפרשה זו וקדמא ל'קי
 העבריי' נקרה (ג' ית) נה'א - ונמחר עליו במפ'ק לית כתיב היא . תכינא נקרא
 באל'ף דין דענינא . וכתב הראב"ע נקרא נה'א גם באל'ף העעס א' ענין כניעה
 מלשון נקרא נקרייתו בהר (ש'כ'ו') והש"ך כתב נקרא מרגש סונקלים אחריו
 עלבא ר'ל הוא נקרא אלקי ישראל עכ'ל ור'ל שהוא מלשון כי שם ה' נקרא על'ך (דברי'
 כ'ת') והא דלא מני להו במסורה תה'ל' יו'ד גני הני מילין דסוף תיבותא חד כתיב
 היא ומד כתיב אל'ף כמו דמני שם והפלא ה' בין מקנה ישראל (שמו' ט ד') נה'א .
 והפלא ה' את מכותיך (דברי' כ'ח ט) באל'ף . דע דכל הני דמני להו אינון זוגין
 דלית כוותיהו במקרא - מאת'כ הך נקרא באל'ף דאיכא טובא במקרא לכך
 לא מני ל' וק'ל' :

פרשת וארא

וארא סתומה - ו (יוד) לאמר - ו (כג) עמי נרב . נחם סופרים ב'א
 אחר מנחם למ'ד משה לאמר
 דנושא בכל התורה חזן מן א' בפסוק
 וואחר בני גד ובני ראובן (במדב' לב כה)
 מפני כי מלת משה שם בערמא וככי
 הנראה ה' ראוי להיות רפה כיון שהיא
 סמוכה ל'תהו ו'אין כאן לא דמיון ולא
 אתו מרתין . ובספרי המדקדקים לא
 ענאחי

שמות נחלקין בית אל באר שבע נפכת
 פענח פוטי פרע נן אוני כו' ר'א אן
 נחלקין - הכל שוין שאין נחלקין עמאל
 עמינדב לוריש לורי שדי עכ'ל . ובירושלמי
 פ'ק דמגילה מייית כל הני דלאן נחלקין
 וכולל בהציוהו כדקבור פדהאל . וכל'ע'ר
 דל

מכתב מאלוה' (וארא) אור תורה

ללא פניו הירושלמי וחס' סופרים אלא
 בעמ' סופרים חני וזייר והכי משמע שם
 בהלכה ויא' להדר ותני אלו שאין נחלקין
 עמיאל ברואל בורכשו וזייר הק' דתני
 לעיל עמיכב. וע"כ ל"ל דל"ו דוקא קטע
 וה"ה סהכור ופדהאל וק"ל. לפ"ו י"ל
 דה"ה והוא הטעם בכל השמות כמו
 אביאבף א'ישע דעכיבא וכיולא בהן
 טובא בתורה דאין נחלקין ורישא דקתני
 אלו נחלקין כו' דוקא וסיכא לאו דוקא •
 וידיע באמנה להו' לך קורא מסכל דמה
 שאמרו כאן נחלקין כו' וזין נחלקין
 היינו לענין התיבות דאותן השמות דתני
 בהו נחלקין ר"ל לשתי תיבות ואותן
 השמות דתני בהו אין נחלקין ר"ל אפילו
 ל' תיבות נמי ל' • אבל לענין השיעין
 אפילו אותן השמות דתני בהו נחלקין
 אפ"ה לשתי שיעין אין נחלקין • ודבר זה
 למדנו ג"כ מדברי רבינו אמ"ו הגאון
 המפורסם מוה"ר"י כ"ץ כר"ו אב"ד ור"מ
 דק"ק פ"פ דמזין שזכרתי דברי קדשו ב'
 לך לך גבי כדל' עומר ובפ' מקץ גבי נסנת
 פענא ע"ג ויונעם לך •
 ח (א) ויאמר ונו' נעה את ירך •
 כתב הרב ז"ל שאין
 פוסקא בין יעלו הפסדרעים לויאמר כו' •
 ובפ' יתרו ל"ל לא תתמד בית רעך סתומה
 א' כו' כך כתב בנסכת הגדולה לעיר
 עיר עיר' נעם א"ת הרב עמוה"א בן חיים
 ז"ל יום מורי מוה"ר ז"ל מפרג' נהג'ן
 בפי' סכתב לעלמו • אמנם דא תי בשיטה
 זו קנת שניו שהאותיות מתחלת השיטה
 עד ויאמר ונו' היו מרוכבים קנת ובין
 מינה לתיבה ה' ריוק ויתר ממה שאנו
 להיות • והוגד לי מפי פנידי אמת שמורי
 ז"ל כתב כן במכתוין כי ה' דעתו לשזור
 על כל בדי קדדי' אולי ומא' סעד וסמך
 לדברי

מנא תי שדוכר נה וולתי במכ"ל דף כ"ו
 תשב רד"ק לתת לזה טעם ולא אמר כלום
 כי רכה לדמותו למנה ועירא במוכה וה'
 כריך להראות לנו דונמתו במלה בלתי
 ועירא ובלתי סמוכה כי משה אינה מלה
 ועירא ולא סמוכה ועוד אפי' נודע
 שהודגש למ"ד לאמר לסנת הנה נסתר
 שקדמה בסוף משה עדיין יקשה עליו
 קושי חזקה שאם כן בפסוק ויאמר משה
 משה (ג' ד') היה ראוי להדגיש מ"ס משק
 השני וכן בפסוק לן היין הומה סכר
 (משל כפ' א') ה"י ראוי להדגיש ה"יין •
 וכן ה"י ראוי להדגיש הלמ"ד בן אעשה
 לכס (במדבר יד כה) ואולם מה ש"ל
 בזה הוא ידענו כי ה"י ראוי להתייב א"ל'ק
 לאמר בשוא כגול כמו וה"י לאכול (דברי'
 לז"ו) כאמיר לי כל היום (תה"ל' מנד')
 לא שלרוב ההסתמכות שנשתמשו במלה זו
 הניחו הא"ל'ק להקלו אך כריך לפחות
 להורות עליו בנשימה ולכן ה"י מ"ד בכרי
 המורה נחומ' • והנה אם נקרא הלמ"ד
 רפה אחר שקדם לו נחומ' בסוף משה טבע
 הלגון יבוא להקרותה כמו בשו"א למ"ד
 ולא יהיה זכר לא"ל'ק הנסה בנשימה כמו
 על בוארי בנימין (מה יד) לכן הדגישו
 הלמ"ד כי על ידי שהאדם מכה בה נכת
 קריאתה הדגושה נמלא קורא הלמ"ד בכרי
 וכמלת הא"ל'ק נדגשת בנשימה •
 (כה) פינחס • מלא •
 ז (יש) ויאמר ה' אל משה אמר
 אל אהרן קח מטף
 ונו' סתומה: (יז) בצפרדעים •
 הגד' רפה • ובס' בשוא כתב •
 (כט) הצפרדעים • הה"ל בשוא •
 והגד' רפה • ובס' בשוא פתח • וכן
 כלשם ומסור עליהם כל עניני הגד' רפה
 במ"א דגש • ותעל הפסדע (ח' כ') וכ"כ
 רד"ק

ר'ק נמכלול דף יד :

ח (א) אמר מנחם ככל הספרים אין פיסקא כלל בין ועלו הכתובים לויאמר ה' אל משה . אך המדעים כתב שזו פרשה שתומה . וכן היא כהל' וכו' ג בהרמב"ם . וה' קשה עלי מאוד שיתלוק הרמב"ם ו' על מניאות כל הספרים . וגם ההנהגות שדרך להודיע מניאות ס'ם לא כתבו פה מחומה . והנה פה' חל' רמב"ם כתיב' יד קדמון שהי' אל הר' ר' אברה' הלוי ו'ל ומלתינו שזינו מופ וס פרשה כלל מפכים למניאות הספרים ושאתי כמובא על' רב . וז'ל ויאמר ה' אל משה אמר אל אהרן נשה את מטך והך . ויאמר ה' אל משה השכם שתיכן שתומות ע'ב' ולזה שומעין שאמר בהלכה . ואל' והלא ח' כפי התבונן שבסוף הפר' חסר שתומה ח' . לע כי עוד טעו' אנו יש באותו פרק כשפירו הלפום . והוא שס נמנה מן כנר את אביך (ך יב) עד לא תחמוד אשת (עס) שז שתומות ובהרמב"ם כתיבת יד הנכ' מלתי שכן שבע כו' לא תחמוד בית דעך (עס) שתומה ח' . לא תחמוד אשת שתומ' האחרת וכו' גם בהרמב"ם שהגיהו במלרים וכך נמא כלל הספרים . וכלוך ה' אל' הים אמת אשר הנחני בדרך אמת אשר כך מלתי בכסף משה שגם מהר' קארו ו'ל מהא בספר מונתה שהעכירו הקולמוס על ויאמר ה' אל משה נשה את ידך וכמקום שלשן כרזוה כחב שתיקן . אך אמר הרב שגרה לו שהגה שוטעית היא כי בדפוס איסאר מלא שיש בה פיסק' ותי' ח' אמר ומנו דפוס איסאר' ללא ידענא ל' ומאי אולמי' מדפוס בומוניו ושאר דלפ'ים . ותו ארפריך מדפוס איסאר

לדברי הכסף משנ' לתזור מדעת הרב בעל אור תור' . ועי' שאשיך האותיו והדתיק המיבות ומלא דיוח לתקן ולעשות כאן פיסקא . וכגון לא מודעי דכא היא לאורייתא שמומים קדמוני' תפסו סופרי אשכנזי' דכרי הכ'מ עיקר ועשו כפ' זו פיסקא וכו' יתרו לא תחמד בית דעך לא תחמד אשת כל' פיסקא כיניהם שלא כדעז הרב ו'ל וכן כרשש בגליון תיקוני סופרים בפניניו סופרים קדמונים . וזה מקרוב כדפסו באמשטרדס חומשים נקראים תיקוני' בכרך קטן ועל הגליון כדפס כאן י'ס פ' זו שתומה . וכו' יתרו לא כרשש כלל והגיתו שס פ' שתומה כמו שהיא לדעת הרב ו'ל . ושגנה גדולה היא בידם דהכי תרמו סתרי אהרדי . וחולס לא נעלם מאתנו ש'עת ועונה הזאת כשערבב ונתערבב המנהג בין סופרי האשכנזי' שקבעם התחילו לנהוג כמנהג הספרדים שפסו דכרי הרב ו'ל עיקר ככל עיני הס'ת ושיכו' לא יועזו . ואף גם זאת יש ויש כדור הזה כמה מגיהו ס'ת המקוריים בעיירות כרוכלים אשר מלאו לבס לשלוח יד בגנוי מלכו של עולם ומגיהים הס'ת הישנים שנכתבו מכתה מאות שנים . והס גרעין ומוסרפון כפי ראות עיניהם . ואשר לא טוב עשה חלק דהגם בש'ת שנק' וירמיוש שזכרתי כפ' נב' . ומי שיש בירו למאות ראו וכך לנעור בהם ולמחות עי' ולהורות להם את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו . ואס ירחיב ה' את גבולי ארציב הדיבור במקצת הגנית למח' איה :

מצת

- לסייע מדפוס פורטנאל שהיו היותר טוב מדויק שכלל הדפוס' ואין כאן פיסקא
- וככל בחו' לירי עוד ב' רמב"ם ספרים כ'י ובדקתי כס והנהגה לא מנו פרשה כלל
- שפכים למה שכתבתי וקול האמת . וכן דעת המחירי ו'ל וכו' שפרי' : (שמת'א)

סכתב מאריריו (בא) אור הורה

יב (יט) מצת . ככתב הרב ז"ל שהוא ספר וי"ו כו' דע כי כל מלות המלות ומלות שכתורה הן ז"ל וכולן מלא וי"ו כתיבו וג' דכתיבו מלת ספר וי"ו בערב חאלכו מלת דין דענינא שנעת ימים מאלכו מלת (יגו') כפ' קדש לז"ל בכור . קלות מלת בללות כשמן (ויקרא ב' ד') קדמא כפסוק כתיב ספרותינא בקיאי מלות (טז) כתיב מלא וי"ו . וכוזהר ת"ג דף מ"ב ע"א אמרו על מלות ומרורים ואלכו מלת כתיב כו' וזהך קרא (במדבר ע"א) מלות כתיב מלא וי"ו . י"ל דלא דריש הך מלות דהיו ענינא דקאי כו' אללא מד מהני תרתי מלת דכתיבו נבי אבילה כפסח . כמ"ס . וכמנחות דף ע"ו ע"כ כתבו חס"י ד"ה

בא פתוחה . י (ט) ובוקנינו . מלא וי"ד כמלריוס ונדרש למיוס וכהל"ל ובכל ס"ס וכ"כ הרמ"ה ז"ל וכן עיקר דלא כמאירי ז"ל שנסתפק בו : יב (טו) אבל חזן . ככתב בקריה ספר לרב המאירי שהו' מלא וי"ו אך ככל הספרים הוא חסר וי"ו וכ"כ הרמ"ה ז"ל ובעל ס' שזן שאזן וכן עיקר אח"כ כאל לדי קרית ספר חסר וימלא כתוב בו אלכ חסר : (יט) מצת . כתוב בקרית ספר לרב המאירי שהוא מלא וי"ו אך ככל הספרים הוא חסר וי"ו וכ"כ הרמ"ה ז"ל ובעל ס' שזן שאזן וכן עיקר עמ"ס : (כה) והיה כי תבואו . טעה המדפיס עשה

שריבה כו' ז"ל כשאר מנחות כתי' מלת חסר ואפי' הוי כתיב כהו מלות כו' ע"ש סוף דבריהם עיקר כו"כ הוא האמת דבכל המנחות כתי' מלא וי"ו . והך דמאפה חסור דכתיב מלת למרו רז"ל א"ל עשה סלה א' יכא מ"ט מלת כתיב כדאית' אס בגמרא . ובמכילתא פ' בא אמרו ושמתם את המלות אל תקרי המלות אללא המלות כו' י"ל דדרשו כן מדכתיב המלות מלא וי"ו ואצ"ג דכלהו כתיבו כן מלא וי"ו . מ"מ היפא דאיכא למירוש דרשינן : יג (ה) כתב הרב ז"ל והי' הראשון אינו תזלת פ' כו' דע שהרמב"ם כפ"ט מה"ל ס"ת הניא כל סדר שתלת פראיות שבתורה וכלן כתב סתם והי' כי יביאך פתוחה ולא פו' איזה מהן . וגם הבאים אחריו הרב המגיד והגמ"ר והב"מ ומעדני מ"ך לא כתבונרו ע"ז . וקרוב הדבר לשמוע שאמכו עצמם על מ"ס הרמב"ם כענין ד' פראיות שבתפ"ן דשם מבוחר מן וידבר עד והי' כי יביאך השני היא פרא' א' ומן והי' השני פ' שני' וק"ל עמ"ס הוזהר סוף פ' זו וכפ' ואתחנן מענין ד' פראיו' שבתפ"ן דשם' אס ג"כ דהי' הראשון אינו פ' כפ"ע ומן והי' השני הוא פ' שני' : (יא) יבאך . ככתב הרב ז"ל שהוא כו"ד כו' כש"ת מהר"י הלוי האריך בזה והניא ראיות מהמנות שאין לסמוך על המסורה שנמסר ע"ז יבאך קרי . כי מסורה זו היא נגד מציאת כל הספרים דככולס הכתיב כו"ד . מנורף לזה אתרי שהרמב"ם כפרק ב' מה"ל תפ"ן ביאר לנו כל הפרשות ויתירו' סדר' פראיות שבתפ"ן ופתיב יבאך חסר וי"ד אחר הכיית ואלו הי' כאן הכתיב ובאך כו"ד בתפ"ן לא ה"ל לסתם אללא לפרש כו' יע"ש ובאמת ראוי' האחרונה אין עלי' תשובה אך מ"ס שאין סומכין על המסורת כו' שותא דמרכא לא ידענא דמה שגרשש על הגליון יבאך קרי אינו מן המסורה שהרי אדרבה המסורה מעידות דאין כאן קרי וכתיב כמ"ס הרב ז"ל . אין זה ב"ל המדפיס הראשון הדפיס כן ובאך כו"ד בתפ"ן והוא בעלמא אנה כאלותי

שעשה פה פוסקא • כי אינו תחלת פרשה: והדמים בדרו יבאך קרי • ואכפר שילא
 (מנ) ליל שמורים • כתב המאריהו ז"ל
 לל חסר בכל הזורה עכ"ל
 וזה כאן ב' תמיכות א' כי הוא מלא בכל
 הספרים • ב' שאין לו תחלת במקרא :
 יג (ה) והיה כי יבאך הראשון אינו
 תחלת פרש' וע' המדפי' שע' בו פוסק'
 עמ"ל: (יא) יבאך השני • טעה
 המדפיס שכתב ונאך ב' אי' וע' בגליון
 יבאך קרי בוי"ד כי בכל הספרים הוא
 כתוב יבאך בוי"ד ואין כאן קרי וכתוב
 כלל • גם בחמרה ריש דברי הימים לא
 נמנה מלה זו עם מלין דכתיבי ולי' בריש
 התיבה וקריין וי"ד: עמ"ל •
 ושלשם

באזיל גם התומאים עם פירש הרמב"ן והתומאים עם פירוש הקוקוני וזלמס עם
 פירש' לנד וכה"ג כל ת"ם עם נקודו' ותלי נקודו' לך כלל אותן שנדפשו בערי
 איטליא וכה"ג ב' מערי נרפת • גם חנ"ך בלי פי' שנדפשו בלא שטרש בכולן
 נמלא טעות זה שנדפס ובאך בוי"ו זולת אותן שנזכר בהם בפירוש שנדפסו ע"פ הנתי"ת
 ס' אור תורה הרי הן בחוקת נדוקין • ברכם האחרון הכבוד השנית ל"ג
 פרופס אף שטרם הרבה לזכות הרבים בהדפסת ס' מלאכתו היתה נעשית ע"י אחרים
 והמניה הפשילו בהדפסת חנ"ך בלי פי' גם מקוין ס' עם מרגום והפריז על המדה
 שנזכר בו שנדפס ע"פ ס' א"ת והנה שנה בהרבה מקומות כמ"ס בהקדמתי • והאך
 דענינא הדפוס ובאך בוי"ו ועל הגליון נדפס יבאך קרי וגם נדפס ב' א"ת אינו • ונאיה
 גדולה הך ובאך דענינא היא בכלל אותן הנאיו' העולות קרוב לשש מאות שנמלאו
 בדפוס בומכירני ושאר הדפוסים אשר זכרתי הרב ז"ל בחיבור זה • כחבור
 צעברי לזכות אשר חבתי • ופליאה נשגבה קמה בעיני גם נכנה על המדפיס
 מקרא גדולה חדש בלא שטרש ע"פ מקראו' גדולות הראשונים שבוויכאל
 ובאזיל והנית כל הנאיו' כמות שהן והך ובאך דענינא ולא מדרו והדמים
 כהנהגת הרב ז"ל • ועמ"ל בפי' אפרי מות מענין טיב ענין
 • ומוביטן של מ"ג ד"א הנזכרים • והמכילה הגדולה הזאת
 כי רבה היא מפני שנועת בכתיבת פרשיות שבתפלין א"ת
 לתקן נריכה תקון כל מי שיש בידו אחד מאותן הם'
 שזכרתי קל בלי טורח ויכל לקיים מצוה לשמוע
 ד"ת מה שאר"ל אסור להשקות בידו ס' שאינו
 מונה המוס אל תשכח עולה •

מכתב מאליהו (בשלח) אור תורה

אמר המנהיג אני טרם אלה לדבר מענין כתיבת שירת הים ושיטותיו ושיעור ריוח האוירים שבהן ומענין ה' שיקות שלפני השירה ושלמרו'. ראית אמרי שלשם נדרי אשר זכרתי בפ' מקץ • לכתוב בפ' זו מענין המשכת והרחבת האותיות שאין נכון לעשות כן. וה'ה שאין נכון למחם ולהקטין האותיות כמ'ס ריש פ' שמות • וזה הת'י • פתח דברי • ואיר נתיב לא ידעו עט אספרי ומנינו זה • זה דרכם אחרי שקבעו חובה לכתוב אותיו ב'ה שח' בראש העמוד כמ'ס בפ' ויקי • מהראוי ונכון לכל בוסר מהיר זהיר וזריו כמ'ס אכתו להיו' עיניו פקיסו' עכ'פ כשהוא מניע ג' און' עמודים שלפני אותיו הנזכר שיעדר כתיבת אותן העמודים כשדר ככון באופן שיוכל לסיים סוף העמוד כתיבה שלפני אותיות הנזכר • ולא ינטרך למחם ולהקטין האותיות ולא להמשיך ולהרחיב אותם • והיינו ע'ד שיתבאר בסוף • לא כן רוב ספרי הזמן כל א' כותב כפי אשר יודמן כסומא בארובה מבלי מחים לב ועין ע'ו • ועד שהוא מניע למני העמוד שלפני האותיות הנזכר היא מתחיל לשנות הכתיבה פעמים נא בארובה פעמים בקברה אם יש לפניו מחקים שהוא עומד וכותב עוד הרבה לכתוב עד אותיות הנזכר והעמוד אינו מסוים כ'פ אן הוא עמ'ס וממעט את הכתב בכתיבה דקה ודחוקה כדי שיכניס גש את כל העורך על עמוד זה • ואם מעט כאשר לוי לכתוב ויש ריוח גדול בעמוד זה • אן הוא מרחיב וממשיך האותיות במדת רשון עד שמשתכס מזורחן ומתוכתן • ולא זאת בלבד אין נכון לעשות כן משום זה א'ר ואיבה הקריובה נא לפשתך מ'לכה נמבזה הירכך או הישז פניך • אלא אף גש זאת אם השינוי ניכר ב'כ ומימי כמנומר יש בזה טעם סיבול בדיעבד מכל'ס אם האותיות משתכס מזורחן ומתוכתן • ונפ' וארא זכרתי מענין השכתוב הכתב כמ'ס של מורי מהר'י ז'ל מפראג בשטת א' • שם לא הי' השינוי ניכר אש לא להמעין הדק היטיב גס השעה היתה לריכה לכך וא'ן ליון אפאר מאלי אפאר • אמנם המשכת וה'מכת האותיות שנהנו סופרי הזמן מייובל לסגור דלמי עיניו ובהנטה והשקפה ראשונה ניכר שהאותיות משתנין לגמרי מתמונתן ולורחן • וכתב הרמב'ם בפ'ו מה'לכו' ס'ת הלכה זו ו'ל לא ומצע הכתב מפני ריוח שנין פרשה לפרשה • ופירש הכ'מ עניינו שאם נזדמנה לו שיטה א'ויס לסיים בה פרשה ראשונה ולהתחיל בה פרשה אחרת ויש ריוח מעט כתיבו' אם לא יכתוב כתיבה דקה אפ'ה לא יעשה כן אלא יורז עלמנו של ינטרך לבא לירי כך שכל' • ועל מ'ס הרעב'ס שם מענין התחלת ה' שיטין שלפני השירה ושלמרו' כתב

יד (ו) ושלשם על כלו • וא'ו כתיב כסוף כלו בכל הספרים בלי שום ספקוס • אך נזוהר דציר האירים על לשמתי נרכבי פרעה ארו'ל ושלשם על כלו כלה כתיב דהא עיטא נט'ל על כלה נגון לשיטתה לון לישראל וכלהו הוו זניו מזיריון על כלה דהות נט'ל קמיהו דישאל וכו' • ותימה הות אך אין למא ואולי דרשון מל'א כתיב וא'ו ב'ן כ'ף ללמ'ד כמו כר כולם ידעו אותי (ירמו' לא ל'ד) שהוא מל' לכן דרשוהו כאילו אשר ושלשם על כלתו וא'ן תחמה ממסרון הת'י כי השמות שכסופס ה'א כשיתחברו עם הכנויים לפעמים תחסר הה'א כמו מחספס בתנוס

אור תורה (בשלח) מכתב מאלהיו יח

בתנוסם עבדים (הזעיג ב') כמו
 בתנוסם - וזירם לבלות שאול (תהלים
 מט ט') כמו ולזרעם. עובר בשוק
 אל כנה (משלי ז') כמו פנתה - כי
 קמו עיניו משניו (מ"א יד ד') כמו מאיצתו
 ככה יתכן לאמר בלו בתקום בלמו:
 אמר מחסם בלו סים וערביא
 וקטלנויא נוהגים הסופרים
 לכתוב השירה בלתי תורה שנידך לכתב'
 בם"ת. אך חדשיםי התרבע ועשרים
 הקטנים עה הגדולים לא קדקדו בכך -
 אבל כתבו השירה בלתי אשר בלו עלבס
 וכן לא יעשה - ולכן ראיתי לני לכתוב
 בספרי זה נורמה האמתית למען ידעו
 דור אחרון ננים וילדו ולא תשכת
 מוארל' ולא יבא ארם להדפיס ארבע
 ועשרים ויכל להעתיק מכאן נורת
 השירה

וכבר הדבר לקלי הדעת ונמנהרי לב ודעת
 לבון קל מחון מתון מ' וזוי שויא - וזה מקרוב הקרה ה' לפני שהגיע לניד תיקון
 ספרים דל' עט ספר לפיק ונרשע על כל עמיד ועמוד סך וסכום מנין החיובות
 והקאותי' שבלותו עמוד - ולאכני תקתי עמודיו מהתפל' התורה עד סופם על לוס
 בפ'ע כל הרשום בכתב אמת בת'ם הנזכר - על טוב וזכר שם הקיז שהי' בעל עסקן
 גדול ורשע ע'מו כ"כ כ"ו וידוע הי' לפניו שנין זה הוא תוע'! גדול ומכלית
 פועל היוא מר' א"ל אפרשו מפי הכתב כ"ל בעסירה פל'ם כי זו היא א'
 מעבודו קדוש שבקודש - מ'מ ג'וי מילת' בע'למל' לנדון דידן שכל סופר המשתכל ויכול
 ויתחכם עבמו על ענין זה ויבין מדעתו כדת מה לעשו' בכל אופן המושל' ביותר שלט
 יגטרך לטנות הכתיבה ולהרחיק בין חובה לסיכה ויותר ממה שאר'ו - ובשנין ה' ישתון
 שלפני השירה נאלתאמרי' הרב ז'ל הליב ליונים וכחב בפרוטרוט התח'ל' ראשי השוין
 הנזכרי' כי בספרי השורי' יש ט"ם כמ"ם הט"ו והש"ך ט"ם ער'ה ודנריה' מכונל' לדברי
 הרב ז'ל ומ"ם כש"ך ותקת - אמריהם כו' - זה ג"כ ט"ם וז'ל אמריה וק"ל - וליתר
 שאת נתעורר הרב ז'ל בתבדורו ספר שתי ידות באצבע הראשון שהוא ספר אור תורה
 והעמוד נורת השירה והטיות שלפני' ואלתאמרי' מתיבת הכתיב שהיא התפל' שיעה
 ראשונה שלפני השירה עד תיבת קרא שהיא סוף שיעה אחרונה שלתאר השירה - אך
 בם' אור תורה שניפס שניט כפ'ע באשערדס תיט'ל שינה המדפס' וסגן הדכה כמה
 מערעכ ויכלל התח'ל' השיטו' שלפני השירה ואלתאמרי' משידורן שכתב סרב ז'ל - ע"כ
 הקורא עיני - אל תשית לב על סדורן שנתון כדפוסם ה'זה - כי סדורן שכתב

פכתב מאליהו (בשלח) אור תורה

הוא העיקר ותל'מ'. ועתה אנופך ידו השירה. וכותבי ס'ת יזהרו לכתוב על כורת השירה עלמה. האמנם ידעתי כי כן שהרב ז"ל ביקר היטיב כמעט אל הנית מקום להתגדר בו. אך עדיין לריבון אנו למודעי כי הרמב"ם ז"ל כפי' מהל' ס'ת כתב וז"ל לור' האזינו כל שיטה ושיטה יש באמצע ריוח א' כלורת פרשה סתומה. וכתב הכ"מ כגם הרמב"ם וז"ל נראה שגם על שיעור הריח אמר כן אלף שנצרת הים בשיטה שיש בה' א'וירים מניח בין שניהם שיעור הריח. וכן משמע ממ"ם בשירת הים. ושאר השיט' א' מניחין באמצע ריוח א'. ואח' מניחין פריוח נב' מקומו'. מדקאמר מניחין פריוח משמע שיש לו שיעור ריוח כו'. וכ"ת אם ריוח השירה כשיעור פרשה למה אמרו בנב' כתב הס'ת כשירה. פסולה. תיפוק ל'י משום שנראה פרשה במקום שאין פרשה כו'. האל'ק דה"ל דאע"ג דבאזיר א' כשיעור פרשה פסול. אם עשה כורת השירה עדיף טפיו. מש"ה אינעריך לאשמעוין כו' וע"ש. ובבב' ס"ם ער"ה הביא ג"כ תחלת דברי הרמב"ם. והנה מחוף דברי הרמב"ם משמע דב'ל' אש אין הריח כשיעור פרשה פוסל אפי' בדיעבד דאל"כ מאי קא קאיא ל' מהא דאמר עשה כשירה כו' אלף ע"כ ל"ל דמ"ל דאפי' בדיעבד פוסל. והעורר בסו' ער"ה כתב וז"ל אם כתב השירה בשאר הכתב פסול ודוקא שכתב השירה בל' פיזור אבל אינה בפיזור ממה שנהגו לא פסול. ובלבד יהא ארוח ע"ג לבינה עכ"ל. וכה"ג פתח בדק הבית בשם תשוב' הרא"ש וע"ש. והנה אם באמר דרישא לאו דוקא וסיפא מ"ש ובלבד כו' דוקא י"ל דאף אם אין הריח כשיעור פרשה כל שנכתבה ארוח ע"ג לבינה לא פסול ודלא כדעת הרמב"ם. אך יש לדמו' דכל שאין הריח כשיעור פרשה אינו בכלל ארוח ע"ג לבינה דריוח זה אינו הפסק כמ"ש אש"ך ס"ם רע"ג וכמתן דליתא דמי. והגני יודע מיעוץ ערכי ומכיר אני את מקומו שאינני כדאי לתקוע עפמי בדבר הלכה וכל מ"ש בחובגרי לא אמרתי דבר מה שלא שמעתי וקבלתי מפי רבותי. ובנדון זה שאלתי פיהם והבילו לי פניש לכל' נד ואופן אחרי שהרב ז"ל הוא מארי דעובדא ולא זכר שום דבר מעטן שיעור הריח שבאמצע השיט' וגם הש"ך והע"ז לא הביאו דברי הרמב"ם ש"מ שמיע להו ולא ס"ל כוותי'. ובאמת בשאר השיט' בקל יוכל הסופר להניח ריוח כשיעור מפני שהכתב שבהן הוא מועט ומחזיק. לערך נ' שיט' של כ"ל א' וא' משיטה הכתובי' כדרכן. אך שיטה ו' המתחלת שלישי. ושיטה כ"ט המתחל' בל' סוף כו' עד את מי. כמ"ש בקמחך דעד ועד בכלל. שהכתב שכלל אחת מהן הוא

אור תורה (בשלח) מכתב מאלהו יט

החלק הראשון והשני הוא תיבה אחת
 בלבד. וכמו שמלמדי ככל ע"פ כך
 מלמדי פרמ"ס בלי סינוי כלל. אך
 המדפוס לא התנוון בכל זה וחסב
 שהרשות נידו להוסיף ולגדוע בשיטות
 ובתפקיהן. ואין לרדף רק להיותה
 בשליש שיטות ולהיות שיטה א' מ'וקה
 לשמים ואחת מ'וקה לשלש. ולכן נר
 נורה כעילה על רחוק ולא היא שאלו ה'
 הדבר כן לא היה לרדף הדג לכחוב בשפרו
 נורתה כי היה די בהם שכתב שכחתי
 אותה בשלשים שיטות הראשונה כדרכה
 והשאר אחת מ'וקה לשמים ואח' לשלש.
 אלא ודאי השיטות ותפקיהן שיעור ומדה
 להן אין לשנותן כלל.

משעה

ראשונה של השירה שהיא כתובה פדרכה ואין הכתב מרובה. ירמיהו וירמיהו בנה
 קלת ככל' ואחר השיטות שבסורה שהכתב בהן מועט אף אשי ירמיהו וירמיהו קלת אף
 עפ"כ יכול להניח בהן הרווח כשיעור פרשה ע"ד מ"ש הריב"ש. אמנם שיטה ו' ושיטה
 ב"ט שהכתב בהן מרובה ולרדף להניח בהן רווח לא ירמיהו בין תיבה לתיבה כ"א מה
 שראוי להניח ולא ימשך שום א' מהאותיות כלל וע"ד זה אפשר ואפשר שיעלה נידו גם
 בשני שיטות הנזכרים שיהי' הרווח כשיעור פרשה. ואף שיהי' השיעור נלמנס אין
 קשורא כ"כ כי בל"א יש פוסקי' דס"ל דשיעור פרשה שתומה כדי לכתוב ג' אותיות
 ואכן דלא קיי"ן בנותיהו וס"ל דשיעורא כדי לכתוב ט' אותיות מ"מ בשעת ובמקום
 הדקק כדאי הם לסתך עליהם: ועתה אשובה לא לפרש דברי הרב ז"ל ועברנו
 בא לפני כנני מרון ואשיבה על ראשון ראשון כו'. מ"ש הרב ז"ל מן מלת הבאים עד
 מלת קרא מ"ב שורות כו' מתוך שיחתו למדנו טעם נכון למ"ש הראש' וז"ל כתב הרב
 ב"ר ברזילי בשם הגאונים שלא יפחות מ"ב שיעין בכל דף ודף וס' ה' ב"ב סיני
 בקודש. וכ"כ בהגמ"ו והטור בשם תר"י בר"ל גני. וכתב הדדושה וז"ל אמע
 דעמא אחרוב' אית לי' והאי לפומא בעלמא נקטי' וז"ל דס"ל מ"ב כנגד מ"ב מסענת
 כדפירשי' בפ' מסעי' ומ"ש בשם מהר"ם מ"ח כנגד מ"ח מסע' ז"ל דמוכה ג"כ המסעו'
 שחזרו לאחוריהן כו' יע"ש שהאר"ך וככנס בדוסקי'. ולפי מ"ש הרב ז"ל כלע"ד הטעם
 דמאחר שיעור נורה השיטה ושיטות שלפני' ולאחר' והתנוות עול"ם יחד מ"ב. וכך
 העמודי' שנתורה ל"ל שוות לכך לא יפחות מ"ב שיטין דל"ב יק"ל בשיטה וק"ל:
 * והילך נורה השירה האמתית *

הבאים אחריהם בים לא נשאר בהם עד אחר ובני ישראל רהלכו
 ביבשה בחוף הים והמים להם חומה ממימנם ומשמאלם וישע

(בשלח)

יהוה ביום ההוא את ישראל מיר מצרים וירג ישראל את מצרים
 מה על שפת הים וירא ישראל את הים הגדול אשר עשר יהוה
 במצרים וירא העם את יהוה ויאמינו ביהוה ובמשה עבדו

הו ישר משה ובני ישראל את השירה הזאת ל יהוה ויאמרו
 לאמר אשעה ליהוה כי גאה נארה
 ורכבו רמה בים עזי וזמרת יח ויהי לי
 לישעה זה אלי ואנוהו
 אזני וארממנהו יהוה איש מלחמה יהוה
 שמו מרכבות פרעה וחילו ירהבים
 שלשין טבעו בים סוף תהמת כסימו ירדו במצולת כמו
 אבן ימינך יהוה נאדרי בכח ימינך
 יהוה הרעץ אזיב וברב גאוניך ההרס
 קמיך תשלח חרנך יאכלמו כקש וברות
 אזפיך נערמו מים נצמו כמו נר
 נולים קפאו ההמת בלב ים יאמר
 אזיב ארדף אזיג אחלק שלל חמל אמו
 נפשי אריק חרבי תורישמו יד נשפת
 ברוחך נסמו ים צללו כעופרת במים
 אדירים מי כמכה באלים יהוה מי
 כמכה נאדר בקדש נורא ההלח עשרת
 פלא נטית ימינך רבלעמו ארץ נחית
 בחסדך עם זו גאלת נחלת בעז אל נוח
 קדשך שמעו עמים ירגזון חיל
 אהז יושבי פלשת אזני מואב אחזמו ועד
 אדום כל יושבי כנען תפל עליהם אימתה
 ופחד בגדל זרועך ידמו כאבן עד
 יעבר עמך יהוה עד יעבר עם זו
 קנית רחבאמו ורחטעמו בהר נחלת מכון
 לשבתך פעילת יהוה כקדש אדני כוננו
 ידך יהוה ימלך לעלם ועד כי
 בא סיס פרעה ברכבו ובפרשיו בים וישב יהוה עליהם אתמי
 הים ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים

ותקח מרים הנביאה אחות אהרן את התוף בדה ותצאן כל הנשים
 אחריה בתפים ובמחלות ותען להם מרים שירו ליהוה כי גאה נאח
 סס

אור תורה (בשלח) מכתב מאליהו ד

פוס ורכבו רמח בים ויסע פשה את ישראל מים סוף ויצאו אל מדבר שור וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים ויבאנו מרתח ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם על כן קרא

משעה שהסוגר עומד וכותב כ' כ"א פ"ע' לו לפנות מרים פ"ע' בשלח למרחוק עיניו וינישו לראות לממנס ולכוין שיבא לו כבוד הדף מלת פרעה אשר נפסוק וישבו המים ויכסו את הרכבונו' כדי שיבא מלת הנאים בראש הדף כה"ב' כי זו היא ה"א של ביה עמו ומזה זו היא דעה שיעה לראשונה מחמשה שיעו' אשר לפני השירה ש"ו לראשונה הנאים . יכשה . יהוה . מת . במלכים . ואחריון שיעה פנויה ואחריה השירה כפי כורה זו שכמתי ואחריה שיעה פנויה . ואחריה חמשה שיעו' שסימן לראשונה ומתק . אחריה . סוס . ויבאו . ויבאו . והקמויות משימת במלת קרא בכל ס"ס ובמננו' ובירוש"ל וס . וללא במאירו ז"ל שכתב שמיית במלת הס . ויש אומרים במלת מרה . ומכאן ואילך אין לורך להזהר עוד אלא תזור וכיתב כפיה שזדמן לו בכל שיעה . נמצאת אומר מן מלת הנאים עד מלת קרא מ"ב שיעו' סימן למספרם שם כן מ"ב כל שיעה מהם היא במדה נמשקל ובמורה זולת שנים מהן שהן פנויו' ורקות לגמרי אחת לפניו' וא' למתירה של שירה . והרמב"ם ז"ל לא הוסיף להזכיר אלו השתי אריות הרקות כי הספיק לו מ"א כיון שיש גם ותקח מרים הן פשוט' פתוחו' וידוע הוא שכל פ"ר

באר משה נדפס בכלך פתוחו' שיעה שלמה וקלת סופרים שנו באולחם וכמנו בגליון תיקופם אם לא עאזו כן הם' פבולה . וזה הפך הוא לדעת הר"א' טורה זו נקראת פתוחה ויש בזה קשה פסול . ושודי הנזכר ז"ל קורא תור עליהם וראוין הדברי' למו שאמרן :

מכתב מאליהו (בשלח) אור תורה

ומ'ש הרב ז"ל בכל ס'ס מתחילין בשיטה
 כו' ולשון הרמב"ם שכתוב ושאר
 השיט' כו' דע לך שהרא"ש ז"ל כתב ג"כ
 כלשון הרמב"ם והפרישה י"ד ס' ער"ה
 פירש דבריו מ"ש ולפתח מביטין הריוח בב'
 מקומות כו' היא השורה השני' והרביעית
 כו' יע"ש וכגון דא וודאי א"ל לפנים מ"ש
 השורה השני' כו' ר"ל אותה שאחר השורה
 הכתובה כדרכה וכמלא דבריו מכוונין
 לדבריו הרב ז"ל וק"ל . ומ"ש הרב ז"ל על
 מחמת שיטה כ"ע אין שום פקפוק אך
 בתני האחרון כו' יש מחלוקת כו' דבריו
 אינן מבוארים די כל לרכינו . כי מ"ש
 והלורה שכתבתי היינו סברת הרמ"ה .
 ור"ל תמונת ולורת השיר' שנדפסה שספר
 זה . הנה עינינו הכוזות תמונת ולורת
 שורה זו אינה מכוונת לסברת הרמ"ה כי
 בתני האחרון של שיטה כ"ט נמלא כתוב
 וישב ה' עליהם את מי עד תיבת הים ולא
 עד בכלל ושיטה ל' מתחל' בתיבת הים .
 וסברת הרמ"ה היא שגנו האחרון של
 שיטה כ"ט הוא וישב ה' עליהם וראש
 שיטת ל"מ"ד מתחל' בתיב' את מוהים
 כמ"ש הרב ז"ל בשמו ובש"ס ה"ל"ו וס'
 מלריוס וירושלמיים . ומשפט לשון הרב
 מש"ד הכי ס'ל כוותיו . וחסגנה לדעת
 זאת אומר אני כי קרוב הדבר לשמוע
 שחמונת הלורה שכתב הרב ז"ל היתה
 ע"פ אופן דבריו שכת' בפני' א"ל המדפי'
 שינה מדעת הבעל' כדרך שאינה המדפי'
 ס' אור תורה בלמשערים בשיטות שלפני'
 השירה ושל אחריה כמ"ש לעיל . אך אחר
 שמלאנו ראינו בכל תקוני סופרים
 כתמונת לורה הנדפסת בב' אור תורה
 וכן כוהנין סופרי ספרד' ואשכנז' זה
 ודאי תימח גדולה והנה זה ימים רבים
 שאני משתאה ומתחמם על המראה תמונ'

נורת

פר' פתוחה נרוכה לפניה שיטה פנויה
 מכל וכל כשהפירש' שקול' לה כיומה צאו'
 שיטה . עוד טעות שני טעה המדפיס
 ספר הרמב"ם ז"ל והוא שלא כתב שיטה
 ראשונה כדרכה אך חלקה לשמים . ועוד
 טעות שלשי טעה והוא שהתחיל אחר
 השיט' בשיטה חלוקה לשמים ובכל ס'ס
 מתחילים אחר השיט' בשיטה חלוקה לג'
 וכן ברמב"ם כתוב' וד ואותו מדפיס
 נשתבש בלשון הרב שכתב ושאר השיט' א'
 מכית באמצע ריח א' וכו' ולפי שהקדים
 הרב בדבריו החלוקה לשמים משב שנה
 כריך להתחיל ואין הדבר כן והרב לא
 הקדים בדבריו החלוקה לשמים רק להיו'
 האחד קודם לשנים במספר . וידע
 המעיין כי מלאש השירה עד מחל' שיטה
 כ"ט אין שום פקפוק אך בתני האחרון של
 שיטה כ"ט ובש"ס חלוקי שיטה אחרונה יש
 מחלוק' והלורה שכתבתי היינו סברת
 הרמ"ה ז"ל וכתב הרב המאירי כי כן
 כראין הדברים ואמנם שני הרבנים האלו
 מודים ומעידים כי לדעת הרמב"ם ז"ל
 תני שיטת כ"ט האחרון אינו רק וישב
 יהוה עליהם ובראש שיטת שלשים את מי
 הים . ובאמצעה ובני ישראל הלכו
 ביבשה . ובסופה בתיב' הים . והמאירי
 ז"ל כתב כי לדעת הרמב"ם ז"ל גם חני
 שיטת כ"ט הראשון משונה שאינו רק בל'
 סוף פרעה נרכבו ובפראו ונמלא בשוף
 אותה שיטה בים וישב ה' עליה . ומדברי
 הרמ"ה ז"ל אין נראה כן לא כמו שכתבתי
 וכן הוא בהל"ו וכן במלריו' ובירושלמיים
 ובכל א"ל ראיתי שיטה אחרונה חלוקה
 לשתי' את מי הים בראשי והשאר בסופה .
 ובמ' סופרים פ' י"ב אומר ריש שיטת
 שלשים מי . וכבר הארכתי בזה
 מה שישבו די .

השלח

אור תורת (בשלח) מכתב מאליהו כא

עו (יג) השלש . כ' וחסד וזאר
 דבריהם המדפיס
 שבו ויאל שבו זה לפי שבנת ספרים
 גם בהלל כתוב בגליון האלו קרו
 וזה אמת וז' הרמיה ותעל אשלו לא
 כתוב ויד ודכותיה ויאשפו את השלש
 (במדבריא א' ע"ג) . וגם אשזר אילת
 שבו זה כי במסורה רבא דף תתקכ"ב
 מנו ויאשפו את השלש עם מלין דמסרין
 ויד כחמצע תיבה ולא חנו עמהם ותעל
 האלו יז (טו) כל ייה אומר מנתם
 דע כל כס יה בכל ס'ים וקאל וגיאל
 וערכיא ונהללו וכמזריים ואלככו הס' ב'
 מלין דף רליק כתב בשא שהיא מלה
 אמת והסמך כזא . והרמיה כתב כס יה
 כנוסמי דיקי כתיבי שניסלין . ואנו
 מלאתי מתלוקת במסורת יש שמוסרת ה'
 פסוקים דלית נהו ה' מלין חן ב' ב' אתין
 ולינה מונה פסוק זה עמהם . ויש
 שמיסרת ו' כסוקים ומוכה גם זה .
 והמסרו' האשכנזיות אימרות זה הפסוק
 פלוגתא דרב נחמן ר' ל' דרב נחמן לחודים
 הוא דפליג ואמר כסיה מלה הדא הא
 שאר כל התכמים אומרים שהם גני מלין
 וכן

מתחלת ומסוף דבריו ניכר שהרשב"ן נסמך בדבר זה . ודבריו הגדול מהרשב"ל ז"ל
 בפדר א"ב על שמות גיטין שלו בשם ודירי הכריע כמ"ד בגמ' כס' יד אמת היא יע"ש
 מ"מ מתוך עדותו למדנו שמהנה הסופרים לכתוב כס' יד ב' תיבות אלא שהוא ז"ל
 קורא חגר על זה . ומסיים אר אומר תולי איבעל'גוי' להזהיר הסופרים כו' יע"ש .
 ואחריו בא הגאון בתי"ע וכתב בפ' דסוכה מ"ד וז"ל קורא אנו על הגאון רש"ל ז"ל
 מקרא זה לא יאונה לדק כל און לכן לא נתבעל על ידו כי יש הוכחה ברואו ברורו'
 שהסופרים הכותבי' כס' יד בשמים מכוונים להלכה כו' יע"ש ופ' וציתיהו דרש"ל
 ותי"ע היא דרש"ל גרים בגמ' בגירסת הש"ס שלפנינו והתי"ע היכי דל' להפך
 הגירסא וז"ל רב נחמקס רבא . ורבא נחמקס רב יע"ש בפנים סוכה פ"ד מ"ה . והנה
 דבר זה נפתח בגדולים ונשמעים בגדול הדור אמר הגאון המפורסם מוהר"י כ"ץ כר"ו
 בשמותיו לגדולי חקרו לכדושי' אשר בארץ המה ותוך תוכן דבריו אע"ג דמלת
 כדרלעומר

זו (יג) השלש . כ' וחסד וזאר
 דבריהם המדפיס
 שבו ויאל שבו זה לפי שבנת ספרים
 גם בהלל כתוב בגליון האלו קרו
 וזה אמת וז' הרמיה ותעל אשלו לא
 כתוב ויד ודכותיה ויאשפו את השלש
 (במדבריא א' ע"ג) . וגם אשזר אילת
 שבו זה כי במסורה רבא דף תתקכ"ב
 מנו ויאשפו את השלש עם מלין דמסרין
 ויד כחמצע תיבה ולא חנו עמהם ותעל
 האלו יז (טו) כל ייה אומר מנתם
 דע כל כס יה בכל ס'ים וקאל וגיאל
 וערכיא ונהללו וכמזריים ואלככו הס' ב'
 מלין דף רליק כתב בשא שהיא מלה
 אמת והסמך כזא . והרמיה כתב כס יה
 כנוסמי דיקי כתיבי שניסלין . ואנו
 מלאתי מתלוקת במסורת יש שמוסרת ה'
 פסוקים דלית נהו ה' מלין חן ב' ב' אתין
 ולינה מונה פסוק זה עמהם . ויש
 שמיסרת ו' כסוקים ומוכה גם זה .
 והמסרו' האשכנזיות אימרות זה הפסוק
 פלוגתא דרב נחמן ר' ל' דרב נחמן לחודים
 הוא דפליג ואמר כסיה מלה הדא הא
 שאר כל התכמים אומרים שהם גני מלין
 וכן

מכתב מאלהיו (בשרת) אור תורה

וכן כל עיקר שהס שני מלין מלא כי
 שכל הספרים נמלא כן . ועוד שרוב
 המסרות אומרות ו' פסוקים אית נהו ה'
 מלין דשמייכין מ' ב' אמתין ומינין גם זה
 עמקן . וכ' מ' מסוד בקדמון שראוי לשמוך
 עליו . ועוד אפילו המסרות איתן
 מונות דק' ה' פסוקים לא כלן מונות
 כי דעל כסיה מן המנין אך מקמתן
 מונות כי יד על כס יה ומונות מן
 המנין גם ל' גם לך לא יהיה . ועוד
 שהרמ' רב מובהק הוא . ועוד דהוא
 נקית להכי ל' כי זאת מלאכתו לתפס
 ולבדוק בנו באמות ובמסרות ולהנחין בין
 הנודק לכלתי נודק ונדק לא לכך נח אך
 כותב מה שנודמן לו . ועוד שנראה שחילו
 היה כסיה מלה א' היה ראוי על כלל
 מקף

כדלעומד הכריע כדעת המסורת דל' דמלה מלא היא . כמו שזכרנו מקמת דבריו נפ' לך לך מ' מהך כס יד דעניא נראין דברי התי'ט' להלכה ולמצי'ה דשפיר עברי הסופרים שכותבין כס יד צ' תיבות . זהו תוכן דבריו קדשו הלא כמה כמותי' בתי'דושו כמ' נפ' הכזה ותל'מ' : ובענין אס ראשון לת'ת' כס יד נב' שיטין כדרך שאמרו גם בגמרא בתל' דר'ת היה כתוב הללו נחד גיסא יד בחד גיסא . והיינו מאוס דאין לדמות כס יד לשמות הכת'קין לב' תיבו' ואין נחלקין לב' שיטין כמ' סוף פ' מקץ כס אמי' הנאון כמ' וכה'ג' בתנ' בני' ה' סי' קכ"ט ובד'מ' קובט' אחרון וע"ש . דשאני שמות בני אדם אף שהן נחלקין לב' תיבו' מ'מ' כיון שהן גם אדם א' כחצת חשיבן ונגין א' הוא לכך אין נחלקין לב' שיטות .

מא'כ' כס יד אס הן נחלקין לב' תיבות הכוונה הוא על דרך שפירשו המדרשים ונפרש' והוזהר נפ' בראשית א' תיבת כס ענין נפ'ע' ותיבת יד ענין נפ'ע' . הדעת מכרעת דראשון לכותבין כס' שיטין . מ'מ' מאמר שהקדמנו לדעת מהרש"ל ז"ל כלל בתיבה א' . אע"ג דנקטינן כדעת התי'ט' והיא היא דעת הרב בא"ת . הבו דלא לזכיק עלייהו . טוב וככוון להזהר לכותבין באיטה א' ותל'מ' . ובידו'ש'מי דפסוקים א' א' אס יתן לי אדם תילו דר'מ' מוחק אבי כל הללו' שבו שלא כתבין לקדשו יע"ש והיינו מאוס דס' הללו' א' היא כדמשמע גם בהדיא . מ'מ' שמעינן מהא דלמ'ד הללו' ב' תיבו' כרוך לקדש תיבת יד ואסור למחוק . וה'ה' והוא הטעם בכס' יד וזה פשוט וברור וכו' בח'א' מהרש"א . דנכל' הכי דפ'ינו בגמרא אס הם נחלקין לשמים או לא כפקא מינה לענין אס כרוך לקדשו ואסור למחוק יע"ש . ודע לך עוד דאס בגמרא מיימי נמי מרחב' יה' אסת' היא בין לרב בין לרבא . לר'ת אינע'י' להו בגמ' ולא איפשיע' ובמסור' פרשה זו מיימי מוליך דלא מפק'י' ה'א' יודר' וכו' במרחב יד כו' יע"ש והיינו משום דס' יודר'י' מרחב'י' אסת' היא אין אס נפ'ע' הוא וכתב עוד שם דכס' יד פ'ינו אי מפק'י' ה'א' או לא . והיינו נמי משום דאס מתקוקת במסרות אי ב' מלין הן כמ' הרב ז"ל . וחסהני על מה שמאמתי ראיתי בכל ספרים מדויקים שלפנינו במרחב יד כחלק לשמים וה'א' במסוק וכן משמע שפירוש הראב"ע והרד"ק ושאר גדולי המפרשים שתיבת יד היא גם וכ"כ בתי'ט' כס' ג' נבורת האס וב' דרך החיים להנאון מהרור' ליוארי ז' יע"ש . וכוונה (מג) דק' קל'ט' ע"ב אמרו איתא שמהן : מן המה' קראתי יד קד' . עכני במרחב יד תרין כו' יע"ש כל האמור בענין שכל

אור תורה (בשלח) מכתב טאליהו כב

מאף והכ"ף כנגול ובלא סופר כמו אשר
 יעלה על לב איש. (מ' כיב ה') ועוד
 דאיכא למימר דכל פסוקים מודו שהם
 שני מלין ומסרה דאשיב ו' פסוקי וכו'
 כדלעיל שמיר ומסרה דלא חשיב אל"ף ה'
 פסוקים ולא חשיב כס"ה כהדיהו אייהו
 נמו פנאל דכס"ה שני מלין מיהו כיון
 דב נקמן פליג לא חשיב ליה דמאי דכ"ע
 מודו קחשיב פלוגתא לא קחשיב. אי נמי
 היה רב נקמן היה ולא ק"ל כותיה
 דישדראה הוא והאמרי ו' כתב שהם שני
 מלין וכן עיקר:

ומייתי דהך הללויה דאי' קיד משמע דהך הללו' דמי לכולהו. ומ"ש בפסמי' הללו'
 דבתרא רב פירקא כו' אין ענין זה לעניכא דהכא. כלל דמילתא דשם נגמר' משיק
 דפ"ל לרב דהללויה נחלק לב' וא"כ יד' הוא קודם והה"ל נחפיק וחק דכירושלמי משמע
 דרב הוא דפ"ל הללויה ה' הוא וקיי"ל בכל דוכתא רב ושמואל הלכה כרב. משום
 ה' לא חירי' מדרא ה' ריב"ל קאי באימתי' וס"ל דהללויה הוא שם ונכח כדאיתא שם
 בגמ' וכווהר (ת"ל) דף ר"ב ע"ב אמרו ג"כ הללויה שנתא ושמת כדל"ל כו' יע"ש. ועוד
 דכ"מ שה"ש דירן והירושלמי משולקי' קיי"ל כש"ם דירן. סוף דבר הך מסורת' לאו
 דסמכא הוא וכאן אין מקום להאריך בזה יותר. הדרין למילתא הך מרשב יד' שם'
 שלפנינו נחלק לב' והה"ל נחפיק כדעת הוהר והמפרשים הוא נגד הא"ם דירן. והא
 מילת' קשי' עשרין ומרתין שנין ואי הוי כפאי' לא הוי מלי מוקי' כפשי' מלשלו' יד להגיה
 מ"ש נגמ' מרשב יד ל"ל רמב"י והוא שם אדש כמ"ש בד"ה (א' כ"ג) וכני רמב"י רבו
 למעלה ודל"ל בברכו' דף ר' רבו למעלה חס' רנוא כו' ור"ל שלכך נקרא בשם רמב'
 ע"ד הפסוק כי עתה רחמי לכו ה' ופריכו בארץ (בראשי' כ"ו כ"ב) דמיון שם יודי'
 שיקרא ע"ש מה שאמרו שם בענין (שמואל' כ' יב כה) ויקרא שמו יודי' בעלוד ה' לכך
 פליגי כו' אמרו ו' וס"ל דנחלק לב' וקמ"ל דרמב"י א' הוא. אמנם לא כן אנכי עמדי
 שולין הוא לשלו' יד להגיה מלך הסכרל ומכת קושא דרממנ' ליגלן בכל שעתא
 מחאי דעתא :

פרשת יתרו

יתרו פתומה. יט (ה) אשר עשיתי אמר אליהו. הרנ ז'ל האריך בענין
 למגרים ה"ג בכל הפסוקים ב' חופכי הקריאה שיש
 כלמ'ד וכ"כ המאורי וכן עיקר וזולת זה בוי' דברו'. וטעמו ונימוקי עמו. וז"ל כתב
 ערוגת הכוס הטעמים המפסיקין וכלתי
 מפסיקין שהולכין למרים בכל א' מחיבת
 אחר
 שנוש
 א

לא תרמק לא תחאף לא תגנוב כי הטעם בלתי מפסיק הוא להמשיך התיב' כפשוטו והמפסיק ומעמ' דללאוין הוא כדי שיונן תרמק ע"פ כל את העובר על דת . תחאף בכל ביאה של מזה . תגנוב דעת הרמאן לאו הנודעין כדי להוסיף כאור משפט . ועם הטעם המפסיק בלאוין ידקו הדגשין בראוי' וכן בלתי מפסיק ידקו הרספין כדין כג"ל כפ"ת דהמדק ליהו"א . וכן בנתיבות הדבורים ידקו הטעמים המפסיקין לא תרמק . לא תחאף וגו' . והקמץ בתרמק . ובנתיבות הפסוק של נש"ס עד עד שקר ידקו הטעמים הבלתי מפסיקין והפרט והטעם הזה עולה ג"כ בקמץ ופתח על פי כי בנתיבות הפסיק ענמר ראוי לו הקמץ . ובנתיבות הדבור הכתף והולך ראוי לו הפתח . ובאו הטעמים בנתיבות הדף פסוק עד ולאומרו מותי להורות שם הוא קצת הדבור ולא סימו' וקצת דברים לה תחמא' ברא' מהומא' פ' יתרו עכ"ל . וז"ל הר"מ דף פ"ג ע"כ לא תרמק לא תחאף לא תגנוב . לא . פוסק טעמא' בכל הני מלת' כו' לא תענה לא תחמוד כו' . לא פסיק טעמא' כו' יע"ש . ואין הכוונה דיש טעם פס' שהוא כמו קו"ש בן תיבת לא ובין תיבה של אחריו כדרך שאמרו בכמה דוכתי אנה"ס אברהם פסיק טעמא' כו' מזה מזה לא פסיק טעמא' כו' אלא ל"ל דהני תלת קמיותא' תיבת לא נקוד בתרי טעמי' טעם א"ינו מפסיק כפשוטו וכדכינו . ונוסף עליו עוד טעם המפסיק להורות על ענין המבואר שם והוא המכוון מ"ש כ"ה הנו' . והמנן אברהם כתב בס"ס מ"ד וז"ל כתב בא"ת אשאת בנימין סי' ו' בצנעו' קורין בטעם העליון שיש נ"י דברות . ובשנת פ'

יתרו קורין בטעם התחתון כו' יע"ש
 ואזנהאל לפניך תוך תוכן דברי בעל
 מ"ב י"ו ענין כ' טעמים כו' הדברות
 אצ"פ"י עם לכן בוד כו' מ"מ"ו ליתן טוב
 טעם ודעת גם ע"ד הפסע הגולה *
 והרב החוקר וכו' החסיד לדבר בענין זה
 כו' . ואומר כי הטעם התחתון הוא
 נתיבות קטנות כאשר הוא בכל הפרשיות
 שבתורה ! אמרו ש"ס החסיד הפסוק
 וסיפור לעמוד על פסע החסיד אמו ששנינו
 בפרש"י ואמר מפרשים שמיא"ו ראו"ן מן
 הטעמים . ובפרשה זו בטעם התחתון
 תמלא בפסוק אנכי כו' אמת' תחת תיבת
 אלקיך וסוף פסוק תחת תיבת עבדים *
 ובפסוק לא יהיה לך וגו' לא תמלא אמת'
 רק כ"פ תחת תיבת פני . וכבר היה
 בכל שאר הפסוקים ובסוף לא תרשע עד
 תיבת שקר הוא פסוק אמת' התחת' תחת
 תיבת תנאף . עד שקר הוא כ"פ . והו
 הנקרא טעם התחתון . והטעם העליון
 הוא נתיבות גדולות מלמדינו מקום עשר'
 הדברות . הפסוק והדבור הראשון מתחיל
 אככי ומכ"ס ולשומרי מצותי . והאמת'
 תחת לשנאי ומערכין אותן הפסוקים
 ועוין מהן שו"ת להודיע אצ"פ שם בהן
 כמה לאוין לא תעשה לך וגו' לא תשתחו'
 וגו' אצ"פ"כ כולן דבור א' ומה שמערכת
 אככי עם לא יהי' לך אצ"פ"י שה"ב' דברו'
 משום שארז"ל . אככי ולא יהיה לך מפו'
 הגבורה שמענו כו' עמ"ס המזרחי והכ"א'
 אחריו . הפסוק הו' לפי טעם העליון .
 הוא פסוק לא תשא והוא דבור שלישי ולפי
 שדבור זה הוא פסוק א' אין בו לא טעם
 אחד . הפסוק הו' זכור וגו' והוא הדבור
 הד' ולפי שם דבור זה ד' פסוקים ע"כ
 הוכרך לכ' טעמים כדי לערכן ולעשותן
 פסוק א' . ובפסוק כי שש ומי' אין כו'

טעם הנה"ה אמת' הוא מפסיק הפסוק
 גדול כמו סוף פסוק לכן בין הקורא
 באמת' בין הקורא בסוף פסוק שניהם
 קורין האל"ף במקום המורה הפסוק . ואל"ף
 של תחת' לאין גם כן לא שמו בה פתח
 עם הקמן כי מלה זו יושבה מכלל כל
 המלות שם משתנות בהפסק וזאת לא כן
 בנחה עם סימן ה' ד"ע וכן אמרו במסר'
 כל האין באין לאין קמן בין בהפסק
 בין שלא בהפסק . והמדפוס כתב על
 מלת פני כן דינו לאין דל"ף הוא ודברי
 רוח הם . וז"ל ה"ן' תיבנ"ו' בספר
 עין יעקב בשם מק"ל' יהוש'מי רוב
 עשרת הדברות נקדים בשני נקודות
 וכשני טעמים כמו מ"ו' פני שנקודה בקמן
 ובפתח ולא תרמז לא תנאף יש בכל מ"ו'
 דגש ורפה והטעם האמתי לכל זה
 מפורש שם שני קריאות בדברות האמת'
 כשקורא היחיד בינו לבין עצמו אינו
 מדקדק לקרוא כל דבור ודבור בפני עצמו
 אלא מתלק הפס קים כסדר כגון קריאתו
 ודבר לא יהיה לך שהו' ארוך עושה ממנו
 פסוקים רבים וכן זכור את ווס וארבע
 דברות אחרוני' הם קטנים עושה מכלם
 פסוק אחד אבל הקורא בנכח הריך
 שיקרא כל דבור ודבור בפני עצמו בין
 שיהיה גדול בכח בין שיהיה קטן יתחייב
 מזה שניו בטעמים ובנקודות ובדגש ורפה
 להכדיל בין שתי הקריאות כפי סדר
 הנקודה ורואה לזה שבדבור אככי אין בו
 ב' נקודות וב' טעמים כי הוא דבור אחד
 קצר ונאה לקרותו בפסוק אחד עכ"ל .
 ובמחילה אגב שיעפיה לא דק במה שכתב
 שרוב' הדברות נקודים בשני נקודות כי
 אין בכל'י הדברות רק שלשה אותיות
 שנקודות בשני נקודו' ואילו הן מ"ו' של פני
 ותי"ו של בארן מתחת ולד"י של תרמז גם

אלא א' המספיק לבי' טעמים הנז' בו' . מה שאמר גם ה' דבריו שבדבור אככי אין
 הפסוק הל' כמד ונז' והוא דבר ה' . שני טעמים אינו אחת וכי כיים ושכיב
 הפסוק הה' לא תרנח והוא דבור שזי . אמרה שהרי אככי נפשט ובעתה אלהיך
 הפסוק הו' לא תגנוב והוא דבור ו' . בזקק קטן ובאתנת מניח באומר ובאריך
 הפסוק הז' לא תענה והוא דבור כו' . עבדים באתנת ובסיף פסוק והיה לו
 ולפי שגד' דברות הללו הן פסוק א' להניח ראייה מדבור לא תשא ודבור כמד
 הורכבו לטעם שני להפריד פסוק א' לר' ודבור לא תחמוד שלא ככפלו הטעמים
 פסוקים . הפסוק הז' לא תחמוד והוא כס . והנה קושיתו תשנית היא כפולה
 דבור עשירו ולפי שגם בדבור הזה אין בו ר"ל כי . מלבד שכתבתי מ"ש שאין בדבור
 רק פסוק א' מספיק בו טעם א' . ואמרו אככי שני טעמים גם כתבתי הטעם שנתן
 הודיע אותך את כל זאת בקל תוכל ג"כ לכפל הטעמי' בו' דברות כי העד שהניח
 לעמוד על ענין הנקודות . ענין הפתח שחתת הוי"ד ועל פניו אין מקומה תחת
 הוי"ד רק מקומה תחת הנו"ן והקמץ הוא ג"כ תחת הנו"ן אלא אין משתמין בו'ן
 א' כי הקמץ הוא לפי טעם התחתון שהוא סוף פסוק . ולפי טעם התחתון אין כאן
 פ"פ ע"כ בא הפתח כמו ולא יראו פני רוקס (שמו ב' עו) פני ילכו (לגיד)
 שהם נפתח ובמקום אחת ופ"פ הן בקמץ לראות פניו (לג' כ') ולפי שא"ל לנקוד
 פ' נקודות תחת אות א' כתבו הקמץ במקומה תחת הנו"ן והפתח תחת אות
 המוכנה לה . וזהו הענין והטעם נפתח שחתת אות המי' דלא תרנח כי אין מקו'
 הפתח תחת המי' רק תחת הגל' מסמוכ' לה והקמץ היא לפי טעם העליון
 מפני שהוא סוף פסוק והפתח הוא לפי טעם התחתון שאין כאן סוף פסוק
 עכ"ל ומתוך מה שהעתיקי דברי המ"ב

תבין מ"ש במ"א פי' תגיד בשם המ"ב וז"ל בשבת פ' יתרו קורין בטעם התחתון ואז היו
 לא תרנח סוף פסוק וקורין הגל' בקמץ והי' שאר סיפיו פסוקי' ואתחת' וכשקורא
 בטעם העליון אז קורא תרנח הגל' בפתח עכ"ל טעות המדפי' או הסופר הוא שהרי
 כתבאר בדברי המ"ב דכשקורין בטעם התחתון לא תרנח עד תיבת שקד הוא פסוק א'
 אז קורין הגל' בפתח וכשקורין בטעם העליון לפי מלוקח הדברות דבור לא תרנח
 בפ"ע וכן כולם אז קורין תרנח כס"פ והגל' בקמץ וק"ל : וכתב עוד המאסף בנימון
 ענין הקמץ והרכו שבג' התיוון של תרנח תכאף תגנוב הוא . כי לפי טעם העליון לא

ולכן לא הוכפל הטעמים בדבור לא תשא
 ובדבור כד ובדבור לא תחמוד. וקשט
 לך מדבר לכבי תרון הכי שאני תרי
 דבראי קדמאי דמיון סג אהדדי דאכבי
 ולא יהיה לך מפי הנבונה שמענוס והא
 ביה תליא דמאן דמקיים אכבי ייה להדי
 כדקא מוי לא יהיה לו אלהים אחרים
 ומאן דמקיים לא יהיה לך אלהים אחרים
 על פני הוה מקיים אכבי ה' אלהיך ומאן
 דלא מקיים האי לא מקיים האי. וכי
 תימא אפטר לבר כס למכפר בעיא כלהו
 ובהקבה נמו לא מודי ולאשכח' דהוא בר
 כס לא יהיה לך קס מקיים כיון דלא עבדי
 עיא וכפר בה אכבי לא קס מקיים לאו
 מילתא היא דאי הכי לא יהיה לך נמו לא
 מקיים דהא קניה הכי קאמר לא יהיה לך
 אלהים אחרים על פני ובתרגומיה בר
 מיני משמע הא לדודי בעית לקבולי עיך
 לא לא: ותו כתוב אמתיה לא תשתחוה
 להם ולא תעבדם כי אכבי ה' אלהיך וגו'.
 וכי תימא חונק לא יהיה לך דבלי ביה
 אכבי אכבי דבלי ביה לא יהיה לך מכיון
 אשר הו' אחיך מאן מכרים הוי באתר
 דלא יהיה לך דהא כיון דאפיקתך ממכרי'
 ולא יכילי סכימאי וקראי ודחלן אחרן
 למחמב ולעבובי ובכל עשו' מלראי עבדי
 דינון ובמלראי עבדו כל משי דעבדי
 ביבשתא וכימא ולא הוה מאן די ימחא
 צירי ומאן הוה אלה דאזנכהון מן ידי
 שמע מינה דליה אלה בר מיני והכי אחר
 יתרו

תרכת הוא ס'פ' וכן לא תנאף לא תגנוב
 ולא יבא נגינת הטיפחא תחת חובת לא
 שהו א' מן הטעמים המפסיקין ומעלין
 לכך התירו דגושה. אמנם לפי טעם
 התחתון יבא תחת חוב' לא א' מן הטעמי'
 שאינן מפסיקין תחת לא קדמ' יבא נגינת
 מרכת תחת לא הנ' יבא מונק וכן תחת
 לא תלימא' וזו נריכ' התירו להיות רפוי'
 כדון כגד כפ'ת אחר יהו'א כו' ומסיים
 כגד ידעת מנהגי ישראל בגג שנועות
 שהו יוס מחן תורה לקרות בדברות
 הראשונות ולכך קורין בנגינות גדולות
 הפלמדים מקוס עשרת הדברות כמו
 שנארכו כו' זהו תוכן דבריו הלריך
 לענינו. והמ'א אחר שהיא דברי
 המ'ב כתב וו'ל' והתקונו ס' יתרו כתב
 שבעלת שהו דוגמת מתן תורה קורין
 כל דבור לא יהיה לך ודבור זכור בנגינות
 גדולות לעשות מכל' א' פסוק ודברות לא
 תרכת בנגינות קטנות וכן לא תנאף לא
 תגנוב אבל בשבת יתרו קורין לא יהי לך
 זכור בנגינות קטנות ולא תרכת וגו' עד
 חובת עד שקר בנגינות גדול' לעשותן
 פסוק א' כי לא מלינו פסוק בתורה מב'
 תיבו'. וגם באכבי וגו' יש נגינה גדולה.
 ובס' אור תורה כתב היסוד קורא בטעם
 התחתון ובגבור קורין העליון וכ"כ
 הכותב בעי' ירוש' למי פ'ק דשקלים עכ"ל
 המ'א. וידעיה נאמנה להוי לכל קורא
 משכל מה שנמלא בספר כוהג כלאן ווסף
 פפר'א יתרו יו"ד הדבר' בטעם התחתון.
 הוא לפי מנהג איוה הקהלות שפסמו

דבריו התקוני והמ'ב עיקר. אמנם המתכר ס' הגו' בא בדבורו להורות דרך לאותן
 קהלות ויש כיום ובמדינת אשכנז הנגזרים אחר מדינת ק"ק פ"פ דמיון יע"א. ובאמת
 אמרו כל ז' שני שער העיר הזאת שמעולש משנים קדמוניות המנהג פה לקרוא בכבוד
 בטעם העליון בין בשנועות בין כפ' יתרו ופ' ולתתן כדעת הרב ז"ל ואין אחר מנהג
 ומיקון כלום כהרש"ה נהרס ופאטי' דלא שייך כאן משול לא מתגודדו וארז' בפ"ק
 דיבמות

זכמות דף י'ג ע"כ לא תעשו אגודות
 אגודות ופירש'י דנראה כגוהנין ב' תורו'
 דהא מסיק הקס' ה"מ כגון ב"ל א' בעיר
 א' כו' אלל' ב' בתי לזנין בעיר א' לית לן
 בה מ"ב' כ' ב"ל כב' עיירות ודי בהערה
 זו . ועמ"ס במ"א ס"ב ח"ג . ופרי קדש
 א"ח ס'ית"ס' יועזין ריכין אנו למודעי
 מ"א הרבז' בדברות ראשונות תיבת
 עכדים באתנא' ולא מסכה תורה ברכיע
 ובהנהחו כתבו' יכ עכדים בלא רביע .
 אך מ"א ב' ואתחנן ג"כ עכדים בלא
 רביע . א"כ ממ"כ דברו כוהרין אהרני .
 ובר מן דין דכלל הספרים מדויקים גם
 הך דפ' יתרו דרביע ולא באתנא' וכ"כ
 בהר"א בא"ח מא"ת בנימין כמו
 שהעתיקו לע"ל ובהא' וודאי אין סברא
 להווי פ"ג אהרני במילת הספרים .
 והנה גם' שתי ידות להרבז' לא נלפסו
 כל הדברות הסדרין מתחתן ועד סופו
 בלא חיתון הספיקים שיש בן הפגש בין
 הקורא בכתב ולקורא ביחוד לסנה שזכר
 הרבז' ועדיין הי' הקורא בטוב ונכון
 מטעם ועולה קורא בטעם העליון
 ופעמים מטעם ויורד וקורא בטעם
 התחתון . וכפי אור תורה הנדפס בפ"ג
 באחשטרדם שנה המדפוס הרבה . ושינה
 מדעת הרבז' ל' הן בטעמים הן בנקודות
 ולכן הלגת בקובץ האחרון כל הדברות
 מחיבת אנכי עד לרעיד' הן לקורא בכתב
 הן לקורא ביחוד בכאף העיני בטעמיהם
 ונקודותיהן וכדרך כתיבתן כאשר
 הארכתי גם במקומו :

יתרו אשר הגיל את העם מתחת יד מצרי'
 עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלים
 ורחב נמי אהר' כי שמענו את אשר
 הוניה ה' את מיוס סף מפתים בלזאכס
 וממרים וגומר כי ה' אלוהים הוא אלים
 בשמים ממעל ועל הארץ מתחת ארמל
 אנכי ולא יהיה לך כל חד מיניו כלל
 תרוהו ומרוהו קדא מתא ניהו והלכך
 מאן דקרי בכבוד קדו' להו לתרוהו
 כמדא ולא מספיק ניהו כלל והיינו
 טעמא דאית בדבור אנכי תרו טעמי .
 ולפי שראיתי כי לא רניס יסכמו לדעת
 איוה טעמי' הונחו לקורא ביחוד
 ואיוה מהס הונחו לקורא בכתב והס
 ממשיס גם' כאשר ימש' העיור בא"ת
 לשמות כותבי לזכו' את הרבים רותי
 לכתוב מה הדבר' אני פעמים או לעומת
 אלו באלו אשים הטעמים שהונחו לקורא
 ביחוד ובאלה אשים הטעמים שהונחו
 לקורא בכתב ודבור לא' תחמוד כי אין גם'
 ודבור כבוד דבור לא' תחמוד כי אין גם'
 טעמים כפוליס גם' סיפו אשר הדברות
 לא' אכתוב לזאת הפנה :
 כ (יד) לא תחמר אשת טעה המדפי'
 אלא עשה פה
 פסקא כי פרעה סתומה היא גם' וכל
 ס"ב וכ"כ המאורז' וכן כמדא בספר
 הרמ"ה' ונמצאים ויבדלו מים ואל'
 חטעה צמה אלא זכר זה בהרמז' ו'
 כי טעות הוא שכל הרמז' אל' דפוס
 והנה

כ (א) אשר הולאתך . במסורה פרה' לך לך אמרו' בתורה ומלאים אשר
 הולאתך מאור כבדים (בראש' טו') אשר הולאתך מארץ
 מלרים הך דעכובא . וכדברות אחרונ' . ור"ל מלא' וי' וי' וי' וכן הוא בכל ספרים
 מדויקים . וכיורא למיפ"ס דכוכה אחרו מה מ' אשר פדית לך ממלרים כביכול עלמך
 פדית ממלרים רח"ל אשר הולאתך ממלרים אשר הולאתך כתיב ע"כ . וכן גירסת
 הכותב

והוא נחלף לפני רמב"ם כתבתי יד יאן
 שהיה על הירו הלוי ו' וס מונה מן ככד
 את חבד עד לא תקמד אשת שבע שתומין
 ולי' נס כרמב"ם על דכוס שהיונה נחלרים
 ולזה שומעים שאמר כהלכה והסכים
 למתאות ס"ס. ואל' והלא אס כן כפי
 השכונ אשר שם ככוף הכרק יותר סתומ'
 אשת דע כי עוד שעות אחרים באותו פר'
 בספרי הדפוס והוא מוכח ויאמר ה' על
 שנה שאמר אל אהרן כטה את ידך שתומה
 אשת ובהרמב"ם כתיבת יד הנזכר לא
 צענה כלל גם ככל הספרי א"ן שם פוסקא
 וכבר כתבתי זה נש כשר' וארא. כתב
 החאירי ז' הקלות ספר אחר הקיף ומל'
 אחר המל' עכ"ל ואלו שני שנושים כי
 כהן הוא ובספרי ספרד' ובהל' הוא
 מל' אחר הקיף וספר אחר המל' וכן
 כתב הרמ"ה ז' וכן במכרי' ובירושמי'
 זכן עיקר: דהלפידים ספר יוד'
 תניינא: (כ"כ) ותחללה אן כו יוד'
 ולמ' ראשונה בשא' ופתח:

הכותב בעין ועקב. וספר שם לדרי'
 לה מדכתיב: הולאתך ספר יוד'. וכן פו'
 כיפה מרא' ועל. ופירושם דקוף ומכקיש
 מליאת כל הספרים דככולס כתוב
 הולאתיך מל' יוד'. והנה אף שידעתי
 מייעוט ערכי ואן דרכי להגיה דבר ולא
 מני דבר בשום ספר מל' הסדרק עכ"ל
 וקי' בדברי רז"ל מ'ש כ'ש' ככלי או
 ירושלמי. אבל דבר זה למדנו מדברי הכה
 ז' זה דרכו כסגורו זה לספור על כל יודי
 כדרי' להשוות דברי רז"ל למליאת הספרי'
 כמ'ש כפ' ויקרא גבי קרנת קרנת כו' ותפ'
 מכורע גבי והנושא אותם יע"ל: ע"כ
 כלע"ד שאין משמעות דרש זה שהמל' או
 החסר אל' הטובה בזה ע"פ מה שפירשני
 בחומש ח"ל אשר הולאתיך וגו' לפי שגלה
 בים כנבוד מלחמה וגלה כאן כיוון מל'
 רחמים כו' הואיל ואני משתנה במלכות
 א תאמרו ב' רשויות פס. אנכי קוף אשר
 הולאתיך ממדרי' ועל הים עכ"ל. ולומ'
 אבי דפלת אשר מורה ע ז דה"ל למיכתב
 א:כי ה' אקיד הולאתיך כו' ועדכתי' אשר

הולאתיך כוונתו לומר אנכי הנגלה לך עתה. אזי הוא אשר הולאתיך ונגלה לך ככרי.
 אך לפי' לא היו ל' למיכתב הולאתיך כתי' כמדבר בעדו קח הוי ל' למיכתב אשר
 הולאתיך בלאון נסתר ור"ל הנגלה לך ככר אזי הוא ולא אחר. אל' הענין הוא ע"ד
 מ'ס כמדריש ויסר פטיע כהושענות לכל יוס כהושעת מאמר והולאתי איתכס קופ
 והושאתי איתכס. הכוונה בזה ע"ד אל מקרו והולאתי הה"א ככולס ומיכתב איתכס
 האלף בגנול והתי' דפי אלף קרי ב' והולאתי הה"א כעלפוס מכנין הושעל כמו
 והוא מעמים הולאתי (יתקאל ל' ת') ומיכתב איתכס קרי ב' האלף כמירק והתי'
 כדגש. וזה שאמר בירושלמי אשר הולאתיך כתיב ר"ל מל' אשר מורה אזי הוא אשר
 נגלה לך ככר כמו שפירש' א"כ ה"ל למיכתב אשר הולאתיך בלאון נסתר וכתיב הולאתיך
 ללמדנו ב' דל' מקרו הולאתיך הה"א ככולס א' קרי ב' הול' אשת הה"א
 במלאתום ודוק: (יד) לא תשמוד בית כו' כתב הכר ז'
 שהיא סתומה אשת ולא תשמוד אשת סתומה אשת כו'
 וכן כתב בכנעם הגדולה יד' כי' רס"ה בשם הרב
 שפירא ל' ליהו בן חיים ז' יע"ש ומ'ש
 כפ' וארא:

ארמיה ז'ל בנאלת תיעשה להמנורה אם
 יחיר וי'ל אול וכתב עוד וז'ל ומסרות
 דחטרי עיה'ל מלא כאכו אהאי דדרים
 בלמנו בפרש' שמינו תיעשה כתוב א'ל
 הנה'ל למשה הא'ך ככר לאור והיא נעשית
 מאיליה ודיקו מינה דמלא וי'ל ואכן לא
 בריר לן דלויכס למימר דדרשא לאו
 מדכתוב מלא וי'ל קא דיוק דהיא נעשית
 מאיליה דהא בדרשא לא קאמר בהדיא
 דמלא כתוב אלא מלא קרינן תיעשה
 בכתת מבניו הק'ל אלא קרינן תיעשה בקמך
 מבניו ככש'ל דשמע שנעשי' מעלמה והאי
 דלא אמרי בדרשא תיעשה קרי שא'סירכא
 דנקודו' דנקיד הכי הוא דנקשה עכ'ל .
 ונ'ל להכריע דמלא וי'ל הוא א'ך ע'ל פי
 גנפרי ירוש'לם ובמנריוס מלאתיו סאר
 קראכו מלאתיו בוי'ד בכל הספרים
 הספרדיוס כתיבת יד וולת באלת מהס
 ואפילו בלוחו אלת היה כתוב בנ'יון
 שנמנה במלא מלא . וכן הוא בספרי
 הדפוס וכ'כ במסרת הדפוס גם במסרה
 מדויקת כתיב' יד מלאתיו כך בהדיא
 תיעשה ז' קמ'ן בקריאה ומד מנהון מלא
 בוי'ד ופוטוהון תיעשה המנורה דין מלא
 בוי'ד וכו' ותו דכתב הראב"ע ז'ל ראיתי
 ספרים שדקוס חכמי טבריה וכנענו ט'ו
 מוקניהם שלש פעמים הסתכלו כל מ'ה
 וכל כן קודה וכל מלא וכל סאר והנה כתוב
 וי'ד בתיעשה המנורה וכו' ותו שבקריית
 ספר לרב המאירי ז'ל כתוב בהדיא שהוא
 מלא וי'ד וכ'מ גם בתוס' על התורה גם

בעל ספר שמן שאון העיד שהוא מלא כפי המסרה ותו דמאי דהקשה הרמיה לאו
 כ'ום הוא דהניחא האי דרשא דכ' שמיני דאיכא למדחייה אכל' בדרשה דברשת
 בהעלותך מאי איכא למימר דאמרי' התם לכך הוא תומר מקשה תיעשה המנורה
 וי'ל מלא ולא כתוב תיעשה כ'ומר מענמה תיעשה עד כאן וכן כחבה הר"ל מורקי
 ז'ל הא סכא דקאמר בהדיא דמלא וי'ד כתיב והיכי נימא דלאו מדכתב' מלא וי'ל
 קא דיוק ואף מהדר וקאר לא כתב תיעשה משמע ודאי דננוי כתיבה קא דרשי לא
 שנוי

אם

(ל'ה) לחשב האסוד - שלא והימיה (כה כו) ה ונתת על השלמן (כה ל') על המדפיס שמהו לעיל עם המלמד והדפיסו חסר: (מ'ס) כחנת - אין טולו והק' רפה - וברוכ' ס'ס התי' ג'א' לנד: (מ'א) וכנהנו - בלא מקף כ'ס' והיא מלרע כי הנעיף כנו'ן לא נק'ף: (מ'ג) לו - בטרחה ולרעו נמזיק יהי זה טעות גדול וכראה קטן כי הקורא לו במאריך ולרע: בטרחה הוא מחנך אהרן עם זרעו וכמלא אימר שאין ענין זה חיקת עולם אפי' לא הרן מעכשו וזה שקר - אך הקורא לו בטרחה ולרעו נמזיק הוא משריד בין אהרן לרעו ומלא פירש הדברים שענין זה חיקת עולם מעתה לא הרן ואתרו לרעו - וזהו האמת:

פ'ט (א') אשר - ברוב הפכרים ה' בלא מקף והג'ין נקמא - ובתחתם הוא במקף והג'ין נעוץ: (ד') אהרן - שנה המדפיסו מלא ואמר עליו ל' מלא כי בכל ס'ס הוא חסר כחניו - ונס' הרמ'ה כתב אהרן בכל אוריות חסר: (מג) ונקרש - נקטת ס'ס הדל'ת במקף ומסור עליו ל' קמן:

פרשת כיתשנה

כ'תשנא - פתום': לא (ו') את () לשמצה בקמיהם - כחכר הכב אה'לאכ בספרי ספרד' את כדרי וכספר ישר (ר'ל) כמזכר לא במקף: (ו') סמחרת - מ'ס שני' בלא שופר בקמיהם ועירא - והכל שקר וכזב עכ"ל - אמר אליהו המניח - איני בדקתי כס'י

ישנים מכמה מלות שנים הנמלאים בק'פ פראן יע'א ומח'ס ש'ת של הנאון מנכ'ל וכדני מוה'ר ליויא ז'ל' וס'ת של הנאון בעל תופת י'ט ז'ל' וס'ת שכתב מורי מוה'ר'ר ונה ל'ס ז'ל' בעלמו כזכר בהקדמתי גם כהיותי בק'ן וירמיוא דקתי כספ' תורה המפורסמ' הנמ'ל' עם ומרג'לא כסומ' דאיכני ס'ת זו היא של הרב מ'הר"ס מרושנברג ז'ל' - ובכולם מנאמי ראיתי שאין שני הקופין שזכר המדפיס ענוקין וכס קוף בקמיהם כך לענינא וקוף פקדיהם (כמדבר) אמנח כניאורי עני'ן למת'ת'ט ענין כה'ל ס'ת מנאמי שכתב וז'ל' לשמנה בקמיהם ה'ק'ף דניקח וכן קוף פק'דיה'ט

כן קנלו הסופרי' איז מפי איז עכ"ל . סופר ישר (כ"ל כמות) כספרי ספרד' :
 ועדיין הדבר ל"ע כי מדברי הרמב"ם (כד) ואמר להם וגו' וירא משה וגו' איז
 והס' מ'ג נב"ל ס'ת משמע דאם נגע רגל
 כס פיפסא : (כס) בקמיהם . כחן ובס'
 הה"ל חוהקוף להנג אפי' בדיענד מעכ
 וכך כתב הרמ"ג בהד"ל ס'ת וז"ל
 ונריך להורג שלא יגע רגל הה"ל למעלה
 כדאי' בפרק הקומץ דף ב"ט ב' ואם נגע
 למעלה איז לה טורה ופסולה ה"ת עד

שיחוק ובתפלין איז תקנה כו' וכן הקוף כו' כדאי' כהנא הנוכה דף ק"ד כו' יע"ש .
 ובת"ל ס' ל"ו כתב וז"ל כל האומות נדוכות ליגע כו' איז מרגל הה"ל והקוף ואם
 נוגעות מסולין כו' וכ"כ הג"י בשם הרמב"ן והרשב"א והר"ן . וכך פסק בא"ע סימן ל"ו
 יע"ש . אך ח"ו חזיתי מ"ש במ"א על וז"ל ויש מקומות בהנין להסביר (הריב"ש)
 עכ"ל . אמנם בשולח הרוב"ס ס' ק"ך וק"ו מבוחר שג"ל לכתוב על אותן מקומות
 שנוהגין כן לפי שאינן בקיאות בה"כ' ואין להם עסק בלימוד הש"ס וכל הלכה שאינה
 מסורסת בפר המיימוני אינה מוחזקת נידע ואסא' קורא חגר עליהם . והשיב לו
 הרוב"ס שאין זה כבוד ומוכן לדבריו כפי מה שהניח הכ"י בפי' ל"ו וז"ל דהא שאזרו בפ'
 הנוכה מ"ש ת"ל כרע' דוקף כו' ובס' הקומץ מ"ט ת"ל כרע' דה"ל כו' לעיבוד
 אמרו וכן משמע ברמב"ם כו' ומסיים אפי' שמדברי מהר"ק ס' ע"א משמע שאין
 לפסול' בדיענד כנר כתבתי שרבינו פרץ והטור וא"ו לא ס"ל הכו' ומאחר שרוב מנין
 ורוב בנין סו"ס איז הדבר ברור דהכי קטין עכ"ל . וכיון שכן י"ל אפי' שמהנה
 הסופרים לכתוב' קופין הנו' דקופין ואר"ל כינחות דף ק"ב א"כ יבא אליהו ויאמר
 כו' איז אומעין לו שגברנהו הג"ס כו' הרינו דיקא במהנה תשוב שבעה ע"פ מ"ס
 (ע"ד ס' ר"ד והאחרונים ובס' פרי חדש א"ת ס' ת"ש"ת) כהנהג אמרו מהנה עוקר
 הלכה . אבל מהנה נטעות לא . ובגדן דידן קרוב הדבר לשמיע מה שנהגו הסופרים
 לכתוב כ' קופין הנוכ' דקופין מהנה זה כמפשט אחר שנתחטטו דברי המדפוס שזכר
 הרב ז"ל ואיהו אטעתיכהו א"כ הוי מהנה נטעות וכל ב"ד תשוב וראו רש"י לנטול
 וכיון דאין לא בכירא לן כדעת מהר"ק א"ת כמ"ש לעיל בשם גדולי הפוסקים א"כ
 איך כסוף על קבלת סופרי' . גם מי ואמין לשמועות סופרי ומנינו זה שכתבו
 בגליון חקוקים שאם איז ב' קופין הנו' דקופין ס'ת פסולה . שהרי הרמב"ם ז"ל כפ'
 ז' מה"ל ס'ת כתב כמה דברים שקנלו הסופרים איז מפי איז ועל כולן כתב שכל אלו
 הדברים למכות מן המובחר ואם זיכה לא פסול יע"ש ומ"ש בפרשת בשלח : ואפי' אי
 והנין להני ספרי לכולא עצותיהו דלדעת הסוברים אם נגע רגל הקוף להנג איז
 לפסול בדיענד ולכך ס"ל רב' קופין הנו' ל"ל דקופין ואפי' בדיענד מעכב . מ"מ כיון
 עלדעת הפוסקי' שזכרנו לעיל דס"ל אם נגע רגל הקוף להנג אפי' בדיענד מעכב
 א"כ גם לנו לדמות ענין זה למה שכתבו בנתיקת פ' הניתיקין מתן ד' שנתערבו בניתיקין
 מתנה אחת כו' א"ל ר' יהושע לר"א כשנת עברת על כל תיסיף ועצית מצעה בידך .
 כשלא נתת ועברת על כל תגרע לא עשית מצעה בידך וקו"ל כו' לנבי ר"א . וקף
 ר"א

לג

אור תורה (כיתשא) מכתב מאלוהו כח

(א) וידבר ה' אל משה יך עליה ראי לא קאמר התם אלא מאוס
 חיה: התומה: (ה') ויאמרה' שמה דמ' לא קאמר בל' וצדק אלא כשהוא
 אמר: ל' ונז' און בו פיסתא: בעלמו כדאי' סס בנמ' אכל הוכח ללא
 (ג) ירעתוך נסמ. נפכרי כפרדים שייך האי טעמא אפי' ר' מודה. כ'ג
 יה הכא דלפי מ' לעיל כל מה שקבלו
 הסופר' אינה אלא למנוה ולא לעיכוב
 א"כ כל הוכח דאיכא בית מיקוש שב ואל' תעשה צדק. ודבר הלמד מענינו כוולא
 טעמה שנהנו סופרו לשכנו' חדשים מקרוב נלוו אמהפכוו כף של דרך עין הקוים
 (נראש' ג') (למ' ש' לככרי חשיך) (דכרי' כ"ג) ובכל ס'ת הוסיג אכרתי
 לעיל דאימי ארון הכ"ף ונח הלמד הפוכין. ובכר כח המכס השלם מוהר'ס סתניו
 נלי' ולוחו ע"ו ככרוכיא נפסרו לקט הקמס הל' ס'ת ולית מאן דתשגח כ' וסמינא
 אנת חי לא יעול מה יעיל פגא עלי' דהאי נכרא רכא ופגא עלי' דודי ואון
 לעתין על העבר אלא מהאן וה' אלא מושכנא מידע ידוע להוי וכאן און מקום להארך
 וחזר ועוד לח' ו' מילין עמ'ס כפר' בהעלותך נבי כוונין הפוכין: ועורני עומד על
 העיון וברי מהסס מתפקס ומסתפק שמה יש כחוס בזה מאוס שלא להוכיח לענו על ס'ת
 הראשונים שכחבו ע"י סופרים הנז' והוינו ע"ד מה שאמרו בניטין דף ה' כר הדא
 קויתו גיטא כו' א"ל ר'א לא כריכת וכ'ת אעניד לתומר' נאלא אהה מוכיח לענו על
 גטין הראשונים כו'. אימכ כן און הנדון דומה לראי' דאחי התם כיון דמן הדין
 איך יותר און ככון לתחמיר וע"ד זה אמרו ביכושלמי כל הפטו' בכר ומחמר על ענמו
 ה'ו הדיוט והיכא דאיכא טעם לעו אינו ראוי לתחמיר. גם בהנמי' והנהת הראש'ם
 כתבו שהריכב'ת ה' מלריך לעשות תנן בלתיית שעטנו נן סגנט כמו כס'ת והכיא
 ראוי' מ'ס' נבטת דף ק"ה הך דכעי ויזכי כו' ש'מ דכלא תנן לא מיקרי אות. וכס'
 התרומה דתה ראייתו והכיא ראי' מ'ס'ס דף ק"ד הניה קות א' קיוב ומוקי לה כב
 שט שט' ל' וגנו על ס'ת' ונעשו כ' זיינין ש'מ דאף בלא תנן מיקריאות ומסייש ואון
 לתחמיר זיינן ננט כ' א'ס באת לשנות המכהג פן יוכיא לעו על גיטין הראשונים כו'
 וע'ס התם כמי היינו טעמא כדאמרן ולכך הולך בעל התרומה לדקות ראייתו על
 הריכב'ת והכיא ראי' בהירך ולא סגי ל' נטעס זה לחוד שלא להוכיח לעו אלא ע"כ
 כדאמרן: ונחזור על הראשונות ענין כ' קופין הנז' זה מקרוב החשונו כמה
 סופרו אהבנו' לנהנו ככתבת קופין הנז' שעוין הנג אמין חשוורת בולטת למעל'ם
 מן היעיה כעין חשוורת דס'ת ומוסכין רג' חקיף למעלה עד שככתח תון אלא
 חשוורת ואינה כונעת להנג יסודרין דבענין זה הס יולאי דדי כל הפסיקו'. ומן
 התימא מאן יהיב להו רשות לתקוע עכמס לדבר הלכה ולקבוע מכהג טרס אשז לא
 ה' לעולמיס שלט ע'ס תכמיס גדולי הדור ודוראו. לא כן אנכי עמדי מיוס אשר
 כתתי לבי לחקור על ענין זה הריני דופק על פחמי מורי ודכומו דורס וסאל' הלכה
 מפיסה הס הרהבנו ורובני וישמרו לי זה הדרך ושכון אור ל'סריס ארזי שהשפסיס
 קנענו חונה שרך להחיות רג' הה'א והקיוף מהנג בכדו אהדי בנינו יכירנו איטיב
 לחקור עמ'ס הכ' והנ' ומ'ל כס'י ל'י א"כ יש לנהנו בכתובת כ' קוישן הנזכר' שלט
 לקרימין

סכת סאליו (כ"חשא) אורתורה

להחיות הרגל כל הרבה מהנרגק מעט יש בכ"ף נע"א ובהכי נח"א שאין הכ"ח
 עמות משיעור הנו' והוא ככדי שיכירכו דנושה כדון אתי מרחיק:
 מקרוב. ועל כל זאת לא יעשה אדם סיפר (יע) וקראתי בפפרי ספרד' גע"ח
 מעשה לקבוע מנהג זה להלכ'עד שיטל פי
 חכס שכעירו. ותו לא מר"ו :

והפ"ו אם באמר פיון דחזיקן האי נברא רבא מהר"א שטיין קא מסהיד ע"ו שכן קבלו
 הפופרים כו'. גם האמת על לעלמו דמסתמא שפיר' קדמונים נהנו כן קודם
 שנתפסטו דברי המדפוס. מ"א י"ל דמנהגם הו' ע"פ איזה פוסק דהו' ס"ל הכי שפסק
 כדעת מהר"ק דס"ל אם נבערגל הה"ח או הק"ף למעלה אינו מעכב בדיעבר .
 גם מהר"א עצמו שכתב קבלת האופרים נזהר כמי ס"ל כדעת מהר"ק . או י"ל
 דלעטון נגיעת רגל הה"א למעלה סבירא להו גמ' דלא כדעת מהר"ק והיינו טעמא
 משום דנעינן כתיבה תמה שלא יכתוב הה"ח קית'ן כו' כדל'ו' בס' הבונה דק"ג ע"ב
 וע"ט. ומ"ס מהר"ק דמה' דאמרו בס' הקומץ דק"ט ע"ב אר"א חזינא לספרי דווקא
 דפ"ו רב דתטרו לגנ' דח"ת ותל"א לברע"ל דה"א כו' משמע דוקא ספרי דווקא חור
 תל"א לברע"ל דה"א. הא שאר ספרי לא דיוקו בהכי כו' ומשמע נמו שם דתל"ו' הה"א
 ומערכת הח"ת דין א' יש להם מדמחית להו בדל'א מחתא כו' יע"ט. כל זה אינה
 הוכחה גמורה . והיינו ע"פ מה שמעתי מפה קדוש אדווכיכו מ"ו הנאון המכורסס
 שוהר"י כ"ן נר"ו דמ"ס חזינא לספרי דווקא כו' ה"פ דולאי כריך שיהיה היכר בין
 כתיבת אות הה"א לכתיבת אות הח"ת דנעינן כתיבה תמה שלא יכתוב הה"ח
 שיתיון כו' וההיכר הוא דרגל הה"א תל"ו' ורגל הח"ת כונעת למעלה
 לפ"ו אי"כ עוד אום היכר אחר וסג"ל בלא חתירת הח"ת. וכי תימא א"כ או תטרו
 לגנ' דח"ו' ל' יציג' לן בהך היכר אע"ג דלא תל"ו' לברע"ל דה"א. זה אינו שהרי מהר"ק
 עצמו אע"ג דס"ל דתל"ו' רגל הה"א וטעיר' הח"ת דין א' יש להם. מ"מ כתב הטעם
 דאין אנו רגלין כמטור' הח"ת בניטין אפי' לכתחלה וקפדיכו בתל"ו' רגל הה"א .
 היינו טעמא משום דתל"ו' רגל הה"א תולה בנ"ף האות משא"כ מטירת הח"ת זה אינו
 תולה בנ"ף האות כו' יע"ט. וכיון שכן ע"כ ל"ל מ"ס בס' הבונה שלא יכתוב הה"ח
 שיתיון כו' כוונתם שיהא היכר טו' ה"א לפי'ת בנ"ף האות ר"ל תל"ו' רגל הה"א
 לנגיעת רגל הח"ת ולא שיהא ההיפך כמטירת הח"ת שזה אינו בנ"ף האות. וזהו
 שאמרו בס' הקומץ חזינא לספרי דווקא כו' ר"ל אע"ג דאחר ספרי דעלמא סגי
 להו בדל היכירא בין ה"א לח"ת והיינו תל"ו' רגל הה"א ונגיעת רגל הח"ת הני
 ספרי דני רב הוי דיוקו שפ"ו וענדו תרו היכירא דתטרו כמו לגנ' דח"ת אע"ג
 דענדו בהך כמו שאר ספרי דתל"א כרע"ל דה"א אפי' למלוה טו' המובחר הוי עכדי
 כמו חך היכירא דמטירת הח"ת. כדי שלא נטעה למידק חך דיוקא דוקא הני ספרי
 הוי עכדי לפני תתרו היכירא הא שאר ספרי דלא דיוקו כ"כ יא' מטרו לגנ' דח"ת
 סגי להו בהך היכירא לחד אע"ג דלא תל"א לברע"ל דה"א. לכך דקדק ואמר חזינא
 לספרי דווקא דמטרו' כו' ר"ל דפתח תחלה כמטיר' הח"ת אע"ג דהו' ליה להקדים
 לתיכר תחלה דהו' תל"א לברע"ל דה"א והקדים לת העלוקת בל להורות דהך דיוקא

(כ"ה) לחשב האסור • מלא והחיה על המדעים שמהו לעיל עם המלאים והדפוסו סגרו (מ"ט) כחנת אין בואו והכ"ף רפה • וברוב ס"ם חמ"ו נא"ל לנד: (מ"ט) וכהגו • בלא מקף נפ"ם והוא מלרע כי הנעשה כפול' לא נכ"ף: (מ"ג) לוי • שטרחא ולזרעו במחירך והרי זה שעות גדול ונראה קטן כי הקור' לו במחירך ולזרעו בטרחה הוא מחבר להרץ עם זרעו ונמצא לימר שאין ענין זה חוקת עולם אפי' לאהרן מעבדיו וזה שקר • אך הקודק' לו בטרסא ולזרעו במחירך הוא ספריד בין אהרן לזרעו ונעלם פירש הדברים שענין זה חוקת עולם מצתה' לאהרן ואמריו לזרעו • וזה האמת: כט (א') אשר • ברוב המפרים הוא בלא מקף והא"ן נקדמת • ונקתם הוא כמקף והא"ן נעשה: (ד) אהרן • עשה המדפוסו מל' ומסר עליו ל' מלא כי בכל ס"ם הוא חסר כסנידיו • ונס הרמ"ה כחך אהרן בכל אוריותא חסר: (טו) ונקרש • נקתם ס"ם הדל"ת נקמן ומפור עליו ל' קמן:

(כהכו) ה ונתח על השלחן (כה"ל) ונתח את הכפרת (כ"ו לנד) ונתח את שמי השבעות הק' לענינא ה ונתח אל סגן המשפט (כ"ח ל') ונתח אותם על פל' (כט"ג) ונתח את נזר הקדש (כס"ו) ונתח על נתחיו הקדש (כט"ז) יב ונתח אותם על עבודת הקדש (ל"ו) יג ונתח אותם בין אהל מועד (ל"ח) יד ונתח שמה מיס (שס) פז ונתח את הכיור (ס"ו) פז ונתח שמה מיס (שס) יז ונתח את מסך (מ"ח) יח ונתח עליו שמן (ויקרא כ"טו) יט ונתח על השערכה (כד"ו) וכל שאר ונתתה כתיב נה"ל כסוף וכן פני ד'צתה שנתורה דכתיבי בלא ו"ו בתפלה כלהון נה"ל כסוף ובוהר ובמדדשים נפלא דרשות על קלמן אותן סככתו נה"ל כסוף ומכני שמועטין סגן ל' הוליתיו מקום עליהן:

פרשת כי תשא

ביתשא • פחול: לא (ו') את לה' יאסף בספרו ספרו' את נצרו ובסוכר ישר (כ"ל) כמכות לא מקף: לב (ו') שמהרת • מ"ם שני פלא זוכר

ל' לשמחה נקמיהם • כלה רב בעל א"ת ז"ל ו"ל' כאל ונפר' נשא פתח המדפי' שני קופין דבוקין בתורה כו' (ור"ל הק' לשמחה נקמיהם דענינא וק"ף העומדים על הפקודים (כמדבר ז' ב) • ונריס מסורה רבתא אחר סוף נקמיהם זעורא • והכל שקר וכזב על"ל • אמר א"הו המגיה • אפי' בדקתי בס"ת וינסימ מכמה שאלות שנים הנחמ"אים בק"ף פראג • ע"ל ומהם ס"ת של הנאמן מרכא ורכא מוהר"ר ליווא זל"ל וס"ת של הנאמן בעל חוספו' י"ט זל"ל וס"ת סכתא מורי הרב המסיד מוהר"ר וינה ל"ס זל"ל מפראג נעלמו כנזכר בהקלמתי גם כהיותי בק"ף וורמיוז נקמתי נכ"ת המפורסמ' הנמכא סא ומנלא בשמו' דאינסי ס"ת זו היא אל הרב סוהר"ש מרוטנבורג זל"ל • ובכול"ס מלאתי ריאתי שאין שני הקופין שזכר המדפיס

מכתב סאלידו (כי תשא) אורתורה

המדפיס לנזקין • אמנס בניאורו כמ'ג
 למהר"א שטיין נה"ל פ"ת מלאתי שכתב
 וז"ל לשאלה בקמיה' הקיף בדוקה וכן קיף
 פקודיהם כן קבלו האופרים איש מפי איש
 עכ"ל • ועדין הדבר לע כי מדברי
 הרמב"ם והסמ"ג נה"ל פ"ת משמע דאם
 נגע רגל הה"א או הקו' להגן אפי' בדיעב'
 מעטב וכך כתב הרמ"א בהדיא נה"ל פ"ת

וז"ל וזריך להזהר שלא יגע רגל הה"א למעלה כדאי' בפרק הקומץ דף כ"ט כו' ואם
 נגע למעלה אין לה גזרה ופסולה הכ"ת עד שיתקן • בתפלין אין חקנה כו' וכן הקי"ף
 כו' כדאי' בפרק הבונה דף ק"ד כו' יע"ש • ונשאל' סי' ל"ו כתב וז"ל כל האומיות
 כריכות לניע כו' קוץ מרגל הה"א והקי"ף ואם נוגעות פוסלין כו' וכ"כ הני' כש
 הרמב"ן והרמ"א והר"ן • וכך פסק בש"ע סימן ל"ו יע"ש • אך את זה חזיתו מ"ש במ"א
 ע"ז וז"ל ויש מקומות נוהגין להכשיר (הריב"ש) עכ"ל • אמנס בשו"ת הריב"ש סי' ק"ך
 וקמ'ו מנואר ששאל לפניו על אוחן מקומות שנוהגין כן לפי שאינן בקיאים בהלכו'
 ואין להם עסק ב'אמור הש"ס וכל הלכה שאינה מפורשת בספר המיומנוי אינה מותרת
 בידם והאש"ל קורא חנך עליהם • והשיב לו הריב"ש שאין זה נכון ותוכן דבריו כפי
 מה שהבאת הני' בסו' ל"ו וז"ל דמה שאמרו בס' הבונה מ"ש תל"א כרעו' דקו"ף כו' ונפ'
 בקומץ מ"ש תל"א כרעו' דה"א כו' לעיכובא אחרו וכן משמע ברמב"ם כו' ומסיים
 אע"פ שדברי מהרי"ק סי' ע"א משמע שאין לפסול בדיעבד כבר כתבתי שרבינו פרץ
 והטור וא"ו לא כנירא להו הכי ומאחר שרוב מנין ורוב בנין פוסלין הדבר ברור
 דהכי נקטינן עד כאן לשון הריב"ש • וביון שכן לומר אף על פי שמהג'
 הסופרים לכתוב ב' קופין הנו' לנזקין וארו"ל ביבמות דף ק"ב אס יבא אליהו ויאמר
 כו' אין שומעין לו שכבר נהגו העם כו' היינו דוקא במהג' שאוב שנעשה ע"פ ת"ק
 (עש"ד סו' ר"ד והאחרונים וכו' פרו חדא א"ח סי' תס"ח) ככה'ג אמרו מהג' עוזר
 מלכה • אבל מהג' נעשות לא • ובנדון דידן קרוב הדבר לשמוע מה שנהגו הפוסרים
 לכתוב ב' קופין הנזכ' לנזקין מהג' זה נתפשט אחר שנתפשו דברי המדפיס שזכר
 פרב ז"ל ואיכו אטעתינהו אי"כ הוי מהג' נעשות וכל ב"ר שאוב וראוי רשאי לנטלו •
 ואפ"ל אס נאמר כיון דחזונו הוי גברא רבא מהר"א שטיין קא מסהיד ע"ז שכן קבלו
 הסופרים כו' • גם האמת עד לעלמו דמסתמא סופרי' קדמונים נהגו כן קודם
 שנתפשו דברי המדפיס • מ"מ ז"ל דמנהגם ה' ע"כ ח"זה פוסק דהוי ס"ל הכי שפסק
 כדעת מהרי"ק דס"ל אס נגע רגל הה"א או הקו"ף למעלה אינו מעכב בדיעבד • גם
 מהר"א עצמו שהביא קבלת הסופרים בזה כמו הכי ס"ל כדעת מהרי"ק • או י"ל
 דלפיכין נביעת רגל הה"א למעלה כנירא להו כמי דלא כדעת מהרי"ק והיינו שעמא
 מסיס דבעינן כתיבה חמה שלא יכתוב הה"א חיתין כו' כדאי' בס' הבונה דף
 ק"ג ע"ב יע"ש • ומ"ש מהרי"ק דמהא דאמרו בס' הקומץ דף כ"ט ע"ב אר"ש
 קו"ב' לפתרי דיוקנו דבי רב דאשרי לנגו' דמי' ותל"א לכרעו' דה"א כו' משמע

לב

לג' (א') מידבר ה' אל משה לך ע'ה דוקא סברי דיוקני הו' ת' ל'כרעי דק'א.
מזה - סתומה: (ה') ויאמר ה' למשה הא אחר סברי ל' דיוקני בהכוכו' ומשמ'
לאמר אל בני וגו' אין נו פיסקא: כמי דת'י ה' אל משה ר' ה' י' דין ק' א' י'
(יב) ירעת'ך בשם - כספרי ספרדיס להם מדמ'ו' להו כדז' מחס' כו' יע'ם .
י' כ' ו' א' י' ה' הוכח' ג' זור'ה . והיוכו ע'י'פ
מה שמע'ת מפה קדו'ס אדונינו מ'ו הנה

המפורסם מהו'י כ'ן כר'ו דמ'ש חניכ' לספרי דיוקני כו' ה' ד'דל'ו כר'ך זיהיה
היכר בין כתיב' אות ה'אל' לכתיב' אות ה'ת'ל' דנע'ין כתיבה תמה אל' וכתוב
הה'ין קית'ין כו' וההיכר הוא דרג'ל ה'אל' תל'ו' ורג'ל ה'ת'ל' נוגע'ת למעלה ל'פ' א'ל'
עוד ז'ס היכר אחר וסני'ן בלא תשיר'ת ה'ת'ל' . וכי תימ'א א'כ' א'י תשרי' לנג'ו'
דח'ית ל'סני'ן בהך היכר'א א'ע'ג' דלא תל'ו'א ל'כרעי' דה'י' . זה אינו שהרי מהר'יק

עלמו א'ע'ג' דמ'ל' דתל'ו'י רג'ל ה'אל' ומשיר' ה'ת'ל' דין ק' י' א' לה' . מ'ש כח' השע'ס
דאין אנו רג'לין בשמיר' ה'ת'ל' בניש'ן א'פ' לכח'מילה וקפד'ו'ן בתל'ו'י רג'ל ה'אל' .
היינו שמ'אס מ'א'ס דתל'ו'י רג'ל ה'אל' חולה בני'ף האות מ'א'כ' סמיר'ת ה'ת'ל' זה אינו
חולה בני'ף האות כו' יע'ם . וכי'ן שכן ע'כ'ל'ל' מ'ש כ'פ' הכינה אל' וכתוב ה'ת'ל'ן
קית'ין כו' כונח'ס זיה'א היכר בין ה'אל' ל'ת'ל' בני'ף האות רג'ל' תל'ו'ית רג'ל ה'אל'ן
לנע'ת רג'ל ה'ת'ל' וז'א' שיה'א היכר בשמיר'ת ה'ת'ל' א'ה אינו בני'ף האות . וזהו

אמרו כ'פ' הקומ'ן חניכ' לספרי דיוקני כו' ר'ל' א'ע'ג' דאחר ספרי דע'ל'א בני'
להו כמד היכר'א בין ה'אל' לח'ית והיינו תל'ו'י רג'ל ה'אל' ונע'ת רג'ל ה'ת'ל' הני
פפרי דני רב הוי דיוקני טפי ועבדו תרי היכר'א דתשרי' כמי לנג'ו' דח'ית א'ע'ג'
דעבדו בה'א כמו אחר ספרי דתל'א כרעי' דה'י' א'פ'ה למ'זה ח'ן המובחר הוי עבדו

נמי הך היכר'א דתשרי'ת ה'ת'ל' . וכדי אל' נע'ג'ה למידק הך דיוק'א דיוק'א הני ספרי
הוי עבדו להני תרתי היכר'א הא אחר ספרי דלא דיוקני כ'כ' א'י תשרי' לנג'ו' דח'ית
בני להו בהך היכר'א למוד א'ע'ג' דלא תל'ו'א ל'כרעי' דה'י' . לכך דקד'ך ואמר חניכ'א
לספרי דיוקני דתשרי' כו' ר'ל' דפח'ס תח'לה בשמיר'ת ה'ת'ל' א'ע'ג' דהו'ו ל'יה להקדו'ס

למומר תח'לה דהו'ו תל'ו'א ל'כרעי' דה'י' והקדו'ס את בשא'חר כ'ה להורות דהך דיוק'א
מידוק על תשרי'ת ה'ת'ל' ר'ל' דלא מידוק הך דיוק'א דאמרן אל' לוק מיכ'י הכי דיוק'א
ספרי דיוקני הו'ו תשרי' לנג'ו' דח'ית הא אחר ספרי ל'א הוי דיוקני בשמיר'ת ה'ת'ל' מפני
א'ינו תל'ו'י בני'ף האות מ'א'כ' תל'ו'י רג'ל ה'אל' א'ה תל'ו'י בני'ף האות כ'ע' דיוקני הכי
ומ'ש כ'פ' הכונה אל' וכתוב ה'ת'ל'ן קית'ין כו' היכר הוא בתל'ו'י רג'ל ה'אל' ונע'ת

רג'ל ה'ת'ל' וז'א' על סמיר'ת ה'ת'ל' . ומ'ש כ'פ' הקומ'ן תשרי' לנג'ו' דח'ית כ'לומר קי
הוא ברמו'ו של עולם כו' היינו למ'זה ז'ל' לעי'כוב'א . כל זה פשוט וברור . ועמ'ש'ס
מהרש"א כ'א' ויפה מראה כ'פ'ק דמני'ל' . ומה שהני'ס תהר'יק עוד ר'יהו מה'א דאמרו
בניש'ן דף פ'ה ע'כ' ז'ל' ליכתוב למסך כו' יע'ם כר'ש'י וח'ס' . כבר נזכר מזה הר'א'ס
ז'ל' וכתב וז'ל' וז'חר . שירשוק יס'פ' רג'ל ה'אל' דלמ'הך דלא ל'ושמ'ע' למסך כו' וכן כ'ל'
אחר ה'ת'ל'ן כר'ך ל'ז'חר ז'ל' ונע' ה'אל' למעלה כד'אמרין כ'פ' הכונה כו' א'כל כהך
דלמ'הך כר'ך ל'ז'חר טפי עכ'ל' . הדרין למיל'ח'ן דלעני'ן נע'ת רג'ל ה'אל' י'ל דס' .
למ'הר'ס

למחר'ט שטיין ופייעתו ללא כדעת
 מהר"ק משום דנענין כתיבה תמה שלא
 ככתוב הה"ן קיטין בו' והיינו מפני
 שמתנה דומות נליתין לריך לשעבר
 כוכבא ביניהן אכל לענין נגיעת רגל
 שקרף י"ל כהא הו"ל כדעת מהר"ק
 דכדיעבד אינו מעכב מפני שהק"ף אין

לה אות דומה נליתיה וי"ש כפ' הבונה מ"ט ת"ל כרעי' דק"ף בו' היינו למכות
 ולא לעיכובא. כל זה מה שנראה ללמד וללמד סניגוריא על הסיפורים שקבלו כן
 וכתבו כנגיע' ב' קופין גנו' ועל מהר"ל שטיין שהביא קבלתם. וחובה בדידהו ואין
 בידן מאשר דקיי"לן כדעת גדולי הפוסקים שהביא הריב"ש והב"י כה"ש לעיל אך
 בתפוס ונחזיק מכתב הסיפורים בזה להתיר לכתתלה נגיעת כ' קופין הגו' ואלדכו
 והפני ניקוס ונפמוד עלייהו נגד ההלכה. ומי יאמין עוד לשמועות סופרו ומנינו זה
 שכתבו' כגליון תיקונם שאם אין כ' קופין הגו' דבוקין ה"ל פסולה. שהרי הרמב"ם
 ו"ל כפ' ו' מה"ל ס"ת כתב כמה דברים שקבלו הסיפורי' איש מפי איש ועל כולן כתב
 שכל לו הדברי' למטה מן המובחר ואם שינה לא פסול יע"ש ומ"ש כפ' בש"ח: וספי'
 אי והכין לשני ספרי' לכולא טעותיהו לדעת הסופרים אם נגע רגל הק"ף להגג
 אין לפסול דדיעבד ולכך ס"ל דכ' קיטין הגו' ל"ל דבוקין וספי' דדיעבד מעכב. מ"ט
 ביון לדעת הפוסקי' שזכרנו לעיל דס"ל אש נגע רגל הקוף להגג ספי' דדיעבד מעכב
 אי"כ וס' לנו לדמות ענין זה למה שזכרנו בנפיק' פ' הנוחין שחן ד' שנתערבו בניתוח
 מתנה אסת בו' אי"ל ר' יהושע לר"א בשנת עברת על כל חוסף ועשית מעשה בידך.
 כאלא כתת עברת על כל תנרע ולא עשית מעשה בידך קיי"לן כר"י לגבי ר"א. ואף
 ש"ל לא קאמר התם אלא משום דס"ל לא נאמר כל חוסף לא כשהוא בעלמו כדאי' סס
 בגמ' אכל איכא דלא שייך האי טעמא ספי' ר"א מודה. כ"ש הכא דלפי מ"ש לעיל כל
 מה שקבלו הסיפורי' אינה אלא למטה ולא לעיכוב ואי"כ כל היכא דאיכא בית מיתוש
 שז' ואל תעשה עדיף. ודבר הלמד מענינו כיוצא בו בזה שזכרנו סופרי' אשכנזי' מדאי'
 מקרוב באו שמהפכין כ"ף של דרך עץ הקיים (פראש' ג' כד) ולמד' של לכרו תשיך
 (דברי' כ"ג כ"א) ובכל ס"ת היינו' שזכרתי לעיל ראיתי שאין הכ"ף ולא הל"ד הפוכין.
 וכבר בא החכם השלם מוהר"ם סג"נו נר"ו וכו"ח ע"ז בברוכי' בספרו לקט הקמח
 הל' ס"ת ולית מאן דחשנ' נ"י ואמ"נא אכא אי לא יועול' מל' יועיל' מלג' על' דהאי
 גברא רבא ופלגי עלאי דידי וס' ליעקין על העבר אלא מחאן והלאה שושבא מידע
 ודיע' להו וכתאן אין מקום להאריך ומה יעוד לאלוק' מילין עמ"ש כפר' כהעלותך גבי
 גונן הפוכין: ועודני עימד על העיין ולבי מהסם מכפס ומחפס אמ' יש לשוש
 בזה משום שלא להוסיף לעו' על מ"ת הראשונים שנכתבו ע"י סופרים הגו' והיינו ע"ד
 עמ' שאמרנו בניטין דף ה' בר הד"א אייתי גיטא בו' אי"ל ר"א לא נריכת וכו' אעביד
 לשומר' נמלא אמה מוליא לעו' על גיטין הראשונים בו'. אמנם כן אין הנדן דומה
 לראי' דשאני התם כיון דמן הדין ק"ל יתיר אין נכון להסמיד וע"ד זה אמרו כידושלמו

אמרה הכתוב כתב המדפי' אז ריש ועירא פל הפטו' בדבר ומסמור על עלמו ה'ו
 ושקר ענה. (ל'ג) ויכל. בשופר ישר הדיוט והיכא דל'כח שש לעז אטנו פטוי
 סהה בנזקף קשן מרבר נטרפס בם': להמור. גם בהגמ' והגתה פרט'ש
 כתבו שהריכאל ה' מלך לעצות תנון
 באחיות שטענון שננט כמו בש'ת והביו רא'י אמ'ש נשנת דף ק'ה הא דכני ויחי
 כו' ש'מ דכלל תנין לא מוקרו אות. ובס' הפרשה דקס ראיותו והביו רא'י אמ'ש שס
 דף ק'ד הניח אות' ס' קייב ושוקי לה רב שמת שנטלו לגנו של ח'ית ונעשו ב' וייכין ש'א
 דסף בלא תנין מיקרו אות מסוים ואין להקמיר לז'ין בנט כי לא באת לשבות המנהג
 פן יוכיח לעז על נישין הראשוני' כו' וע'ש החס כמו היינו טעם כדאמרן ולכך סוכי
 ע'ל הפרשה לדקות ראיותו של הרכב'ל והביו רא'י בהיכך ולא סני ל'י נשעס ז'ת
 למוד בלא ל'תוכיח לעז בלא ע'כ כדאמרן: ונחזור על הראשיות ענין ב' קופין הנו'
 ז'ת מקרוב התחילו כמה סופרי אשכנזי' לנהוג בכתיבת קופין הנו' שגזיין הנוג כמין
 חטופרת בולטת למעלה מן האיטה כעין חטופרת דר'ית ומוסכין רגל הקו'ף למעלה
 עד שנגמט מן קלל החטופרת ואינה כגשת לחנו ומכרין דבענין זה הם יוכל' ירי
 כל מהגמט קו' וכן החיטא מ'אן יהיב להו רשותא למקצוע עמס לדבר הלכה ולקבוע
 מהגמט קו' אשר לא ה' לעולמיה בלא ע'פ חכמים גדולי הדור ודורשו. לא כן אכרי
 עמדי מיום אשר נחתי לבי למקור על ענין זה הרובי דוסק על פתחי מורי ורבותי דור'
 וזאל' הלכה מפיהם הם הרהיבני וירובי ויאמרו ל'י זה הדרך ישכון אור לישירי אמרי
 שפטוקי' קנעו מונה מלך להקרו רגל ה'ל' והקו'ף מהגמט בכדי אדס בנינו
 ויכרנו היטוב מרפוק עמ'ש ה'י והב'ת ומ'ש בס'י ל'י א'כ' יא לנהוג בכתיבת ב' קופין
 הנזכר בלא להקרו הגמט כ'כ הרבה מהגמט רק מעט פחות משיעור הזכ' והוא בכדי
 שיכרנו מקרוב. ועל כל זאת לא יעשה שום מופר מעשה לקבוע מנהג זה להלכה עד
 שישאל' פי חכם שבעירו. ותו לא מ'די:

פרשת ויקהל

לה (לו) וכל השמים ברוב הספרים
 בלא קדמא ובמיעוט
 הו' בכף ולא נהא. ל' (י) חבר.
 נקלת ספרים הנית נפתח ונקנתם בזמן
 ומסור עליו ל' קמ' וזף. ל' (ז) ברוב.
 נקלת ספרים ובהללו הוא כמקף לא
 בקדמא. קצוותו. כאן וגבי סכרו דלה
 פקודי הזכיר המאירי ו'ל ימרון הו'ו
 ולא הזכיר מסרון הי'ד והאמת שניהם
 שני וויין בין דלי למ'י ומסרין ו'ד אחר
 הו'ו וכן הם בכל הספרים.
 לה (כו) והשמש הביאו. כן הוא
 בכל הספרים סבר
 דספר ר'ל ספר יוד אחר הו'יין ומכר ו'ד
 שרכים אחר הא'ף. ומה אמרו במדרש
 לפי שנתעבלו הנאי'ו' כו' נספר אות א'ת'
 משמס שכן כתיב והנא'ס הביאו אחר
 ו'ד יע'ש וכיפ'ת ופירש'י ומורשי והנא'ס
 אחריו. אע'ג דהך והנא'ס מסר כ' יודין
 קרו ל'י מסר אות א'ת לפי שמנינו במורה
 מיבת הנאי'וס רובן ככלל ספר ו'ד א' או
 ו'ד קדמא או ו'ד תיבאל כדבעיין ל'מ'ר
 לקמן

מכתב מאריהו (ויקהל) אור תורת

לקמן וזה הסדר ב' יודי'ן שפיר חשיב ליה
 כאלו לא נחסר אלף אות ח' - ועשרה הן
 בתורה ד' דכתיבי מלא יו"ד קדמא' וחסר
 יו"ד הרביעי - שנים עשר כזאיס (בראשי'
 יו"ד') ע"ש במסורה ורד"ק ומכלל יופי -
 ש"ס לזמנתם (שם כה"ו) ויקרינו
 הנשיאס את קרבנס (במדבר ו' י') ולפני הנשיאס וכל העדה (שם כז' ב') וד' כתיבי
 חסר יו"ד קדמא' ומלא יו"ד הרביעי וכל הנשיאס בעדה (שמות ל"ד ל"א) על שני
 הנשיאס (במדבר ו' ג') ויקריבו הנשיאס את חבנת המזבח (שם ו' י') ולפני הנשיאס
 ראשי אבות (שם ל"ו א') וחד כתיב מלא דמלא ר"ל מלא ב' יודי'ן ונועדו סוף ה' הנשיאס
 (שם י' ד') והך דגניבל חסר דחסר כמו שביארנו :

פרשת פקודי

לט (ד) על שני קלוותו - כתב
 הרב ז"ל שהוא חסר
 יו"ד כו' וא' תחמה מיט' לא מנו ל' במסור'
 שתי עס כ"ו מילין דסופן ויו"ו כו' וחסרי
 יו"ד באמל' תיבונ' כמו שהוכחנו בפ' לך לך
 גבי למסעיו וגבי חניכיו ובפרש' ויגש גבי
 לוואריו . שאני הכא ד"ל כמ"ש הרב
 בסמוך גבי מטבעותיו דפ' תלוה דלא מנו
 ל' במסור' הנזכר משום דכבר מנחה
 במקום אחר כו' א"כ בהך קלוותו דהכא
 יש לנו לקיים מליאת הספרים ולומר
 דנעלי מסור' מנו ל' ג"כ בדוכת' אחרות'
 והמדפיס שמינהו משום דאישתמישו'
 מינו' הרבה מסורת - וע"כ אנו
 לריכין לומר כן דהא הך קלוותו דפרשת
 ויקהל (ל"ו ח') המדפיס עממו הרפיוס
 ספור יו"ד ומאד עליו קפיתיו קרי והני
 תרתי דפ' תרומה (כ"ה י"ט) ודפ' תנוה
 (כ"ז) הדפיסט מלא ולא נמנה הך דפ'
 תנוה עס כ"ו מילין הנזכר ולא נזכרו כל
 הני דלעיל במסור' הדפוס בשום דוכתא
 אלא ע"כ כדאמרן - וכה"ג ל"ל נענין
 חריטו דכרש' ויקהל (ל"ה י"א) וקדמאס
 דכרש'

(כד) כל הזהב וגו' סזומה .
 (כו) ויהי . מאת ככר וגו'
 און כו פיסקא כלל . לט (ד) קצוותיו
 בכל הספרים כתיב כן בתרוין ויון קודם
 לתיו' חסר יו"ד וקרי קלוותיו ועשה
 המדפיס במלה זו שני טעויות גדולות הא'
 שכתבו ביו"ד והב' שלא כתב בתין קלוותיו
 קרי - (ו) ויעשו את אבני הזהב וגו' כחב
 הרב האיריז' ב' בקרית ספר שלו שהיא
 פתוקה אך בכל' ס'ס ובמכר' היא סתומה
 וכן כתב הרמב"ם ז"ל וכן עיקר .
 (יא) ו הלים - בס"ס היו"ד נקמן .
 (כא) מטבעותיו . טעה המדפס סו חסר
 יו"ד וכתב בגליון תיו קרי' כי בכל
 הספרים הוא מלא יו"ד ואין כאן קרי
 וכתיב כלל' וכן כתב הרמ"ה ז"ל ולפי
 שכתבת תנוה כתיב מטבעו חסר יו"ד
 טעו בוה וגס אפשר שטענו בוה לפי שלא
 נמנה מטבעתו דואתה תנוה נמסרה
 דבתח' נחות היו"ד עס כ"ו מילין דחסרין
 יו"ד באמנע תיבה וקריון והס' לא ידעו
 כי כבר מנחהו במקום אחר אבל ששנו
 שמינהו ספרים ושכלך לא מנחהו עס כ"ו
 מילין

מ'ין יחדלוקן אך התימה על המדפוס
 שהיא עלטו כתב בסמוך שהוא מלא ושהו'
 חרמ'ח' זוגין בפפרא דקדמא חסר תנין
 מלא. (לג) בריחע. מלא יו'ד
 קדמאה ובלא ז'ג: (לה) ארון מלא:
 דהערר. הכב המאורי ז'ל
 כתב בקרית ספר שלו שהוא מלא וא'ו
 אך נכל הספרים מלאתיו חסר וכ'כ
 הרמ'ז'ל וכן עקר חסר כך כל לידו
 קרית ספר אחר וימלא כתוב בו העדת
 ספר: ס (יד) כתנת. המ'ו בשוא
 קמץ: (ל) לרחצה. המ'ית בשוא
 לבר:

שנתורה חסר וכל בארון מלא ע'כ: העדרר. פתג הכב ז'ל שהוא חסר. כן
 הוא ככל ס' המדויקים כי שמוכה הן בתורה דכתיבי העדות מלא ויו' וכמסר ע'ל'תן
 במס'ק מ'מלאי. ובמסורת הדפוס פ' אחרי מות מני להו וס'ר והנדולה הפרכת
 לכס (שמות כ'ו ל'ג) וכל לעיל מיני' כתיב והבאת וגו' את ארון העדות והנדולה
 וגו'. ושמת את ארון העדות (שס מ'ג) ויסקר את ארון העדות (מ'כ"א)
 וכסה וגו' אשר על ארון העדות (ויקרא יו' יג) וה'ויס יקנו סביב
 וגו' (במדבר כ' ג') ב' העדות כתיבי בפסוק זה קדמא למשכן
 העדת חסר מניכא משכן העדות מלא. והנחתם פאהל
 לפני העדות (שס יו' י"ט) ויהי מחמת וגו' קל
 פאהל העדות (שס יו' כ'ג) השב את
 מעה אהרן לפני העדות
 (שס י"ט כ"ה)
 ע'כ:

פליק ספר שמות: בעזר הנותן עזו ותעצמות:

א (ט) נחוח. הראשון מלא וי' ומלא וי'. והשני מלא וי' וספר וי' והמאירי
 ו' כתב פלו ספר ועצות הוא כידו כי בה' וי' ובכל הספרים הוא
 מלא וי' וכ' הראיה ו' ובג' ספר שמן אשן: ב (כ) הבהן. דלת אוברתה
 נגדש לא בשופר הפוך כס': ד (לד) קרנת מזנת. אאר מנחס והשלתה
 דואה קרנת שנתשת ואס כנש ספר וי' כך הוא בכל הספרים חדשים נסיגים
 ובמדרותיהם וכ' הראיה ו' והמאירי ו' ושמן אשן אך כפ' דסגהדרין בתקראי
 ז' שהוא מלא ומן הנמרא שם משמע ודאי שהאחד מאלה קרנת מזנת העולה שנתש'
 זו מלא וי' מיהו אין מוכרת חסס ש היה העלשי יותר מהראשון או השני ואס כלך
 אחר הלאון הנמרא אדרבא וראה משס כ' הא' דהיינו בפרשת אשר נשוא הוא המלא
 פ' כן כתוב שם ובי' אומר קרנות קרנת קרנת הרי כאן ארבע וכו' מיהו נמרא
 כתיבת יד כתיב אופכא קרנת קרנת קרנות וכן כל עיקר הניכס' והיו דומים לנסכת
 נסכת נסכות דאמרינן מני התם ונראה שלכן כתב רש"י שהעלשי מלא אך לא ידעתי
 למה הקדים שם רש"י העלשי לשני וכניס זה ובדבר בעיקר הקושיא שהיא דחש משמע
 שאחד אנ' קרנת הכתובים כמזנס העולה מלא וי' וקילו בכל הספרים ומדרותיהם
 שלשתם ספרים וכבר כתבתי לעיל כפ' קוי שרה כי מספר רעיא מהימנא פראת פינתם
 על פסוק ויהי ביום הלית משה למדנו שאין לסמוך על המדרשים בענין מלא וספר
 כשיסלקו על מציאות הספרים והמפרות וזה מספיק ודאי לתקוע יחד במקום נאמן
 ולהכריע שאלתם ספרים וגם אמנה הואיל ומן הנמרא אין הכרח שיהיה המלא
 פעלשי ולא הראשון או השני גם אין משס הכרח שיהיה המלא והמסרין כפרשה זו לכן
 נראה לי לפרס סוגית הנמרא בענין שוסכוס עם מניאות הספרים ואס יראה למעיין
 מעט דחוק וזת ישיב אל לבו כי עוב להדחק מעט כי היכי דלא תיקשי מן פירוש פשוט
 וכפיק מיניה קורבא ואומר דהאי דאמרינן נמרא קרנת קרנת קרנות לאו תלתא
 קרנת דכתיבי בהאי פראת כמזנת העולה קא דריש לא תלתא קרנת דכתיבי כמזנת
 העולה בעלמא בתלת דוכתי קא דריש וה' קרנת קרנת קרנות כלומר כתיב בפ' מכות
 ולקחת מדש הפר ונתת על קרנת (כט יב) ספר. וכתיב בפרשת ויקרא
 כפר' אשר נשוא ונפ' ואס כנש ונפ' ואס כנש קרנת ספר ואע"ג דהני תלת ניכחו כיון
 דכלהו קרא מילתא ניכחו דהיינו שגנת יסיד וכלהו כי הדדי כתיבי כמד דוכתא קרא
 שגיבין להו וכתיב בפרשת לו וישחט ויקח משה את הקס ויתן על קרנות (ח שו) מלא
 הרי כאן ארבע וכו' ואל תחמה אש זה שנתשת לו פשוטא דמשה כתיב ולא לדורות
 דאדרבא מהאי קרא ילפינן מתנות לדורות כדאמרינן בזבחים דף לג נאמר כאן סכיב
 וכאמר להלן סכיב וכו' ואל' אש כן בין למד ובין למר פשו להו קרנות דכתיב סמיכי
 ויתן על קרנות וגו' (ט ט) וי' דשאני התם שלא היו דק מהו לשעה ולא הרוך לברו
 ועגל בן בקר לחטאת מאי דלא אשכחן דכותה בעלמ' ככלהו משאות הילכך לא שגיבין
 ליה זהו מה שנתראה לי לומר כי היכי דלא תיקשי ולא עוד אלא שכלי מנאנס לומר כי
 לפי רש"י וי' קשה דחס כן פשו להו קרנות (עיון מתקרת השנית למכתב מאל'הון):

ה (ט) וחזה. הוי' דנושה: (יא) כי טטאת הית' הוא כתיב כול'ו :

(יט) והפיאה. ה'א שניה במשק :

צו פתחה : ו (כ) מוקדה . המ'ס זעירא ולא מטיק ה'ס : (יט) זמחמטא
 המ'ס בשוא פתח כה'ס : ז (ו) קרושי . לכל זכר ככהניס בהללי היה מלא
 וכחן ספר ומסרו עליו ג' ססין וכן הוא נכתבת הר'ר שאלה והאזינו ז' כתב
 מלאתיו מלא כספר מדויק הרבה כן בס' הרמ'ה . אך בתקונין מלאתיו ספר עכ'ל .
 והרמ'ה ז'ל ובעל ספר שמן שגון כתבו בהדיא שזה מלא וכן הוא נמ'ס ובמלריר
 ובידולמ'ה וכן עיקר : (י) וחרבה . נמ'ס ובהללי ובידולמ'ה הכי'ת נקמן
 גם במסרה לא כמנה עם מלין לפתחין באלפת : (יא) וואת . תורת זכר השל'מים
 פתחה : (טו) וממחרת . מ'ס שניה בלא שופר נמ'ס : (יט) אשר . לוגע
 ברוב ס'ם במקף לא בקדמא :

אמר מנחם זה שאתה רואה בספרי הדפוס שאין פיסקא בוידבר לכל תלב שור גם
 נמ'ס אין בו פיסקא כלל וגם הרמ'ס ז'ל לא מהו אך מלאתי כתוב שכלל
 נג' ספרי תורה ובמסומים מדויקים פתוחה וכן מלאתי בהללי ובמלרירם ובידולמ'ה
 וגם נב'רמ'ס כתיבת יד מלאתיו נמכה עם הפתוחות וכן כתוב גם וידבר דוח קרבן
 וידבר לדבר אל אהרן . וזאת תורת האדם . וזאת תורת זכר . וידבר וכו' דבר אל בני
 ישראל . וידבר להמקריב . וידבר קח את אהרן כולן פתוחות והן שבע ע'כ ומיכו
 נוספא זו היא גופה קשיא שכתוב בה בסוף השומע מנין הפתוחות ל'כ ובכרסן אתה
 מולא נ'ג וכיון שכן הוא איתרעא לה חזקתה דהאי כוספא וחק ע'ג דתרי כיהו דנגוה
 שיכת ובפיפה סותרה והיא גופה מסייעא לרעותה העוכה ממנה דהא מנינא דסיפא
 לא משכתא לה לא לטוספת הדפוס הילכך כותה נקטינן דלית כאן פיסקא וכן מלאתי
 בעשרה ספרים ספרדיים מדויקים כתיבת יד וגם להיכל ככפמי ונדקתי בספרי
 התורה והנה אין כאן פיסקא כלל אבל הנהות מיומנות כתבו גם וז'ל וידבר לדבר
 אל בני ישראל המקריב שמים יש מהן ונדקתי בכל הספרים העובים שמלאתי ומלאתי
 פתיהן פתוחות ופנורני טעות סופר יש כאן ואע'פ שהשכון מכוון מכלל דר שאל גם
 הוא נכתב לפי הטעות וכ'מ שוב בתקון ס'ת אעשה ה'ר יוסף נקדן והעתיקו
 מהמיומני וידבר לכל תלב פתוחה וידבר להמקריב פ' ובסיום הששכון בסוף השומע
 הויסק פתחה א' אמנם גם סתומה חמת הויסק ולא דקדקתי אחריה ע'כ . ובתקלה
 יש לתמוה חק אומר שנים יש מהן והיא שקר כי אין גם אלא חמת וכל שנהרמ'ס של
 בעל ההנהות לא היה כתוב מ'ת המקריב רק וידבר דבר אל בני ישראל ולכן אמר
 שנים יש מהן הא' וידבר לכל חלב והב' וידבר להמקריב ואנב אורקין שמעינן
 שבהרמ'ס של בעל ההנהות לא היה כמנה וידבר לכל חלב מ'סיום לטוספת הדפוס
 ומה אמר שכלל הספרים העובים מלא שתייהן פתוחות ספריו אלה ספרו ששכנו הם
 והם עלמם שול ס אין לסמוך רק על ס'ם ולא עידה לי עדיש כאמרי על ספרי ששכנו
 אמר האחד שהוא עלמנו לא אמר כאן שכן מלא בספרי חסמתיא כמ'ל לעיל בהנהות
 הראשונות והשני אצני נדקתי בעצמה מ'ס ואין פיסקא בוידבר לכל חלב ומה שאמר
 ובסורני טע'ס יש כאן אני אומר שאין להטעות הספרים מסנראן וראה מה כתב
 הרמב'ן ז'ל כפר' יש נוספין דף לא ע'ג הנהת ספרים כסנראן עבירה נמורה וראוי
 לנדות עליה עכ'ל ומ'ס עוד ואע'פ שהשכון מכוון מכלל דר שאל גם הוא נכתב למי

הטעות מלן דעבוד הא כלל כהא והרי כל דבריו אינן אלא מן המתמיהין כי הוא אמר
על דרך הספק והאמא טעות יש כאן ויח' כ' כדו לקיים זה האמא אמ' אמא אחר ואלו
היה מספיק לו כזאת עיד אמא אחר כלכל היה הדבר קשה ומה גם עתה שהוא לריק
לומר זה האמא ד' פעמים שהרי כ' הוא מניע לסק' כל הפתחות שנספר ויקרא כ' כ'
לריק לומר אמא ג' הן ומה שכתוב גם הכ' ל' לריק לומר אמא כ' הן . וכן הוא
לריק להטעות בעינים המנין האחרון של כל התורה הכתוב גם ומי ישמע אליו לדבר
הזה אני נדקתי בשני הרמזים כתיבת יד והנה המנינים הכללים שנסופי הקוממסים
מכוונים אין גם שני כלל מנסחת הדפו' לע'פ' שנקבת מנינים פרטים ה' ומאוסים .
ומ'ש' שכל' בתקין ס'ת של הה' יוסף נקדן גם חטי ידעתי שכלבולים כאלה ומלאו
בשפרי אשכנז וכלדברי טוביהם וחתו אין לנו אלא ס'ים דמתסקין לדיוקא . ח'ני
מלאתי כפ' שמיני בשפרי אשכנז ארבעה פיסקות יתרות ומאוסות כפרסה אחת ואלו
הן אחת זה תאלכו . ואת ח'לה תסקו . אך אחת זה תאלכו . ולאלה תעזאו . העל
אלה כסמך . ורואה חטי שבעל ההנהות רולה להכיל את רמזים כמה שברת ממנו כי
הוא כבר ח'ל' אין לסמך על כל ספר שידמן וכי הוא לא סמך רק על הספר הנורא
מאד הקדמון שהניחו בן אשר הנולד בשערים וזה מביא לו ראייה מספרו . ואע'פ'
שאמר שהעתיקו מהמומוני מה בכך טובא מאוסת נודמנה לו כמו שנודמנה
למכותבתיה לעיל אלא שאני מאהתיה כי ראיתי עומאתה בשוליה והוא נקרה כמו
שנבה לב בעל ההנהו' אליה . ומ'ש' עוד גם שתומה אחת הוסיף ולא דקדקתי אחריה
דואה ח'ני שבעל ההנהות קולק' על דעת עצמו שכתן הוא ח'ומ' שאין לקו' לדברי אומר
הנקדן ולעיל בסמוך הביא ראייה ממנו . ועתה למה לא דקדק אחרים והלא יאמר לו
כהא לאו ע'ני דודי שמכת הא כמו סמוך ארדיו . ס' ק דבר דברי הנהה זו רוקוס מן
היושר והנכונה הם ואין לקום להם כלל אך זו הו' דרך ישרה שיכור לו האדם שעל פי
שנים עדים או על פי של' עדים וקום דבר ואף כי על פי ארבע' והנה מנין הפתוח'
שנסוף הקוממ' ומנין הפתוחות והבתוליות יחד הם שנים עדים אחרים ארבעתם מעולם
כל התורה ומנין הפתוחות והססומות יחד הם שנים עדים אחרים ארבעתם מעולם
שנודבר לכל הלב אין פסוקא כלל מהכסים לנוסח רמזים הדפוס ולנוסח הרמזים של
בעל ההנהות . וגם ראיתי ה' מל' של דמות בהניהו במלרים . והנה לא הניהו כאן
כלום קא שברי נוסח רמזים הרמזם נדק ויחת . ואמר שכתבתי כל זה אנה הא' היום
לודי רמזים של'פי כתיבת יד . וק' ילא ז'ים וידבר דזה קרבן . וידבר דדבר אל
אחר . וזאת תורת האש . וזאת תורת זכר . וידבר דדבר אל בני ישראל .
וידבר דקח את אהרן כלן פתוחות . והן גם עליו זה כנוסחת רמזים של בעל ההנהות
ולנוסחת הדפוס וכן עיקר . וזהו ההנהו' מהר' אחריו ז'ל' בכסף משנה ש'ו . ואמר
כך ראיתי שזמאירי ז'ל' בכ' ז'ל' וידבר לכל ח'ל' פתוחה ועד שנספר הרמזים אין זו
פרסה אלא היא ס' ק פ' זכר הא' מים וגם מהרמזים ז'ל' נראה כן לי' להיותה מרסה
אחת עם וידבר דמקריב ויח'לי היא פרסה סדורה כי אין לאו לומר בענין המתחיל
דברו ה' יחסה של' יח'ל' בוטות פרסה . אי' פחותה או שתומה או סדורה ומ'ל'
בתקנתן כלם מלאותיה פתוחה וכן לומי נכתבה כ'ת של' עכ'ל' . ויש לתמוה עליו

ביון שאמר שבספר הרמ"ה אין כאן פוסקא וכן בראה מהרמב"ם ז"ל למה עשה כהם ובאר כוונתם וק"ל הוא עגמו כפר' וכי ומוך אמיד ומשה ידו סוף עליהם ולא חשב לזולתם. ומה שאמר כי אולי לדעת הרמב"ם ז"ל אין פוסקא בידבר להמקריב הנה הוא מכניס בדבנו ספק כמה שלא נכתב בו אדם מעולם אלא הכל מורים כי וידבר להמקריב פתוחה וכן הוא בכל הכפרים ואין ראוי שיש לרמב"ם ז"ל פוסקא זרה : גם מ"ש אולי היא כדורה הוא דבר ימיה כי אין לאמר מה שלא כרז' ויא' כמלא באוס ספר' ומ"ש כי אין ראוי לומר בענין המתקיל בדבור הש"י למה שלא יהא בו כוסף' אמתהא וכי הפתחות והפתחות משכרתנו הן עשויות לשאמר זה ראוי לומר וזה אין ראוי לומר אם הש"י לא רצה לעשות כאן פוסקא שישאמר לו מה תעשה . והתימה על המאירי ז"ל שהרי ויארר ה' אל משה אמור אל אהרן נטה את ידך כמטף ונומר שבכרת וזרע הוא ענין מתקיל כשמורית הש"י להכה והוא ז"ל עבדו מודה שאין בו פוסקא ומה לי אמירה מה לי דבור אך מ"ש במקומו כלן מכלתי פתוחה זו ולדי עגבה ובריש דבריו כתבתי מה שמכלתי לזה מהסיוע (עמ"ס ב"ד על התורה פ' זו ובס"ד י"ד סי' ער"ה ומ"ש במתכרת השנית) :

פרשת שמני

שמני : (ה) בכתובים - המיו' כגוף לנד כרוב ס"ם : (יג) ואל' איתמר : קקמלא כאל' שניה וכס"ם ונכללי המ"ס באופר ושר : (יב) קדוש . בתנ המאירי ז"ל שהוא מסר אך ככל הכפרים הוא מלא וכ"כ הרמ"ה ז"ל : ונעל' ספר שחן שאין וכן עיקר : (כד) ולא לה תשאו : טעה המדפיס שגעה פה פוסקא ובתנ שהיא פתוחה כי ככל ס"ם אין כאן פוסקא כלל גם המאירי ז"ל לא מנה פה ראה פרשה לא פתוחה ולא סתומה : (לב) יפל' : דעליו בס"ם כמחץ אך במקלמס כתוב כגליון כ"א יפל' באופר ושר : (מד) וא"ו : דנתון דכתא ולא כל כף : אלא קלרה מן הנו"ן מעט :

פרשת תזריע

תזריע פתוחה : יג (א) וידבר . לדס' כי היה פתוחה : (י) הפך . כרוב ס"ם בפסק : (ג) בשאת . האי' רפה וכ"כ המאירי ז"ל : (כא) שפל' . כונקווי הפ"א נפתח : (כא) והיא כהה . הראשון כו"ד כתיב והתימה על המדפיס שהוא עגמו כתיב כן פה ובכרשת וישב : (מח) בשתי . האי' רפה וכס"ם כגוף לנד :

פרשת מצורע

מצורע פתוחה : יד (יא) חכהן השעהר . כס"ם המ"ס כגוף פתח . (כא) ועשרון . המדפיס מסר עליו שהוא מסר ושקף ענה . (כג) פתח . במאריך לא כתביר כס"ם : טו (י) והנושא . נמשכת כדה דף ג'ג שאר' והנשא כתיב וכתיב רש"י והנשא כתיב לא ודענא מאי קיא וכלאה בעיני שהיא פירוט משוכש עכ"ל

עב'ל והתוספות כתבו והנשא כתיב ספר ואלו תימא דמסורת הוא מלא וכו' וכל עיד
 דספיר סיוק ולא קטיא לזעולס נמרא נמי סבר דמלא ואלו כתיב והלוי דליף מיניה
 דנגד הנישא על הזבטא לאו מדכתיב ספר ו' יליף לה אלס משום דיש אלס למסורת
 ומכין למקרייה והנישא בשורף הו' וקמץ השי' מהבנין הכנד שלס כוכר פועלו
 מהדגוש כמו לא דלאו עד היום הזה (ירמ' מד') חבלו עניי ארץ (איוב כד')
 כמו שזכר וכתב הכל א' א' כך כושא ונישא הכל א' א' וליך שיהיה בכל השכרים
 נמשא והנישא מלא ואלו וכו' הרמיה ז' והמאורי וספר ש' א' וכן עיקר ;
 (עיין במסכת הש"ת למ"א) : (כט) והביאה . כתב המאורי ז' : ה"ל דאשכח
 במחקר וז' הדבר כן בהל' ונכ'ס' ונכ'ר' למי'ס :

פרשת אחרי סרת

אחרי מור פתחה . טז (ח') שני השעירים גורלות . בכל ס' ש' הוא כראש
 הדף וכתיב בג' וניהס שב' נ' ד' ל' היות כיוו הוא ש' ז' על כ' ה' ש' :
 (ז') ולא יזבחו עוד את זנביהם . כתב המאורי ז' . עוד מלא בכל מקוש
 עב'ל ולא היה לו לומר כן שהרי יש בתורה שני ספרין עד מי לך פה (בראש' ו' י"ב)
 עד כל ימי הארץ (ש"ט כ"ג) הוא ענמו כתב כן במקומס : אמר מכתס א' ע"פ
 שאינו עתה בהגהת התרגו' עכ"ז יען ראיתי פה ענו' גדול מאלס ויכולתי להתע'ל'
 ופלי' שאעריך עליו לכבוד ה' ה' ולזכות את הרבי' שלס יאנו בדבר שאנגתו עולה ודון
 ס' וז' דע כי תרגום והכרתי אותה מקרב עמה (ו') הכתיב ברפוס הוא ולא שתיכרי
 וכו' ואש מתכוון בזה תראה כי התרגום כן הוא מחקר ומגדף כי הא' ל' הוא פיתך
 המדבר בעדו ופירושו ונכרתי כמו שכתבוק הסמוך לזה לעי' מיניה כתיב ונכרת
 האיש וגו' (ט) ותרגומו וישת' וז' דע כי תרגום והכרתי הוא ואש' : כתב
 המאורי ז' . ב'ס הוא נמו' וקרי בוא' ע'כ' לשוכו ושעות הוא בידו כי בכל השפ'ר'
 כתוב בוא' וקרי בוי' ובע'ל' המסרה עשו ס' כדו שלס יטעה אלדש ככך והוא כנפוס :
 יח (כב) ואת זכר . בוא' וזהו א' א' ע'כ' ז' ונין א' את ומד' ואת וסימן כמסרה
 דכתב גם כפרשת קדושים נמשך כן והמדפוס ספר דכרי ענמו ולא ידע והכלל מה
 שכתב פה שנוש' : (עיין מ'ס' במסכת השני' למ"א) : (כד) תבל הוא .
 בשורף לא בחירק וכו' המאורי ז' : . עיין במ"ה' למ"א)

פרשת קדושים

קדושים פתחה . יט (כ) והיא שפחה . והוא כתיב בוא' : וחפרה . ה' א'
 נקמץ לפד יהל' דגושה : (כה) התמישת . מלא יו' ד קדמ'ה וספר
 יו' ד תנינא והשי' רפה ומסור עליו ל' כתיב כן וכו' הרמיה ז' והמדפוס טעה בספרו
 וכזב במסרתו וכסף סתר דכרי' : תבואתו . ואלו כתיב בסוף תיבה וקומס'ס
 שכתוב בהס תבואתה בה' שנוש גמור הוא גם כמהר' שלמה הלוי בפירושו לאבות
 גבי נ' ה' שניס למקרא כתב וז' ולכן תבואתה כתיב בה' לרמוז וכו'
 ושעות הוא בידו : (עיין במ"ה' למ"א) :

אור (אמור) תורה לג

אמור פתחה. פא (ז') ואשה נרשעה. ההיא בלא מפיך והנימ' דנישה. וקדשרו כו. הקיף בלא קדמא כי במקף ונעיא לא בתביר כס'ם. (טז) וירבר לוי אמרעך. סתומה. כב (א) וירבר דויכורו. פתומה. (טז) וירבר דאיש אום מניח ישראל. פתומה. כג (ג) אלה הם מועדי. כתב המאירי ז"ל שהוא חסר וא"ו אך בכל הספרים הוא מלא וכ"כ הרמ"ה ז"ל וכן עיקר. (ג) עבודה לא. בלא מקף ודע כי הרב המאירי ז"ל פתח בקרית ספר שלו כי כל ענדה בפ' מלא וא"ו אך בכל הספרים כלם חסרים וא"ו והרמ"ה ז"ל פתח כי כל ענדה באריותא חסר וא"ו וכן פתח בעל ספר שמואל ז"ל וכן עיקר: (י) וירבר דכי חנאו אל הארץ. פתומה. (כג) וירבר דכשדש השביעי. פתומה. (כו) וירבר דאך נעשור. פתומה. (לג) הסכות. טעה המדפיס כמלה זו שנים פעמים גדולות הא' שכתבו חסר וא"ו והשני שחסר עליו כלהון חסרין במ"ב וכו' ושקר ענה כי בכל הספרים הסכות מלא וא"ו תנינא ומשור עליו כלהון מלאיש נמ"א דהוא חג סכת תעשה לך וכן העידו הרמ"ה ז"ל והמאירי ז"ל ובעל ספר שמואל והמדפיס בטבע לפי שיט מסרה שאומרת כל סכת בסכת מסכת דאריותא חסר במ"ב שם המקום שכות כי בסכות הושגתי עד כאן והוא לא ידע כי מסרה זו סכת בסכת מסכת קא קאיב הסכו' לא קמאיב: (עמ"א) • (מג) ישבו בסכת. חסר וא"ו כך נמלא בכל הספרים ובמסורותיהם והכי איתא בפ"א דשוכה דף ו' ונפ"ק דסנהדרין דף ל':

פרשת בהר

ברר פתומה. כח. כתב המאירי ז"ל לזמיתא פסר וא"ו וכן כתבנו לזמיתא השני שנפרשה כי שניהם שוים לדעתו אך בכל הספרים הראשון חסר וי"ר וחסר וא"ו והשני מלא וי"ר וכן כתב הרמ"ה ז"ל וספר שמואל ז"ל וכן עיקר. (כח) ואב לא. דמלכה ואם בקדמא ובלא מקף לא נגיעא ומקף, (כט) והיחא גאלמו. הנימ"ל דנושה. תהייה גאלמו. הנימ"ל רפה. (ל) לא סומה. לו קרי. (עמ"א) • (לג) להיות. מלא וא"ו. כו (א) אליהם. חסר וי"ר תכינת:

פרשת בחקתי

בחקתי פתומה. ה'ג בכל הספרים אם בתקתי תלכו ואת מלתי תשמרו ותימה שנראה שנספרי חכמי הוהר היה כתוב ואת משפטי תשמרו שכן הזכירו שם פעמי' ש"ג גם אמרו ואת משפטי תשמרו בההוא אחר דאקרי תורה שנכתב כד"א משפט לאלהי יעקב וכו' ע"ש וי"ל שאין כונתם אלא ללמדנו כי מנתי הכתוב כאן פירושו משפטי כמו שלעיל כפרש' בהר כתוב ועשייתם את חקתי ואת משפטי תשמרו: (עיי' מחה"ש למ"א): (לד) השמה. כס"ם ההיא בתקן לצד והש"ן דנושה וכן חסרו: (לו) והבאתי. כס"ם ואשכנו נעיא בת"ו אך נהללו ונירוש' לניחש ונזכרוקיל לא יוש: (לט) בעונת. חסר וא"ו בין כו"ן לתי"ו: (מג) בהשמה. כס"ם מפיך כה"ל ראשונה: כו (ד) כי יקדש אשר וי"ר. ממלכר.

אנדרת מכל למ'ר עד כאן ואין משמען א! דברים א! אתהא עשויה כמנירה אך משמע שהיא מאוכה בלבר שהיא נוהג : בכל למ'ר אלא שזו יותר מכלן ואין כל למ'ר עשויה כמנירה עד שיאמר וזו יותר מכלן ונראה שהשנוי הוא בענין הליטתה והיציאה למעלה מאורת האותיות כי כך היה מלוויר בלוחו ספר והנה כל למ'ר בולטת ויובאה למעלה וזו יותר מכלם להורות אינא חן מאורת ישראל וכל אהין מנירה מלשון מנירה שמנירים בה העינים אלא באותה שטינו במנחות דף פ"ו זרק הגיר של שמרים שפירושו אלהין היינו הוי"ו מן המכות וכדכתיב כמוס מגדו כמורד כך מנירת מכל למ'ר ר"ל נמשכת ויולא והולכת יותר מכל למ'ר לרמוז שחטא בשלון שלו שהוא אנר קטן שנקרא אהם מלשון אהת המים וזרק הגיר באתר דלת אשטרך כריש גלי ולכך בא שנו זה נמל' גלגלים דלבוט שמעון כי ראשם וכשיאם של בני שמעון אנה את שמעון ולרמוז עוד זה בא השנוי כלמ'ר רא: וזה של גלגליתם רמו לראשון ואף על פי שזו הלמ'ר היא שניה בתיבה אין לתוס ללמד הראשונה של גלגליתם כי שמושית היא ואינה מעקר התיבה ועוד אינו אומר כי היתה למ'ר זו מנירת מכל למ'ר לרמוז על הוכות והליאוף שעשה ומרי כינש משמעות זה בכלל מנירה כדאמרונו בעובדא דרבי שדר ליה דגניראל כלומר: ומה גירא עיון פרוק קמא דע"א ותרנוס נושא איה דגירי אתתא ועוד אינו אומר כי לכך למ'ר זו ולא חן מאורת האותיות יותר מכל למ'ר לרמוז כי גלגליתם וראשם של בני שמעון נתחבר עש הוי"וה שנקראת כפקת כרא בלשון ארמו ומחדך כלמה שכתבי נראה פירושו זה בעיני כפתור ופרח וראיתי לבעל הטורים ז"ל דברים בזה וכל נחברו בעיני והמאירו ז"ל כתב לגלגליתם המד המנה מזורקת ע"כ לזכור ואלו שתעורר דלקאמר למדיכחאוי הנירא מכל למ'ר מכל דמעבראי פלגי וכבר אמרנו דכמפט כל המלמדיו היא ולא נשתנית כלל והיינו שלא נוכח ענין זה בכל שאר ס'ס המוס דקיוח לן כמעבראי : (כו) לבני יהודה פתחה : (לד) במספרי שמות דלכני מכה מלא ואו' : (מו) כל הפקדים כרוכ ס'ס קדמא כה"א : ב (א) וירבר : דאיש על דגלו פתחה : (יג) והחונם דעליו טעה שמעון כתב הרב המאירו ז"ל שהוא חסר ואינו אך בכל הספרים הוא מלא ואינו ותפך י' ד וכן מעידות המסורות וכן כתבו הרמ"ה ז"ל וספר שמן אהין וכן עיקר :

צורדי שרי - מלה קלה - עיר מחה' למח' : (כה) עמי שרי - מלה קלה : ג (יב) כל בכורי ד' הם שנים הראשונים הל' דנש שנים האחרונים כל רפה : (כו) ולקחת משפת הערמי - שתימה : העין נקמץ לכד כס'ס : הקהתי - הק"ף כשוא לכד כס'ס וכן כס'ס : (לו) ויתרחם - אין וי' דבן תי' ל'ל'מ' : (מ) ויאמר ה'א! משה פקד - שתימה :

פרשת נשא

נשא פתחה : (לד) הקהתי - הק"ף כשוא לכד כס'ס וכן חכרו : ה (יח) המאדרים - ר"ש רשונה כשוא לכד כס'ס וכן חכרו : (כח) ונורעה - כס'ס הרי"ש כשוא קמן : ז (יג) וזאת תורת הנזיר - אין כי שיפק' : ז (ח) בלות טעה - כתב הרמ"ה ז"ל פליגי ביה נופחו ומארתא אית גוש : דכתיב

לשניך עוד האיר הש' את עינו ומצאתי ראייה גמול' אן הנמרא זה חסר יו"ד דגמרינן
 בשלי סוכה יכול כסס אחוקצין על שנת בפני עמנו ועל ר"ס כפני עמנו כך יהיו
 תוקעין על כל מוסף ומוסף מ"ל ובראשי מדעס מאי נמ' אמר אבוי אמר קרא ובראשי
 מדעס ותקעתם הוקפו כל הדע' כלס זה לזה לענין תקיעו' שתיקעו תיהן שנות רב
 אפי' אמ' כתי' מדע' וכתי' ובראשי סוזה הדע' שיש לו שני ראשי' הוי אומר זה ר"ה ואמ'
 דתמנא מדעס חד הוי עד כאן ופירש' ז"ל שני ראשים ר"ה ור"ה וקריות דתמנא
 מדעס חסר כתיב לענין תקיעות עכ"ל והנה י"א נשאר ספק בזה ואמר שכתבתי כל
 זה כל לידו ספר אחר של הדמ' אלס ומצאתי שהסכתתי לדעתו וגם הוי כפתייע
 מהכתב סוטה באר עשיתי אני גם בעל ספר שמן שנין כתב זה חסר ותמתי על
 המאירי ז"ל אלס הוכיח מלה זו כלל: (כא) הקהתים • הקויף באזל לכד ברוב
 ס"ס: (כג) וגסע דנל' מחנה בני אפרים • אין כו פישקא כלל בס"ס גם רמב"ס
 ז"ל לא מנהו אך בני קדמונים מלמיה פתוה: (כז) פרהצור • כאן כתב המאירי
 ז"ל שהס שני מלות וכתי' ברמב"ס פירשנו: אך ככל הספרים המוגהים הוי מלה מדל
 וכן נמנא במתנה וכ"כ רמ"ה ז"ל וכן עיקר: (ועמ"ס במח"א ב') וקרא גבי עמינדב: •
 אומר מקסם טעה המדפים בענין שתי הנוכין המנוזרות טעיות רבות וטעיות
 טעיות אכות ר"ל לא ראי הטעיות טעיה בארבעה ועשרים הגדול כראי
 הטעיות טעיה בארבע ועשרים הקטן והכני בעיה מחאר ט גייתוי אחת לאסת לעל
 קשבין הטעיות הראשון והוא ככ"ד הגדול אלס גם כו"ן מנוזרת כלל בשתי הפוסקות
 שלפניה ולאחריה של פראת ויהי בכסע ובהל' ס"ס ולאכנו יס גם שני כונו"ן מנוזרות א'
 בפיקות ויהי בכסוע ואל' בפיקות ויהי העש • והכרי תניא בשבת דף קס"ו מ"ר ויהי
 בכסוע הארון פראש זו עשה לך הקב"ה סימניות מלמעלה ומלמטה וכו' ופירש' דהיינו
 להבדילה מן הכסכות לה בתלה ובסוף ע"כ • הטעות השני וגם הוי ככ"ד הגדול
 שהפך כו"ן של בכסע וכו"ן כמתאונגי' וזה טעות מפוסקס אלע"פ שכן משמע בספר קנה
 ז"ל ויתבאר זה הטעות מההוי דכל כחבי שכתבתי בשמוך שהרי לא אמרו אלס שלריך
 שימניות לפניה ולאחריה של פראת ויהי בכסוע להפרידה מסוף פראש שלפניה
 ומתלת פראש שאחריה לכל' האותיות שבפסוקים לא כוו ולא עליה על לבס לשנותם
 ולהפכס ותילו לדברי המדפי' לא כשתנו אלס פסוק ויהי בכסוע ופסוק ויהי העש
 שכתב גם כו"ן מנוזרת אך שתי הפוסקות הרי הן כשאר כל הפוסקות שמתורה בלי שום
 שנוי וכל זה הפך האמת עוד יתבאר זה הטעות מהמסרה אחרה שיש בכל השקילט ע'
 כונו"ן מנוזרות הנ' מהן בתורה והו' כמותור יאמרו גאול' ה' שהבשעה פסוקים זה
 אחר זה תתלתן יורדי הוי והשניעי שופך כוו וגומר ולס הנוכין המנוזרות בתוך
 הפסוקים כמו עשה פה המדפי' מה נעשה בפסוק ויאמר ויעמד וגו' ופסוק ויעקו
 אל י"י וגומר אין גם כו"ן אלס על כרחך כונו"ן מנוזרות שאמרו לא בתוך הפסוק
 אלס קודם לו וכן המנהג בס"ס ולאכנו וכן כתב המאירי ז"ל: הטעיות השלישי
 והוי גדול ובקטן שכלבד שהפך הפכים לאחור גם הפך הנו"ן מלמעלה למטה ושם
 ראש הנו"ן למטה ורגלה למעלה וזה לא עליה על דעת אדם מעולם ולא ככו"ן לעשות
 כן ובקטן אפרי שהודיעינו סכמי הווקר שהכונה בכונו"ן המנוזרות הללו לראש

אור (בהעלתך) תורה

השכינה שהיא רמוזה כמות הנו"ן כניכול הופכת פניה כלפי ישראל הנאים אשריה מרוב אהבה חתם כלם אזהרת נביה וכיון שהדבר כן ודאי שאין זה דרך כבוד כלפי מעלה להפוך ראשה למטה ורגלה למעלה . וידעתי נא אני שקשה הוא במ' אמת הדתים לעשות נו"ן מנוזרות כה' אמת הם לא יעשהו ויחקמה לכתפלה ויש בזה טורח אבל הנו"ן המנוקטת ומנומנות להם אי אופי' להפך הפנים לאחור אם לא יסבכו הראש למטה והרגל למעלה מיהו הרוחה אינו יודע שאלתה הדפו' הכרית זה דלאו כולי' ע' למא' בדפוס נקוטי חך הוא חושב שכוכה נעשה ככה ושכן לריך להיות' וזה שקר ולכן היה ראוי למדעים לט' יום מעט ולחקן בן מנוזרת כראוי לכתפלה מקדם כמו שגאו מדעי' הפסיקתא שהדפיסו בוויניציאה . העשו' הרביעי והוא בקעץ שעשה הנו"ן המנוזרות באותיות גדול' ובכל ס' ו' ואשכנו אין הנו"ן המנוזרות גדול' אלא כגודל שאר כל אותיו' הספר וכן בדיון כי בן מנוזרת אמרו בן רמתא לא אמרו עד כתיב מוכחתי עם המדעי' ולהיו' כי לפוס ריהטא יראה שחכמי הזוהר נהפכו על הנו"ן שהיה הם גם היא מנוזרת או לא שרבי אלעזר אמר גם כי נכסו'ע הארץ בן חסד חספין לקבלי' ישראל ונתינתו בן אהרן אכתיי מישאל' ואביו אמר לו למה הדר אכתיי מישאל' גם נראה לכאורה משם שבוה המחלוקת נחלקו גם רבי יובל ורבי המכילא ז"ל לכן אמרתי לנראה היות המחמר הוא בדרך הל' לא כמחש' זוהר כי לוי אביו יודע לפרש ולא זה היום יקומו ואומר בחילך דעת רבי אלעזר כי נכסו'ע ישראל השכינה חגל הארץ הנו"ן ג' שניהם בניכול הופכת פניה כלפי ישראל כאלוהב שבפשו קטורה נכס' אהובו הכא אמרו בדרך והוסף את פניו לאחור לדיעה מה יעשה לו ולראות ש' תמונה אינו רעה אך תכונתם הופכת פניה כלפי הארץ כי לו לא אבות התקפין לנה חרד עליהם הבני אלהים החונים ומד במקום אחד שאינם ריבוי' לעמוד פניה בפנים זהו דעת ר' א' והניח כותיה בפרט דרבי יובל סגל ור' ג' מ'ק על בני ואמר שם בתקנת בניכול פני השכיב' כלפי ישראל ותגי' בותיה בספרא דרב המניח סגל זהו מחלוקתם חל' בענין הנו"ן המנוזרו' הכתובות בספר כ'ע מודי שתייהן מנוזרות והייכו לחמר ר' ש' לבנו או הכי בעי בן ל' אתהפכא מנוזרת דאמר' עלאה הארץ בן מנוזר והאי באירת מישר וכו' כלומר אילו היה כדנרך הנה ראוי שיהי' הנו"ן הראשונה לבדה מנוזר' והשניה בלתי מנוזרת ואלו רואין ששתייהן מנוזרות הילכך נראה שאין האמת ארך . גם ר' א' עלמו אמר בראש המחמר בן ענוזר פתרי דוכתי הכא וכו' הא למדנו דכ'ע מודו ששתי הנו"ן מנוזרות :

ועתה נשאר עלי לבאר תואר הנזירה וההפיכה הזאת אורך היא ואומר כי ברוב ס' ש' ואשכנו וכמעט ככלם מניחים פני הנו"ן כמו שהיו ומתפכים רגלה לאחור כזה וזאת היא הנזירה שכת' הר"מ מריקנט ז'ל בארס הכורע על ברכיו שפניו ונפשו כסדרן ורגליו הפוכות לאחור . וכשעיינתי בוזהר כ'ל אלא וזאת היא הנזירה הנכונה ולדרכה איפכא בעינן להפך ראש הנו"ן ופניה לאחור דהכי אמרינן התם בן אפמר אגפין לקבלי' ישראל וכתי' גופא לגבי ארונא לבן הפכתי לראש' שהנזירה הנכונה היא הממלאת בקצת שמרים גם בפסיקתא של וויניציאה שמהפכין כל קנון לאחור כזה * וראיתי בפסיקתא הנזכ' פכתב שהעשם בזה כינו"ן הטובה דושה לב' ור' ג' ופירוט

ופירוש אך רק כל מקום שנאמר אך ורק מיעט וכו' וקשה לי איך מה לירד להפוך
הנון והלא גם בלי הפוך דומה לכך וריש . ועוד מה לירד לאך ורק בסדף מ בנייהו
שני למעט . ועוד למה שמו ב'ן שדומה לכף וריש וישומו כ'ף או ריש ממש סוף דבר
הלבחא כותיה בענין מורת הנזירה כיון שדברי הוהר הכי ממש וז'א בטעמיה ז'א
כטעם הוהר . ומה מקור הייתה שמש אינו מנאמי בורה שלישי' בענין הנזירה שיהפכו
דאשה ופניה לאחור ויניחו רגלם לפניה כזה פי כן דרך שי שהולך וירצה להביט
לאחוריו הופך פניו ונמו ומניח רגליו כמו שסס וכן נראה שהוא דעת הוהר שאמר
בהאי אילתא דעז'מא בד אילן אהדר אנטווי לאתר דנפיק וכו' אמנס כיון ז'א מנאמי
לורה זו בשם ספר חף ע'פ' סכרה נכונה היא הנבי מנט' את דעתי . והכלל העולה
שגורת הנון המנוורת האמיתית היא להפוך כל הנון לאחור כזה כ' כי כן מורה לשון
הזוה' כאמו' מיהו מי שהופך לאחור רגל הנון בלכד בזה' ז'א משתכח הוילי ומנה' זה
ממשע וכן ביד סופרים אשר מעול' ויש לראו עכ' כלל כונת הוהר כי כמו שכתב'
כניכול השכינה הלכה עם הארון הנוסע לפני ישראל ואמ'כ לאהבה בניה החזירה
פניה לאחור כך זו הנון בתפלה התחיל הסיפר לכתבה בסדרה לפניה ואמ'כ הפך
לאחור ופירוש מנוור מלשון נוורו אחור וכבר הארכתי בזה מה שיש בדו : (עמ' 1
בש'ת מהרש"ל סי' ל'ו ובש'ת מוהר"ם מלובלין סי' ע"ה ומ"ש במחש' למש"א) :

יא (ח) שמו העם . אמר מנחם מושב הייתי הקורא' שמו העם מלרע
וסכלו שכיון שאין שרשו טהה לא ש' נרד לקראו מ: עיל' כמו

קמו שנו והתלש קטנא ששוק המ'ה אינה מכרת' לקראו מלרע כי כן דרכה לבא
בסוף המלה לעולם ואיני כשהמלה מלעיל' כמו וינר ה' אליהם (בראש' ב' ז')
וינר ה' אליהם את הללע (סס כב) ורד'ן לא מנה מלת שמו בתכלול דף ל'ה עכ' אחס
המעטים שבו מלרע אך בספר פתק דברי דף פ' מנאמי כי שמו העם מלרע ע'ד
הורות וכן כתב האסודי פרק ט"ו ועדין אני תומר אם קבלה נקבל ודאי ואם לאו איני
דואה להם על מה שסמכו דל'א דמי מלה זו למלת וסרו הכספרדעי' דהתם נחש
בקפדו' טעם בריש' אילנו היה מלעיל' הי' אפש' להיו' כסמ'ך אכל הכא חף אש שמו
מלעיל' אי אפשר לבא תלוש' ח'א כסוכו והנה בתו' כללן לשול שמו וככתב רעל לוי'ת
מן בשאי' מן המלת' הרביעי' שהיא מלעיל' גם אני מנאמי סן במס'ה : כתיב' יד יכסו
שאין לשום לזרקא שבוש' שמו כך אפשר שאין לשום למלש' שבוש' שמו . ומיהו כללן
לשול' שמו (חל'י' כ'טו) אם היא מלעיל' או לא כ'ע עדין ונמקומו ותבאר בעיה :
(כג) סביבות . מנאמי כחוב בשם המאירי ז'ל שהוא חסר ואל' ואני ראיתי בספרו
כל'ו מל'א וכן השני וכן עיקר כי כן הם בכל הספרי : ככתב הרמ"ה ז'ל ובג' קדמוני'
מנאמי מל'א ואל' : יג (יד) ואחר תאסף . אמר מנחם מנאמי

כחוב כך ברוב הספרים המדויקים נמל' ואמר תאסף נוא'ו והקמתי פירש' אתר וכן
ראיתי בספר מונה נרדהומו' עד כאן . והרמ"ה ז'ל לא כתב על זה כלום . ואני
בדקתי בעשר ספרים צחיבת יד ומנאמי ואמר בוא'ו וקרא' לי הא דאמרי' דבניעי
מבדריש עשור סופדי' הלכה למה מסיני כחן אפסר תעבורו (בראש' וקט"ז) אתר
ת'ך (סס כד נה) אפסר תאסף וכו' ומדיק קרל'ט ז'ל עשור לשון העתה דכל הני אתר
היו

כיו ראוים בוא'ו והוסר מהם הוא'ו ועל דרך זה פירש הערוך בערך עטר נסחף
 כריס ספר עש סופר פירש כן ואם כת' בהריא כי אחר תאסף בלא וא'ו וכלע'ד דלא
 קאיא ולא מידי דמי סכרת על' האי ואחר תאסף דכתיב במרים קאמרי לא על' אחר
 תאסף אל' עמיד וכתיב נמשה הוא דקאמרי דכבר וא'ו . וזה התירוק א'לי אמת נמור
 ופשוט בלי ספק כלל ולא תמלא בגשרא ולא במפרא'ו אס גלוי . או רמו שיראה ממנו
 היות הכונה סס על' זה ואחר תאסף הכתוב במרים וילתי הרין ו'ל שכתב סס הו'ל'ל
 תסגר שנעת ימים ותאסף וכו' וכבודו במקומו מונח אגב שיטפיה לא דק וכדבר זה
 אין שומעין לו לאפשי כלונתא ולמיסל כללהו ספרו חורה דכתיב בהו ואחר תאסף
 בוא'ו אך כיון שכלל ס'ס ואשכחו וקט'לונתא כתיב זה ואחר בוא'ו הכי קאיטינן . ולא
 עוד אלא אפילו היה נראה מן הנמרת שהכונה סס על' זה ואחר תאסף דמריס לת' הי'
 לנו להגיה ולהסיר הוא'ו אלא לומר שעיקר הפירוש בה הוא כמו שפירשו סס רש"י
 והרין ו'ל ואף ע"פ שגלה פירושים מתולפים בהא מיהא של אמת שוים לומר שאין
 כונת המאמר שיהיו כל' אלו אחר בלא וא'ו . והדברי קל וחומר אס באת להגיד הנוד
 המוזכר שם שאין בו דרך לתקן ולהמלט ע"י פירושים עכו' כתב הרין מיהו בשפרים
 שלנו כתיב וקרו וכו' ולא חשבו לדברי הנמרת ע"א כ'ו נזהר ואחר תאסף אשכח
 להמלט ע"י פירושים שלא היה לנו לחשו ולהסיר הוא'ו ומה גס עתה שמה שגראת
 היותו אמת הוא כמו שחיר פתי שלא אמרו בגשרא אלא על' אחר תאסף א' עמיד הכתי'
 במשה ואמרי שכתבתי כל זה בהגיה פרשת מטות מלאתי בספרים מונהים על' אחר
 תאסף א' עמיד כתוב בחון עישור סופרים והנכ בא' הית והמופת על' אמת תירוק
 נס במסרת הדפוס בפרשה זו כדף ק"ס סוף עמוד שני כתוב בהדיוס כמו שכתבתי :

פרשת שלח לך

שלח לך פתוחה . יג (כ) היש . כחף לא בקדמא כס'ס :
 (כג) חברון . מלא וא'ו : אחימן . בקלת ספרים המ'ס כחמן :
 (ל) ויהם . אין הסמ'ך דמתי כס'ס והתימה על' המדפים שהוא ענמו כתב בשסוק
 פוף דבר הכלל כשמע ל' כותיה סמ'ך דמתי : (עמ'ל' במח'א ריש פ' שמות) :
 יד (יו) יוד . ינדל דכתא ולא כל כך כמו שעשה המדפים שסס וי'ד יותר גדולה
 מל'ת אלא גדולה מעט משאר יודין . (יע) סלח . כס'ס הנעית כלמ'ל לא
 כסמ'ך : (כג) פנאציו . המ'ס כשאי והנו'ן בפפת : (לח) ויהושע . כחפון
 שכמו ההר כמל' ספר וא'ו כין היא לשי'ן ושכוש הוא : טו (טו) עולם . מלאתי
 כתוב בשם המ'אירי ו'ל סכו' חסר ובכל' הספרים כמל' מלא וכי' הרמ'ה ו'ל וכן עקר
 וכי' אני במ'אירי חלל מלאתי סס שכה'ל דרתיכס כלו חסר משמע שר'ל חסר נס
 הו'ל' מדלא כתב חסר ב' ואוי'ן כמנהגו בחיבריו ושניו הוא : (לה) רגום . מלא
 וא'ו והתימה על' המדפים שהוא ענמו כתב בסוף פרשת אמור רגום כולהו מ'ל'אין :
 (מא) לחיות . מלאתי כתוב בשם המ'אירי ו'ל שהוא חסר ובכל' הספרים כמל'א
 מלא וכי' הרמ'ה ו'ל וכן עיקר וכן מלאתי אני במ'אירי :

קרח פתוחה (ג) הקריבם - מלא וי'ד: (ו) ממחרת - מ'ס שניה בלא
 זוכר כמ'ס: (כה) ויאמר ה' אל משה השג - פתוחה :
 יח (וש) ברית מלח - אמר מנחם ברית מלח עולם הוא - בכל מ'ס כחוב הוא
 בוא' וננקוד בחירק ואין להם בזה ספק כלל וכ'מ גם בשפר'
 אשכנזים ובשפר מדויק מסוד עליו כל אוריתא כתיב כן בר מן יא' דכתיבי וי'ד
 עד כאן וגם זאת אומרת שהוא נקוד בחירק ואולם ראיתי מסתפקים בזה לפי שכלאו
 במסרת הדפוס בפרשת תלוח כל דסמיך לברית הוא כמ'ל ברית מלח עולם הוא ע'כ
 ואינו בדקתי בספרי' כתיב יד ומלאתי באחד מספרי האשכנזים הנזכרי' להפך מה
 כל דסמיך לברית הוא בר מן דין היא ע'כ ולזה אומעין שאמר בהלכה וכן כתיב בעל
 יאיר כתיב הוא בוי'ד ועוד אני אומר שזו סיבה מסרת כלל ז'כן לא נמלאת כמ'ס כלל
 ומי שכתבה טעה טעות מפורסם כי א'ך ואמר כל דסמיך לברית דמשמע שיש מהס
 רבים זולת זה והלא א'ן גם אחד ואם לא תאמין לך ובדוק ביאיר כתיב בשרא ברית
 ועוד אני אומר כי לעולם ברית הוא ל'ין נקנה כחוב והיתה בריתו פנשרכס
 בראשית וי'ג) בריתו היתה אמו (מלאכי ב' ה') ואני זאת בריתי (ישע' יט כא)
 ובריתו נאמנת לו (תה' א' פט כט) וזולתם הילכך נק'טיבן שהוא נקוד בחירק עוד
 מלאתי בספרי אשכנז מסרה אחרת בזה הל'ין כל מלח הוא בר מן דין הוא ע'כ ואולם
 כמה שהעיד שזה קרי היא בחירק נקבל עדותו ביון שהמ'ס ל'מת אבל כמה שאמר
 כל מלח הוא לא אחר כלום כי א'ן גם א'ח' לא הוא ולא היא ומשנתא היא :
 (עמ'ל סוף פ' אשרי גות ובמח'ה'ש מ'א) :

פרשת חקת

חקת פתוחה: כא (יד) את והב - אמר מנחם כתב רד'ק מלאתי בספריס
 מדויקים את והב מלה אשת והמ'יו נקודה בשא ע'כ לשוננו והרמ'ה ז'ל לא
 הניח בספרו מלה זו ואינו מלאתי בכל מ'ס ואשכנז את לבר והב לבר ומחק בנייהם
 והת'יו בלי נקוד וכן בקדמוני' גם מלאתי כתוב בהד'א שתי תיבות כתיב בספר עזרא
 גם מדברי רש'י ורמב'ן ורבינו בסוי' ז'ל ואמר מפרש'י נראה כי והב מלה בפני ענמה
 ואפי' רד'ק עצמו כתב כי כן דעת המפרש'י כי והב לבדו מלה אחת ולכן לא סמך על
 מה שמלא א'ך כתבה בשרא ו'יו - ויש ל'י דאיה גמורה מהמסרת שהס ב' מ'ין כי מלא
 במסרה רבתא בערך סלפא ביתא את זולת מנהון ואת וחד מניהו את והב סלמא תרו
 מ'יו נינהו וכן העידו שכיני בורגוש שמלאס שתי תיבות בספר הרמ'ה ז'ל גם מדברי
 רד'ל נראה שהס שתי מ'ין דגרסינן בריש פרק הירואה תלא את והב בסופה שני
 מכורע'יו היו שהיו מהל'בין בסוף גמנה ישראל וכו' ע'ש עד כי אתו את והב שון
 דמא דנפיק מניני טירי וכו' ונראה ל'י לומר לפי זה כי שס האחד את ושס השני הב
 והוא'ו לשוננו והיתה ראיה בשא א'ך להיות הב מלה זעירא נקודה במקן כמו אתה
 והס וזהו גם מספר הוזהר פרש' בשל'ס פסוק ה' איש מלחמה מוכס כי ופנ מלה
 לצדה וכן עיקר וגם לפי זה נל'ל כי הוא'ו שמושית שארי פירש'ו מענין לעל'קה
 שתי בנות הב הב והנה הוא'ו כמקו' הב הראשון כשרש'ומו תן וחזור ותן (עמ'א') :

אור (חקת) תורה

(טו) ואשר - האליף כננוול כס'ס וכיכ דליק כשרשו : (יו) אז יזיר .
 סתומה : (כא) וישלח ישראל . פתומה : (כג) סיוח את
 כל עמו . חסר ואלו והמדפים לא השמיע לאזניו מה שכתב הוא עלמו במסרה בסמוך :
 (ל) אשר . נקוד על ריש וכן ככתב המזירי ז'ל כמלך הראשון מהמאמר השני אלף
 שבכרשה וזו סתר דבריו וכתב כלו נקוד וכנוש הוא אלו עזות סופר שוא :
 (לד) אמרו גוורה תרין איתו אינון כאוריתא מלאין בתרין וויין אל תירא אותו
 עד דרש אפקר איתו (דברי' כב ב) אף בכלל הספרי' קדשים גס ושינוס כלס חסרים
 בתורה גס במסרה רבתא בעערכת את האליף קדונו לטופו מונה כ'ר איתו מלאין
 ואין גס אהדמן התורה במנינס גס הרמ'ה ז'ל ככתב איתו כולהון חסרין כאוריתא
 וכן ככתב המזירי ז'ל וכן עיקר :

פרשת בלק

כב אצר מנחם לכו סוזו מפעלות ה' אשר שס שמות נארן אל תקרי שמות
 אלף שמות בענין בן בעור כבער כל אדם מד גת המדפים הרפי'
 בעור דוישלח מלאכים חסר ואלו ומסר עליו ה' ספרים וזה שקר גמור כי אין הספרי'
 יותר מנ' וכפי האמת אינס אלף ב' כמו שאצטר והמדפים עלמו סתר דבריו אלה לקמן
 ומסר על בנו בער ב' חסרין וכפרשת וישלח על בלעם בן בעור מפר המדפי' ג' בתורה
 שס נכר מלאין וגס זה שקר גמור כי אין המלאים פסות מנ' וכפי האמת הס' ד' כמו
 שאצטר והמדפי' עלמו הדפים מהס' ג' מלאים דוישלח . דמעות . דכי תלך . וכספרי'
 כתיבת יד מלאיתו ד' בעור מלאים דוישלח . דבלק קדמאה . דמעות . דכי תלך .
 ועל זה מסכתי' כל הספרים ר'ל ככתיבתם אלף שבמסרותיהם פס משתנים יש אלף
 מסר עליהם מאותה ויש שמסר עליהם ג' מלאין בתורה וכ'מ גס בהלל' ובקדמון אהד
 וכמלא המסרה מכתיב הספר . ויש שמסר על בנו בער ג' ספרים וגס זה מכתיב הספר
 שהרי אין בתורה רק שזה בעור וכיון שכתוב בספר ד' הנזכר' מלאים לט נשא' אלף
 ג' ספר . ובאחד מהמונהים מלאתי כתוב בער קדמאה דבלק חסר מסכים למסרה
 שאושרת ג' מלאין בתורה אלף גס זה כמלא שקרן שמסר על בנו בער ג' ספר' והי' ז'ל
 ג' ספר' ושלשם דבלק . ומיהו גס המזירי ז'ל ככתב כי בער קדמאה דבלק חסר וכ'מ
 במזכריוס וכן נחנן בקדמון א' : אחריו כן קראתי למאנהי המה רמוכי כי שפכתי
 למודך על הרמ'ה ז'ל ומלאתי שנס הוא לט דק במקו' הזה וככתב דברים סוזריו זה
 את זה וז'ל בלע בן בעור מלא ואלו כתיב ומסיר עליה ג' מלאין בשס נכר וס'י בלע בן
 בעור . בן בעור דוישלח מלאכי' . בעור דהרגו במרכ . אילין מלאין ואלו ופזר'ת
 ספרך בללף דמלא כל בן בעור מלא כל בנו בער ספר וסיומך מקוס שיפה כח הכן
 הודע כח הלכ מקוס שהודע כח הכן יפה כח האנ עכ'ל . הא גופה קשיא אמרת
 אילין ג' מלאין ושארא חסרין למאן בן בעור דעל דבר אשר לט קדמו אטכס כלמס ספר
 ואלו הוא איתא סופא כל בן בעור . מלא אלמס האו כמז'מלא הוא . ויהי כאשר לט
 יכולתי למודך על הרמ'ה ז'ל בזה והוכרחתי למודך על סקירתי הסכמתי לאמר כי
 בעור קדמאה דבלק וגס בעור דברי תנא מלאים הס הואיל וכך מלאתי בעצרת ספר' .
 כתיבת

כתיבת יד ואין לרדף לומר דרוש על ד' ומטות וכמנא לפי זה ד' בעור מלאים בתורה
 ואף על פי שלח מלחמי אום משרם אומרת בעור ד' מלאין בתורה ואדרבה מלחמי
 משרות רבות אומרות ג' מלאין בתורה מ' מהי מלחמי ג' משרות אומרות בער כ'
 חסרי' בתורה מכלל שהארבעה הנשארים מלאים ולי קשיא לך משרו' דאמרו ג' מלאין
 חרין ויחיה הכי הנהו בעור דכלעס קל קשני דכלע לא קשני ואע"ג דמשרה דכתב
 הרמ"ה אינן דכלע הוא משכנתא הוא וליהו לא קל למידק אכתרת דמך אכללש
 דמלחא וכו' דלמך כפיטא ועל כרחך איך לך למיגר הכי כי הכי דלך תיקשי להרמ"ה
 מדידה אדידיה והכי נתימחברת דהא אנט לא אשכחית בכלהו אסרות דאמרו ג'
 מלאין בתורה אפי' קל מניהו דליאט כמה דכתב הרמ"ה דליאט דכלע אלא כולהו
 אמרו ג' מלאין בתורה ולא מסייעי ועדא אמרה בהדיא הכי ג' מלאין בתורה קדמיה
 דבלק. דמטות. דכי תשא. ע"כ. ואילו דכלע לא קשיא שבע איכה כדבתיכנס
 דמשר' דאמרה ג' מלאין בתורה כענינא דכלעס דוקא קאמר וספריא דלך ידעו האי
 הוא דאשכנא. מסקנא דמלחא בער חרין חסרין ומרוהו גבו בער דכלק ואשרא
 כלהי מלאין בין בתורה בין בנביאים בין בכחובי' וכן כתב בעל ספר שו"ת אשון :
 בר (ה) מה טבו לרדף להיות בראש הדף כי ויהי מ"ס על ב"ה שמו :
 כה (ד) ויאמר ה' אל משה . אין בו פסוקא :

פרשת פנחס

פינחס פתוחא אמר מנחם אפרו בזהר כי פינחס כלן בוי"ד זעירא וו"ל
 בנין דקני פינחס על כרית אחרשים בשמיה הכא את דא פינחס וו"ד זעירא
 איהי וו"ד ליהי כרית דלוי דנפוק מנו וו"ד עלאין קדיש' וכו'. עור גס פינחס בן געז
 באת וו"ד זעירא בנין דמך אפא ביתין דשימין אפא ביתא דאתון דרבנן ולאפא ביתא
 דאתון זעירא אתון דרבנן אינון דעלמא דאתר. ואתון זעירא אינון דעלמא תתא
 כרי' קיימא קדיש' כיון דקני פינחס' על כרית דא אחוסף ביה וו"ד זעיר' רזא דכרית דא
 וכו'. ובפרשת אפרו מות וו"ד זעירא כינו אתון דפינחס דהא וו"ד כליל תדי כקדא
 וו"ד דפינחס לא אתיהיב ביה לסכרא אתון אלא כשעת' דקני לקב"ה ויקם מתוך העדה
 דתק רומח וגו' הכא אתקין עקימא דקדמית' כדיון אתיהיב וו"ד בשמיה לסכרא אתון
 כקדא ובג"כ אתיהיב וו"ד בשמיה זעירא דהא מתון זעירא היא לאחזאה דהא אתתקן
 מה דאתתקס בקדמיתא והא אשלימת עמיה ע"כ. אך בכל הספרים והמסורות אף
 שום זכר אור רמו שהיה היו"ד הואת זעירא ואדרבה כמנא בהם ראה על כי אונה
 זעירא שהרי רוב אשגרי' בפסוק לור ילדך תשי (דבר' לכו) לית כותיה וו"ד
 זעירא. ומיהו אילו הייתי כחב ספר תורה הייתי כותב היו"ד הואת זעירא כדברי
 הזהר ואף ע"פ שאינני חושש לדרש כשחולק על מילואי הפסוקי' והמסורות זה דוקא
 בענין מלך וספר וזה לפי שר"ל עצמו הדעינו כרעיא מהימנא כפי' זו על פסוק
 ויהי ביום כלום משה שלטעמוס בדרש ואמרו על המלך חסד כתיב ועל החסד מלך
 כתיב אכל בענין גורת האותיות לא כן אכתי עמדי דהיכל דאתקרא אמתח ותיבא דלא
 אשגרי לא אתער ותבו דלא לוסוף עליה ואדרבה בענין גורת האותיות אין לבו אלא
 דברי

דברי המדרשים : (עיון מחה'ש למח'א) :

עוד יש בדברי הוזהר האלו דבר אחר מתמיה דמשמע כי פה בלבד פינחס מלא יו"ר
 ובכל הספרי והמסרות נמאץ פינחס בכל התורה מלא גם הרמיה ז"ל כתב
 ותלד לו את פינחס מלא יו"ר כתיב וכל אוריתא דכותיה מלא עכ"ל וכן עיקר וי"ל
 כי גם הוזהר מודה שפינחס בכל התורה מלא אך לפי שטרם יקרא היה בו יו"ר ככל
 שאר היודין ואז לא היה רמז כלל לשום קדושה או גדולה דכמה שמת ביו"ר איבא
 באוקא וגם בספרא יש יו"ר ואחר שזכה כשתנה להיות היו"ר זעירא הרמז לכדיקוד
 של עולם שייך לומר אתוקף ביה כי ודאי זה רמז שנתוסף בו מעלה וקדושה ושזכש
 לאותה מדה והעד על דברי כי בלשון הראשון אמר ואתרשי' בשאיה הכא יו"ר זעירא
 ולא אמרו אתוקף שמע מינה איכויא קא דרשי לא תושפ' ותוסף אמרו בלשון השני
 תפתר בדפראית . וכן יפירו הדברים שפירש אתרי מות אחר שנאל' מאי יו"ר
 למכאיל אתון דקאמר אדרבה מת-ברים היו האותיות ופירו על ידי היו"ר כי קודם
 היה פנחס שתי תנועות כי היה בקרא בתעבות הנו"ן וכתא היו"ר נעשה פינחס תנועה
 ויחד וכאילו נחלק לשתי חיכות פינחס כי עם היו"ר נעשה פינחס נדולה וכריך
 להאריך ולהכפיק בה מעט ולהניע הנו"ן אחריה ה' איך הוכח הדברים אלף לסוד
 ולרמזו עתה נשתנית היו"ר לזעירא הרומזת ליסוד עולם דאסיד בשמיא ובארעא
 ואין סכור אלף על ידו והנה בפינחס בא יו"ר זעירא על הנו"ן ולא תבין מ"ש בנו"ר
 דבראשית על הכלי שזורתה ב' ואתיא י' דמא קדישא ורכיב עליה ואתאחד בה תבין
 זה גם ידעת כי מילה בגימט' פה והנה נכנסה יו"ר זעירא כן פה לניין וזהו סכורא
 דאתון . ויש כאן שי' חזק ללאורה אלו"ל בו"ר דבראשית כי אדם קרא שם בנו
 שם ולא אדבר ביה יו"ר למהו שית בגין דעבר על ברית דאתרמיו באת יו"ר וכו' ע"ש
 כי אבי שמי הלשון לקבר ואם הוא כמו שכתבתי שדוקא יו"ר זעירא רומזת ליסוד
 עולם אבל היו"ר הכתובה כמנהגה לא למה נמנע אדם מקרא שם בנו שית יקראנו
 שית ביו"ר בלתי זעירא וספיר דמי . תשובתי לעיל אימא לך שדוקא יו"ר זעירא רומזת
 ליסוד וכמ"ש רז"ל בזה המאמר עלמו ברית אתרמיו באת יו"ר זעירא ופירא
 דעלמא וכו' ואע"ג שדפוס כתוב ברית אתרמיו באת יו"ר את זעירא וכו' ומשמע
 באת יו"ר שהיא האות הפעולה מכל האותיות . בו"ר כתיבת יד יו"ן שם את בין יו"ר
 לזעירא . וכי תימה ולמה נאמך על הוזהר שמתאמת יותר מוזהר הדפוס שתי תשובתי
 בדבר חדא שאם באמר דמבאן משמע שם היו"ר הבלתי זעירא רומזת לנדיק נמלא זה
 סולק על מ"ש בפינחס יו"ר זעירא רזא דברית ומשמע דוקא הזעירא ועוד אם כן את
 זעירא דקאמר לשה לי לימא ברית אתרמיו באת יו"ר ואנא ידענא שהיא הקטנה
 שבאותיות אלף ודאי הגירסא פה היא ברית אתרמיו באת יו"ר זעירא ודקשיא לן ק"ב
 יקראנו שית כיו"ר בלתי זעירא . תשובה לא נמנע אדם מלקראו שית ביו"ר בלתי
 זעירא לטבת הוראת היו"ר כי היא אינה רומזת ליסוד כאמור אך נמנע מזה לטבת
 הוראת המלה עליו כי שית ביו"ר הוא א' משמות היסוד ככתוב בזה המאמר שית
 דמניה נגדן ובסקין ברכאן לעלמא ועליה אתבני עלמא וכו' ולכך דקדקו בסוף
 שמאמר ואתרמו ולא תדבר ביה יו"ר למאוי שית בגין דעבר עליה פירוש עבר על שית

ואיך יקראנו בשמו ממש וקילו היה הנורם פה הוי"ד הו"ל' ולא אדכר ביה וי' דתו
 לא לשיבוט את דקאמר למה לי אטו לא ידענא דכי עייל וי' בן שי' למי' הו' שית
 אלא ודלוי הנורם פה הוא ח'ת שית לא הוי' שבו' ואל' כיון שהוי"ד לא מעלה ולא
 מוריד כלן למה הו'רכו בזה השאמר לומר הוי' ברות אחריו באת וי' וכו' .
 ח' ביה יש דברים יש להם סנה ענמית וגדולה וגם ענין אחר שהוא פני סנה או קרוב
 לפכה ומלרמים אותו לפכה התוקה ואומרים מלורף לזה כך וכך ואל' לאמר מהו
 כיותר דומה לירח אמר ח' הירח והנה כן הדבר הזה אע"פ שהוי"ד הכלתו זעירא
 איננה הוי"ד זעירא ממש מכל מקום היא דומה לה במאד מאד :

אמר מנחם המדפיס הדפיס ואי' דאת בריתי שלים זעירא ג' מסר עליו ולי' ווסא
 והיא מד מאל'פא ביהא דאומיות קטנו' וגם ברום מסר'א רבתא כחב כן וטעו'
 הוי' בידו כי לא נחלא רן בספרים כתיב' יד וחק לא כמסר'תיהם ואע"פ שגם בספר'
 כתיבת יד טע' אע"פ דאת הוי'א' כשאר הווי'ם שנתורה והיה לר'ך לעשותה קטע'
 בדבעינן לחימר לקמן מכל מקום דכולי עלמא מיהת איננה זעירא ובאחד מחסו'בי
 ס'ם המונה'ם מ'אזי וי' קטיעא וכו' דגרפינן בשלישי מקדושין י' ס' ומייחתי
 לה נעין יעקב יצא יצא קטוע' נע' מ'ס דעני' דזו פסולה מכלן אמר רב יהודה אמר שמואל
 דאמר קרא ל'ן אמר הבני נותן לו איך ברותי שלום כשהוא שלם ולא כשהוא חסר והא'
 שלום בתיב אמר רב נחמן ואי' דאל' קטיעא הוא ע"ב וראיתי לרבי כתי' וי' אחר
 שכתב ע' דרך המדרש ואי' דאל' קטיעא כמי' רז"ל בקדושין אמר וכן מלינו במסור'
 ואי' דאל' זעירא ותמהני עליו מהרי לא נמנע' בספר' ובמסור' ולי' זו זעירא ואם
 הוא מ'א' רן כנוסחא משוכנת שנודמנה לו כמו שנודמנה למדסי' א'ך אמר על זה וכן
 עאיל' הוא דבר א' עם מה שאמרו רז"ל בקדושין והלא אינם אלא שני ענינים משוכני'
 זה מה' כיו'א' זעירא איננה משוכנת בנורמה אלא כשיעור גדולה א'ך ואי' קטיעא הכך
 זה היאין המזוי' כשיעור גדול' אלא כנורמה . ותואר הוי'א' קטיעא כתב הרמ"ה
 במאן דקטעיה בשלגי' אבל כריך אני למרס לך לפי שעם פירושו זה עדין יש לרואת
 להס'ספ' הרבה כי שתכוהו במניו אפשר שיובן באחד משני פנים או שתכוהו בחניו
 ולא שאר שם אלא החני או שתכוהו בחניו ועדין שני המל'א' שם ואם תאמר שהפירו'
 הוא שתכוהו בח' ואל' שאר שם אלא החני עדין יש לשאל' העליון חסר או החתמן
 אם תאמר העליון חסר והלא החני החתמן שריפה בעלמא הוא ואין לקרוא בשם אום
 כלל ועוד כי החני החתמן של הוי'א' אי אפשר לומר עליו שהיא של'ן מהו'א' לפי שזמן
 הדל' כיו'ובין החני החתמן של הדל'ת וההיא והז'ן והית'ת והרי' והית'ו' ואם
 באת לקרותו ואי' קטיעא אני אומר אינו אלא ז'ין קטיעא או דל'ת קטיעא . ואם
 תאמר הת' ז'ן חסר עדין יש לשאל' איך שתכו' ואי' זו ואם תאמר שתכוהו בשל'כסין
 עד ששאר סופה דק א"כ וי' ממש היא זו ואין עליה שם יא' . ואם תאמר שתכוהו
 ביושר ובגון שמשקלת לא כתב אלא חני ואי' דלאו כשופטי עסקינן שיכתוב ואי'
 אלימה ואינו כריך אלא למניה ומורר וגורד מניה עדין י'ה' שהיה רז"ל לקרותם
 חני ואי' לא ואי' קטיעא דומה לאותה ששנינו בסניג'ם אין קורין מצותיה אלא למי
 שהיה מתוקן בתפלה ובמשעות ככה אין קורין שתוכה לא למי שותם של'ם ובתפ'א

אלא ודאי וואו קטועת היא שני התאים גם וכיכל עושה כותב ראש הוואו כדרכו
 ומוטך הקולמוס מעט למטה בחלבסין לשחלו ופוסק וזהו חלק העליון והוא כעין
 יו"ד מל"ט ואל"ף מ"ט על"ה אורך ה"א' ולא יגע בחלק העליון ובמל"ט כמחמתכל
 בשני התאים יחד היא וואו ממש אל"ף שחובה באמצעה והיינו שהקשו בנמל"ט והיא
 שלום כתיב . ובשחיטת חלק העליון לבד היא יו"ד ממש . ולא מל"ט אני בול"ט
 תמונה זו אך ככה ראיתי תמונה לבד עיני בשפר המונה הנזכר . וזוהו יתיש מה
 שחמל"ט בפיר התורה המיוחס לרבינו שמאן ז"ל ואני אומר שאל"ף חנוני כ"י
 כתוב בו בפרשת בלק פסוק לך איענך (כד"ד) מפיו אבא מרי רבינו שמאן ע"ה
 סו' לאון רמז כמו איעלה עליך עיני (תהלים לב) כלומר אנוד לך ברמז העתיד
 וכו' ואיך היה כתוב גם בפסוק לכן אמר וגו' שלום כתיב קרי ביה אל"ף כלומר
 שלום לו הנה שברו והראה ל' נסים בו וכו' ולכאורה קשה מאד כ"ז לא נראה ולא
 נשמע שהיה שלום כתיב ביו"ד אל"ף הענין כמו שכתבתי שג"ל לחתוך וואו או באל"ף
 עד שהיה תהיה העליון יו"ד ממש ומו' שיע"ה עיניו מה' ההחתוך והיה לבד עיניו
 שלום ביו"ד וזוהו רמז היטב שעודת בעל מוס פסולה כ"ה הפך בעל מוס' הוא תמים
 כתרנומו שלום וכאלו חמר הש"י הנני כותב לו את ברותי תמים פ"י כשהוא תמים
 ונראה שזו בעלמו מדרש הנמל"ט ואם תרצה לומר שזה מדרש אחר שניהם באחד
 טובים . ומיהו קשיא לי על מ"ט רבינו שמאן והתקוה ל' נסים בו ביום
 כי ד"ל במדרשיהם אמרו ל' נסים נעשו לו בו ביום ויותר טוב היה לו לומר כי הוואו
 חלקה ל' נסים רמז ל' נסים שנעשו לו בו ביום כי שני פעמים ה' י"כ . אל"ף
 שעכ"ו אינו רואה ברמז הזה ל' נסים ולא רוח כי הנסים ההם כבר נעשו בקנאו
 ומה נעם שאמר לו הש"י עשה אתרירן אני עשיתי ל' נסים ומאי דהיה היה לו א"ף
 ואמר הנני בוחן על אשר כבר עשה . ואחתום הדברים בדברים דומים לענינו
 ואומר גם הריעב"ל ז"ל כתב על היה דקרושין וז"ל וואו דלום קטועת היא נראה
 פירושו שכרותה נתיים דאי"ל ה"ל זעירמא היא וכפא מיהא לסי' ויש להגיה כל
 הספרים שכתוב כדרכו עכ"ל : (עין מקה"ש למ"א) : (טו) אמות . במחריך
 לא נזקף קטן והמאירי ז"ל כתב שהיא חכה אך ככל הספרים הוא מל"ט וכן כתב
 הרמ"ה ז"ל ועיקר . בו (ה) ראובן כבוד ישראל . ענה המדפיס שעה כל
 פוסקא כי כשכ"י כתיב יד וכהרמב"ן ורמזוהו חין זה ראש פר' : (ז) הראובני .
 הרי"ש בלא טו' והוא נקראת בוא"י ח"ק והל"ף נחה : (ט) קרואי . קריתו קרי
 ביו"ד בתו' ר"ל ח"ף : (כ) לפוח . הוא' רפה ב"ש' המדויקים וברושלמיים
 אך הרמ"ה ז"ל כתב שהוואו' בנשג' ר"ף ז"ל כעס סופר ז"ל : (מב) לשוח
 משפחה הש' חמי . כתב הרב המאירי ז"ל כ"ס חסדו אך ככל בספרו כל"ס מלאים וכן
 כתב הרמ"ה ז"ל וכן עיקר ואל"ף בת' יריסר המאירי ז"ל ומל"ט בו כל"ס מלאים :
 בו (יח) ויאמר ה' אל' משה קח לך את יהושע וגו' . ענה המדפיס שעה פה
 פוסקא ואמר שהיא חתומה היא ח"ף זה החל"ף פ"ה לא פתוחה ולא סתומה ככל
 הספרים נ"ש הרמב"ם לא מהו : כח (ה) רביעת . ענה המדפיס כמלה זו שג'
 ש"ל"ט גמלוט שכתבו חסר יו"ד קמא ומל"ט יו"ד כתרש ונאסוף הוא כי הוא מל"ט יו"ד

קראו וחסר יו"ד בתרא: (ט) וביום השבת פתיחה - (יט) חמישים - לפסח חסר
 יו"ד בתרא: (כ) ומנחתם - דשנועות אין בו פוסקא כלל בכל הספרים ונס
 הרמ"ס ז"ל לא מהוה לראש פרשה לכן טעה המדפיס שעה פה פוסקא ואמר שהיא
 בתומה: (לא) חמישים - דשנועות פסר יו"ד בתרא - כט (ב) חמישים -
 דראש השנה חסר יו"ד בתרא: (ג) ומנחתם - כ"ט אולם וכתיו זקף קטן לא
 מאריך: (ד) ועשרון - דראשון של סגן נקוד על ו' בתרא וכן כתב המאירי
 ז"ל במ"ק הראשון מהמאמר השני לא שנפדשה זו סתר דכרו וכת' כלו נקוד ושגשג הוא
 אולי טעות סופר הוא: (עמ"ל במ"א פ' לך לך) - (יח) לאילם - דונזים
 השני לאילם דיום שלשי אילם דיום רביעי שלשת מ"אין יו"ד קדמא ומבין יו"ד
 בתרא והמדפיס הפך דכרו אלהים קיים: (כו) וביום השמיני - בתומה:

פרשת מטות

מטות פתוחה - לב (א) ומקנה רב - פתוחה: (ו) האחיבה - משפט
 הא"ף להקדד בא"ל פסח וכן מ"א זו בספר מונה ונס כדפוס פורטוגאל
 אך בכל שאר הספרים הא"ף נפתח לנד וכן כתב רד"ק בשרש וכן ראיתי בהל"י
 ובירושלמיים ומיהו לענין הקריאה אין לחוש כוה"ה נקראת נפתח לנד אמרנו
 למקדדים אותה בש"א פתח לפי שגם בה נעוץ וברו מלה זו דומה לנ"ל המבלי אין
 קב"ים (שמות יריא) שכתב רבי יונה שה"ל נפתח לנד ומזה עליו רד"ק אם
 הטעמהו הקריאה לפי שהיא נקראת נפתח לנד מפני הנעוץ שבה עיין במ"ל דף
 ט"ז: (לט) ויורש - כתב המאירי ז"ל בק"ז מקובין מאתו כתיב ויורש נשט יוד"ן
 וקרו ויורש וכו' עכ"ל ושגשג הוא כו"ל נמה במסרה דבתא באלפא נישא מן מ"אין
 דכתיבין יו"ד באמצע תונה וקריבין ואלו דקרא ויורש דוישלת משה לרגל את יעזר כתי'
 בשני יוד"ן אכל ויורש להכ"ל בכל הספרי הוא מ"ל וכו' כתב הרמ"ה ז"ל
 וכן עיקר:

פרשת מסעי

מסעי פתוחה - לר (כ) פרהאל - נבע שררי מהוקי' הגל'ת בקמן
 וכן כדפוס פורטוגאל - ולפ"ו קריאת הגל'ת בקמן חטף כ"מ"ל ללפסר -
 אך בשאר הספרי ובקדמונים הגל'ת נפתח ולכ"ל ע"מא הוא מ"ה קרא וכן אמרו
 במסרה נהדין ודל"ל כדפוס פורטוגאל - (ועיין מ"ס מ"ה כעמ"ס פ' וקרא
 במ"ל עמ"ס רכ):

ספר דברים

(ז) ובננובי - ב"ת כתיב כסופו לא פ"ט - והמדפוס הוכיח בשבועים ובגוף:
 (יח) אבותכם - טעה המדפיס ב' טעות גדולה - כי
 בדפוסו חסר ו' וזמ"ל יו"ד ונהפוך הוא כי הוא מ"ל ו' וחסר ו' - והטעמה על
 המדפיס שהוא עלמו כתב בפרשת מסעי דף קפ"ב ב' ה' ה"א חסר כן כתיב:
 יו וק"א י"ס

(יג) ואשימם - המדפים הדגימו חסר יו"ד גם באלה הדברים רבה אלו' וקשמים
כתוב גם רש"י ורבינו שמעון ובעל הטורים ז"ל כתבו בהדיא שהוא חסר יו"ד - אך
ארמ"ה ז"ל כתב בכללה נוספו מלא יו"ד כתוב וגם אבי סג"ל חזו מלא יו"ד בכל פ"ס
אשכנז ובמלכיים ובירושלמיים ובמפרשי ז"ל ומלא וכן עיקר ולזה הסכים המחזירי
ז"ל וכן עשה מעשה הרמ"ה כפי מה שהעירו עליו חכמי בורגוס וכן כתב בעל ס' שגן
שגון והמפרשי' שהזכרתי שכתבו שהוא חסר דגריהס דגריהס והדרשות מדרשנה אך
אין למדו' המלא והחסר מן הדגש במקום שחלק על המילואים הספרים והמפרשות :
(עיי' במה"ש למ"ה) :

ב (ד) ואמר ה' אלי לאמר - פזומה : (כד) פניו הפמ"ך דגושה בכל
ספרי ולא ידעתי למה :

פירוש ואהחנן

ג (כד) וגבורהך - אין כו"י' והרבה החזירי ז"ל כתב ובגבורהך פסר ואליו
אמר הרי"ש עכ"ל מהמע של"ל שהוא מלא יו"ד ושנוא הוא
כי בכל הספרים הוא חסר גם הו"י וכל הרמ"ה ז"ל וכן עיקר : ד (ה) לעשות
כן - בא"י אפר ישראל לא מארץ ימ"ת כן בזקף קטן לא בפשט - אמר מנחם כד
מנאחי בכל פ"ס ואשכנז ולכאורה יראה שאין לחיובי אדרבה ביסחת הדכו' מכוונת
יותר כי כן דרך המקרא לבא קודם פשט ואחריו זקף קטן לכן עתה באתי להשכיח
בינה ואתה עמוד והתנוון מפללות אל' וראה בעיניך טוב טעם ודעת בעל הטעמים
כי לא אדם הוא אשר לא ידע להזהר - והנה אמת נכון הדבר כי כפי מהנהג המקרא
הו' ראוי להיות מלת לעשות במאריך ומלת כן בפשט אלא אראה נותן החובה יתברך
לשנות המנהג במקו' הזה כי ראה שאם יכתוב לעשות במאריך כן בפשט כמשפט נפיק
מינה תורבא רבא והיא שא"כ יהי' משמעות הדברה ופירושו שהקוס והמשפטו' אישר
זוה ה' את משה אמנם לזה בהם לעשות כן בקרב הארץ הא נחובה לארץ לא - לכן
מתחכם נותן המרה ית' וס' מלת כן זקף קטן שהוא טעם מכסיק כדי איהיה
משמעות הדבר' וכונתם הקוס והמשפטים אשר לזה ה' לעשות כן סתם מהמע בכל
קוס חת כ"ל השמי' ואמ"כ אחר בקרב הארץ וגו' כי אם נוכח נעשה כן בקרב הארץ
ואם לא נוכח נעשה כן נחובה לארץ - ועל זה הדרך כתוב נסמוך מקו' ומשכשים
לעזתכס איתם בארץ וגו' איתם בזקף קטן - ואל' חשיבנו והלא גם הפשט באי' א
טעם מפסיק כי אמנם בקרא טעם מפסיק לענין בג"ד כפ"ת דפמ"ך לאהוי' אבל
איננו מפסיק ענין כמו הזקף והאנתס דומיהם :

ה (י) ולשמרי מנותו - אמר מנחם טעה המדפים במ"ש כי מל חיו קרו
מנותיו כלומר שהוא נכתב חסר יו"ד וקרו מלא כי אין הדבר כן אלא קרו
מנותיו ביו"ד מפסיק וזו' א' מן מ"ד מלין דכתיבו ואל' נסוף תיבה וקריין יו"ד והשפ"ל
עלמו חסר סימנס בריש שמואל' וכריש ירמו' וננה זה עמהם גם נסוף פרשה זו כתב
מנותו ג' חסר יו"ד כלומר דכתיבו מנותו וקריין מנותו ואין זה א' מהם - והנפ
חאדשים פו"ר דכרו וקצנו דואה וילא טעות זה לפי שיש בפרשה זו כ' וישמרי מנות
א'

אל' הוא זה שנדברות השני והשני בכסף הפרשה ואלתו הוא כתי' בואו וקרבוניו
אלא שככתב חסר וקרני מלא והנה שמע השומע כי ולשמרי מלותו של ואתמנן קרי
מלותיו ומשנ שהוא זה שנדברו השני ואינו אלא השני שנפרשה ז':

(יו) ולא תנכס - פירש פתומה היא וטעה המדפוס שלא עשה פיסוקא ביניה ופיך
ולא מנאף: (כט) תשרני - כתב הרב האזינו ז' שהוא מלא אך ככל הספרים
הוא שפר ומסור עליו ז' חסר וסוית דמכרו עליו ז' חסר בלש' תמנא סימנא במלכות
ז' סי' ד' יזה ח' אהה דכ' ז' עלמא מהת זה חסר וכו' הרמיה ז' וכן עיקר:

ז (ט) מוונות - אמר מנחם כתב הר' אליה הלוי בהפסד מסורת הספור בהקדמה
החיונית כו' על' מזוית ביתך קדמא דענינא חסר ואין תנינא ולא

דבר נכונה כי אינו חסר אלא הראשינה נס שקר ענה במ' כי רז' הוליו דין יין

חסרון הוליו במלה זו כי הנה הגמרא והמדפוסים בדיניה ולא מנאנו שיופלו דל'
שנש דין חסרון הוליו במלה זו לכד ראה זה מנאנו שכתב רש"י ז' על מלה זו מוזת

כתיב אין נריך אל על האמת עכ"ל. ולפי שדרך הרב להיות כל דבריו דברי

מדרכ חסרונים כי כך דרשו רז' חסרון הוליו השניה במלה זו ובאמת כי דכתי

רש"י במקום הזה יכילו לכל מי שלא יתישב בהם וכבר כשני בס' רבוי ומהם המניה

פתח בהקדמתו ז' כתב רש"י מוונות כתיב ותימה דבמסורת הוא מלא וס' יין ז' יין

לתי' והוא ז' סכר לה כר' מאיר בפ' הקומץ וכו' עכ"ל. והכך רואה שהוא מנחם

לר' מ' פברת חסרון וס' שניה במלה זו על כן אמרתי עליו תמיד טועה ברבו מלה

כי באחת לא ר' מ' ולא זולמו בנארא סובר כך ולא דרכה א' פכא שמעיון להו ובהוא

אשר הוא בוי' הרבוי והנני מבאר בע"ה - נרטיבן בפ' הקומץ דכה דף ל' דר' פכא

סוף ז' לבימר שאין הוא ההוא פתחא ד' הוא ל' אל' בנימא מד משמאלא ועבדא

ליה מוזה ז' כמאן כר' מאיר אומר דאמר ר' מיימין משמאל' מו' אמר - מאיר ר'

מאיר דתיבא בית אין לו אל' פכא ח' ר' מאיר מתיב במוזה ומכמים פוערין מ'ט

דרכין ר' ז' וז' כתיב - מ'ט דר' מ' דתיבא מוונות שומע אני מיעוש מוונות שנים

כשהוא או מוונות בפרשה שניה אין מ' ל' הוי רבוי אחר רבוי ואין רבוי אחר רבוי
אל' למעט מיעשו החסוד למזנה אחת דבריו רבוי שמעאל' - רבוי ענינא אומר
אינו נריך כשהוא אומר על' החסוק ועל' אתי המוונות אין מ' ל' אתי ומה מ' ל' שני
זה בנה אב' כ' מקום ש' אמר מו' אינו אלא ח' עד שיפרט לך ב' הכתוב שנים ע"ה -
ופי בית אין לו אל' פכא ח' כגון שהפתח אל' הונית וליר הפתח היא הונית פכא
אין לפתח הוא אל' חסוק ומוזה ח' שנה נותנין האנעל ר' מ' מתיב לרביעית זה
באורו הפכא האחד ומכמים פוערין כדמפרש שעמיהו דרמנאן אמר מוונות דל' יין
רבוי הילכך לא מייסיב במוזה אל' פתח ש' לו שתי מו' ז' - והדר שילובין ח' ל' ש'
דר' מ' כומר כוון דכתיב מוונות' כל' און רבוי מנין לו לתיב במוזה פתח אין ז' אל' ח'
פכא ח' - והמדריבן דתיבא מוונות שומע אני וכו' - הנה כוכב רבוי שמעאל' - ר'
עקיבא בכרימא ז' ולמד מן התורה אין לקבוע בפתח דמ' ז' אקת ולמדונו
כי אין הדבר כמו שהיה נראה מפשט הפסוקים שדרך לכתוב דברים אלה על שתי
מוונות וענין דין הוא שניה שיש ואין האלוק בניהם רק כל' מ' למידת ח'
שמעאל'

ישמעאל למדו מן רבוי אחר רבוי למעט . ור' עקיבא למדו מבנין אב : גם סוכרות
שניהם שכתוב בתורה מוזות בולו' בין זי'ן לתי'ן שהו' סימן הרבוי אלא שכל' רבי
ישמעאל אומר שבין שנכתב אחריו ב' עי'ב רבוי שני הכונה למעט . ור' עקיבא
אומר שגם אילו לא נכתב הרבוי השני'ם לבו למעט כיון שלא כתב בהדיא וכתבתם
על שתי מוזות ביחד . והנה רבי ישמעאל ור' עקיבא לא דברו כלל בענין בית שאין
לו אלא פנים א' ולא עלה על לבם אלא שכל'ו מהר'יע הישג'ר מאד המר'יעות וזת
לעולם בית שאין לו אלא פנים א' טייב ודקאי' לך מ'ט . והא מוזות בלא ג' רב'ם
כתיב לא קאי' דאע"ג דהו' לטון רבים דרשינן ליה כמו לשון יחיד אי משום רבוי
אחר רבוי קאי' משום ד'א' כתיב שתי . זהו פתי' האחריו והיג'ר כתיב'תו . ואל'ם
חדברי רש"י ז"ל נראה שכו' רבי ישמעאל ור' עקיבא לתייב' במוז' בית שאין לו אלא
פנים א' שכן כתב על דברי רבי ישמעאל כו'ה' א'טון מועטו הכתוב למוז' אחת שאם
אין בו אלא פנים אחת קייב עכ"ל : וקשה ל'עליו טובא חדא מאי האי דהמריבין
בדי'ם סוגיין כמאן כר"מ כאלו היה הוא לבדו בזאת הסברא והלא לדברי רש"י רבוי
ישמעאל ורבי עקיבא נמו' כפי סבירא לכו' וא"כ הי"ל רבוי ישמעאל ור' עקיבא שהם
הראשונים שאמרו דין זה . ומו' הא דתניא בית שאין לו אלא פנים א' ר' מאיר מטייב
וכו' כמו קאי' דהי"ל ר' ישמעאל ורבי עקיבא מטייבין . וחזו שאין זה נקרא מועט
אדרבה נקרא רבוי דהו' סבירא לן דלא ל'יטייב בין זה אלא בית שיש לו שתי מוזות
ואתא דרשא רבוי' אפילו און לו אלא מוז'ה א' ל'חיובא'ם ק דבר תמים איני'ם פ'ם
קדוש כתב לטון זה . וגם בהלכו' קטנות מלאתו להרא'ש"ל דבר'ם מסכימין ללאן
זה של רש"י ויפסתי להפלא והכלל העולה לכלו'עלמא בין דשמע בין דהיה א'ם
שמוע וזת כתיב מ'א'ים וא'ו' בין זי'ן לתי'ו ואילו היה ר"מ ביג'ר דהאי דב' שמע השג'ר
וא'ו' תניא כמו שיח'ם לו המניה כשא'לו בנמרא מ'ט דרבי מאיר הי"ל מוז'ת כתיב
לסון יחיד ולא היה נריד יותר וכן הוכי'ם בעל התרומה ז"ל מסוגיא זו דמלאין וא'ו'
בתראה ק' ע"ש בסוף הלכו' תפילין גם ראב"ן הירקוי בספר המנהגו בהלכו' תפילין
הוכי'ם כן מסוגיא זו אלא שספרו הנדפס מלא' שיעות סוכר ושטר'ו' קטנות ע"ם
גדולות ואול'ם לאנו'ם בספר כתיב' יד' כך היא כתב הר"ף קדמ'ה מוזות בתראה
מוז'ו' ורש"י כתב בואתחנן מוזות כתיב' וכו' ונראה כדברי הר"ף דתניא מוז'ו' שומע
אני מיעוט מוז'ו' שתי'ם וכו' וא'י כתיב מוזות כדברי רש"י הי' כי משמע ליה שתי'ם והא
לית ליה וש'ם למקרא עכ"ל וקצתני . והנה בחזק' שב' המניה ביה שיח'ם לר"מ
סכרת חסרון הוא' השניה במלה זו אלא שאני אומר שגם מה שיח'ם בברה זו לרש"י
הוא טעות וכתחבר עמו בטעו' זה בעל המנהגו ככתיב לעיל בסמוך גם רבינו יהודה
ברבי אליעזר בספרו הנחת יהודה שכתב וז"ל בפ' ואתחנן כתב רש"י מוזות כתיב
וכו' ומימה דכמס'ר הוא מלא וז"ל דמנינו הנמרא מולק על המסורת עכ"ל : ואנו
אומר שיעים כל האומרים כן ומיח'שו לרש"י ז"ל מה שאינו ואין מחשקנים בפ'ין
אנכר' רבא ולא מחשקין לשג'ם דבריו ואילו היתה כונת הרב כמו שכתבו החכמי' בנ'ן
היה אומר בהדיא חסר כתיב כי בן דכבו כמו שכתב בני ולבני הפילגשים וצ'ו' ואשיח'
בראשונים אלא ודאי לא לכך נכתב ענה שנמלא כתוב כפירושו מוזות כתיב קצת

הראשון וכדאימא כמו התם בטנהדרין קרנת קרנת קרנות בטבת בטבת בטבת ט"ו
 שנמרת הדמם ככל עצות סופר בגורם' קרנת קרנת קרנות דנית הלל וגירסא זו
 שכתבתי ב' ספר והג' מלא כ"מ שנמרת כתיב' יד ובמדוסי הל' ובהרמ"ה ז"ל . עוד
 קזה לזכרו לית שאמר אי היה אמרוך גורעין ומוסיפין ודורשין נוחא משמע שהוא
 סיבה שהשני' סמין והאחד מלא וכן העיד עליו רבנו ירוסם ז"ל כדק קע"ב ובהכי
 גיחא ליה דאמר הנמרת הרי כאן ארבע וכבר כתבתי כי בהפוף הוא ב' מ' לין יחד
 ספר ית"כ לא נוחא . והרמ"ה ז"ל כתב וז"ל ולעופת עבא ז' פריעה מלא ית"ו
 קדמא ידכותיה דוקיה אם שמש ותר לעטפת דאמצ חסר דחסר הכי כתיב ככלהו
 טובחי דיקי דאתו לידן והכי מסר במסורת . ואי קיזיא דרשא דל' יאמעאל' הרי
 כאן ארבע דאמצע לתיון מכהון סמין איכא לכרוצי דהכי קא דרשי ב' מ' לין ותר
 ספר הא חמש דלמד לגופיה פאו להו ארבע לחיבא ואף צ' נכ דוא' דכין עתי' לא
 משמע רבוי אם איני ענין לדוכתיה תכתיב עב' דין פ"א תי' דאמצע לין רביס והוי
 דלא כתביה בדוכתיה בין פ"א לתי' דז"ב כיון דהוא ממצע בין למקרא בין למסיל'
 לין רביס היה איכא אפילו נתין כל' עירוח כמו יתי אסיס דכתיב ול' הרון דאמצע
 תד הוה לחיבא אורקיה דקרא הוא אי כמו דאי עבד דה שזיר דמי יתי עבד ד' ספיר
 דשו כחביה דחמא ל' ית' בין תרו עתי' דאמצע כמו לין יחד ועב' ולא פוקי כל'
 עורות דלא . וכל' אם בן ליכתביה ספר למרי דאמצע תד אי כתב הכי הוה לחיבא
 אפילו נכית אחד כמו דיש אם למסור' ולא למקרא כחביה דחמא מלא ית' קדמא
 דאמצע לין רביס מדיתיר ותי' ומשמע לין יחד מלא כחביה בדוכתיה לאמצעין
 דחיותן כל' נתיס בעור אחד ואם שנה פכל עכ"ל . וגם הוא לא מלט מן הקושי
 קרא כי שבע כקוד' מולס לכל אחריו ותי' נחה ותי' כו' ותי' וזו עבדן העי' עין וענין
 הוא במקומו ואין למרע' או איכ' ענין ותו שהתוס' היכתיבו שאי אפשר לומר
 דוא' עבדן העי' קא דרש ותו דאם כן לא הוי דומיא דקרנת קרנת קרנות כסבת
 בטבת בטבת שהראשונים חתים והשני מלא ותו דזא איתא דהכי קא דרשי לא
 הוה עתיק מיניה הנמרת והוה מתרגם ליה כדמפרש חסם בטבת בטבת בטבת הא
 ארבע דל' חד לגופיה פאו להו ג' ותי' . וכל' ע"ד דרבי יאמעאל הכי קא דרשי ולעטפת
 דוקיה כו' וכו' ח' חכבין ליה דלע"ג דכתיב בתי' בין תרו עתי' לין כיון דרביס
 דתרא והוה חד משמע . ולעטפת דפ' אמי כמו תד חכבין ליה דלע"ג דכתיב והיו כיון
 דלית ביה ותי' כ"ל דהאמצע . אבל לעטפת דוקיה לא שמע כיון דכתיב ית' בין
 תרו עתי' וכתב כמו והיו תרו משמע הרי כאן ארבע והאמא אתי ספיר דהשני
 הוא הכלל לין רביס והוי דומיא דקרנות וכסבות . אי כמו הכי קאמר כהחכר
 ה' האותיות' שנאלת השושני' הכתובות נאלת הפרשי' והוה בהם כתיב' לעטפת
 תרו עתי' ותי' לעטפת מלא דל' והרי כאן ארבע כו' ותי' דכין עתי' לא
 ממצע רבוי ואין ז"ל הוא' המושא' לא חכבין לה . ואין לומר ליכתבו דחמא תד
 ותי' לקוד' דהוה דכתיב ליה בין עתי' ית' שמעין מינה מידו אבל הזתל דכתיב ב'
 ותי' על' כרמך תיא בין ר"א לתי' ומשמע תרו . כלל דמילתא דוקיה כיויבואך
 מלא ותי' קדמא והפסיק כמו ותי' פרוש תיבה דשמע ספר דוקיה אם שמוע מלא ותי'
 קדמא

קדמאה כך נמשא בכל הספרים וכן שעירות המסרו וכל רמנים וסמיג ובעל סתומה
והרמיה והפאירי זל'ל וכן עיקר . (עיון מחמיה למתא) :

פרשת ראה

ראה סתומה : י (ל) הישב . ספר : יב (זא) אשר דינתי . הסה
נסימ במקף לא נולא : יך דמשל . ספר ויד : (כא) צויתך . ספר
וויד תניח : יג (יב) וכל ישראל . נסימ האלא בוויד ולא נכף : (יז) נסימ
וספת באובר באש כרביע וזין נס אזל גרוש : יד (ד) כבעם . שבו זל'
כסניס : (ה) ודישן . ספר וסיו . (כו) זביחך . אין ויד בין תיו לכף :
(כס) מקצח של שניס . סתומה : טו (יח) בשלחך . הטעם דימין הכף
לא נשמאלה כי אינו פשט אלל אזל : טז (טו) בכל מעשה . נקולס ובאופר
הכך לא נקמן ומקף : (טז) הסכות . מלא וסיו תניח :

פרשת שופטים

שפטים (יט) צדיקם . ספר ויד תניח : יז (טז) תשפון . כחונ בקרית
ספר שהו ספר שני וויין ווויד וטעות סופר הוא כי בקרית ספר אחר
מנאחי שאינו ספר אלל וסיו ראשונה ווויד וזהו האמת וכן הוא בכל הספרים וכן כתב
הרמיה זל' : יח (ט) בתועבת . כתב המאירי זל' כתועבות מלא עכל ומלא
קאמר מלא הראשונה וספר השניה כמו שכתב למעה כמחך משמע שרל' שהו מלא
סניוויין ושנוה הוא כי בכל הספרים כתועבת ספר וסיו שניה וכל הרמיה זל' וכן
עיקר . (יג) תמים . אין התיו רחא . (פאש'ל במח' פ' שמות) :
(יד) כי הגויס האלה . אין נוסקסא : יט (ה) סחמול . השני מלא .
(טז) כי יקוס . אין נוסקסא : (כא) עינך . אין ויד בין כוין לכף :
צ (א) איבך . אין ויד בין בית לכף : (כ) עשה . כתב המאירי זל' עושה
מלא ובספר מדווק ספר עכל' והרמיה זל' כתב שהו ספר וכן הוא בכל הספרים
זכן עיקר : כא (ג) בעל . ספר וסיו בכל הספרים וכל הרמיה זל' ומתתיעל
המאירי זל' שלל הזכירו : (ו) לפמך . הטעם דימין הכף לא נשמאלה כי אינו
פשט אלל אזל :

פרשת כי תצא

כי תצא סתומה . (ו) איבך . כתב בעל הטורים זל' כי על איבך ספר ויד
ונמחילה לא דק כי מה שאמרו במערה כי תחל למלחמה על איבך ספר
וויד לא על זה אמרו אלל על כי תחל קדמאה דהיינו אותו שפדת אופסיס אבל זה
מלא ויד הוא בכל הספרים קדשים גסי ישנים אפי' שחלת ונתנו גס מלח שני מורים
לזין ויסיד וכן כתבו הרמיה והמאירי זל' . ואני לפיך דברי הרמיה זל' יען ראימים
סותרים זה את זה וזל' איבך כ' ספר ויד בתורה זסי' כי תחל למלחמה על איבך
קדמאה אשר וניס לך איבך דואכלת פרו בטך ושאר סוריתא מלא וסר כתיב מלא
י"ד 12 י"ד

וידבר בלשון יחיד על איביך דאשת יפת תואר ע"כ לאזנו הא נוסף קשיא אמת ב' סבל
 וידבר בתורה ואחר אבותיה מלאים וידבר למלך וענדה את איביך אשר ישלמונו י"ב
 מלא וידבר בתיבות יספח ומד כתיב מלא וידבר בלשון יחיד וכו' קלמה את איביך
 דאשר ישלמונו י"ב כך מסר וידבר כתיב דהא ישלמונו לכן יחיד הוא והאמת ב' ב'
 כתיבו מלא וידבר בלשון יחיד בתורה וסימניהן כי תחל למלמה אל איביך תניח
 יתוך י"ג ע"ג לפני איביך כדרך אדרגו' וענדה את איביך אשר ישלמונו וכו' :
 ע"ב (ב) קרוב מלא וידבר אל המזוכה אליו בלא מקף : אהוי כוונה
 סוף פרש' קצת אמרו כי אתו דעל דרוש איך מלא אך בכל הפרש' הוא מסר וכ"כ
 הרמ"ה ז"ל וכן עיקר (עמ"ש סוף פרש' חקת ובש"מ רדב"מ סי' קי"א ובמהר"ם למ"ס) :
 (יז) פאה כסף הכ"ף רפה כי ה"א של מלה שרשית ואין לו דין אתי מרחיק :
 הנערה הרמ"ה ז"ל האריך למדן קושיא שהוקשה לו מהא דאית' פרק אלו נעלות
 דף מ' ע"כ ופ' נערה שנתפתחה דף מ' ע"כ אמר ר"ל המוכיא ש"ר על הקטנה פטור
 שחומר ונתנו לאחי הנערה נערה מלא דיבר הכתוב וכו' ולפי שראיתי דבריו פשוטים
 וכלולים בדברי רש"י בכתובות דף מ' ע"כ לא העתקתים גם כפי פשט הגמרא קושיא
 העיקרה לכת' (ועמ"ש בתדושי הלכות מהר"א ז"ל ובתלמודי הרב ר' אהרן הל"ו
 שילאו לאורה לפסוק פראג חנה"ל ומ"ש לעול פראת קיו פרה ומ"ש במת"ה) :

בג (ב) דכא' בה"א כתיב בכל ספרו ספרד' וכ"כ הרמ"ה ז"ל ותמהני על
 המחזירי ז"ל שלא הזכירו לכל ב' קדמונים מנא"ל לכת' באל"ף
 ובגמ' מהם מספר בהדיא ג' כתיב באל"ף ואפרי אישכונים חפסו סוף דברי הרב ז"ל
 עיקר וכתיב לכת' באל"ף : כד (ע"י) נשא את כשאו' כתב המחזירי ז"ל
 שהוא מלא אך בכל הספרים הוא חסר וכ"כ הרמ"ה ז"ל וכן עיקר : (עו) לא יוממו'
 פרה שמואל היא וטעה המדפיס שלא עשה בו פיסוקא : כה (יג) עינך - אין
 וידבר בן נון לכת' :

פרשת כי תבא

כי תבא פתוחה : כו (ס) ויוצאנו מלא וידבר וחסר ויד' : כו (יע) כתב
 המחזירי ז"ל לפי קצת תקונין ארור מטה משפט וארור אוככעם אשת
 לבנו שתי פתומות אך דחקו הרמב"ם ז"ל ובספר הרמיה ז"ל עניהם פרה אשת ואני
 אומך על דעת הראשון עכ"ל : ואני רואה על הדעת הזנו כי אע"פ שהדעת הראשון
 לזרה : דעת הרמב"ם ז"ל והרמ"ה ז"ל קבלה והיא העיקר בדבריו אלו וגם בספרו
 ספרד' אין פיסוקא כלל בארור אוככעם אשת לבנו ולא עוד אלא שבאחד מחזוני
 ספרד' ספרדים שלא חזינו ליון כתוב נהד' ל' אשתומה ולא פתומה ולזה הסכים
 מהר"ר יוסף קארו ז"ל (בספר כסף משנה) וכן ספרים קדמונים היא שמומה :
 (ועמ"ש הגאון מהר"ר אליהו שפירא ז"ל בסוף ספרו אליהו וסוף שלח ד' ומ"ש
 במת"ה למת"ה) : כה (יג) ונחנך - הטעם נתימן הכ"ף כי הוא אולי ואינו
 פשטא : (יד) יאכל - הטעם זכ"ף והוא מלרע : (לד) קדקדך - קי"ף ראשון
 קמין לכד : (מא) חצלצל - תפלי השמי' בתת : (מב) מעלה - הגלושעין
 נשג

אור (כי הצלה) הנרח מר

בצא ופתח: (נג) איך. דאכלת חסד וי' ומסר וי' (סא) יעלם. העו' נכח' לנב' (עמ'ס נחמה'ס): (סא) לראחח. כחנ המאירי ז'ל לראותה מלא וי' אך ככל הקשרים הוא ספר וכן כתב הרמ'ה ז'ל וכן עיקר;

פרשת נצבים

נצבים פתחה: בט (ככ) בניכם. כפסול לא בזולא: (כג) ועביים. ל' נחן ונכנוו קרי: (כח) חיותו לנו ולבנינו בלן נקודות מלמעלה נקודה על כל אות וגם עי' על עד (עמ'ס נחמרת השנית): (טו) ראה נחתי. פרה סחומה היא וענה המדפוס שלא ענה בו פיסקס:

פרשת וילך

וילך פתחה: לא (ט) וכתב משה. אין בו פיסקס: (יו) ואמר דהנן שוכב. אין בו פיסקס:

פרשת האזינו

האזינו פתחה: בענין. לורת הזירה הזאת כתב הרמב'ם ז'ל שכותבין אותה בגאס ושנע שיטות. וזה שמנס כפי מה שמלאתי בשלשה רמב'ם כתיבת וד וכפי מה שכתב רבי לוד כוכבי ז'ל בספר בית אל' בגמ' לזה הסכים המאירי ז'ל. ואל'ם כספרו רמב'ם הדפוס כמו' שכותבין אותה בגאע' שיטות וכן מלאתי ברמב'ם אח' כתיבת וד וכן מלאקי בהל' ובספר כתיבת הסופר הנידע בשערים ה'ר ישראל ז'ל ובספרו הירושלמיים הקדמונים ביותר מן ת'ס שנה וכן כתוב במכת סיכרו' פרק י'ב אל' אס כפל טעות סופר ודילג מן רוב שיטה פמסית שהיא מלת הזיר. וספרו ספרד'י' גל'קו בזה קלמס כסכרס ראשונה וקלחס כסכרס אסרונה וכן ל' עיקר ולא עוד אל' שכל ס'ח הכתוב כסכרס ראשונה כסול לפי שנלמנע כל שיטה מאיר' זו לריך רוח כ'רית כר' סחומ' ואס שינה פסול' (עמ'ס כמח' א גבי אירת הים) במ'ס המאירי ז'ל בקדו' וכן דעת הרמב'ם. ובעל' הסכר הראשון לריכו' בג' מקחמר שהס השיטה העצרת והאש עשרה והאל'סים ושמונה ואל'י גם האל'סים והתשע מוכרחים להכניס בשיטת אחת מה שהו'ס שמי שיטת לסכרס האסרונ' ולכן לא יוכלו להניח נלמנע אל'ט השיטות ההן ריוח כשיעור פרה כו קרר הסלע. וכי תלמד אספר למקן זה כי הקסם ענטו ברלשו ומתקלם ירחיב עמוד הזירה הרבה כדו שוכל ל'הכניס שמי שיטות בשיטה אחת וגם ושאר נלמנע כשיעור. הא ל'סו מילמל היא דל'כ יהי' ה'ס'ס פסול' מקור' אסר לפי ש'ריך למעלה הזירה זו אס אסין וכלן שיטות קברות ואיך יעשה הסופר אס יתחלם ביומן העמוד איה ל'תקל'ט שיטות הזירה ושאר ממל' העמוד רוח כסוף כל שיטה וכסמסכל' היטיב ממל'ס כל השיטין וז'ל הרל'סונה קרי ה'ס כדן פרה פתחה שקודס לה ריוח כסוף שיטה והיא שחל'ט כרו' שיטה ומל'ט עשה כמו' פשויות פתוחות כסוקס ש'ין גם אקת' ואס יתחיל'ס נלמנע

באמצע העמוד בין שיעשה סופן שזה לסופי שיטות השירה ויניח כל תרות בימין
 העמוד בין שיניח קלי תרות מימין וקצרו משמאל ושם השיטות באמצע סוף כיון
 שיש כראשן ריות הרי הם ששה פראיות סתומות וכן לא יעשה . וקוציא זו לא ימלטו
 ממנה בעלי סברתו אוף אם הו' מותר להם שלא להניח ריות באמצע השיטה העצירה
 והגש עשרה והשליש ושמונה כי אלו יותר ארוכות בלא ריות מהשאר עש תרות .
 הא למדת כי הטוב והישר לעשות שירה זו שבעים שיטות וראשיהן הראשונים
 והאמצעים הנם כתובים בספרי הרמב"ם הדפוסים . ואולם כתיבה אחת בלבד אני
 קולק עליו וקיא תיבת ואילנים כי לדעתו כריך לבחנה בסוף שיטת עשרים ושתיים
 וכן הו' בירושלמיים . ואני אומר שיש לבחנה ברוש שיטת עשרים ושש . אי בעית
 אימא דיעה . ואי בעית אימא שמועה . אי בעית אימא דיעה ידוע לכל חכם לב כי
 מלת ואילנים מובדלת ממלת כרים ודבוקה אל בני נאן . אי בעית אימא שמועה כי כן
 מבאתי בהללי וכן הוא במסכת סופרים וכן הוא בארבעה ועשרים הקטן של דקום
 אשר אני מגיה וכולל בזה הכ"ד הקטן באה לורת שירה זו בתכלית הגלימות אך
 בשיטות הנריכות למעלה משירה זו ולמטה ממנה בזה לא דקדקו המדפיסים כלל לא
 בכ"ד הנדול ולא בכ"ד הקטן :

נאולם השיטות הנריכות למעלה משירה זו כתב הרמב"ם ז"ל בפרק שביעי מהלכות
 ס'ת שהם שש . ואלו ראשיהם . ולעירה . אחרי . הדרך . באחרית .
 להכעיסו . קהל . ואחריהם שיטה פנויה ולאחריה השירה ואין בזה מולק כלל
 (עמ"ש במח"א גבי שירת הים בשם הנאון החכם מוהר"ר בני ז"ל) אבל למטה
 משירה זו כתב הרמב"ם ז"ל שריך חמש שיטין . ואלה ראשיהן . ויבא . לדבר .
 אשר . הזאת . אשר . ועל זה כתב הרמ"ק ז"ל תמה אני אם איכונענות סופר ואני
 בספרי לא כתבתי כן רק כאשר נמצא בכל הספרים הישנים המדויקים הנמצאים
 בארנות האלה שהם שש . ויבא . העם . הדברים . לבבכם . אשר . החזרה .
 עכ"ל . וכן המנהג בכל ספרי ספרדי וכן מבאתי גם בירושלמיים הישנים הנז' לעיל
 וכן עיקר (עטי"ד סי' ער"ה ומ"ש הט"ז והש"ך) והשנית מסיימת במלת חייכם .
 ומה שמה הרמ"ה ז"ל על הרמב"ם ז"ל הוא לשתי סיבות אחת דלא מתחברא להיות
 בראש השירה שש שיטין ותחתיה חמש . כי אלו חמשת השיטין שכתב הרמב"ם ז"ל
 ארוכות יותר מדאי . וכל"ע שכתב בן הרמב"ם ז"ל לפי סברתו הנמנעת בספריו
 כתיבת יד שכתבתי למעלה שכותבי השירה ששים ושבע שיטות וממצא בהן שלש שיטות
 ארוכות מאוד ובעבורן כריך להרחיב כל העמוד לכן כתב בסופם שיטות ארוכות
 אלו אלף שאם תקן הרב בזה הסוף לא תקן הראש ל"ל כי ששת השיטין שלמעלה
 מהשירה קצרות מאוד ויקשה מה שהקפיתי למעלה . לכן נראה שמור כי הרמב"ם ז"ל
 ומור ואמר שכותבין אותה בשבעים שיטות והיינו שנמצא בספריו הדפוסים אלף
 שנראה שלא זכר הרב לתקן גם השיטות שלמטה ובאזרו כשהיו . וכבר כתבתי מקור
 העיקר בכל פרטי לורת שורה זו וואף גם זאת ראוי לסופר בשעת השיטין שלמעלה
 מהשירה להרחיב מעט האותיות שיעור בלתי מורגש למען תקיימה שיטות הירק
 מרווחות כל נרכן וכן מלאתי בירושלמיים ה"ל :

כתב הר"ן ז"ל בסוף פ"ק דמני"ל כי אירת האזינו דומה לעמוד הכר של בני האן
 דהיינו ואת ואת שהיו שם משכי לדעיו וכן זו עמודיה שוין . ואכי תמית
 העינו האנשים ינקר וה"ל עיניו הרואות כי כל עמוד חכ"ל איטה נכנסת וישנה
 ואלה ואם מכני שמהכר האחד על האיעות שוות אס כן אירת הים ואירת דבורה נמי
 בשני הדדיו המלוכים כל האיעות שוות . ומה שמתן טעם בכאין נקומה בליעות
 או לשכר להוסיף עליה ולחזקה אני אומר ומה בכך אס הקומה עשויה לכל חוקק
 משעה ראשונה אינה נריכה בליעות ולתוספת אדרבה מכה כל בנין קשוב להיות
 הקומה שיה בראבני גיות בלי ביעה כלל ובאמת דמי עינקה דמר כדלס קוי בנינא
 והיינו טעמא דמלתא . מכה בנינא לזום אריות ע"ג לכינה ולכינה ע"ג אריות .
 וכוה הנניין מתקיים כי כיון שאין הסדקים מכוונים זה כנגד זה אין הקומה נכשעת
 פי כל מלקיה נלחמה זה בזה אבל כשישם אריות על גבי אריות ולכינה ע"ג לכינה כיון
 שהמדקי מכוונים זה כנגד זה הקה הקומה מוכנת לפרועות ולא יעברו ימים
 שועים עד שבמקום הסדקים תקצע הקומה מלשעלה למטה וחפול וזהו שאמר
 כירושלמי דמגלה דף ע"ד בני המן ויחלכי כענן ככתבים אריום ע"ג אריום ולכוה ע"ג
 לכינה דכל כנין דכן לא קאים :

עוד כתב גם הר"ן ז"ל כי באירת האזינו אין אריותין כלל ואני אומר אדרבה כולם
 אריותין ואין בה לכינה כלל ועמה אף כל עיניך וראה אשת השיטין שלמעלה
 מהאירה וקטנה שפמיה מן הקנה אל הקנה של דף הן כדמיון הליכות השלימות
 וכל אישת האירה אין סלאי שטין כדמיון האריותין שהן סמי לכינה וזה מבואר
 בעממו . גם כמדושי מני"ל למכס אחד מנדכווא תלמוד רבינו מרדכי ז"ל מלאמי
 בלאין הוה כל האירות כלן אריות ע"ג לכינה וכו' ואל"ת והא אירה דהאזינו שהיא
 אריות ע"ג אריות . וי"ל דהכא שן האריות שאלמרו על הנס קאמר כנין אירת הים
 ודבורה ודוד והך דמגלת אסתר אלא דקאזינו לאו על הנס נאמרה ע"כ . וזאת ראיה
 אחרת שיש לכתיב אירה זו בע' איעות כי לכוחנין אותה כס' איעות הנה נקנת
 מקומות ממנה ימלא אריות ע"ג לכינה ולכינה ע"ג אריות וכן לא יעשה ומעתה אחרת
 בהנהגה: (ד) הצור . אין הל"י רבחה והקישת על המדפים שהיא עקמו אשר על
 כפו עורים (וע"י נו"י) לית כותיה לרי רכתא גס נרוס בראשית ובריש ד"ה לא
 כמנה לרי של הכור עם אותיות גדולות : (שא"ל במת"א ריש פ' סח.) :
 (ו) אמר מנחם מלאמי כס' הל"י תיבה ס' ובמקרה ס' מקשובהם כתיב בן
 האון לטוראי ק לוי כתיב . לנהדרדעאי הל"י : למערכתא קל"י
 מלה חלף . ובאנים שבוים אחרים מלאמי כך הל"י מלה חלף כתיב בתורה .
 רבי יהודה בר יוחנא הל"י ו' וטוראי ה לוי' ובספרים אחרים הל"י כדלף ע"כ .
 והיה נראה לגזור אומר לכתיב כס' חכה אחת לשלשה סבות ה' מסברה כי באמת
 שתי הסברות האחרו' ורות אחד וכן מן הן הדיקש אבל סברה זו מחושבת על הל"י .
 ה' לפיות כלל בידינו כל היכא דמל"יגו מדינתאי ומערכתאי לכוונ כמערכתאי וכבר
 כתבתי שאלא במקרה למערכתאי מלה חלף . ה' כיון אכך נמלא כס' המדוויקיים
 גש המסרה לשניה שכתבתי מורה באכע כך אכל מה לעשה ואין כן דעה גדולה ירא

וזקנו חכמהם אלא כלם כפי' אשורם ה' למוד לוי' למוד וז"ל קרא'הו' ז"ל כפי' דהלוי
 תגמלו זאת באנפי כפפה כתיבא בכלהו נוסחי עתיקי ודיקוי' ה' למוד לוי' למוד עכ"ל
 והראב"ע ז"ל כתב בספר מאונסי דף ר"ח וז"ל אמר רבי שמאלה הנביא ז"ל כי כחבר
 אלו שהיה' דהלוי' תגמלו זאת לבדה והיא מלה זרה והכ"ז זה היה' יגלה לנו סוד גדול
 והוא שהיה' לא יתכן להיותו בשבא' ופתח כי אין יכולת בלעד' לקרא' עבא' בעא' לא
 היה' אות לקריו על כן והיה' היה' בפתח כדרך ההיקו' התמהין וידוע כי תחת
 הלמ"ד יהיה' שכל נע כמשפ' כל למ"ד נוסף כמו ליעקב ואל' תאים לנך לקריא' האנו
 קוראים כי הולכנו להניס הלמ"ד שהוא נע בעבור היות שכל נע תחת אל"ף אדון
 וכו' עכ"ל. וז"ל בו ה' קושיות גדול' ה' מה מקום לדבריו הראשונים שאמר שהיה'
 לא יתכן להיותו בשבא' ופתח וכו' בשלמא אלו היה' הלמ"ד נקוד בפתח כיון שאלו היות
 היה' ראוי' בשבא' ופתח כמו הלמתיס תעשה פלא (תהל' פתי) הזלום לו
 (בראש' כס') היה' מקום לראב"ע לומר לנו כי כיון שאות הה"א לבדה לא וכולק
 לבא' כמשפ' אכל כיון שהלמ"ד נקוד בשבא' הנה משפט הה"א בפתח כמו ה' הראשון
 אתה אומר (שמו' וניד) ה' יועץ למלך (ד"ה ב' כ"ה וי) הלא' מדבריו עולה (איוב
 יג ו) ותיכ' זאת הה"א לא נפתחה על' גד ההכרח אלא כי כן דינה. הכ' רש' לשינו
 משמע שהה"א נכתבו' בהכרח וסופו משמע שהיא כדרכה. הג' מ"ש וידוע כי תחת
 הלמ"ד יהיה' שכל וכו' ואנו אומר השבא' בלמ"ד הזאת גזיר' הכתוב היא' אכל' כפי
 דעתינו ודוע שהיתה' ראוי' בפתח כמו וזאתו לוי' (ד"ה א' כ"ט ב) כיתוס לוי'.
 הד' במ"ש כי הולכנו להניס הלמ"ד שהוא נע בעני' היות שכל נע תחת אל"ף אדון
 וכו' ואנו אומר ולמה בהלוי' כי טוב לא הולכנו להניס הלמ"ד וכמו שתקנו
 קריאת' בפתח למה לא תקנו כן גם פה אכל' ראב"ע מתקבץ להנכא' נקוד עם המזכר
 ואנו שאמין שלא יודע רק בקבלה. השמישי' לקטן תמלכה ולפי דרכנו למדנו שדע'
 הנביא ודעת ראב"ע ז"ל שדרך לכתוב ה' למוד לוי' למוד גם דר"ק ז"ל כתב במכיל'ו
 דף י"ד וז"ל הלוי' תגמלו זאת הה"א בפתח והלמ"ד בשבא' נס והאל"ף בשבא' ופתח והיה'
 ראוי' הה"א בשבא' ופתח והלמ"ד בפתח והאל"ף בפתח אלא שכתבו' לענין בעלם ולכן יס'
 בתיבה זו שנו אחר שכל בשבא' בזולתה שהיה' נכתבה וקרידה עכ"ל. ובמק' סופרו'
 פ"ט ה' דהלוי' כריף להיות' פשוט מכל' היה' שהיה' תיבה כפני עמיה ע"כ. ובתנחומא
 דפוס מנטובה הלוי' תגמלו זאת הה"א רמזה ען הסם שהיה' סיוס תנועתו של משה
 קש ראוי' תיבו' של פסוקי' מן האינו' עד ה' דהלוי' ותמלך עיזין בנימטריא מזה וז'
 היא' תנועתו בלעד' שמיים ספרו וקיתם שמו ולכך ה' רמזו' מהם ע"כ.
 ועתה מי יסיף הוא המעתיק קרים אשר יערב את לבו למל' ע"ה על טכמו
 ישראל אשר בקבו בשמו' האומרים שהק"א נכתב לבדה ונוסף על זה אנו
 מעיד שנדקתי בזכי ספרים ורזלמי' ואניס ה' בן תל"מ שנה והשני וזן נאן מתן
 מאד ובשטחם הה"א כקובה לבדה: (עיו' מחה"ש למח"א)

ע"כ

על לשונו והוכיחו זה מהא דאמר בירושלמי דמגילה דף ע"א נרדף לכתוב ה"א למטה
 מן הכותב על למ"ד ה"ו תגמלו זאת ע"כ . והנה אלה התכחים עיניהם בראש של
 המד זה כללד ולכן העתיקו הדברים כהוייתן וכפשוטן ולאני נעניו אר"א מה
 למדנו של מאמר זה ובל"ע"ל ש"ל"ו היתה כונתו מה שהבינו התלמים הנזכרי' הא לו
 לש"ל כי אני אומר כסוף שאמר זה מורה היות הכונה בו למה שביארנו לעיל
 שה"א נכתב' כללד וכיון שאינה סמוכה ללמ"ד למטה ממנה קרי לה כדכתבנו וע"ז
 משה נכספה (בלדבר ככ) ומתרגמין ודמייכין עלוהי ומלמסוך נקרא מע"ה
 הרקוק נקרא מטה וברא"ו דברי מדבריהם אף כי על הגזרות הראשון שא"ב נואת הה"א
 לט משערים ואלה באים להוכיח להורות שני ומה נס כי הה"א הו"א רבתי' ואם
 לאמר עוד להשפלה למטה יגיעו רגלים עד האטה שתחמיה לכן נמסו מרכנן הפו
 דל"ל לסיף על"ה עד כאן ככתבי כפי הפשט אבל כפי הסוד נ"ל ולאי כי נואת הה"א
 חרתי לעינין הרסקה והשפלה הרסקה כפוד איכה יאנה כדו והשפלה נסוד נפלה לא
 חסיף קום וזכו ע"מ המכוון במאמר תגמלו זאת כי זאת היא השכינה שנפרדה
 מזה ותגמלו עינין פגרו כו' לכן התינוק שהפרידוהו משדי אמו נקרא גמול ככתום
 גמולי מלכלב עתיקו משמים : ולענין קריאת מלה זו רואה אני דעת רשביע
 אר"א שאל"ה זו נכתב' עמים ונקרא' אמת שהרי אמרו שלמ"ד נקרא כשנא נח וידוע
 ש"א לא נשא נח בראש תיבה וחמיה אני מנין להם שיש לקרותה בשנא נח ולא בשנא
 נח כמשפחה ואם מפני דלותנו העולם ניהגין כן אין זה כלום כי לפי שמכירה
 נכתבה בספרי' מלה אמת נש' הם קראוה מלה ח' אבל אינו שהוכחנו שנכתב' ב' תינו'
 אמתות ככתובתה כך קראוה וכל השמנה ידו על התחמנה וע"ז להביא דתיה
 כי נואת כיון שגזיר' מלך היא לכתבה ב' מלין הקורא אותה מלה מדא נמנא מחמיה
 הכתוב אף כי יש לשפחת' עיד קושיא חזקה אמר' והיא שאלו היה הדבר כן היו מוכים
 מלה זו ע"ס' מלין לכתובי תרון וקריין חד אממר סימנא בליה ב' סימן ל"ד .
 לכן אמרתי שמעה ל"י אומר דעו אף אני וגל"ע"ד שהלמ"ד הו"א נקראת כשנא נח כדון
 כל שנא שבראש תיבה והל"ע"ד נקראת בשפת לבד ובראין דבר מדבריהם אף ש"ל"ו לא
 היה קשה על"הם מה שספאטי לפי שהם אמרו לקראו שנא בראש תיבה נח וזה לא
 כמלא נכל המקרא והוא כעלמו כמע' אבל אני שאמרתי לקראו האל"ף בשפת לבד
 אע"פ שדינה כשנא נח ופחם אנו מן התימה כלל כי כל המקרא' מלאה שאין ענין נקראין
 בהעמדה ע"י געיה כמו המכ"י אין קברים וכחנ' לני יונה שה"א בשפת לבד וכחנ'
 עליו דל"ק כמכלול דף ע"ו תמיה אם הטעמו הקריאה שהוא נקרא בשפת לבד מפני
 הנעיה וכו' ע"ס' ואף אמה אל תמה על האל"ף הו"א א"ס נקראנה בשפת לבד דומה
 למה שכתוב בהמאים חסדך כמו בשמים אף כאן לארנו כמו לארני להיכו הרמאים .
 ועוד ב"ו וראך דונתו להפרכס את בריתי היה ראוי להפירכס ונהפך הלמ"ד בשנא
 נח והה"א בשפת לבד אף כ"אן היה ראוי כמו לארנו הארונים ונהפך הלמ"ד בשנא
 נח והאל"ף בשפת לבד ככ"ו ומ' ראוי לקיים דברי הראשונים ולומר שאע"פ שה"א
 נכתבת בכני ע"מה עכ"ל אין לה דין תיבה אמת שהרי אין לך בכל המקרא' אמת אמת
 אמת תיבה נפני עמיה כללד ה"ו תיבה ח' הו"א א"ל שה"א נכתבה כך לפי

הזכר

אור (האזינו) תורה

פנוכר : הליי הל'מר בשנא : קנד . סין כווי'ד והקו'ף דנושא :
(י) ישמן . ספר דספר . (יג) במותי . וס'ו כתיב כין מ'ס לתי'ו :
(טז) יקנאהו . ספר דספר : (יח) חשי . היו'ד וצירס : (עמ'ל' במס'ל'
ריש פ' שמות) : (לב) ומשרמות . כטי'ן ימ'ת : (לד) רהלא . ספר וס'ו :
באוצרתי . מל'ס וס'ו דתשונה : (מד) ויבא ששה . פתוחה :

פרשת וזאת הברכה

לג וזאת הברכה פתוחה . (כ) אשרת . כתיב מל'ס חדל וקרי חרתי
והל'ת כקמן . (עיין מה שכתבתי לעיל במס'ל'ס בפרשת
וארא כפסוק ויאמר ה' אל'משה מזה בידך כו') : (ג) ברך . כאתנחתא :
(ח) וללוי . אמר פתוחה . (י) באפך . הכי'ת דנושא :
(טז) ולקדקד . קו'ף ראשונה כקמן לכד : (יט) ושפני .
כטי'ן שמאלית . (כא) ויתא . כפשט סאחריון כלכל'
והוא מלרע וזו דעת בן אשר : (כב) יזנך .
הכו'ן דנושא' (כג) ולנפתלי . סין כו
פוסקא : לר (ד) נשבעתי . סין כתי'ת
מל'סא : (ח) בני . הכי'ת רפה :
(יא) האתרו . האזל'
כאות ה'ס'ל ולא
כטי'ף :

סליק ספר אור תורה

בעזר עושה כשלמה אורה

חהלה לאל גדול ונורא

ברוך ה' לעולם אמן ואמן :

ספרי הרפוס

אמר אלהו דרשו כל מעל ספר סכורו זה את אשר העירוני בנדק סוף עדר כל מענין גניחות גדולות ורבות שכלו במקרא גדולה דפוס וויניציאה ר"ש לפר"ק כמו שזכר הרב ז"ל בהקדמתו . וכלל זה נכללו כל מקרא גדולות שדפסו גם וכתבולות וכל ספרי תנ"ך ותומאים עם פי' הרמב"ן ועם פי' המקובני ותומאים בלי פי' וכל מקובני ספרים עם בקורות וכלי בקורות שנעשו מדפוס' הרבה בלאת מערי איטליא ולרפת והולאנדיא ולא נזכר בהן בפירושו שהנהו ע"פ ספר אור תורה או ע"פ אחד מתקובני ספרים המונהקים שזכרתי בהקדמתי . מלבד אותן התומאים ומקובני שאזכרם בפירושו ע"פ המדפי' ועם מקומו והאשרון הכביר המדפיס מקרי גדול' באמסטרד' אשרת ויגע עמנו הרבה להוילא כלי למעשהו בתכלית היופי וההידור ולא עם עין עיונו על חכלית גלימות הנהמו והוסיף על הראשונים גניחות הרבה במהה תומאי תורה לבד יותר משני מאות . אי לזאת שזכרתי לזו הנהות קראתי בשם שברי לזמרות כדי להסיר המכשלה מדרך הרכיס פי' יבואו לכפול אותן ה"ת שאינם כתובים כפי מה שכתב בספרים הנו' ולא המלא יאכל לזו טעות ב"ת יבואו להכשיר ע"פ מביאת ספרו' הנו' כי ידעתי באמנה שכבר קרה מקרה זה פעמים הרבה וכשגה שיכלה מלפני השליש אחד מגדולי הדור שרצה להכשיר ס"ת שכתב בו פרשה פתוחה במקום שאין בו פיסוק כלל וביקש לנטות ולסמוך עמנו על מה שכתב כן במקרא גדולה' ולא בארו אשר כלבנון חסון בלזונים אשר כל סתום וחתום לא עמשהו כפלה גניחה במקרה מה יעשו איזוני קיר יושבי על כסא הוראה בעיירות וכפרים ואין נידם ספרים ולא מקובני ספרים כ"ל תומאים יאגיס עם חדשים כלם עלו קמזכרים טובים ומשונים . וזאת ענתי היעונה לכל אשר באו לבו למקן ספרו אשר נידו ע"פ לוח הנהות זה מהרב ז"ל והיו עיניו פקוחות בכל מקום שכתב כתוב בלוח זה כזה (ע"ת) רמזתי בזה שיש כאן מקום עיון בשפר לזר מורה והבא להגיה ספרו וזהו ושמר לא יאלץ בו יד עד שיעיין שז היטיב אם הוא עמנו הניע להוראה ואי לאו בר הכי הוא יאכל פי חכם מורה הוראה הראוי לכך :

גם יהא והיר ושמו
בנפשו ויסיס עיניו ולבו
במקום שרצה להגיה
אלא יבא לכלל טעות
בין תיבה שב"ל ופסו'
זה ובין תיבה שבסמין
או פסוק זה מלפניו
ומלאמתי לכן הנגתי
לזכרים פיימים שכל
ספר ושפר באותיות
מדוכעי' וליזני על כל
פסוק ופסו' בשני תני
שיגליס' למען ידון
סוקול' בו :

ע"ש הרב ז"ל בסדר לו בשם הרמב"ן שהזהיר ע"ז מאוד :
ואני מלאתי ראיתי בספר הישר לבי' ז"ל שהפלו אזכרה זו
בעובש המדס והאריך מאוד בענין זה . וזה ה' הישר תולדות
אדם הגדול ר"ת ז"ל הובא בתו' בכמה מקומו' ואני ראיתי
בכ"י בבית גבו הקל"ן והגביר הנכבד התורני מופר"ר
שחאל אופנהיים יל"ו מווינא וקדיב על נדבות יקום יתן
ויתור ויתן להעתיק ספר זה לכל הרצה ללמוד וללמד
מתוכו או להדפיסו לזכות את הרבים ולא
שיעשה בו הנס להפסידו קנודם
לאכול החמו וכשאל יבא שכרו
בהפסדו
פ"ו
ש יו לשורת

ספרי הדפוס

א (טו) למאורת - מלא וילוקדמא : (כ) ויאמר לוטשכוי - פתוחה :
 (כא) עוף - מלא : ג (ה) ידע - מסר וילוי וכן וידעי :
ד (ד) מככרות - מלא וילוקדמא : (טו) ויהי בהי - חס - אין כאלן פוסקא :
 (יג) מנשוא - מלא (על'ת) : (כז) גבזכוי - כתיבטויו : ה (ג)
 פצלמו - ככף : (ו) ויהיחחמס - (ט) ויהיחטשגיס - (טו) ויהי
 מהלללחמס - (יח) ויהיגדלחמס - (כא) ויהיחטקחמס - (כה) ויהי
 מתוללחמס - (כח) ויהיחמקחמס - (לג) ויהיחמ - כולן כ"ל פתומות :
 (כה) שבקושמס - מסר וילוי : (לא) ושבעמאות - מלא וילוי :
נח פתיחה : ו (יח) והקמחי מסרדמס : ז (יא) מעיבור -
 מלא וילוי (על'ת) : ט (ז) הקמחי - מסרדמס : (כט) ויהיכ"ל
 ויניכ - (על'ת) : י (ו) ובנימס - אין כאלן פוסקא : (כו) חצרמות -
 מלאמלא : יא (לג) בחרן - אין כאלן הכונה :
לד פתיחה : יג (ג) למסעוי - מלא : יד (ח) כרדלעמר -
 (על'תומלא) טו (ט) אירשנה - מלא וילוי כסר : (יח)
 הגדל - מסר : יו (ה) בחיקך - אין וילוי חסרדמס : (ו) ותענה -
 אין בוילוי - (יא) עניך - בוילדמס : יז (ז) והקמחי מסרדמס :
וירא פתיחה : יט (ח) קדתי מסר : י (ג) בחלום - קדמא
 מלא : כא (יח) במית - מלא : (כב) ויהיכעש - פתוחה :
חיי שרה פתיחה : כג (ג) ולבכתה - ה'קדמא : (ו) קבר -
 מסר : (ט) בתוככם - מלא : כד (יט) לשחת :
 קדמא מסרדמס : (כב) מלא : כה (ג) ולאמיס - מסר וילוי מלא וילוי :
 (ו) הפילגשים - כתיב וילוי (על'ת) : (יג) לתולדתם - מלא וילוי קדמא :
 (יד) והוטה - כתיב : (טו) חדר - כתיב :
תולדות פתיחה : כו (ו) הוטה - כתיב : (יח) ההוא - כתיב
 כתיב : (כה) אהלו - כתיב : (ז) ואכלהסר : (יא) שערי מס'
 (כה) הרשהסר : (יט) ומכרכך - מלא : (מו) קצתי - ה'קדמא :
ויצא פתיחה : קט (לה) ותעמר - מסר : ל (יד) וילך - אין
 כאלן פוסקא : (מח) ובהעשיף - אין כאלן כתיב : לא (ג) כהמול -
 קדמא מלא דמס : (ה) מסר : (כו) בנתי - מסר וכן דמס : (מג) :
וישרה פתיחה : לר (יד) אחתנו - מסרדמס : (לא) הכוונת -
 אין כאלן כתיב : אחתנו - מלא וילוי מסר וילוי : לו (ט) ואלהדמס :
 אדום - אין כאלן פוסקא : (טו) חימן - כתיב : (לז) מרחבות - מלא וילוי כתיב :
וישב פתיחה : לו (ד) לשלב - מסר : (לג) ויכירה - מלא :
 לש (ו) ויהידמס - אין כאלן פוסקא : (פג) האסירם - מלא וילוי
 קדמא מסר וילוי דמס : מ (יג) בעור - מלא וכן דמס : (יט) :
מקץ פתיחה : מא (ה) וטבות - מלא וילוי כתיב : (יד) ויריצהו -
 מלא וילוי : (יח) עלרדמס - מסרדמס : (מה) ציטי פרעי

ספרי הדפוס

ב'ש'לון: מב (ז) אלהם דמסין ב'נת'ס: מסר: (ל) ויאמר לאונן.
(לס) ויאמר ל'ג'לד: סין נס כ'ס'ק'ס: ש'יבתי מ'ל'ס: מב (ו) שאול:
מ'ל'ס: (לנ) ממש'ה'ת: מסר:

ויגש סתומה: מד (כ) הורדהו: מ'ל'ס וי'ל'ה'מ'ל'ס ו'מ'סר וי'ל'ד:
(ככ) חספון: מסר וי'ל'ק'ד'מ'ל'ס ו'מ'סר וי'ל'ד: מ'ה (יד) בנימן: מסר:
מו (ו) מקניהם: מ'ל'ס: (יא) קה'ת: נ'ה וי'ל'ד ו'ג'מ'ל'ס:
ויח' סין כו'פ'י'ק'ס: מט (כו) בנימן: מ'נ'ס: ב (יו) מותו: מ'ל'ס:
ספר שכוח

ב (ג) תבת: ב'ל'ס וי'ל'ד: (ט) והינקהו: סין וי'ל'ד א'ח'ר ה'ט'ן: (י) וישען י'ס'ס'
י'ל'ד: (כג) ויהי נ'ימ'ס ה'ר'נ'י: פתומה: ב (ב) אכל: מסר:
ד (ג) השליכהו: מ'ל'ס וי'ל'ד: (ס) האחרון: י'ס: ה (ו) כחטול: מ'ל'ס:
(יד) עלהם: מסר: (ככ) הרעעה: מסר וי'ל'ד ו'ה'ל'ס כ'ס'ק'ס:
ו'א'ר'א סתומה: ז (כה) פ'נחס: מ'ל'ס: ז (יח) ל'ע'תות: מ'ל'ס:

(יט) ויאמר ד'ע'ל כ'ה'ר'ת'ס: פתומה: ח (ס) ויאמר: ש'ח'ר ו'ע'ל'ו ה'ס'כ'ר'ד'ע'י'
(ע'ל'ת ו'מ'ל'ד) (ט) החצרת: ס'כ'ר: (י) חמרם: ס'מ'ס'ס ח'ס'ר'ס: (עו)
ו'יאמר כ'ח'ר'ש'מ'ס: ס'כ'ר וי'ל'ד: (יו) ויאמר ד'ה'ס'כ'ס: פתומה:
כא פתומה: י (ס) ההלכים: ס'כ'ר וי'ל'ד: (ט) ובקנינו: מ'ל'ס וי'ל'ד:
(כג) כמושכתם: מ'ל'ס וי'ל'ד ו'ק'ד'מ'ל'ס: יב (עו) אסל: מסר:

הראשון: ס'כ'ר וי'ל'ד: (יח) מצת: מסר: (כה) והיה כ'ת'נ'ס'ו: סין כו'פ'י'ק'ס'
(מב) ליל: מ'ל'ס וי'ל'ד: יג (ה) והי' כ'י'נ'י'א'ך: ה'ר'ש'ן סין כו'פ'י'ק'ס'
(יא) יבאך: ה'ש'ני כ'י'ל'ד ו'ג'מ'ל'ס: (יג) חמר: מסר: (טו) מ'ב'כ'ור: מ'ל'ס:
בשלה פתומה: יד (ז) על כלו: נ'י'ל'ד כ'ס'ק'ס: ג'ר'ת ה'ז'י'ר ו'ש'ע'ו'ט ש'ל'פ'נ'י'
ו'ש'ל'ס'ר'י' (ע'ל'ת): טז (יג) השלינו: מסר: (ל) השבעי:
ד'ר'ש'נ'ת'ו'מ'ס'ר: יז (טו) כ'ס'י'ה: כ'ל'מ'י'ן (ע'ל'ת):

יתרו פתומה: יח (כח) עשרת: מסר: (כד) לקול: מ'ל'ס: (כה) מאות:
מ'ל'ס: יך (יו) לא חסיד'ל'ש'ת: (ע'ל'ת): (יח) הקולת: מ'ל'ס וי'ל'ד
ק'ד'מ'ל'ס: (ככ) ה'ל'פ'יר'ם: ח'ס'ר וי'ל'ד ת'נ'י'ס: (כה) ותחללה: ב'ל'ס וי'ל'ד
משפטים פתומה: כא (כח) וכי'נ'ח: פתומה: (ל'ה) וכי'נ'י'ף: פתומה'
(יז) כ'י'נ'י'נ'וב: סתומה: כב (יח) כל'ש'כ'י' סין כ'ל'ן כ'ס'ק'ס:
כג (טו) צ'ו'י'ח'ך: ח'ס'כ' וי'ל'ד ת'נ'י'ס: (כג) א'י'ב'ך: מ'ל'ס וי'ל'ד:

תרוכה פתומה: כה (י) ארון: מ'ל'ס: (כט) וקשיתיו: מ'ל'ס וי'ל'ד:
(ל) ח'ע'ע'ה: כ'י'ל'ד א'ח'ר ה'ת'י'ל'ו: כז (יט) יתרחיו: ב'ל'ס וי'ל'ד כ'ל'ן מ'י'ל'ד ל'ל'ת:
תצה פתומה: כח (ד) ואפור: מ'ל'ס: (ו) ועשו'ת ה'א'מ'ל'ד: פתומה:
(ז) קצותיו: מ'ל'ס: (כג) טעשה: נ'ה'ל'ס כ'ס'ק'ס: (כו) עבר האפוד:
מ'ל'ס: (כו) להשב'ת ה'א'ה'ר'ו: מ'ל'ס: (ל) ונחת א'ל'ה'ח'סן: סין כ'ל'ן כ'ס'ק'ס:
(ח) כ'ה'נ'ת: ח'ס'כ'ר וי'ל'ד א'ח'ר ה'ט'ן: כט (טו) א'ה'ר'ן: ע'ל'ת:

ביתשא פתומה: לא (יד) ק'ד'ש'ק'ו'ס: כ'י'ל'ד כ'ת'י'ב: לב (יב) ב'ח'ד'ון: מ'ל'ס:
יג כ'כ'וכ'ני

ספרי הדפוס

(יג) ככופני מלא: (רט) ויאמר דמלאו דכס. אין כאלן פיסקא :
 (לד) עליהם חסר: לג (א) וידבר לך עליה. סתומה: (ה) ויאמר לאמר
 אל כניו ישראל. אין כאלן פיסקא: לר (ך) בכור מלא:
ויקהל סתומה: לו (יו) היריעת מלאו יוד וכן דנתי: (כט) תואמם.
 מלאו ויחסי יוד: לו (ח) קצוותיו נשני ויין וסכר יוד :
 (טו) הקשות. כניו יחסת:
פקודי סתומה: לח (כד) כלהוהי. סתומה: (כו) ויהי מאת ככר. אין
 כאלן פיסקא: לט (ו) ויעשו את אבני השפה. סתומה:
 (כא) פטבעתי. מלאו יוד: (כה) טהור מלא: (לג) ותכל. סתומה: (ג) בריחו.
 מלאו יוד קדמ' וסכר יוד תניב: מ (ג) ארון מלא: הערות מלא: (נג) ויקם.
 אתה סכר סתומה:

ספר ויקרא

א (ט) נחוח. מלא דמלא: ב (טו) הוא. כניו כתיב: ד (ל) יסוד.
 מלא: ה (יא) הוא כניו. כתיב: (ך) וידבר דומעלה. סתומה:
צו סתומה: ו (ב) מוקדה. הא' וצירף: ז (ו) קרוש. מלא:
 (יא) וזאת דונת האלמים. סתומה: (כב) וידבר לכל סלכ. אין כאלן
 פיסקא (עלית): ח (א) וידבר דקס. סתומה:
שמיו סתומה: י (ח) וידבר. דין סתומה: (יג) קרוש. מלא:
 (יו) הנוחרם. תניב חסר יוד: יא (כד) ולא לה. אין כאלן
 פיסקא: (ל) והלטאה. אין ה' מ' דכתי:
חזיע סתומה: יג (א) וידבר. דלס כניו יסיה סתומה: (כא) והיא
 כהה דאין. כניו כתיב:
מצורע סתומה: יד (כא) ועשרון. מלא: (מט) ואזב. סכר:
 טו (י) והנושא. מלא (עלית): (יו) ואיש כתיב. סתומה:
אחרי סתומה: יז (ט) והקריב. אין כאלן פיסקא וכן דנתי: (יא):
 יח (ס) ערות. אמת אכיך סתומה: (כב) ואת זכר כניו כתיב:
קרוש ים סתומה: יט (ך) והוא. כניו כתיב: (כה) חתמישת. מלא יוד
 קדמ' וסכר יוד תניב:
אמור פת סה: כא (יו) וידבר דאיש מורעך. סתומה: כב (א) וידבר
 דוינכרו. ודאס איה (יו) שניה פתוחות: כג (ב) מוערי. מלא:
 (ז) עב דה. סכר: (י) וידבר. דכתיב. ידנאלס סניעי שניה סתומות:
 כו. וראך נעאר. סתומה: (לד) הסכות. מלאו יוד אסר הכיף: (מג) יעבז
 נסכת. סכר:
בחר סתומה: כה (ט) השבעי. סכר: (יד) וכיתמכרו. אין כאלן
 פיסקא: (כג) לצמתח. קדמ' חסר דספר תניב: (ל) מלאו יוד
 וחסר יוד: (לס) להיות. מלא: כו (א) אלילים. סכר יוד תניב: ז
 נקמתי

ספרי הדפוס

בחקתי פתוחה: (יד) ואם לא תשמעו פתוחה: (יו) שנאיכם •
 חסר וי'ו: (לט) בעונת. חסר וי'ו אחר הנון: •
 זו (יד) יקריש. חסר: (כד) היוברל. מלא: •

ספר במדבר

א (טו) קריאי. צו'ד אחר הרי"ט: (יו) נקבו בשמות. מלא: •
 ב (כו) לבני יהודה. פתוחה: (לד) במספר שמות ללכני מנשא •
 ב (א) וירבר דאיש על דגלו. פתוחה: (יג) והחונם לשמעון •
 חסר וי'ו: צורשני. מלא חדא וכן עמי שני: ג (כו) ולקחת. סתומה: •
 (לו) ויתדרסם. חסר וי'ד לפני ה'ל"ת: (מ) ויאמר דפקד כל בכור. סתומ' •
 (מג) שמת. חסר: (כ) מאת בכור. מלא: ד (ז) הנקירי. חסר וי'ו: •
נשא פתוח': (כו) עליהם. חסר: (מט) פקד אתם. חסר: •
בהעלותך פתוח': י (י') חרשכם. חסר: (יח) וגסע. דלאונן •
 (כג) וגסע דאכריב. אין נהן פיסקא: (יט) צורשני •
 מלא חדא וכן פדהכור (כג) עמי שני (כה): (לה) ענין כונו'ן המוכין (על'ת)
 וא"ח מהר"ט כי ל'ו וט"ח מהר"ט מלובין סו' ע"ה ובהק"ה לממ"א): •
 יא (א) סביבות. מלא דמלא והן דבתריי (לב): יב (יד) ואחר צו'ו בתמלה: •
שלחך פתוח': יג (כג) תכרוז מלא: (ל') ויהם. אין הסמך רכמי: •
 יד (ג) אלהם. חסר: (ז) יגרל. הו'ד רכמי: (כד) יורשנה •
 חסר וי'ד: (ל') ויהושע. מלא וי'ו אחר ה"ה: טו (טו) עולם. מלא: •
 לדתיהם. חסר שני ווי'ן ומלא יו'ד: (כ) ערסחכם. אין כו יו'ד וחסר וי'ו •
 תנינא (כא) חסר וי'ד קדמ' וחסר וי'ו ומלא יו'ד בתרא: (לה) רגום. מלא •
 וי'ו: (מא) להיור. מלא וי'ו: •
קרח יו (ג) קראי חס': יו (ג) הקריבם. מלא: (כו) ויאמר דהש. פתוח': •
חקת פתוח': ד (י') ויצאנו. חסר דחסר: דא (יד) ארץ והנ •
 שתי תיבות: (ז) אזי שיר. סתומ': (פא) וישלח יגאל. פתוח': •
 (גג) ויאסף שיתן. חסר וי'ו: (ל') אל מירא חמו. חסר וי'ו: •
בלק סתומ': כב (ה) כל בן בעור. מלא. כל ככו בער (כדג' וט') •
 חסר: כג (יד) ישכן. חסר: כה (ד) ויאמרה'. אין כאן פיסקא: •
פנחס פתוח': (יא) פינחס. יו'ד ועירא: (יב) שלום. וי'ו קטיעה (על'ת)
 (טו) אמת. חסר וי'ו אחר הא"ף. כו (ה) ראובן. אין כו •
 פיסקא: (מג) לשוחם. מלא וכן השוחמי: כז (ח) ובן. בלא וי'ד: •
 (יח) ויאמר דחך לך אין כו פיסקא: (ך) ונתחה. כה"ל כסוף: •
 כח (ז) רביעת. מלא וי'ד קדמ' וחסר וי'ד תנינ': (ט) וביום השנת. פתוח': •
 (יט) תמימם. דפסח דשנועות (ל) ודל'ה (כט'ת) מלא וי'ד קדמ' וחסר •
 יו'ד תנינא וכל אוריית' דכוותיהו: (כא) ומנחתם. דשנועות: ודל'ה •
 (כע"ג) אין נהן פיסקא: כט (יח) לא'לם דאשני ודאשנ'תי אילט'ה דהכריש •
 כולן

ספרי הדפוס

כולן עלא יו'ד קדמ' ומסר יו'ד תנינא וכל אורי' ת'לכוותיהו כר מן ב' ואליוס עשרי'
 (כר'קצית לביד) ונתניו סאליוס (ויקרא' כ') ע'תקן מלא דמלא :
 (כו) וביוס סתמיטי . סתומ' :
מטות פתום' . לב (א') ומקנה רב . פתום' : (כו) בהמהנו . איןנו
 יו'ד : (ט) ויורשי . מלא ויו'ד אחר הי'ד ולא בשני יו'ד :
בסעי פתום' : לב (ט) אילמה . מלא יו'ד קדמ' ומסר תנינא . וכן נל'ס .
 סאליוס : לב (כ) פרהאל . מלא סדא :

ספר דברים

א (ג) אלהים חסר : (יא) אבותכם . מלא ויו'ד מסר יו'ד : (יג) ואשימם .
 מלא יו'ד (ע'ת') : (יט) ההיא . כו'יו'ד התיכוכן ג (ה'וט') ד (יד) ט (יט)
 וכל הה' אדחוקיית' דכוותיהו : ב (א') ויאמרה ח'יי . סתומ' :
ואתחנן סתומ' : ג (כה) וכגבורהך . מסר יו'ד אחר תנינא ומסר יו'ד :
 (כח) וצפנהי : מסר : ד (ח) צרוקם . מסר יו'ד תנינא :
 (לו) ויוצאך . מלא ויו'ד מסר יו'ד : ה (ו') אנכי . סתומ' : (יט) וליא
 תנכי סתומ' : (לכ) תסרו . מסר : ו (ו) בביתך . אין יו'ד בין מ'ו'לכ'ף :
 (ס) לטמטרה . מסר דמסר : מוורתי . מסר יו'ד קדמ' ומלא ו'ו'תנינא :
 : (א) כיוצאך . סתומ' : (ה) מנבחתיהם . מסר יו'ד : (ט) מצותו .
 כתיב מסר יו'ד וקרי מכות : (יא) לעשותם מלא :

עקב פתום' : (יג) ויצהרך . אין יו'ד אחר ה'ל'ס : (יט) הוצאך . מסר
 יו'ד : ח (יט) והיה אסכת . פתום' : ט (ו) ואשלבם . מסר :
 (כד) ממרים . אין ה'מ'ס וגי'ת : יא (ו') פיהחזן . סתומ' : (י) והיה
 אשמועי . סתומ' : (יט) לטומפת . מלא ויו'ד קדמ' ומסר יו'ד תנינא (ע'ת') :
ראה יג (ג) כיוקוס . פתום' : יד (ד) כשבים . כן כתיב הש'יג'
 לפני הכ'ית : (ה) ודישן . מסר יו'ד : (כ) עשר . פתום' :
 (כו) וביתך . אין יו'ד אחר ה'ת'יו : (כח) מקצה . פתומ' : יו (יו) ובחג
 הסכות . מלא ויו'ד אחר ה'ב'ף :

שפטים סתומ' : (יט) צרוקם . מסר יו'ד תנינא : יז (יו) תספון .
 מסר ויו'ד קדמ' ומסר יו'ד ומלא ויו'ד תנינא : יח (יג) תמים . אין
 ה'ת'יו רבתי (ע'ת') רוב' שמות : (יד) כי הנוס . איןנו כיוקא :
 יט (ו) מתנול השני . מלא : (יז) כיוקוס . איןנו כיוקא : (כ) עינד .
 אין יו'ד אחר ה'ת'יו : ד (א) איבך . אין יו'ד אחר הכ'ית : (כ) עשה . מסר :
 דא (ג') בעלי . מסר :

כי תצא סתומ' : (ו') איבך . מלא יו'ד הכ'נוס (ע'ת') : דב (כ) קרוב .
 מלא : אתו . מסר (ע'ת') : דג (כ) דכה . לספרי ספרדיוס
 כה'א (ע'ת') : דד (ג) לא יוכל . איןנו פוסק' : (טו) נשא . מסר :
 (יז) לא יומתו . פתומ' : דה (יג) עינד : אין יו'ד אחר ה'ת'יו :
 יג לא

ספרי הדפוס

(יג) לא יהיה כפיסך. סתומ': (יח) זכור: פתוח':
כי תבא פתוח': קו (ח) ויוצאנו. מלא וי' וספרי' (כ) ארור
 לא יכבד עש חשת אנו. אין כו' פיסף (ע'ת): כח (א) והיה
 אס שזע. (עו) ויהי אס לא. שמהן פתוח': (נג) איבך דואכלת מסר :
 דזכר : (סח) לראתה. חסר וי':
נצבים פתוח': ל (עו) ראה. סתומ':
האזינו פתוח': לב (ו) קנך. אין כו' ילד: (ז) ימות. מלא :
 (י) ישן. חסר דחסר: (יג) במותי. כו' ו' אחר המ' (טו) יקנאו.
 חסר דחסר: (לד) הלא. חסר (ע'ת): באוצרתי. מלא וי' קדמ':
הברכה פתוח': לג (כ) אשרח. מלא סדא כחייב: (ת) וללוי .
 פתוח': (כג) ולנפתלי. אין כאן פוסקא : (כט) אשריך
 וסוף: (עממ' ריש' ס' שמת) :

חמו ונשלמו הנהות שנעשו מדפוסים הרבה במדינות הגליל • ולוח הגהרה זו
 היא ע"פ מ' ש הרב ז"ל בספר אור תורה :

ועתה אנופך ידו גם על הנהת קלת התומשים ותקונים שגדפסו באמשטרם.
 ובכללן המקרא גדולה שגדפס שם כי מלבד כל השגיאות שגפלו במקרא
 גדולה דפוס וייטיב' רובן ככולן נמצאו ג'כ במקרא גדולה דפוס אמשטרם. אמנם
 ידעתי כי כן זה המדפוס הוסיף על הראשונים הרבה שגיאות היו עליו לטווח בלאתי
 בשאל להנה כולן נסנתין אחד • לכן כל השגיאות שגמלאו בראשונים לא העלימים
 בלוח זה כי מה לי לכופלן ולפרטן שנית ולא באתי היום כ'א לפרט שגיאות המדפוס.
 ולא יחשדני הבא לבקר אחר מומי בני אדם אס ימלא עוד איזה שגיאה וטעות שלא
 זכרתי בלוח זה והייתי בעיניו כמתעני • שהכנסתי ראשי לבא עד קץ תכלית הנהות
 ספרים הנכבד' כדרך שגדפס הרב ז"ל ולא יגאיתי ידי סובתי • הריני מודה בעממי
 וידעתי איך אש מקומי ומיעוט ערכי שאינו מתגדל במלאכה זו ולא הנגתי פה כל
 השגיאות שגמאיתי ראיתי דלתי לדי בפרטות הנהות מקרא גדולה הנכבד' והתקון
 ח'ך בלי כקוד' לא הנעתי בהנהתם כאן למספה ולא לשליט או רביע כי זה זמן זמני'
 פרדה שהייתי עוסק בהנהתם וכרבות העתים כלבדה ממני הראימה ועכשיו אין הומן
 מכים עמדי להוסיף שנית ידי להניחם מריש על גמירא ולא הדפסתי בלוח זה כי אס
 מה שגלשתי העין בהשפה ראונה ובהנטה לטובה לזכות את הרבים שלא יסמכו
 עממן על שגיאת ספרי' הנכבדים כמדובר במ' ש נדוש לוח זה • והריני ערב בדבר כל
 מי שיחבר לבו לפנות עמו מכל עמלו לקרב אל מלאכת הנהות ספרים הנכבדים
 וישרית עמו יותר ממה שטרקתי בהנהתם אפשר ואפשר שימלא מקום להתגדר
 בו יותר ממה שכתוב כאן • כי לא ירדתי עד תכליתם רק להראות שאין בחזקת
 בדוקין ולא יסמוך אום אדם עליהם כ'א על תקונים המבוקשים שזכרתי בהקדמתי :

ספרי הרפוס

והאלך תחלה הגהת המקרא גרולה רפוס אמשטרדם

ספר בראשית יו (כ) והרביחי - כו"ר אשר הכי'ת : יט (יו) ויצאחו י
 ספר כ' ווי'ן ומסר יו'ד : כר (מד) הוא האזה - כו"ר כתי' :
 כו (ד) והרביתי - כו"ר אשר הכי'ת : (כה) אהלו - כו"ר בסוף לא כה'ל :
 כז (כט) וישחוו - כני ווי'ן בסוף : כט (לג) עתה הפעם - כעין בתחיל' :
 לא בל' q' - לה (כ) הסרו - מסר יו'ד : לו (ה) ויוספו - מלא וי'ו ומסר
 יו'ד - ולכתי' (לו ט) דכוותי' : (כא) ויצלהו - מסר יו'ד אשר הכלי' :
 ט (יוד) שרינם - מלא וי'ד קדמ' ומסר יו'ד תניכ' : (יב) השרגים - מסר יו'ד
 קדמ' ומלא וי'ד בתמ' : מא (יח) עלת - מסר כ' ווי'ן : (כו) הצבת -
 מסר כ' ווי'ן :

ספר שמות ב (יג) ויהי נתיים הכי'ס - פתוס' : יג (כ) מסכת .
 מסר כ' ווי'ן : יד (ד) אחריהם - מלא יו'ד :

ספר דברים ב (כו) תשכרנה - מסר יו'ד : ד (י) ואשמעם
 מסר יו'ד : לג (כה) מנעלך - מסר יו'ד :

והאלך הגהת תנ"ך גם תקון ס'ת רפוס אמשטרדם ע"י המרפוס עצמו ה'ת
 ר' שלמה פרופס' ז"ל :

ספר בראשית יח (יו) וישקפו - מסר יו'ד אשר הקיף : כו (ז) הוא -
 כו"ר כתיב : לד (ה) והחרש - מסר יו'ד : (לא) אחותנו -
 מלא וי'ו ומסר יו'ד : מא (לג) עלות - מסר יו'ד קדמ' ומלא וי'ו תניכ' :
 מג (לג) משאת - מסר יו'ו : מד (י) וירדו - מלא וי'ו ומסר יו'ד :
 מז (יז) מקנהם - מסר יו'ד :

ספר שמות ג (ה) רנליך - מלא יו'ד : יג (יא) יבאך - כו"ר
 בתמלה לא כו"ר ומ'ס על הגליון יבאך קרי שנו :

יו (לג) עשרית - מסר יו'ד קדמ' ומלא יו'ד תניכ' - האיפרה - מלא יו'ד :
 לא (יא) צויתך - מלא יו'ד קדמ' ומסר יו'ד תניכ' :

ספר ויקרא יח (ככ) וארת זכר - כו"ר בתחילה ומ'ס על הגליון שנו :
 כב (יב) הוא - כו"ר כתיב :

ספר במדבר יג (לג) ארת הכפילים - מלא כ' יודי'ן מן הכפילים מסר יו'ד
 קדמ' ומלא יו'ד תניכ' : יד (ג) ומשנו - בלא יו'ד אשר

כפ'ל : (מד) יקפלו - מסר יו'ד אשר הפ'ל : מז (ד) ברביעית - מסר
 יו'ד חדמ' ומלא יו'ד תניכ' - לא (ט) סקנהם - מסר יו'ד :

ספר דברים ה (כה) הושיבו - מלא כ' ויודי'ן : יד (ז) מסעלי -
 כו"ר בסוף לא כה'ל : טו (י) מעשיך - מסר יו'ד אשר
 אשי'ן : לב (כו) יכנו - מסר יו'ד אשר הדל'ת :

ספרי הרפוס

והאלך הנהת תנ"ך וחומשים עם פירש"י ז"ל ובלא פני' כדרך התיקוני' ונרפסו ע"י החכם מוה' ררר רודר נונים טורים ז"ל :

ספר בראשית א (כד) תוצא. מלא יו"י : ז (ג) לעלם. ספר יו"י : דא (כב) ויהי דוואמר אכימ'ך. פתוח' ל'א סתומה : דג (טו) וישקל. ספר יו"י : לב (ט) לפליטה. מלא יו"י : (יג) הישב. מלא יו"י קדמא וספר יו"י תנינא : לר (ה) והתרש. ספר יו"י : (כג) מקנהם. ספר יו"י : (לא) אחותנו. מלא יו"י וספר יו"י : לה (ח) מינקת. כו"ד אחר המ"ס : לו (כד) הימים. ספר יו"י אחר המ"ס : (לד) התימני. כו"ד אחר התיו : לח (א) ויהי דיוכד יכודה. פתוחה ל'א סתומה : לט (ד) בענינו. מלא כ' יודין : ט (ג) סריסין. מלא כ' יודין : האופים. מלא יו"י ומלא יו"י : מא (כא) ומראיהן. כו"ד אחר הא"ף : (מג) רברי. ספר יו"י : (מג) ונתון. מלא יו"י : מד (ד) אלהם. ספר יו"י :

ספר שמות ג (יט) נקרה. קדמא כה"א תנינא (כה"ג) כאל"ף : (כא) ריקם. מלא יו"י : ח (י) חמרם סמס. שניהם ספר יו"י : (יב) לכנם. ספר יו"י : ט (יא) בחרשטם. ספר יו"י : יב (יח) בראשן. ספר יו"י : יד (ז) ושלשם. ספר כ' יודין : כא (יד) יוד. ספר יו"י : כב (כט) אמו. כאל"ף ל'א כעין : כה (ה) אילים. מלא יו"י קדמא וספר יו"י תנינא : כו (לג) ונתתה אש הסרכת. כה"א כסוף :

ספר ויקרא ה (יא) עשירת. מלא יו"י קדמא וספר יו"י תנינא : י (ב) אותם. מלא יו"י : יד (מא) יקציע. מלא יו"י : ד (כו) ואבדל. ספר יו"י : כא (יו) וידבר דאיש מורעך. סתומה ל'א פתוחה : כג (א) וירבר ל'א מועדי ה'. פתוחה ל'א סתומה : (כ) מועדי. מלא יו"י :

ספר במדבר א (כז) הפקר. מלא יו"י : ב (יב) והחונם. דמטה שמעון. מלא יו"י וספר יו"י : ג (ד) בהקרבים. ספר יו"י : ד (ט) נתונם נתיבם. שניהם מלא יו"י וספר יו"י : יד (מ) וישכמו. ספר יו"י : כב (יו) ויבאו. כו"ד אחר כאל"ף : (יג) מאן. מלא יו"י : כג (לג) כחועפת ראס לו. כו"ד כסוף ל'א כאל"ף :

ספר דברים ב (יא) אמים. מלא יו"י אחר הא"ף : ז (ג) לפניך. מלא יו"י : ח (י) הטבה. ספר יו"י :

ט (כא) ואשלך. ספר יו"י : יד (ד) פשבים. כעין לפני הניח : יו (יט) לעשתם. ספר יו"י : כח (יא) והותרך. מלא יו"י וספר יו"י : לב (כ) כשעירם. מלא יו"י קדמא וספר יו"י תנינא : (מד) ויבא משה. פתוחה ל'א סתומה : (נא) צן. מלא יו"י : לג (כה) וכיפך. ספר יו"י אחר המ"ס : והא

ספרי הדפוס

והא לך הגהת התיקון תנ"ך בלי נקודות

הנדפס באמסטרדם זה מקרוב בעשר שנים ע"ג' משותפים הנו' כזער :

ספר בראשית ד (יג) מנשוא - מלא וי'ו (עא"ת) : ד (ג) בחלום .

קדמא מלא וי'ו - תנינא (כו) ספר וי'ו : כב (יו) זירש .

קדמא כויד'א' תנינא כנ' ודו' : כו (יא) שער - ספר וי'ו . (כט) ומברכך .

מלא וי'ד : לא (לה) כילוף - מלא כויד'ו : ד' : לר (ה) והחרש - ספר וי'ד :

(יד) אחתנו - קדמא ספר דקסר - תנינא מלא וי'ו וספר וי'ד : לה (כד) ובנימן .

ספר וי'ד : לט (ז) ויהי מדותא אין כו' פישא : מא (ה) וטבות - ספר וי'ו

קדמא ומלא וי'ו תנינא : (יד) ויריעהו - מלא וי'ד אחר הרי"ש :

ספר שמות יב (יח) בראשן ספר וי'ו : יז (לו) האיפה - מלא וי'ד :

כה (לד) גבעים - ספר וי'ד קדמא ומלא וי'ד תנינא :

ספר ויקרא ט (ו) צוה - נה"א לא כאל"ף : ס' דברים ב (לג) יהצתי

נה"א לא כאל"ף : ט (יז) ואשלכם - ספר וי'ד :

תמו הגהות ארבעה ספרים דפוס אמשטרדם

ואחר קומאים ותיקונים קים לן נהי שהן בחזקת אגזין בדוקין כלל וכלל ומעות לא

יוכל לתזון ומסרון לא יוכל להמנות בפרטות התיקון ספרים שנדפס אע"ד רבה

שייס ולכליכר מיום הוסדה מלאכת הדפוס לא נראה כמוהו לדעו כבר בדקו ומלאו

שנחסרו בו כמה אורות על פני כל הדף - בסוף פרשתו ח (ל) ספר וי'א תיבות

אלו ויקדש את אהרן את נדדו ואת בניו ואת נדדו בניו איתו : כפרשת מנורע

טו (ז) ספר וי'ד תיבות אלו זה : גע כבאר הו' יכנס נדדו ורחן כמים וטמא עד

הערב : כפרשת קרח יז (יח) ספר וי'ד תיבות דבר אל בני ישראל וקמלאו

מטה משה לבית אב - מלכד מסרון התיבות במקומות ספרים וסילוף כתורות

לכתומות וכתומות לפתיחות וספרות ויתירות ווי'ן ויודין אפר רבו כמו רבו ועללו

מלספר לכן לא היה באפשרי לסיטן ולהצליח על הספר :

ויריע באמנה להו' לכל מכלל כי הספר תנ"ך והתיקון שנדפס כנרלן ע"י האדון

המפורסס הוא בחזקת בדוק ולא מכלאו בו שגיאות הרבה כ"כ כ"א חופשים

ואפרעס הנה : ספר שמות יז (לו) עשרית - ספר וי'ד ראשונה ומלא וי'ד

תנינא : האיפה - מלא וי'ד : ד'ו (לג) גבעים - ספר וי'ד קדמא ומלא וי'ד תנינא

וכל אורויתא דכותיה : ספר במדבר כט (לג) זנסהם דיוס השניעי .

ספר וי'ד : ספר דברים ב (כו) ושמואל - מלא וי'ו אחר המ"ס :

גם את זה חזיתי הספר יד כל בו נראש כראש כל עמוד ועמוד שהוא תקון ספרים

וכראש הספר כוכר שהונה מת"ס וראוי לכתוב מתוכו ס"ת ונדקתי ג"כ בו דרך

העברה בע"מא דחזיתי בראשית וי'ד לא חזיתי לא כאל"ף ואלו הן השגיאות שמלאתי

בו : בפרשת ויחי נראש לפניה ג' סמכין והן סימנים על פרשת סתומה ושנת

י"א שהרי אין כאן פיסא כלל כמ"ש אש"ת : מצ (כס) נשתלי אילה אלוה

דפים ב"א פיסא וכל' פרהה סתומה : נפ' כי משא לר' (טו) אחרי אלהיהו

והו"ן

קונטרס האחרון

והזין • א' אלהיהן והזנו • צפ בהעלותך נחמקום כוונתן הכוכב הניב דלמין סמוכין •
 פרש' לכן ופרש' ואתמנן ופרש' ראה ופרש' אפסו' ארבעתן לל' סזומות ולא פתומות :
 בהא ס' ליקח ובהא כתיבתא אין לב יוד על אים אחד מהזומס והמיקונים כי
 אס על שני התקונים המוכהקים האחד על ע' סופר לפ' ה' הנדפס ע"י יוסף
 עטיא והל' הנדפס ע"י ברוך רוז : שיהא כל' טובים ומזכירי גוף • ואני תפלה
 לאל' חי יגמור עלי טובה להו' א' כפי' למעשהו הדפסת המוש תקון סופרים כלי
 שניא • ואצירה לה' כי נאה גאה :

ענין יו' ד מקומות נקודים בתורה

אמר אליהו כי ופלא בעיני הקורא בראשונה שיעדתי כנמה פשוטת לפרש את
 סתמי בפרשיות שאתרוהן ובהניע לפרש' ויקרא הסיבותי אסודידי
 ולא ביארתי משס ואילך אס דבר • אל יתמה לבו ההבור על החזן באמת כך עלה
 במשנה לפני חלה להשלים כל הפרשיות מתחלת ס' בראשית עד סוף הברכה
 ולקדש בכל אסת ואל' מהן דבר קידוש השיך לעיניה • אבל' אחרו רותי זה שנתס
 ימים לימתי כדרי מה שגמרתי בלבי להדפיס הקומש תקון סופרים • וכעת הניע
 השעה ללאוג עו' להוציא מלאכת המשבת הדפסה זו מכח אל' הפועל' כי קרוב לבוא
 גחה וימיה לא יאסכו בעור הגוור ומקיים • לכן הוכרתי להסתיק באמצע הכרן
 כי לכל זמן ועת לכל ספן • אמנס ידעתי כי כן מה שדמתי במרש' לך אך מענין
 עשרה עקומות נקודים ושראיתי מקוס לבאר היטיב בפרש' פוננס ולא קיימתי
 הנטחתי ובאמת אחרו שענין הנז' כולל' הכנה דברים נאותים והכרתיים כמו שיתבאר
 בסוף • ע"כ הוכרתי להניג סה ענין זה בקונטרס בפני עלמו • ואנן גרדא
 בקישוף ורהיעאל' לבאר ענין אסד עשר מק מות בתורה דכתיב הו' כי י' ויהא רעוא
 דאימא מילתא דמחבל' .

ברבה סדר במדבר פרשה ב' ובמכת סופרים פקו' ובאבות דר' נתן פקן ל'ג
 ובמסור' סדר במדבר יו' ד מקומות נקודים בתורה כו' • יע' : ומקומות
 הנז' קלסס הובלו ג' כ' ג' וכו' ובמדעיים ומפרשים במקומות מהזורים אך יג
 ביניהם שינוי כוסמאות ונירפות (כדענין למימר לקמן) גם לא כתפרשו היטיב
 באזה מהן הנקודה רבה על הכתב ובאזה מהן הכתב רבה על ה' הקידה ואזה מהן
 כולו נקוד • לכן אלינה נא הנה כל ה' לוקים שניתיבן ואזו היא הנירסא הנכונה
 המסכמת לדעת הרב ז' ומליאת ספרים המדויקים שנירנו • ואלו הן יששוע ה'
 ביני וביניך בראשית טו') נקוד על יו' ד תכיב אל' וביניך עיין בכל' ספרים הכל'
 ובכ"ר פרשה מ"ה ומפרשו ובפרש' והמזרחי והבאים אחריו ובעל' הסורוס ונקוי
 ומקוני וספתי כהן ופענת רוא ושאר דורשי ראשיות • ויאמרו אל'ו חיה שרה (שס
 יח יט) אל'ף יו'ד וילי בתיבת אל'יו כזוד למ"ד אינו נקוד עיין בכל' ספרים הנז' ובש"ס
 בבא מיעאל דף פ"ו ע"ל ובתדושי אנדות וכ"ר פמ"ס ומפרשו ופרש' ומפרשו וגוהר
 (מ"א) דף ק"א ע"ב • ולא ידע בשכנה ובקומה (שס יט יכ) קדמא דנכירה מלא
 וילי כתיב ונקוד עליו עיין ספרים הנז' וש"ס מקבת כוור דף כ"ג ע"ל והוריות דף י'
 ע"כ ובתדושי אנדות וכתב בספר כאר שבע עכן הו' בספרי תורה אלנו (ר"ל הו')
 שכתלע

ענין יו"ד מקומות נקודים בתורה

שבאלמע תיבת ונקומה נקוד' יע' וכוזיהר (ס"א) דף ק"ע"ב ונ"ל פל"א ונ"פיה
 תואר ונזר הקודש ובפירש"י ומפראש"י ונכפרי אמרו נקוד על כסכה כו' אך נירסת
 ה"ש"ם היא עיקר וכן הוא בכל ספרים מדויקים : ויכול על נואריו ושארו (סס
 זג' ד') שש נקודות על ושארו נקודה על כל אות ואת . וכשפתי חכמים כתב
 ה"ש"ן איכ' נקוד קרי בי' ויקחו כו' יע"ש וזה סיבות דנמדדש חיות כפוס כמנ"ל השן
 אמרו בהדיא הכ"א לא הכתב רבה על הנקודה ולא הנקודה רבה על הכתב אלא כולו
 נקוד כו' יע"ש ובכל ספרים הנז' וכוזיהר (ס"ב) דף קע"א ומ"ש הרב ז"ל במקומו .
 לרעות את לאן אחיהם (סס ל"ז יב) תיבת את נקוד עיין בכל ה"ל וכוזיהר דף רפ"ג
 ובנ"ל פ"ר ובפירש"י ובמפראש"י . כל פקודי ה'וי"ו אשר פקד משה ואהרן
 (במדבר ג' לט) חמש נקודות על ואהרן נקודה על כל אות ואות . הכי משמע פשטא
 לטעם דש"ס בכורות דף ד' ע"א דשס אמרו נקוד על ואהרן מלמד ש"א ה' ואהרן מן
 המנין ועיין בכל ה"ל וזוהר דף קכ"ז ע"א ופירש"י ומפראש"י . ובאבות דר' נתן אמרו
 נקוד על וי"ו של ואהרן . ובילקוט ראובני העתיק נקוד על אהרן כו' יע"ש אך בכל
 ספרים מדויקים מלאנו ראיו תיבת ואהרן כולו נקוד : או בדרך רחוקה לכס
 (סס ע"ו') נקוד על ה"א של רחוקה הכי איתא בש"ס פסחים דף ל"ג ע"ב ובידושלמי
 אמרו נקוד על ה"א של רחוקה איש רחוק ולא דרך רחוקה כו' . וכלע"ד דכוונתם
 בזה ע"ד מה שמצינו דתיבת דרך לפעמים איקרי לשון זכר ופעמים איקרי לשון נקבה
 כדאי' בש"ס ריש מסכת קידושין יע"ש . ובאן נקוד על ה"א של רחוקה ואתה דורש את
 הכתב שרבה על הנקודה והוי כאלו כתוב רחוק בלא ה"א להורות דאינו מושב על
 תיבת דרך שהרי אשכחן דרך איקרי כמו לשון נקבה אלא מושב על תיבת איש האמור
 למעלה ור"ל איש רחוק אע"פ שאינו בדרך רחוקה ואי לא הוי כתוב הה"א בלל
 מ"מ הוי ס"ד דקאי על דרך דממיד ל"י דהא אשכחן כמו דרך דאיקרי לשון זכר אבל
 השתא דכתיב רחוקה בה"א ונקוד עליו שפיר שמעינן דנא להורות דלא קאי על דרך
 אלא על איש שהוא רחוק ולא דרך רחוקה וק"ל ועיין בכל ספרים הנז' . וכוזיהר דף
 קכ"ג ע"א ובפירש"י ומפראש"י . ובמפראש"י אמרו נקוד על ח"ת של רחוקה כו' . וכן
 בגירסא ברכה סדר במדבר . וכן הועתק סס ביהרתי יע"ש וכלע"ד שטעית הסיפר הוא
 שכתלף לו ביה' ל"ח מסני שזרתי דומות ואין בניהן אלא משהו המדכים טעה
 והדפים ח"ת במלואו . אשר עד מידבא (סס ה"א ז') נקוד על ה"א של אשר כן הוא
 בכל ספרים הנז' ועמ"ש הרב במקומו ומ"ש בעל הטורים . וכלע"ד רמז ע"ו מ"ש בש"ס
 בנ"ל בתרא דף ע"ט ע"א ויורה אבד חשבון אשר דשע און רס כו' עד נופח עד שתבא אש
 כו' יע"ש לכך נקוד על ה"א של אשר ואתה דורש את הכתב קרי בי' אש וק"ל . ועשרון
 עשרון לכס האמר (סס כט טו) נקוד על וי"ו שבאלמע עשרון של עשרון הראשון
 דתנ הכוכות הכי איתא בהדיא בש"ס מחות דף פ"ז ע"ב . וכן העתיק הרב בתי"ט
 משנה ח' פרק ה' דמכות יע"ש אך מה שאמרו שס של י"ט הראשון לא ידענא מה אמרו
 בזה שהרי בשאר ימים דכוכות תיבת עשרון לא כתיב בזה כלל . ובמפראש"י אמרו נקוד
 על עשרון ראשון של פסח כו' והכי איתא ברכה סדר במדבר ובעל ידו משא נתן טעש
 ע"ו יע"ש ובמס' סופרים אמרו נקוד על וי"ו שנעשרון האני כו' . שמנס ניר' ה"ש"

ענין י"א מקומות דכתיבי היא ביוד

יא עיקר וכן הוא בכל ספרים מדויקים . לנו ולכנינו עד עולם (דברים כט כח)
 יא נקודות יא כאן על לנו ולכנינו ועל עין שבעד נקודה על כל אות ואות הכי איתא
 כתיב נש' סנהדרין דף מ"ג ע"ב וע"ש וכרש"י ותוספת ובמדושי מהרש"ל והנחיש
 אמרו וכפירש"י ועל' ה' ה' ומפראשו . ובמסכת סופרים אמרו נקוד על עין שבעד
 ופס ט הוא שטעות כופר יא שם שדולג הסופר מיכת לנו ולכנינו וק"ל :

ענין י"א מקומות דכתיבי היא ביוד

באבות דר"ן ה"ג ובמסור' סדר וישב אמרו יא כתיבי היא בתור' כו' וע"ש ור"ל דכ"ל
 התורה כתיב הוא כו"ו בין לזכר בין לנקבה לזכר קורין במלאפוס ולנקבה
 קורין בחירק בלאו כתיב היא כו"ד . ונ"י מקומות כתיב לנקבה היא כו"ד ומני
 להו נאבות דר"ן ובחשור' הנו' אך שנים מהן הכתובי' בזה אינן כתיבי' בזה . ואלו
 הן ומלך בלע היא כופר (בראשית יד ב') קדמא דענינא כתיב כו"ד ומיכאל
 (טז' ד') כתיב הוא וקרי היא בחיר'ק . ה"א הוא אמר לי אמרו הוא והיא גם
 הוא אמרה אחי הוא (שם כ"ה') כפסוק זה כתיבי ד' הוא כו"ו בלמע קדמא
 ונתרא קרינן במלאפוס' . תנינא ות'יתא' קרינן בחיר'ק . ומד כתיב והיא כו"ו
 נת'לה וי"ד בלמע . והיא ש'מה אל' חמיה (שם ל"ט כ"ח) אשר היא לבס לאל'לה
 ויקרא י"א ל'ט') והיא הפכה לכן (שם י"ג י') והיא כהה (שם י"ג כ"א) קדמא
 דאין כתיב כו"ד תנינא ות'יתא' (שם י"ג כ"ו וכ"א) דמכות אז כתיבי הוא כו"ו
 וקרינן בחיר'ק' . שנת שבתין היא לבס (שם י"ו ל') קדמ' דפ' אמרו כתיב כו"ד
 וכן קרי תנינא דפ' אמור (כג' ל') כתיב הוא כו"ו וכן קרי במלאפוס' . והיא
 תראה את ערותו (שם ד' י"ו) את אביה היא מל'לת (שם כאט) והיא נשמה
 (במדבר יג) קדמא כתיב כו"ד תנינא (שם ה' ד') כתיב כו"ו וקרינן בחיר'ק .
 והיא לא נשמה (שם ה' ד') כן גירסת המשורה . אך באבות דר"ן לא מני הני
 תרתי שנת שבתין היא לבס . והיא לא נשמה . ומני תרי אמרו הוא לא נשמה
 (במדבר ה' ג) ומני מני הך והיא נשמה תנינא . אמרש גירס' המסור' עיקר
 ומשכמת למנינא ספרים מדויקים . ודע דנירושלמי פ"ד דתענית אמרו ג' ספרים
 מלאו בעורה כו' באחד מלאו כתיב תשע היא ובשנים מלאו כתיב אחד עשר היא וקיימו
 שנים וביש'ו אחד ע"ב וכתיב ב'פה מראה וו"ל לא יתכן שיטעה הכופר בין תיבת
 תשע לתיבת אחד עשר . ועוד כו"ל מנינו כתיב בתורה לא תשע היא ולא אחד
 עשר היא . אמנם במס' סופרים פ"ו אמרו ב'א' מ"ב אחד עשר הוא ובשנים מ"ב אחד
 עשר היא . וכראה דהיינו קרא דויקא ב'ילה הוא (בראשית ל' כב) ומשום דבהוא
 קרא כתיב אחד עשר ילדיו נקט ל'ס' אחד עשר הוא . והספרים שהיה כתוב בהן
 היא מני' למימר דקאי על' ה'ילה שזכר כאן לשון נקבה עכ"ל . והנה לפירושו אכתי
 לא יתושב מ"ס נירושלמי ב'א' מלאתי כתוב תשע היא . ו'עני' ה"פ מ'ש במס' סופרי'
 נאחד מלאתי כתוב אחד עשר הוא ר"ל באותן יא מקומות אזכרנו לעיל אן הוא
 דקיי"ן הכי דל"ל כו"ד ובאותו ספר האחד מלאתי כתוב דגם כ"א מקומות הנו' היא
 כתוב הוא כו"ו כדרך שהן כתובי' בכל התורה . ובשנים מלאתי כתוב באותן יא
 מקומות היה כתוב הוא כו"ד כדקיי"ל אן השתא והיינו משום דכבר יעלו אש

ענין י"א מקומות דכתבי הי"א בי"ד

האמת וקיומו את השנים. ומ"ש בירושלמי באחד מלאתי כתוב תשע הוא כו' ו'ש לפ"ק
 ע' ד מה שהקדמנו לעיל דהני תרתי בתרתי'א באבות דר"ן דמי' להו לא מני' להו
 בתורה ומעיל' תרי אחרוני' כמלא דבתשע מקומות אין סילוף' ביה ס' דלרעת שניהם
 הני תשע כתיבי בוי"ד ובאיך אחרוני' הוא דפ' י"ג. וכיון שכן י"ג דכמו שאנו
 רואים דהמסורה ואבות דר"ן פ' י"ג ביה כו' כו' כו'. הוי פ' י"ג ביה כו' קמאי וקמאי ד' מאי
 לכך מלאתי כתוב באחד תשע הוא כו' דהאי ספרא לא איתכריד ליה כמאן עכדין
 עובדא לכך לא כתב א"א בתשע מקומות הוא בוי"ד והיינו באותן מקומות דכ"ע מודה
 בהו אבל באיך מקומות לא הוי נתיב נפשי' בספיקא ובתניניהו דכתיב בכל התורה
 הוא בוי"ג. ובשנים מלאתי כתוב אחד עשר הוא רעה לומר האי ספרא דווקא הוי
 דאיתכריד ליה שפיר אותן י"א מקומות דכתיבי הוא בוי"ד ובתניניהו לכולהו ואיך
 תרתי אחרוניתא בתניניהו בוי"ד ודוק. אחר כותבי פ' י"ג זמן זמנים כל לירי
 ספר עיר בנימין שני' וס' אחד פירוש על מס' סופרים ושניהם דכר' א' בתווכו לפרש
 מ"ש במס' סופרי' באחד מלאתי כתוב אחד עשר הוא על פי המס' דה הכוזב ולא נחתו
 לישטק אירושלמי מ"ש בא' מלאתי כתוב תשע הוא כו' ואחר שהקדמתי הך דלגיבו
 באבות דר"ן מחייב הירושלמי ג"כ על ככון :

ועוד לאלוף מילין תיליתילין באילין דכתיבי באורייתא הוא נו' ו' וקריין הוא
 בחירין ודקריין הוא במלאכות דכתיבי ומשעין כהן הכהנים. ותתלה
 זקן אי' לבאר מ"ש בספר מלך יעקב וי"ל קבלה הוא מאבותינו כפ' אחרי תכל' הוא
 (י"ג כג) כפ' קרח ברית מלך הוא (י"ג י"ג) כפ' אטורע נרעת נוסח' הוא (י"ג י"א)
 אלה שלשה נקראי' הוא והיא והא' ימתין על הקהל אם הקהל תורין הוא קורא הא'ן
 הוא ואם הקהל קריין הוא קורא הא'ן הוא כו' יע"ש כי באריך בנה ומכיים דכמסור'
 בתנו סימן ע"ו חבן אין נמן לעבדיך. ר"ל חבן ר"ת תכל' ברית. נוסח' שלש אלה
 אין נמן שלש נחלה לנו קריאתא אם נקראי' הוא או היא לכן כריך לקראן הוא והיא
 כדרך הכוזב כדי ללאת מידו ספק זה. והו' תוכן דכריו והועתקו בקת' תיזכי' אלין
 מתקנין והמזגים שבעירות וכפרים קבעו ענין זה חובה כמנהג ומיקון הקדמונים.
 ואנו שמעתי ולא אבין אמרתי אחריו אמתאסן ותהי לי למכמה ורומי היתקתני והיה
 בלבו כאש בוערת ע"ז בעלמותי בלאתי כלכל' ובעבור חושי בני שעיפי ויבינו לא עת
 לחמות אדברה וירית לו ברעה שולה מכה אשר לא כתובה לא זורה ולא חובסה. קשה
 הדבר לאחרה ויא' לפה לפרשה. והנה שלשה אלה יעברו לפני כבני מרון. ואזיב
 עליהם כסדר שהן כתובים בתורה ראשון ראשון ואחרון אחרון. הוא הראשון נרעת
 נוסחת הוא. במסורה מערכת הה"א כמסר הסימן דכל' היא והיא דחורת כהנים.
 ואחרו' ש' מן ואם נרעת עד לא יסנירנו היא כתיבין כו' יע"ש והך נרעת נוסחת כתי'
 ברישא. ובתרי' כתיב לא יסנירנו וא"כ אין ספק בנה דקריין הוא כתיבין והכי משמע
 באי ממה שפירש' ש' נרעת לאון נקבה בו' בשר לאון זכר כו' יע"ש וזה פשוט וברור.
 הוא השני תכל' הוא ככר כתב קרב ז'ל בחקומו שהוא במלאכות ואי צידה עוד ג' עדים
 פלמגים. הא' מ"ש במהר"ל הלכות י"ב תכל' הוא במלאכות וכן המנהג כפרקמורט.
 סב' מ"ש הסקוני' תכל' הוא באורק (ר"ל במלאכות והספרים קראו אורק) ' הג' מ"ש
 דאית'

עניני היא והוא שבתורה

לחית' באסור' פד' מכה וז"ל הוא ה' דמטעין כהו דסגורין היא וכו' כי תרומה הוא
 ותרומה יהי' (שמות כט כג) כי קודש קדשים הוא (ויקרא כ ט) כי אסחת עולם
 הוא (כה לג) מנחת קנאות הוא קדמא דעניכא (במדבר ה טו) תכל הוא (ויקרא
 יא כג) הכי שמעינן דהך תכל הוא דמי לאינד דכולהו קריין כמ' אסוס • ולא משיכני
 אמה שאמרו במחברה דנתיב כל עריות' היא וכן סוף עריות' הוא כו' כי משום הא לא
 אירוי דר"ל לא קאי אלא בעריות דאדם ובשיבת דכהמה לא קאי מיירי • דנמא לזה
 כשנו חוס' ניבמות דף ד' ע"א ד"ה דה"כ כו' הא לא כתיב כל שוכב עם כהמה נפשי'
 עריות (קדושים) משום דלא שייך לערוות דאין אבות לכהמה ע"כ • הוא השלישי
 בריות מלך עולם הוא • בכר בואר הרב ז"ל במקומו דהך מסורה שכתבה כל דספיד
 היא בחיובק הא הדיקא • גם המדקדק בעל כנין ש"ה לא זאת כלבד שלא השיג
 על הרב ז"ל אף גם הודה לדבריו וכמת שכדאי הוא לשמוך עליו בזה ע"כ •
 ופ"ש כס' כ"ו דמאורי' כתבו ע"ו חב"ן אין ניתן לעבדיך • לא ידענא מתי אודגן מזה
 כי מי לנו גדול ובק' במאורי' יותר מהרב ז"ל ולא ה' במלך איהו מסור' שכתבה
 כך לא הוי מיאמיט האי תנן ולת מני לה • א"א ע"כ משכמתא היא ומי מדע
 מלען מי יבא הקרת הוה וקרי דבר זה באסוכי ואלט לולי בעיני מחמי ספרדים • ומסי
 חכס א' שמעתי אחר ברעת נוספת היא פתיה הנגע בין קונו אשכנדים וסכמים אין
 מוסין על ידם • ודוח מריכתי ועכני שיבא שעות זה ממה שמכינו במסורה כל תכל
 שהוא לשון ארץ בארבע קדושות (ר"ל בשני זירין) וכל שהוא לשון מאוס כגש נקודות
 (ר"ל בשני פנולין) והמדקדקים שקלו מלת תכל על מקל' חנן תנן ודומיהס • וא"כ
 קרוב הדבר לשמוע שנמל על הך תכל הוא ס' זה חב"ן אין ניתן לעבדיך וכן להורו'
 כמו שאלת תנן הוא לשון זכר שהרי בתרי' כתיב אין נתן דלכנה כתיב והיא כתיב
 לעבדיה (שמואל א' יח יט) כמו כן מלת תכל לשון זכר וקרינן הוא במ' אסוס אבל
 האמע שמע וטעה מהיפך להיפך • תיתי מהי תיתי מ"ש כלי' שס' זה תנן אין נתן
 לעבדיך כל להורות שלא יתגלה לנו קריאת אלהי' הוא דבר זה אין לראשית דבר
 המסורה לא באו לסתום ולהעלים דבר ולא סני דבר אלא באו לפרש ולבאר את
 המור' • מעתה הכני מילי מחינת • מי יחן ותנא שאלתי ובקשתי • לפני' תנא •

שכל מי שנידו למות יעורר במחויקי אסנת גרועה • ודי כהערה זו :

והא לך איוה בללים הכוללים יחד דברים הרבה
כל בעת כפעם כגנה הנאר הנפש הארץ העיר פלהון הדין בחיריק ולית
 חד מנהון ההוא • ופולומיהן כל היום הלילה האער המדבר כלהון ההוא
 גמלאפוס ולית חד מנהון ההיא • כל דסמיד לשנת היא בחיריק בר מן חד צנת אמתון
 הוא תנינא דפ' אמור (כג לד) וקדמא דפ' אחרי (טו לא) כתיב היא גני' וכן קרי
 בחיריק • כל דספיד למנה היא בחיריק בר מן חד מנחת קנאות הוא קדמ' דעניכא
 (במדבר ה טו) ותנינא (ה יח) היא קרי בחיריק עפירי' שס • כל דסמיד למרומא
 היא בחיריק בר מן חד ביי תרומה הוא (שמות כט כח) עפירי' • כל דסמיד לעולם
 לאסס הוא בשל' אסוס • ד' הוא דסמיכי למטאס וקריין הוא במלאפוס ואת נאר הסר
 וגו' (שמות כט טו) והגליס את הפד וגו' (ויקרא ד בא) ומסך ידו על ראש אשעז
 וגו'

עניני היא והוא שבתורה

ונו' (ד כד) זהו המדע המטמא וגו' (ה ט) • ונ' דקריין היא בחיורק ואס לא תזנו
ונו' (ה יא) והניחה אל הפה ונו' (ה יב) ואסף איש טהור ונו' (במדבר יט ט) •
כל דסמך לקדש הוא כמלפס ברמן מד כירקס הוא לכס (שמות לא יא) •
ז' דסמכי לקדש קדשים וקריין הוא כמלפס וכפר אהרן על קרבתיו ונו' (שמות
ל י) וזאת תורת האדם ונו' (ויקרא ז ט) כל זכר בבהנים תכיל דיאכלנו (ז ו)
ושמט את הכבש ונו' (יד יג) והיתה לאהרן ונו' (כד ט) אך כל חרס ונו' (כז כ)
וזו יהי לך ונו' (במדבר יט ט) • וה' דקריין היא בחיורק לא תאפה חמץ (ויקרא ו ו)
דבר אל אהרן דתורת מטמא ונו' (ו יא) כל זכר ככהני' קדמא דיאכל איתה (ו כב)
קחו את המטמא ונו' (י יב) מדוע לא אכלתם ונו' (י יז) :

- תמו הכללים בענין היא והוא • ונשלמו ליקוטי מכתב מאליהו •
זה היום שקויגוהו •

רעורני עומד על ברכי עיני כשואות למרוס מראשין וכפי פרושות לקונה
שמים וארץ כשואתפלל נעים ומירות אגורה באהלך עולמים
יהי' איתמרו דבר הלכה מפי אחסה בסתר כנפיק סלה ואתה לכה ברחבה
מקיל אל חיל בעה"כ כי אחא אלהים שמעת לנדרי אנחתי
בלבי לכל אשר יבטא הפדס נשפתיו כן אומרה שמך לעד
באשר זכיתי לסדר תנור זה כן אובה להוג ת מתאבתי מכת
אל הפועל הדפסת הקומס תיקון סופרים לשלם
בדרי יום יום קמא קמא דמטי דאתי
לדין איתתיכא לקמי' וכל
זווי זווי הוי
פרעון :

ברוך ה' יום יום • שבח ותהלה לאל נורא ואיום :

באן הבן שואל טאלקיו ישא ברכה • לסדר עבודה זו ולגמרה זכה • שנית
ידו יוסף ועשה ככה • בהדפסת ת"ס להשלים כל המלאכה :

אודה לאל גומר עלי הכותל לזון למודים ואזון העיר לי • כראותי ראיות הרבה
גודל הפטרדות שהזתרנו ועלי על אל כר' • הכנסתי ראשי בעובי הקורס
להניא ולהניא במכתב מאליהו • ולסדר עבודה לפני צושי המלאכה ו' אסם עין עיוני
בהגהה מעלייתא • וקריאה דנורק עבודה זו היא אמת מעבודות הקשות שבהדפסת
הספרים ועולין בשינוי מעשה • והכני כוונת הודאה לשעבר שרגיל אני ת"ל לע"ע
בעבודה זו כתלמיד שימש וזרף ושנה אנים הרבה • והריני כל ללמד וממלא
מלמד שהמקוש גורס גרמ' דאחר' כפ"ר היעוב מעשים מוכיחין עלי דפסת מרכש
דפסכו והי' לכו פה היום למלאכה והלילה למשמר • ומתפלל אני על העתיד להניא
מתאבתינו מכת אל הפועל הדפסת ת"ס ולזכה שאה' כמסויע לדבר מנוה ועוסק עזת
שעמ' רבקה לין קן : כ"ש העלוב אבי עזרי ק' ועלינו כלל' איהר' אליהו
גוילגר כר' :